

Geschiedenis des vaderlands. Deel 13 (tweede stuk)

Willem Bilderdijk

uitgegeven door H.W. Tydeman

bron

Willem Bilderdijk, *Geschiedenis des vaderlands. Deel 13 (tweede stuk)*. P. Meyer Warnars, Amsterdam 1853

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/bild002gesc14_01/colofon.htm

© 2008 dbnl

Voorbericht.

Terwijl ik met innig dankgevoel jegens den Allerhoogste! die mij tot het volbrengen der uitgave dezer Geschiedenis den levensijd en krachten vergund heeft, nu dit laatste en lastigste deel mijner taak afgewerkt aflevere, acht ik het voor den gebruiker van dit Register noodig of dienstig eene en andere opheldering er bij te voegen.

Reeds de eerste aanblik van het Algemeen Register doet zien, hoe zeer diens vorm en inrichting verschilt van die der bladwijzers bij de afzonderlijke Deelen. Die bloote woordenlijsten zijn wel eerst alle tot ééne algemeene bijeengebracht; maar ik heb daarna nog de twaalf Deelen van het werk met de pen in de hand nagegaan, deels ter aanvulling van het register, deels ter uitbreiding der bijzondere artikelen. Hierdoor, en weder bij de nadere en finale redactie voor de drukpers, heb ik menige drukfout opgemerkt in de cijfergetallen der bijzondere registers, en die stilzwijgend verbeterd; zoodat de Lezer wèl zal doen, met voortaan dit Algemeen Register, niet die der bijzondere Deelen, na te slaan. Maar ik heb ook van

die gelegenheid gebruik gemaakt tot aanwijzing en verbetering eeniger misstellingen, die bijzondere melding en aanwijzing schenen te verdienen. Van hier het ongewone, dat men bij een Bladwijzer hier en daar eene *aanteekening* zal vinden.

Bij elk der twaalf Deelen van Bilderdijk's Geschiedenis is een dubbel register: 1°. van de aangehaalde schrijvers (of anonyme werken), 2°. van de behandelde zaken of personen. In die eerste lijst, was bij de eerste Deelen aangewezen, welke Schrijvers of Werken door Bilderdijk zelf waren aangehaald, welke door mij er aan toegevoegd. Deze onderscheiding, die mij een schijn van kamplust in geleerdheid met Bilderdijk kon geven, had ik bij de latere helft des werks achtergelaten (Z. Deel VII. bl. 307). Maar thans achtte ik het overbodig, die lange algemeene lijst van schrijvers of boeken, ofschoon reeds opgemaakt, te laten drukken: daarentegen heb ik die nauwkeurig nagegaan en geschift; de aanwijzing van blootelijk aangehaalde bronnen, die toch bij de betrekkelijke plaatsen zelve te vinden zijn, weggelaten; maar al de namen van personen en titels van geschriften, waarover door B. of mij iets bijzonder aangemerkt was, in het Algemeen Register opgenomen. Of die aanmerkingen van B. zelve of wel van mij zijn, geblijkt den Lezer uit de aanwijzing die ik aan het slot der Voorrede des Eersten Deels bl. xxiv, hierover gedaan en steeds nauwkeurig in acht genomen heb. Doch in *dit* Register heb ik bij de invullingen van buiten af, die ik straks zal vermelden, de ronde

haakjes () in plaats mijner scherpe texthaakjes [] gesteld.

Het Register wemelt van *overwijzingen*, van den éénen naam of letter naar den andere. Onnoodig voor den eenen lezer, zijn die ligt noodig voor een ander; en men behoort m.i. het gebruik van een register ook voor een gewoon en niet gaarn er op nadenkend lezer gemakkelijk te maken. Doch hier komt er bij, dat Bilderdijk dikwijls, en vooral in de spelling van eigen namen, zijn bijzondere opiniën had, of wel in de daad onnauwkeurig was. Bij den druk des werks, wel als getrouw uitgever maar niet als verbeteraar optredende, had ik gemeend zijn Handschrift daarin te moeten volgen, en zoo werden dan de registers natuurlijk eveneens opgemaakt. Doch bij de uitgave moest ik vooral ook te gemoet komen aan dien Lezer, die volgens de juiste - of volgens zijne eigene - spelling, en niet volgens de bijzondere van Bilderdijk, die namen of zaken zou opzoeken.

Een nauwlettend gebruiker van dit Register zal meermalen mij betrappen op eene schijnbare onnauwkeurigheid in afwijking van de streng alphabetische volgorde; b.v. wanneer hij bij AVENNES, eerst *Borchard*, dan *Jan*, dan *Boudewijn*, en dan weêr *Jan II* vermeld vindt; bij BORSELEN, *Wolfert* - drie *Florensen* - *Adriaan* - *Frank* - *Hendrik* - *Paulus*, en eindelijk weder een *Wolfert*: - nog sterker bij de twaalf of dertien afzonderlijk vermelde BREDERODEN. Maar de Lezer zal den sleutel vinden, wanneer hij

het oog slaat op de volgorde der bij de namen aangeteekende Deelen en bladzijden. Ik kon niet van mij verkrijgen, de chronologische orde waarin de onderscheiden personen van éénen stam in het beloop der Geschiedenis voorkomen, niet eenigzins met de streng alphabetische in verband te brengen. - Wie berispen wil, heeft nu gereede stof er toe.

Hier boven sprak ik van invullingen die ik in dit Register op B. gemaakt had van buiten af (en ofschoon door *mij* gemaakt, met () aangeduid had): te weten, hier en daar bevat dit Register iets meer dan in het werk zelf voorkomt; maar wat mij tot gemaklijker gebruik deszelven eene noodige of althans nuttige aanvulling scheen. Voornaamlijk zijn dit jaartallen of eigen-namen of voorletters van namen, die ik uit Wagenaars Historie of van elders heb aangevuld. Bilderdijk's arbeid toch, *door hem zelf* getiteld Geschiedenis des Vaderlands, en als een doorgaand verhaal zich uitstrekkende over het geheel beloop er van, beschouwt en behandelt enkel de voorname gebeurtenissen en uit een juridisch-politisch oogpunt, telkens met opzettelijke discussie of polemische uitweiding, om misvattingen voor te komen, of reeds opgevatte vooroordeelen op te ruimen. Alzoo gaat hij veelal de bijzonderheden der zaken door Wagenaar of anderen breed genoeg en op onschadelijke wijze voorgedragen, voorbij. Men hoore hem zelf in zijn Vierde Deel - dat, waarin hij wel het grofst op Wagenaar schimpt (want Vrouw Jacoba werd er behandeld) - bl. 86, 87. 'Wij zullen ons in een

tijdvak, zoo rijk in gebeurtenissen die het Staatslichaam aangaan, met geene bijzonderheden, als een zwaren brand te Amsterdam, of zelfs de doorbraak van den Zuidhollandschen Waard ophouden, welke twee gebeurtenissen in 1421 voorvielen. Beide voorvallen zijn in zich-zelfs gewichtig genoeg; maar *onze* geschiedenis strekt voornaamlijk om het Staatsrecht toe te lichten, en hetgeen daartoe niet brengen kan, is ons hier van minder belang voor ons oogmerk.' - Hij kon dus somwijlen spreken van personen, zonder ze te noemen, hen als van elders bekend stellende; ook schreef hij geene jaarkronijk, maar plaatste de jaarcijfers alleen dan, en daar, waar ze in den loop der zaken te pas kwamen; zoo vindt men b.v. IV D. bl. 86 het jaar 1428 vermeld, terwijl hij bl. 87 terugtreedt tot 1418 en eene reeks gebeurtenissen van de jaren 1417-1423.

Gelukkig, dat juist onlangs een werkje in het licht verschenen is, dat onze Lezers, alwaar het niet om de breedere behandeling eeniger zaak, maar om juiste tijdsbepaling te doen is, het nazoeken bij den omslachtigen Wagenaar kan uitwinnen, in het *Memorandum der Geschiedenis van het Vaderland*, door J. GOUDRIAAN, Gorinchem 1852; - terwijl het ook den gewonen Lezer niet kan hinderen, maar hemzelven veeleer tot gemak strekken; dat er 'bijzonder acht gegeven wordt op de kriegsbedrijven.' - Men vergunne mij, hier, deze *mijne* aanmerking en aanwijzing te *herhalen* uit het Tijdschrift de *Letteroefeningen*, 1853, N°. IX. bl. 431.

Na dit Voorbericht en vóór het Vereenigd Register ziet men hier ingevoegd een *Sleutel* (enz. Z. de volg. bladz.). Men heeft mij gezegd, dat al de daar vermelde zaken ook te vinden waren in het algemeen Register. *Antw.* Ja; doch voor hem die weet *dat* - of weten wil, *of* - iets waarover hij denkt, in dit werk behandeld is. Maar de Sleutel - wiens vervaardigen mij vele moeite gekost heeft; doch welke ik, ter liefde dezes werks en der *waardige* Lezers, mij gaarn getroost heb - dient om de nauwkeurige, studieuse lectuur en beoefening des werks gemaklijker te maken, en er hen toe uit te lokken, die zich de moeite willen geven om na te gaan hoe vele dingen, buiten het eigenlijk bestek der Geschiedenis, door BILDERDIJK of mij, te pas of te onpas (mogen zij zeggen) er bij aangebracht zijn; hoe de volgende Deelen veelal de vorige verder aanvullen - en welke drukfeilen een nader gebruik des werks mij heeft doen ontdekken (Z. voorts bl. XI, XII, XIII, XIV).

Eindigende, kan of wil ik niet nalaten mijnen dank te betuigen aan de drie wakkere mede-correctoren van den druk dezes registerdeels, de Heeren M^{rs}. J.T. BODEL NYENHUIS en J.W. TIJDEMAN, - en mijne beminde Echtgenoote, wier ijverige en nauwkeurige pen aan dit register, reeds vroeger, maar vooral ook door het grootendeels over te schrijven voor de drukpers, en in de proefcorrectie, van het grootste nut geweest is.

L. 8 Julij 1853.
H.W.T.

Sleutel of aanwijzing van het verband der bijvoegselen, nalezingen en na-nalezingen met den text des werks.

Eerste deel.

Bij Voorrede bl. x.Z. bladz. 211-217.

Bij bl. XI (CUJACIUS en TOULOUSE.) 217 v.

Bij bl. xv. 219.

Bij bl. xvi. 220 v.

Bij bl. xxiv. 223 v.

Bij den Text: bl. 21 v. (Oratie van BRUGMANS). Z.bl. 225 v. Bl. 23 v. Rhijn (en Lek) Z. bl. 226 v. XIII. 97 v. - Bl. 24 (te vroeg bedijken). XIII. 200. en verder de oude gedaante van 't Land, in 't algemeen, bl. 23-26. en bl. 227-237, met het kaartje (liever bij bl. 230 te plaatsen dan bij bl. 208). - Voorts *Gelderland*, bl. 237-243, en daarbij, wat het historiekele betreft (door B. telkens bij de afzonderlijke gewesten mede opgenomen), de verbeteringen van den Heer I.A. NYHOFF enz. XIII. 173-184. - *Utrecht*, I. 244-248, en daarbij XIII. 184 v., 210. - *Overijssel*, I. 248 v. XIII. 185, 210. - *Drenthe*. I. 249. XIII. 185 v. - *Groningen*, I. 250. XIII. 186. - *Friesland*, I. 251-256. XIII. (VAN HALMAEL enz.) 186-194, en nog (HETTEMA enz.) 210-214. - *Zeeland*. I. 256-260. *Wester Zeeland*, 260-282 en (over beide). XIII. 194 v. - *Brabant* (en *Antwerpen*), I. 282. - *Limburg*, *Luxemburg*, *Artois*, 287. *Namen*, *Luikerland*, 288. en over al die Zuidelijke gewesten. XIII. 197 v. - Deze beschouwing der bijzondere Gewesten is evenwel door B. voortgezet (*durchgeführt*) de geheele middeleeuw door, tot aan de Oostenrijksche of Spaansche tijden: en hiervoor was reden, omdat de politieke geschiedenis der gewesten veelal hunne grootte en grenzen, en alzoo hunne formatie bepaalde. Doch het heeft vreemde houding, dan weder met onze Nalezing te moeten terug gaan tot de oudste gedaante en de vroegere lotgevallen van het terrein dat eerst later in die gewesten gescheiden is.

Dit heb ik zelf reeds aangemerkt D. XIII. bl. 96, 97, en mijne aldaar gedane Nalezing er naar ingericht. Doch in *die* Nalezing heb ik, door D.I. Text en Bijvoegselen en D. XIII te combineren, eene schijnbare verwarring aangericht, die nu een sleutel vereischt; dien ik geve, door alles te brengen tot ééne volgrees van aanwijzingen, naar de orde der bladzijden van het Eerste Deel. Derhalve:

D.I. bl. 28. (bij Cezars overtocht naar Brittanje bl. 28) de *Portus Iccius*, bl. 227 en XIII. 98. - Bij bl. 228 (in de uitbreiding dier bladzijden 23-26) iets over 't oudste Zeeland. XIII. 98 v. - Bl. 228 v. (de Cimbrische vloed), XIII. 99. - Bl. 229 v. (*Hende, Voorn, Nesse, Hont*), XIII. 99. - Bl. 230 (de gracht van Otto), XIII. 99, 200.

Nu zijn wij dit gedeelte van den text, en alzoo mede van de Bijvoegselen, bl. 237-288 en XIII. 173-198 te boven; doch moeten thans terugkeeren tot DI.

I.bl.27-35 de *Batavieren*^(*). Hierbij z. XIII. bl. 99 ond. aan - 101.

Bl. 30 (en 231). *Kaninefaten*, XIII. 200.

Bl. 31 (aant. 2). *Nehalennia* en *Hercules Magusanus*. Z. nog I. 294 aant. XIII. 101.

Bl. 31. o.a. en 32 *Caligula*. Z. XIII. 101 o.a. en 102.

Bl. 35. (het verdwijnen der Batavieren). XIII. 102.

Bl. 36. *Germanië* (en bl. 37). XIII. 102, 103^(†).

Nu volgen, bl. 37-54, *de Franken*. Hierbij is XIII. 103, eene algemeene verwijzing: doch z. voorts bij bl. 38 (*Taxandria*), XIII. 105 v. - Bij bl. 38 aant. *Dea Sandraudiga*. XIII. 105. - Bij bl. 38-41 ('een aantal volken'). XIII. 104 v. - Bl. 43 (de anonymus *Ravennas*). XIII. 105. - Bl. 44. (*moor, Zee*). *ald.* - en bij de aanhaling van JUSTIN. *Inst.* (bl. 44) mede *ald.* - Dan voorts BILD. bl. 45 aant. (de muren). I. 289. - Bl. 46 'de Salische wetten'. Z. bij bl. 131. - Bl. 49. *Bagaudi*. Z. XIII. 105. - Bl. 51, 57 ('t Woud zonder genade). XIII. 201 v. - Bl. 56, 57 *Slaven, Wilten*; bl. 62 v. *Warners*; bl. 57 *Witlam*. Z. XIII. 106. - Bij de *Warners* ook I. 290.

Bl. 58 *aant.* de Loire. XIII. 106. - Bl. 59 de *Wendelzee*. I. 289. XIII. 212, 213. - Bl. 59 aant. *Neder-Saxen*.

(*) Doch bl. 101 eerste regel, staat aangehaald (D.I.). 'Bl. 36 ond. aan', dit moet zijn Bl. 27 ond. aan.

(†) XIII. 102. r. 4. v.o. staat (D.I.) 'Bl. 30' moet zijn, 36.

- XIII. 106 v. (Bl. 106 ond. aan, is bij abuis aangewezen, bl. 57, voor 59).
 Bl. 62, 63. *Hermegiskel*. XIII. 107, 201.
 Bl. 66. r. 12 'en nu Nederlanders' I. 290 ond. aan. Bl. 67. aant. 1. I. 290.
 Bl. 68. *Wicus portus*. XIII. 107 v.
 Bl. 69. *S^t. Geerde*. I. 291.
 Bl. 72. Heiden-bekeering. XIII. 108.
 Bl. 75. Radbout's doop. XIII. *ald*.
 Bl. 76. *Martel*. I. 291 v.
 Bl. 77 (doop). I. 292.
 Bl. 78 aant. Falen, Phalen. I. 293. XIII. 108.
 Bl. 79. aant. 1. (George I). I. 293.
 Bl. 79. aant. 2. Irmenzuil. I. 294. XIII. 108 v. (ald. r. 8 v. ond. Bl. 29. I. 79.)
 Bl. 83. (de Romanciers). I. 294 v.
 Bl. 85. (*Servi Jur. Germ.*) I. 295.
 Bl. 89. (het Friesche Vrijheids-charter(?).) I. 285. XIII. 187, 189-193.
 Bl. 94. (Karel de Groote) en 99. I. 296. XIII. 110.
 Bl. 94. aant. (overleveringen). I. 295 v.
 Bl. 100 enz. en 103. (de Noormannen -, en 837). XIII. 110, 111 v., 202, 206 v. (Z. ook bij Dordrecht.)
 Bl. 105. Lotharingen. I. 297.
 Bl. 107. *de Missi Dominici*. I. 297. XIII. 113.
 Bl. 109. 'Holland'. I. 208. XIII. 114, 122, 156-169.
 Bl. 113-125 (van het Leenrecht in het algemeen). I. 298-338. XIII. 114 v. (vooraf nog bij bl. 112 aant. XIII. 114.) Voorts hier nog in het bijzonder bij I. 115 (*onderdaan*). I. 339. XIII. 116 v. en bij de uitbreiding. I. 209. XIII. 115. - Bl. 315. *ald*. - Bl. 323. 116. - Bl. 324. *ald*. - Bl. 330. *ald*.
 Teruggaande tot den text van D.I. bl. 126 en v. (van 't Keizerlijk gezag):
 Bij bl. 131. (*de capitularia*). XIII. 117 v. - Bl. 131. (*de Salische wetten*.) XIII. 118, 202. - Bl. 132. I. 339. - Bl. 134. I. 340. - Bl. 135. XIII. 118. - Bl. 136. XIII. 119. - Bl. 136 (2de dr. bl. 137) MONTESQUIEU. XIII. 119 v., 203. - Bl. 155. (aant. 2). XIII. 122. - Bl. 156. (*de Stryne*).

XIII. 123. - Bl. 158 o.a. (1^e dr. bl. 159) *Kinheim*. XIII. 123. - Bl. 162 en v. XIII. 120-122.

Nu bl. 167-(208). De vier *Diplomata*, over den oorsprong van het Hollandsche Graafschap. Z.XIII. 127-163; doch in 't bijzonder, bij D.I. bl. 175 aant. 1 (*Wasda*) en bl. 185, 199. Z.D. XIII. 124, en D.I. bl. 201 v. - Bl. 180. Z.XIII.124. - Bl.181 (*Sunnemere*). Z.XIII.124 v. - Bl.181 (onuitspreekbaar woord). XIII. 125. - Bl. 185 v. *Zuidhardeshage*(enz.).Z.I.341. - Bl.186. *Fortrappe*.Z.XIII.125 v. - Bl. 189 (schrijffout). Z. XIII. 126. - Bl. 193. Teisterband Z.I. 341-344. XIII. 163-172, 209. - Bl. 204. r. 1, 2. Z. XIII. 126. - Bl. 204 aant. 2. Z.I.252. - Bl. 206 aant. 2. Z.I. 253 v. - Bl. 207 (*Dordrecht*). Z. XIII. 207 en 203-209. - Bl. 231 (aant. 1). *Baduhenna*. Z. XIII. 210.

De moeilijkheid, om met text en bijvoegselen en episodes en weêr-uitweidingen daarover, te recht te komen, en het Eerste Deel met het Dertiende te combineeren en er uit aan te vullen, houdt wel hiermede op: doch ook in het Tweede en de latere Deelen vereischen de telkens achter bijgevoegde ophelderingen of andere aanmerkingen wel eene doorgaande aanwijzing; vooral ook, daar reeds van het Vijfde Deel af, al de Deelen, behalve hare eigene aanvullingen, ook Nalezingen tot vorige Deelen bevatten. Deze vooral worden bij het gebruik van dit werk al ligt - en ik zou zeggen, veelal - over het hoofd gezien; maar evenzeer durf ik zeggen, dat ze het niet verdienen, en veelal noodzaaklijke ophelderingen of toevoegselen, of ook wel verbeteringen zijn.

Derhalve heb ik de moeite genomen - die toch voor mij zelf geringer was, dan die met het Eerste Deel - om over al de volgende Deelen zoodanige aanwijzing te doen; en tevens de drukfouten op te teekenen, die bij de Deelen zelve onvermeld waren gebleven, maar bij een gestadig gebruik des werks, en vooral ook in het opmaken van het register, door mij ontdekt waren. Een en ander laat ik nu, volgens de orde van D. II-XII, geleidelijk volgen: de later opgemerkte drukfouten in het Eerste Deel zijn reeds bij het Tweede en voorts bij het Dertiende Deel ter verbetering aangewezen: zie D. XIII. bl. 214, 215.

Volledigheidshalve, en gemakshalve voor de gebruikers, heb ik ten aanzien der *resp.* Deelen mij niet bepaald tot de *Nalezingen* die in latere Deelen (of ook op die Deelen zelve) waren toegevoegd, maar ook de *Ophelderingen en Bijvoegselen* achter elk der Deelen aangeteekend, *voor zoo ver* die niet in den text zelf, ter plaatse waarbij die waren aangebracht, aangewezen waren: - want ook die plaatsen uit den text nog eens achter bij elk Deel te gaan vermelden, zou slechts overtollige en verwarrende moeite geweest zijn.

Tweede deel.

Bl. 1. Diederik 'de eerste.' Z. bl. 317 v.

Bl. 5, 6. *Winkelmade*, bl. 318.

Bl. 6. Sigfried. bl. 319.

Bl. 9. Dordrecht, Durfos. *ald.*

Bl. 9. Raginer. bl. 320; en IV. 372.

Bl. 9. Tolheffing (Stapelrecht). bl. 320 v.

Bl. 16. *Appanagie*. Z. bl. 321.

Bl. 33. *Investitura*. bl. 322.

Bl. 46. *Hugo de Boter*. *ald.* en v.

Bl. 48. r. 4. (eed met stolen) 'z. de Ophelder.' Ja, maar D. III. bl. 330.

Bl. 48. *feudum aperturae*. bl. 323.

Bl. 54. *Mangelen* (enz.) *ald.*

Na bl. 60 is eene belangrijke uitweiding over den toestand van recht en oorlog in de middeleeuwen; en men voege daarbij Dl. V. bl. 235.

Bl. 60. Damme. Honte. bl. 324.

Bl. 111. Damiaten. I. 326-330.

Bl. 115. (Geboorte-jaar van Graaf Floris IV.) bl. 330. - Jaar van zijn omkomen. bl. 126, en 332.

Bl. 124. *Manichaeismus*, *Ofeïsmus*. Z. bl. 331 v. Ook in D. III. bl. 243 enz.

Bij bl. 128 weidt B. uit over de aanmatiging der Pausen om Vorsten af te zetten. bl. 332-335.

Bl. 147 (bepaling van een veldslag). Z. bl. 336.

Bij bl. 149, over Gozewijn van Amstel - en over den Heer van Spaen, Z. bl. 336 v.

Bij bl. 156 (tegen J. Meerman). H.W.T. bl. 337-339.

Bl. 186-194 (Wettigheid van Witte van Haemstede?). Bij de hier aangewezen *Opheld.* (bl. 340-342). Z. ook nog D. III *Voorber.* en bl. 221-230. en nog D.X. bl. 294.

Bl. 191 (Ridder-slaan). Z. bl. 342.

Bl. 222 en v. De pretensie van Graaf Floris V. bl. 345.

Bl. 258 v. Volkslied over Floris V en de vrouw van G. van Velsen. bl. 346 v.

Bl. 259 (Uitbreiding van bezittingen door Floris V). bl. 347.

Bl. 345. r. 12 v.o. '*de celeres notī*'. Z. dit verklaard D.V. bl. 234.

Nader aangemerkte drukfouten in dit deel.

Bl. 11. r. 12. zoon *l.* zoen. - bl. 15. aant. r. 1. suscessit *l.* successit. - bl. 19. r. 9. Keuneburg *l.* Kenneburg. - bl. 27. r. 4. Diederiks *l.* Floris's. - bl. 34. r. 1. 1006 *l.* 1106. - bl. 83. r. 12 v.o. Zierihzee *l.* Zierikzee. - bl. 116 in den text r. 12 v.o. Floris III *moet zijn* Dirk IV (z. bl. 21). - bl. 120 in den tekst, laatste regel: kwam *l.* kwam er. - bl. 121. r. 10. Paterhorn *l.* Paterbom. - bl. 200. r. 9. dien *l.* die. - bl. 212. r. 14. Geervliet *l.* Biervliet. - bl. 241. r. 7. naam *l.* maan. - bl. 313. r. 5. Arcto *l.* Arctoö.

Derde deel.

Bl. 11 (*casus aperturae*). bl. 220.

Bl. 24 ond. aan. *Wagenaars* opgave, door B. in den text opgenomen, is door hem gerectifiëerd bl. 221.

Bl. 49. Aanm. 'Z. de Ophelder.'; namelijk op bl. 230 (alwaar voor 89 te lezen 49).

Bl. 49. Schiedam. Z. bl. 231.

Bl. 50 en v. (oud oorlogstuig). Zie bij bl. 231-234.

Bl. 80. Na 'deden geen rekening'. Z. bl. 236, 237.

Bl. 96,97. Anti-constitutionele ontboezeming van B. bl.237 v.

Bl. 106-108. De Tempeliers en al wat daarmee samenhangt of door B. er bij gebracht wordt (Vrijmetselarij, Illuminatus enz.). Z. hem en H.W.T. bl. 239-252, en voorts bl. 268-322.

Bl. 109 v. (Tempeliers-vernietiging in Nederland). bl. 253.

Bl. 115. (Keizer Lodewijk) verhief eenige Graven tot Hertogen. Z. bl. 253 (alwaar verkeerdelijk bl. 122 aangewezen wordt) en v.

Bl. 116 (Verkoopen van lijfrenten). bl. 254.

- Bl. 160 (enz. ook in het IV Deel). Z.X. 294 v.
 Bl. 165. *Kabeljauwen* (en andere kleurbenamingen). Z. bl. 255, 256.
 Bl. 173. laatste r. (niet bl. 174, als bl. 256 staat) 'den 4 Julij'; hierbij de uitweiding over *S^t. Martyn's translatie*, bl. 256 v.
 Bl. 180. 'onafscheidelijk vereenigd'. Z. bl. 257 (en daarbij bl. 258 over 'integrerend' lid).
 Bl. 186-188. Hertog Albrecht en Machteld van Lankaster. Z. bl. 258-266.
 Bl. 200 v. Otto van Arkel. bl. 266.
 Bl. 203. r. 1. 'Eduards aanspraken'. Dit is verduidelijkt in het *Register*, bl. 49.
 Bl. 231-234 (het oud oorlogstuig). Z.V. 235. VI. 301 v.
 Bl. 303. r. 6 en 5 v.o. Z. het *Voorber.* bl. vi.

nader opgemerkte drukfeilen in dit deel^(*).

Bl. 83. r. 12. mederegelen */* medezegelen. - Ald. r. 1 v.o. in de aant. moet het sluitteeken geheel achteraan staan. - bl. 90. r. 15. Joanna */* Filippa. - bl. 115. r. 3. 1246 */* 1346. - bl. 141. r. 18. ad *b.* 'ad' moet weg. - bl. 145. laatste r. */* bewijsreden. - bl. 154. r. 6. v.o. 1348 */* 1349^(†). - bl. 170. r. 12. hij */* zij. - bl. 201. r. 11. v.o. oudsten */* oudsten. - Ald. r. 7. 1561 */* 1361. - bl. 216. laatste r. 155. */* (x.) - bl. 230 wordt verwezen naar bl. 89, doch is 49. - bl. 269. r. 16. van hem */* van hen. - bl. 271. Montbarre */* Montbarry. - bl. 277. r. 13. ketters */* ketterij.

Vierde deel.

- Bl. 23. Z. bl. 339, doch nader, het Register op *Privilegiën*.
 Bl. 25-27. (insolvente boedel van Hertog Albrecht) *en* over de Haagsche Kerken - en het opkomen der Steden. bl. 340 v.

(*) (Behalve in de registers; die door het Algemeen Register als vervallen kunnen beschouwd worden.)

(†) In de acte zal wel staan 1348, doch volgens den toenmaligen Paaschstyl. De acte waarmede deze samenhang en welke ze voltooide, was door B. bl. 153 te recht op 1349 gesteld, volgens de thans geldige jaarteekening; dit verschil van jaartelling was opgemerkt door Wagenaar, D. III. bl. 275, maar die den datum van dezen tweeden brief niet vermeldt.

- Bl. 29. *Oirvede*. Z. bl. 341.
- Bl. 35. 'die hij in soldij nam' - Het opkomen van gehuurde benden. bl. 341 v.
- Bl. 42. 'vrijgeleide' - beperkt door B. bl. 342 v.
- Bl. 46. laatste r. 'Dolfijn' (en Dauphiné). bl. 343 v.
- Bl. 51 ond. aan. *Romer-maanden*. bl. 344.
- Bl. 93-95. Jacoba, Glocester en A. Beiling. Z. bl. 345-348. (doch bij bl. 347 o.a. en 348. Z. bl. 372.)
- Bl. 97. r. 1. fijn vergif. Z. bl. 348 v.
- Bl. 112 ond. aan. 'haringkaken'. bl. 349.
- Bl. 113. Drukkunst. bl. 349 v. - Ald. *Hanse*. bl. 250 v. - Ald. ond. aan, Koopmans-dwingelandij. Hierbij bl. 251 v.
- Bl. 124. Sterft Jacoba: tot haar behoort nog de tweede helft van het Toevoegseltje bij het VI^{de} D. bl. 304.
- Bl. 126. Leens- (en Rijks-)opvolging. bl. 352, 353.
- Bl. 132. r. 12. 'Weggebijteld dan niet.' Neen. Z. Deel V. bl. 235 o.a., 236.
- Bl. 133 ond. aan. Missen, kerkmissen. Z. bl. 354 v.
- Bl. 135 ond. aan. (niet afzonderlijk vrede sluiten). Z. bl. 355-357.
- Bl. 152. *paluren*. bl. 357.
- Bl. 174 v. De Dauphin, straks Lodewijk XI, in de Nederlanden. Z. bl. 358.
- Bl. 177 ond. aan. Z. de Bijvoegselen. Ja, doch eerst D.V.236.
- Bl. 185 aant. 2. (Recht van duiten en galgen). bl. 358.
- Bl. 194. Karel de Stoute's rechtoefening. bl. 359.
- Bl. 200. Accijnsen (of Excijnsen). bl. 200 v.
- Bl. 203-206. Aernout en Adolf van Gelder, en Karel de Stoute. Z. bl. 360-362.
- Bl. 205. Judicature der Gulden-Vlies-orde. bl. 363, 364.
- Bl. 207. De Heerlijkheid van Mechelen. bl. 366 v.
- Bl. 208. aant. 2. *Habsburg*. bl. 366.
- Bl. 210. Herbaren (René). *ald.*
- Bl. 219 (niet 209). Het *Groot-Privilegie*. bl. 366 v.
- Bl. 240. 'in puris naturalibus'. Hierbij over Paus Jut en de *Stella Stercoraria*. bl. 367, 368.
- Bl. 244. 'hairsen op snaren.' bl. 368.
- Bl. 262 en v. Filip van Kleef. bl. 369.
- Bl. 272 en v. (Jonker Fransen-oorlog). bl. 369.

- Bl. 279. ('rondgegaan als de Delfische Drievoet.') *ald.*
 Bl. 309. Clarence in 't Malvezei-vat. *ald.*
 Bl. 311 ond. aan - bij te voegen D.V. bl. 237-240. en nog over haar VI. 302.
 Bl. 325 ond. aan en 326. Uitroep van den dood van Koningin Isabella van Castilie (enz.) bl. 370.
 Bl. 326 en xv. Groningen tegen de Ommelanden. bl. 371.
 Bl. 334 ond. aan. *posthuma*. bl. 371.
 Bl. 347, 348. Men zie hierbij D.V. bl. 240 v.

Later ontdekte drukfouten.

Bl. 41. r. 6 v.o. Albert *l.* Arkel. - bl. 56. r. 10. olland *l.* Holland. - bl. 91. r. 5. ontstaan *l.* ontstaan. - bl. 92. r. 5. *Gloucestria* 1. *Gloucestriae*. - bl. 97. laatste r.v.d. text: 1427 moet zijn 1420. Z. bl. 76, 77. - bl. 122 aant. *Verburg* 1. *Rer. Burg.* - bl. 178. r. 9. 'om toe te laten dat terug te geven': de woordelijke zin sluit niet, doch elk verstandig Lezer begrijpt de bedoeling. - bl. 203. r. 12 v. ond. Domprousl *l.* Domproust. - bl. 331. r. 5 v. ond. tweede *l.* derde.

Vijfde deel.

- Bl. 13. r. 1. Geheel Spanje in Karels macht. bl. 241.
 Bl. 22. 'Zwart kamelot en satijn'. bl. 180. VI. 302. IX. 298.
 Bl. 34. (de verdeeling der nieuwe Wereld door den Paus.) bl. 180-182.
 Bl. 35 v. (de opstand in Spanje). bl. 182. VI. 302 v.
 Bl. 43 enz. (de vrede van Madrid). bl. 184.
 Bl. 48 aant. Christiërn van Denemarken. bl. 182-184.
 Bl. 59 aant. bl. 184 v.
 Bl. 65. aant. 1. 'Z. de Bijvoegselen.' bl. 242.
 Ald. aant. 2. Z. de Ophelderingen, en ook bl. 242.
 Bl. 83. r. 4, 5. 'dit aanhouden'. Z. bl. 189, en 243 over Ol. Cromwel. (Bl. 243 wordt verkeerd verwezen naar bl. 221 in plaats van 243.)
 Bl. 100. De *Schop* in 't kaartspel. bl. 190.
 Bl. 103. aant. 2. bl. 190.
 Bl. 113. r. 6, 7. 'Of men hem niet vast zou houden'. bl. 194.

Bl. 118 (niet 119). De Vergadering der Algemeene Staten. bl. 195. - en *ald.* ook over het *jus de non evocando*.
 Bl. 151. r. 7. Rudolf Agricola. Neen, maar Joann. Agr. bl. 233.
 Bl. 160. r. 7. 'een gouden bulle'. bl. 197. - Ald. (het recht van arresteeren). bl. 197 ond. aan en 198.
 Bl. 161. R. Tapper of Tappert. bl. 198 v. VI. 303. - Ald. aant. Hamburger-Choor. bl. 199. - Ald. r. 5. v. ond. Inquisitie. bl. 199 v. en verder bl. 203-219, en nog VI. 303-306.
 Bl. 166. ('t Concilie van Trente.) bl. 201.
 Bl. 167. Nog iets over de laatste oorlogen van Karel V. bl. 201 v.
 Bl. 175. De lof van Karel V.Z. nog bl. 202. - Ald. ond. aan. Hij bleef ijverig Catholijk. bl. 218.

Later opgemerkte drukfeilen in dit deel.

Bl. 5. r. 3. Karel *I.* Hendrik. - bl. 42 in den text r. 9. van ond. Lava *I.* Leva. - bl. 45. r. 4 v.o. Albert *I.* Albret. - bl. 79. text r. 6. getoest *I.* getoetst. - bl. 162. r. 12. 1530 *I.* 1550. - bl. 181. r. 14. arbitrage *I.* arbitrage. - bl. 196. text r. 3 v.o. Bladz. 90 *I.* Bladz. 150. - bl. 199. r. 11. 't oog houden *I.* in 't oog houden. - bl. 213. r. 19. 1552 *I.* 1522. - bl. 239. laatste r. ausdrücklich *I.* ausdrücklich. - bl. 241. r. 16. verscheide *I.* verscheiden.

Zesde deel.

Bl. 12. r. 15. 'uit te roeien' Z. bl. 224 v.
 Bl. 19. ond. aan (de Spaansche soldaten). bl. 225.
 Bl. 37. 'Z. de Bijvoegs.' Namelijk, op bl. 227-230 eene uitweiding tegen de *tolerantie* van wanbegrippen of ketterijen.
 Bl. 62. Bij de *Bijvoegs.* hier aangeh. en te vinden in dit Deel bl. 233, 309; zie ook nog D. VII. 281 v.
 Bl. 66. r. 5. 'te Antwerpen'. Z.D. VII. 280.
 Bl. 68. r. 6-12. Zie H.W.T. bl. 234.
 Bl. 72. r. 6 v.o. alle leenmannen. bl. 235.
 Bl. 79 aant. 'Vlaming'. bl. 235. - Tegen den hierbij aangehaalde *Brederodius* van P. Burm. Sec. Z. Overmeer, aang. VII. 280, en VIII. 262; maar ook den geleerden van Wijn, X. 295.
 Bl. 83. Anth. van Stralen. bl. 240 v.

Bl. 83 aant. 't Proces van Egmond en Hoorne. Z. de Nalezing bij dit Deel, bl. 307^(*).
 Bl. 86. Vargas. Z.D. VI. 281.
 Bl. 94 aant. (Filips Willem van Oranje). Z. de *Opheld. en Bijvoegs.* bl. 243-256. VII. 185 o.a en v. en bl. 204, 274. VIII. 272-276.
 Bl. 101. r. 9. Adolf van Nassau te Heiligerlee. bl. 256, Z. ook VIII. 255.
 Bl. 109-124. 'de Tiende Penning'. bl. 262-264. (en daarbij ook de plaats uit Hooft, in de Nalez. bl. 286, alwaar verwezen wordt tot hier, bl. 114.)
 Bl. 116 v. Water- (en Bosch-) Geuzen. bl. 257.
 Bl. 117. aant. 1. Z. bl. 257 ond. aan. - Ald. aant. 3. (drukkerijen). Z. bl. 286.
 Bl. 120. Herman de Ruyter. bl. 262.
 Bl. 130 aant. Z. bl. 265.
 Bl. 132 en aant. 't Oranje-vaandel. bl. 265 v.
 Bl. 138 en 266. Alva. VIII. 256-260. (G.N. Heerkens.)
 Bl. 139 aant. Z. bl. 267.
 Bl. 161. Lumey's uiteinde. VI. 281.
 Bl. 163 aant. (de Dichter Kempfer). bl. 267.
 Bl. 174. van der Werff, van der Does, enz. Z. bl. 266-268. (en over van der Werff, H.W.T. bl.291-300^(†)).
 Bl. 177 aant. Z. bl. 270 v.
 Bl. 178. in 't midden. 'Z. de *Bijvoegs.*' - Over het beleg zelf. bl. 267-271; over de fabelheldin Magd. Moons, 271-281, 309 v., en nog X. 296 v.
 Bl. 190 aant. bl. 281 v. H.W.T.

(*) Dit proces is in de laatste jaren vollediger uitgegeven in België door den Heer Gachard - en eene menigte belangrijke brieven van Willem I, buiten die in de Haagsche *Archives* - en zoo was er nu veel meer te zeggen van en uit de papieren van Granvelle te Besançon, waarover in dit Deel, in de Nalezing, bl. 306 v. Doch het was mij in deze geheele aanwijzing en opsomming alleen te doen, om der Lezeren aandacht te vestigen op datgene wat in deze Twaalf Deelen gedrukt, doch niet ter eigenlijk competente plaats te vinden is.

(†) - alwaar, hij bl. 299. r. 4. v. ond. nog te voegen: VII. 285.

Bl. 194 v. (de Regeering van Requesens). VIII. 260.
 Bl. 198. r. 3. (Alva's standbeeld), bl. 287.
 Bl. 200. aant. Z. bl. 282.
 Bl. 207. aant. 1. bl. 282 ond. aan en v.
 Bl. 209. ('Aldegonde's jammerlijke redevoering'.) Z. bl. 283. H.W.T.
 Bl. 211. aant. Z. bl. 284.
 Bl. 213 v. Gent in 1578 (niet 1589). Z. VIII. 256.
 Bl. 216. (D. Juan.) VIII. 256 v.
 Bl. 240. r. 1, 2, en de aant. - Bij de aanhaling van De Wind, *Biblioth.* I. 333 volg. nog te voegen, bl. 571-577. (Z. hier, VIII. 294.)
 Bl. 241. (de weelde in Nederland op 't midden der xvi^{de} eeuw). Z. nog VII. 282-284. (Bl. 282 wordt verkeerdJijk verwezen naar VI. 211, 't is 241.)
 Bijvoegsel over de familie Semeins. bl. 287-291, 310.

Onaangemerkte drukfeilen zijn:

Bl. 221. r. 10. Aytan. / Ayta. - Bl. 256. r. 5. 1589 / 1578. - Bl. 283. r. 4. verzwakten / verzwakken.

Zevende deel.

Bl. 1 en v. De Unie van Utrecht. Z. bl. 223-227.
 Bl. 8. r. 16. 'Bodinus, na wien Grotius.' Z. bl. 227.
 Bl. 12-14. 'De Pacifieatie van *Gent* - neen, van *Keulen*; en de literatuur dáárover z. bl. 228.
 Bl. 15 (Gent). bl. 285.
 Bl. 16. aant. 1. Egmond. bl. 229.
 Bl. 19 o.a. 'Bijvoegs' - Bl: 229; maar ook 286.
 Bl. 20. r. 4 v.o. *nisi causam*. bl. 230.
 Bl. 21, 22. Koornhart. bl. 230, 286.
 Bl. 22 aant. H. Duyfhuys. bl. 286 o.a. en v.
 Bl. 28. De Apologie van Willem I.Z. IX. bl. 298-300.
 Bl. 37. (de onderhandelingen met Anjou). bl. 287.
 Bl. 41. Anjou. bl. 289, 290.
 Bl. 51. De *Nieuwe Stijl*. bl. 231-234.
 Bl. 61. Graaf Willem Lodewijk. Z. bl. 287 v. VIII. 262-264.
 Bl. 65 aant. Koetsen. bl. 234 v. en nog X. 298 en XI. 278 v.

- Bl. 68. Corn. de Hooge. bl. 235.
 Bl. 70-80. (de opdracht der souvereiniteit aan Willem I.) Z. ook bl. 291-293.
 Bl. 80 v. De moord van Willem I. 293 v. - Of hij de hem toegeschreven woorden heeft kunnen uitspreken? Z. bl. 236, 237. - Schoone lofspraak op hem van H. Agylaeus. 295 v.
 Bl. 82. Over den vóórgang bij des Prinsen lijkstatie. bl. 238 v. Z. IX. 136, 266. Na de hiertoe betreklijke *Ophelderingen en Bijvoegs*. bl. 238 enz., volgt hier bl. 242-259, over Nassau, en de genealogie van Willem I, over het Prinsdom en over de Vorsten van Oranje; en over Willem I (bl. 260. H.W.T.). Z. ook nog bl. 300.
 Bl. 92^(*). r. 5 v.o. Aldegonde (en Mornay). bl. 297, 298, en nog X. 302 v.
 Bl. 97. 'Leycester, lieveling van Elisabeth' bl. 297 Z. ook bl. 299. (bij bl. 132), en VIII. 260 ond. aan en v.
 Bl. 99. aant. 1. Advocaatschap. 'Z. de *Opheld.*' bl. 262, maar ook VIII. 262 (*Syndicus*).
 Bl. 142. r. 3. Donellus. bl. 269.
 Bl. 154. (de executie te Leiden), bl. 270.
 Bl. 178. 'Z. de *Bijvoegs*.' bl. 271: alwaar verkeerdlijk aangehaald wordt bl. 78; doch zie ook nog X. 299-301. XI. 279.
 Bl. 179. '*Incarnatie*', tijdvers. Z. de *Bijvoegs*. bl. 272 v., maar zie ook nog X. 300 v.
 Bl. 186. op 't midden. Z. de *Opheld.* bl. 274, en X. 301.
 Bl. 190 o.a. Emilia van Nassau. bl. 274. en X. 298. (en XII. 367.)
 Bl. 192. Pieter Panne. bl. 274 v.
 Bl. 192-194. Filip II (zijn dood en zijn character). bl. 275, 276. VIII. 261 v.
 Bl. 196 en v. Slag bij Nieuwpoort. Z. bl. 299 en XI. 259.
 Bl. 197 in 't midden, '*oorveeg*.' Z. ald.
 Bl. 200. r. 11. Hendrik Frederik. bl. 276. - Ald. 'Ostende ging nu over', bl. 276, 277.
 Bl. 212. Intocht der onderhandelaars van 't Bestand. bl. 299 o.a. en v.

(*) O.a. - *niet* bl. 96; waartoe verkeerdlijk verwezen wordt op bl. 297.

Bl. 216 v. (over de quaestie van Bestand, Vrede of oorlog. bl. 205-220.) Z. bl. 276-280. IX. bl. 301 v.
 Bl. 241. Brieven van Willem I. Z. nog bl. 278-280. IX. 300.
 Bl. 258. 'Zwendius.' bl. 300 o.a.

Onaangemerkte drukfouten.

Bl. 37. r. 1. Raldo / Ralda. - Ald. r. 7 (text) v.o. 1586 / 1580. - bl. 65 aant. 1597 / 1797. - bl. 68. r. 8. bij te voegen (1) - bl. 128 aant. r. 4. recht non evocatie / van non evocatie. - bl. 129. r. 1. deden doorgelijken / deden zij dergelijken. - bl. 156. laatste r. beschouw / beschouwt. - bl. 175. r. 7. uibreiding / uitbreiding. - bl. 176. r. 6. ronden / randen. - bl. 228 in 't midden. Pacif. van Gent / Keulen. - bl. 243. r. 11 v.o. 820 / 1020. - bl. 251. r. 13. 10) moet zijn 16). - bl. 271. r. 1. staat 78, doch is 178. - bl. 297. r. 11. bl. 96. / 92.

Achtste deel.

Bl. 23 ond. aan. 'niet toegelaten'. Z. bl. 227 v. (ook bl. 81 v.)
 Bl. 24^(*). (verbod van controvers-prediken.) bl. 228.
 Bl. 44. r. 4 v.o. bl. 230.
 Bl. 47 aant. bl. 231.
 Bl. 51-74 en 81-88. Oldenbarneveld c.s. Z.H.W.T. bl. 266-294 (en bij bl. 88 aant. Z. bl. 264 o.a. - Voorls bl. 73. Grotius. Z. 195 v., 249, 250. Hoogerbeets (bl. 73, 85, 103.) D. XI. 259 v. - Over Oldenbarneveld's levensgeschiedenissen. Z. ond. bij bl. 202.
 Bl. 56. r. 6 v. ond. '*Justa belli causa*.' bl. 231^(†).
 Bl. 60. r. 7. 'Scaliger'. bl. 232.
 Bl. 64 aant. Z. *ald*.
 Bl. 89 o.a. Vossius en Barlaeus. bl. 234.
 Bl. 93. ('Hondslaarsdijk') en aant. Z. bl. 235 v.
 Bl. 95 aant. Z. bl. 236; doch vooral ook IX. 309 o.a. - 314.
 Bl. 97. - Z. *ald*.
 Bl. 98. - *ald*. en 236 en daarbij nog IX. 316. X. 327 o.a. 331.
 Bl. 99. - Z. bl. 237.
 Bl. 100. r. 8. 'Maurits - goedaartig.' Z. IX. 302. - Zijne

(*) Bl. 228 verwijst verkeerdlijk naar bl. 25.

(†) (Deze plaatsen nog in te vullen bij het Algem. Reg. op Oorlog, bl. 143.)

tijdbesteding. X. 305. - Z. ook Bijvoegs. (bl. 237, 238) en nog over de literatuur over hem. 265.

Bl. 108. aant. Z. bl. 238 o.a. en verv.

Bl. 109. Willem II geboren. XI. 260.

Ald. *aant.* (Zandvoort enz.) Z.D. IX. bl. 302 v.

Bl. 111 (text). r. 5 v. ond. 'op dezen Koning na.' Z. dit verbeterd X. 304.

Bl. 113. 'de verovering der Zilvervloot.' IX. 303 v.

Bl. 120. r. 6 v.o. 'Het Remonstrantismus te Amsterdam hersteld, met hulp van Frederik Hendrik.' Z. bl. 239.

Bl. 121. r. 3. v.o. 'Z. de Bijvoegs.'^(*)

Bl. 124 o.a. Z. de Bijvoegs. [Die aanmerking van mij, daar uitgevallen, is ingelascht IX. 304.]

Bl. 125. (Spinola's dood). bl. 265 v. o.a.

Bl. 131. r. 3. (de Cardinaal Infant). bl. 240 (en X. 315.) - Ald. in 't midden.

'Lodewijk XIII en zijne moeder.' bl. 241.

Bl. 136 in 't midden. (Fred. Hendr. *Altesse.*) Z. IX. 305.

Bl. 137 aant. Z. bl. 241.

Bl. 138. r. 6, 7. (*mare liberum, mare servum, mare clausum*). Z. bl. 241 o.a.v. en 243-245. X. 317 (bij VIII. bl. 242, z. nog IX. 316:)

Bl. 145 o.a. (de zeeslag voor Duins.) bl. 245.

Bl. 159. (het overlijden van Prins Frederik Hendrik.) bl. 246. - Z. nog over dien vorst. H.W.T.X. 306-309. XI. 279 o.a. en v.

Bl. 163 aant. Z. bl. 246 en voorts XII. 27, 143.

Bl. 165. '*Pauw en de Knuit*' Z. IX. 305. XI. 264.

Bl. 186 o.a. (Pelagianerij, Socinianerij, Deïsterij.) bl. 247 v.

Bl. 189. r. 7 en v. Remonstrantismus en de Engelsche Kerk. bl. 248 v.

Bl. 190. Remonstranten in Holland. bl. 249.

Bl. 202 in 't midden. Over de literatuur der onderscheidene *Historiën van Oldenbarneveld*. Z.H.W.T. IX. 306-315 en X. 326 v. en XI. 281, 282.

Bl. 208 o.a. - 211. Verzet tegen Filips II. Bij te voegen: Z. hierbij II. W.T. bl. 250 o.a. - 253. (doch ook B. XIII. 16-25. H.W.T. bl. 15.)

(*) Ald. wordt bij vergissing verwezen tot bl. 124. Z. IX. 304.

- Bl. 223 v. Reliquiën van Oldenbarneveld. Z.X. 309 v. (344.) XI. 280.
 Bl. 232. (Bilderdijs uitgave van 1785 van *de Geuzen* van Van Haren). IX. 316.
 XI. 326-331.
 Bl. 280. (schimpliedjes op Maurits). Aant. Z. IX. 317-319.

Onaangeteekende drukfeilen in dit deel.

Reeds het *Inhouds*-blaadje geeft verkeerde aanwijzing: ald. r. 3. v.o. staat Bl. 266-294, moet zijn 266-304; en in den laatsten regel staat 290-393. - Voorts bl. 59. r. 4. benomen? */* niet benomen? - Bl. 93. (het teeken (1) moet twee regels lager staan bij Hondslaarsdijk.) - bl. 98 99. achter bl. 40. r. 3 v.o. niet aanhing */* niet aan hing. - bl. 224. r. 2. Santhortsche */* Santhorstsche, en r. 3. reliquiën-kas */* reliquiën-kraam. - bl. 228. in 'tmidden wordt aangehaald bl. 25, moet zijn bl. 24. - bl. 239. r. 4. v.o. monstrossissimarum */* monstrosissimarum. - bl. 252. r. 9. 1587 */* 1581. - bl. 286. r. 1. geen */* een. - bl. 294. r. 1. 15) */* 16) - Ald. - r. 2. v.o. en be - */* en, en doe *be* weg.

Negende deel.

- Bl. 10. in 't midden. 'Alex. van de Capellen'. Z. bl. 241 v. (H.W.T.).
 Bl. 17-20, en 24-27. (de aanslag van Willem II op Amsterdam). Z. bl. 242, 245-247, en bij bl. 20 aant. DI. XI. 260. (XII. 348.) 261.
 29, 30, 31. (staatkunde van Willem II.) bl. 252. XI. 262 v.
 Bl. 46. Ongeslagen gedenkpenning. bl. 255, 323.
 Bl. 47. r. 13. v.o. 'tot een triomf strekte'. bl. 256 (Dit had moeten geplaatst zijn vóór het volg. Bijv.)
 Bl. 52. r. 9. 'Tractaat van Kromwel'. bl. 52 v.
 Bl. 56. r. 7. 'Wel twintig scheepsvoogden.' bl. 257 v.
 Bl. 57. r. 6. 'Gehuuwde Schepen' bl. 258.
 Bl. 62. (B's uitval op Joh. de Witt.) Z. nog over J. de Witt, bl. 258-260. X. 236 v. en XI. 263. en over den Witten-oorlog (van 1756 en 1757), bl. 260 v. en 320. aant, 1. X. 235. en de bijlage tot dat Deel, bl. 337-344. (en XI. 282.)
 Bl. 68. M.H. Tromp. bl. 320 v.
 Bl. 72. r. 12 v. ond. Jongest. Z. bl. 261.

- Bl. 79 midd. 'nam het *Stadhuis* in', bl. 261.
 Bl. 80 v. 'bewegingen aangelegd.' bl. 261 v.
 Bl. 114. Ol. en Rich. Cromwel. bl. 321.
 Bl. 116. Karel II en de Armeniër. bl. 262.
 Bl. 123 ond. aan. 'Stierf de Prinses', bl. 262, 263.
 Bl. 124. r. 8. (de geheime papieren van Oranje). bl. 264, 323 v.
 Bl. 129 v. (twist over de geestelijke goederen. bl. 264.
 Bl. 131 ond. aan. 'het geheimzinnige zevental'. bl. 264.
 Bl. 132. r. 6. *Chiliasmus*. bl. 264.
 Bl. 133 aant. Z. bl. 265.
 Bl. 134 o.a. en v. '*Het Publijk Gebed*'. bl. 265, 324 v. X. 320-322. XI. 261.
 Bl. 135 aant. Z. bl. 266 (H.W.T.)
 Bl. 136 aant. bl. 266, en boven D. VII (VIII is drukfeil). 239.
 Bl. 139. (Coxinga, zeeroover.) bl. 266.
 Bl. 140. Prins Willem van Nassau. Zie H.W.T. bl. 267-270. (Over zijne sobere receptie door den Loevesteiner *Stellingwerf*, J. Scheltema, bl. 268 v.) doch over Stellingwerf nog X. 323, en over de toenmalige eenvoudige levenswijs. 323-325. (doch ook daartegen XI. 323 v.)
 Bl. 163. r. 10 van ond. 'de Prins van Tarente'. D.X. bl. 315-317.
 Bl. 169 v. en (H.W.T.) bl. 270-283. *Buat*. Z. ook nog bl. 325-327. X. 317. en XI. 263. (en in verband met de executie van J.v.d. Graaf in 1672, en de wraak over beiden op J. de Witt; de plaatsen aangeh. in het Register op Buat en op v.d. Graaff, en *hier* bl. XVIII o.a. - en over *Kievit*, bl. 283. XI. 263 o.a.)
 Bl. 187. (*de triple Alliantie*.) bl. 321.
 Bl. 194. r. 12 van ond. (Soldaten op het papier). X. 317.
 Bl. 200. r. 2. de Hertogin van Orleans. bl. 286.
 Bl. 204 in 't midden. '*krengde*.' bl. 322.
 Bl. 208. r. 8. van ond. (fierheid van den jongen Willem III.) Z. bl. 287 v. XI. 264.
 Bl. 209 in 't midden. 'het antwoord was'. XI. 286.
 Bl. 211 in 't midden. 'prosa-boekjes'. X. 317 en v.
 Bl. 216. De overtocht van den Rhijn. XI. 261.
 Bl. 220 in 't midden. 'welk een toestand!'. bl. 288 v. (X. 325.) 323.

- Bl. 221. r. 10. v.o. (*de Montbas*). Z.X. 319.
 Bl. 223 v. (Jacob van der Graaff.) bl. 289-296. (bij Bl. 290. Aant. 2. Z.X. 326.)
 Bl. 224. '4000 gulden'. Z. bl. 296.
 Bl. 226. (de Aristocraten, Koningen van het land; L.Trip.) Z. XI. 179.
 Bl. 235. r. 9. van ond. *Hans Bontemantel*. bl. 322.
 Bl. 236. (J. de Witt's blij gelaat.) bl. 322.
 Bl. 252. *de Zeeuwsche Buatist*. X. 319.
 Bl. 288. M.S. Verhaal van N. Witsen. Z. ook X. 228.
 Bl. 300. (onuitgeg. brieven van Willem I.) X. 326 (? - Z. boven bl. XI. aant. en bl. XIV.)
 Bl. 328 aant. Commissaris politiek bij den Kerkeraad. X. 331.

Onaangeteekende drukfouten in dit deel.

Inhoud: r. 4 van ond. het VI^{de} Deel *I.* het V^{de} Deel. - bl. 70 aant. r. 4 van ond. direct *I.* direct. - bl. 167 (niet 164). r. 10. de Ruyter *I.* de Ruyter. - bl. 184. r. 2. [de W.] moet weg (er wordt van Karel II gesproken). - bl. 266. r. 12. van ond. VIII. *I.* VII. - bl. 275. r. 8. die *I.* dien. - bl. 282 aant. r. 1. *Amsterdammer* 1. *Rotterdammer*. - bl. 299. r. 9 van ond. honden *I.* konden. - bl. 305 aan 't eind bij te voegen] - bl. 325. r. 8 van ond. pûlpart *I.* plûpart; en r. 6 van ond. Ed'tat *I.* d'Etat.

Tiende deel.

- Bl. 1. aant. 'brink.' Z. XI. 264.
 Bl. 12. ond. aan. (de dubbele ebbe.) Z. de Bijvoegselen bij dit Deel, bl. 207-212, en de Nalezingen op deze plaats in D. XI. 272-274.
 Bl. 13. (het beleg van Groningen.) bl. 213.
 Bl. 20 van bov. (Request en Memorie voor C. de Witt). bl. 214 v.
 Bl. 22. (de pijniging van C. de Witt.) bl. 215 v.
 Bl. 23. aant. 2. 'Z. de *Bijvoegs.*' bl. 218-223. H.W.T. (wat hier niet behoefde aangewezen te worden; maar bij bl. 220. r. 7 en v. is eene aanvulling D. XI. 274.)
 Bl. 29. (Jacob van der Graaff gewroken op J. de Witt.) bl. 224-227, 244 v. XI. 274 v. (en bij Buat D. IX. 169.)
 Bl. 29. r. 15, 16. (het wegnemen der lijken). bl. 227.

- Bl. 30. r. 8-11. (werkzaamheid van Joh. de Witt.) bl. 227 o.a. - Bl. 29, 30. over de *de Witten*. Zie H.W.T. bl. 235-251. XI. 276.
- Bl. 31. De Witten, Landverraders? Neen; doch z. H.W.T. bl. 228-234.
- Bl. 35 van ond. 'een vrije krijgsraad'. bl. 251.
- Bl. 38. P. de Groot. bl. 251.
- Bl. 42. (over den Hertog van Luxemburg, en de beschrijving zijner veldtochten. Z. bl. 229-236 en 251 o.a. - 253. H.W.T.)
- Bl. 53 v. (het weër toelaten van drie Provinciën tot de Unie.) bl. 256.
- Bl. 55. (erfelijk verklaring). bl. 256. - Ald. '*eeuwig edict*'. ald.
- Bl. 56 v. (de slag bij Senef.) bl. 332.
- Bl. 62. Wicquefort. bl. 257-259. XI. 276-278.
- Bl. 64 v. ond. en 65 v. bov. bl. 332 v.
- Bl. 65 aant. Z. bl. 260.
- Bl. 70. slot der aant. Z. voorts bl. 333 v.
- Bl. 79. de vrede van Nijmegen. bl. 334.
- Bl. 83. r. 4. (Brandenburg.) Z. XI. 265 v.
- Bl. 97 v. ond. 'Z. de Ophelder.' Neen, de Nalezing bij dit Deel. bl. 334 v.
- Bl. 106 v. ond. (de jeugdige Willem III.) bl. 262.
- Bl. 117. aant. (Wagenaar). bl. 263 v.
- Bl. 119. (regeeringsbestelling te Dordrecht.) bl. 264.
- Bl. 122 (-143) Koning Jacob II. Z.D. XI. 266-272.
- Bl. 128. (Prinses Anna van Engeland.) bl. 269.
- Bl. 133-135. (de *pretense* Prins van Wallis.) bl. 269-273 (H.W.T.) en B. bl. 200. - (Bl. 161 v. had B. kunnen vermelden de opschudding te Rotterdam, waartoe behoort de tweede Bijlage tot dit Deel, bl. 345-347, van wijlen den verdienstelijken staatsman Hugo van Zuylen van Nijvelt.)
- Bl. 199. aant. (fauteuil). bl. 280.
- Bl. 200. aant. 1. (*Roi de France* of *des François*.) bl. 280 o.a. en v.
- Bl. 201. r. 3 v. ond. 'struikelde zijn paard'. bl. 281. (Ald. z. de *Nalez*. - doch in D. XI. bl. 278.)
- Bl. 204. aant. 1. Z. bl. 281 v.

Bl. 204. aant. 1. Z. bl. 281 v. - Aant. Z. *ald.* en voorts over dien vorst H.W.T. bl. 282-293. XI. 278.

Bl. 240. 'allerbelangrijkste collectie.' bl. 335.
(Bl. 268. r. 11. bl 336.)

Onaangeteekende drukfouten.

Bl. 47 (in 't midden). den vijand, *l.* van den vijand. - bl. 64. r. 9. Saragossa *l.* Syracuse.
- bl. 66. aant. r. 2 v.o. Z.M. *l.* Z.H. (Zijne Hoogheid Prins Willem III.) - bl. 103, 104.
wachten *l.* wachtten. - bl. 135. aant. r.7. staat: niemand, geloofd *l.* niemand geloofd.
- bl. 139. r. 11. Saten *l.* Staten. - bl. 171. r. 9. Heidenberg *l.* Heidelberg. - bl. 179. r.
15. diepen *l.* dieper. - bl. 222. r. 18. staat *Joanh.* XI. 5. doch is *Joann.* XI. 50^(*). - bl.
234. laatste r. achter wilde, een] invoegen. - bl. 252. laatste r. van den text een]
bijvoegen. - bl. 279. r. 1. opvolger *l.* opvolgen. - bl. 309. r. 8. (een haakje] bijvoegen.)
- 335. r. 11. zon. *l.* zou.

Elfde deel.

Bl. 9. In het Algemeen Register V. Nymegen, bl. 140, staat r. 8 v. ond. 'na zijn dood', zoodat het schijnt te slaan op Prins Willem II, doch het is Prins Willem III die hier bedoeld wordt, en wiens naam bij abuis onvermeld gebleven is. - Over de aant. onder aan deze bl. 9, z. bl. 204.

Bl. 26. na r. 19. Het geplaatste op bl. 205-211, over de woelingen in Gelderland en Zeeland na den dood van Willem III, met verwijzing tot deze plaats, ware beter door mij in verband gebracht geweest met bl. 18. r. 14.

Ald. en later. 'Marlborough.' Z. bl. 211-213.

Bl. 28 o.a., 29 r. 1, 2. 'Openingen van vrede', bl. 213.

Bl. 43. '*De Kikvorschen*' (Nederlanders), bl. 217 v.

Bl. 47. Heinsius. Hierbij (bij *Bijvoegs.* bl.218 v.) Z. de *Nalez.* bl. 285, over de bekrompene angstvalligheid omtrent oude historische documenten.

Bl. 58. (Law) is in de *Bijvoegs.* bl. 224 aan 't eind der aant. 3. bij bl. 223 in vago een werk vermeld, welks volledige titel nu voorkomt in de *Nalez.* bl. 285.

(*) D. XI. bl. 295 was deze drukfout slechts veranderd in eene nieuwe.

Bl. 70. (De Jansenisten). bl. 228-230.
 Bl. 71. r. 2. (de paalwormen). bl. 230 v. - Ald. v. ond. de Pragmatique Sanctie. bl. 231.
 Bl. 78. 'Slingeland.' bl. 232 v.
 Bl. 89. (de brief van den Prins van Oranje, 1742). bl. 236 v. ond. - 238.
 Bl. 101 v. (des Pretendents inval in Schotland.) bl. 239 v.o.
 Bl. 102 v. en 117 en v. (Fransche invasie der Oostenr. en der Vereenigde Nederlanden.) bl. 283.
 Bl. 103 v. de slag bij Fontenoy. bl. 240. - Bl. 103. *redans* Z. bl. 240. - Bl. 104. de kolom van Folard. Z. bl. 240. - Bl. 105. wreed oorlogtuig. bl. 240.
 Bl. 111 en de *aanteek.* ald. (Aristocraten trotsch en euvelmoed.) Z. bl. 241 en de ald. aangehaalde plaatsen.
 Bl. 118 v. Bergen op Zoom in 1747. bl. 243-246.
 Bl. 122. 'Z. de Bijvoegs.' - Maar ook de Nalez. bl. 283 (en de verdere plaatsen aangeh. in het *Algemeen Register*, op *Onderdaan*, bl. 143).
 Bl. 127. de vrede van Aken. 'Z. de *Bijvoegs.*' doch verder over dit jaar 1748 de *Nalez.* bl. 283 v. ond. en volg. - en over dat jaar te Amsterdam, bl. 137-147, de Levensgeschiedenis van Bild.'s vader, bij dit XIe D. hier aangeh. bl. 250. - (bl. 143 o.a. 'Kooplieden en Burgers.' Z. bl. 250 v. ond. en v. - en bl. 146. de valsche Exploicten. bl. 251.)
 Bl. 159 v. en 160. Willem IV. Z. bl. 252-258. XI. 284. H.W.T.

Onaangemerkte drukfouten.

Bl. 11. r. 8. v.o. Na zijn dood *I.* Na het overlijden van Willem III. (Z. boven.) - bl. 18. r. 4. bij Zeeland *I.* (of verklaar) door Zeeland. - bl. 47. r.5. 1713. *I.* 1711. - bl. 197. r. 1. wordt verwezen tot D. IX. bl. 109 en 202, 203: dit is fautif, en moet zijn D. VIII. bl. 109 aant. en D. IX. bl. 202 v.

Twaalfde deel.

Bl. 1-3. Prinses Anna. Z. Opheld. en Bijvoegs. bl. 129 v. (H.W.T.)
 Bl. 4. r. 2 en aant. 2. Z. *ald.* bl. 130 v.
 Bl. 5-11. Regeerings-conventiën. *ald.* bl. 131-139.

- Bl. 22. 'Carolina'. *Ald.* bl. 140-142. H.W.T.
 Bl. 26. (*De Acte van Consulentschap*). Bl. 142.
 Bl. 27. (de aanspraak van den Advocaat van Hamel). Z. bl. 143 en boven VIII. 163, 246.
 Bl. 30. ('Pruissen, als een Barbarijsche roofstaat.') bl.143. - Ald. r. 15. 'eene zeer geringe Prinses.' *ald.* - Ald. v. ond. (Engelsch, huwlijksplan voor of van Willem V). *ald.*
 Bl. 33. v. bov. (De Haagsche schutterij), bl. 144.
 Bl. 41. aant. (Nederlandsch geld buiten 's lands te loor gegaan), bl. 149.
 Bl. 44. (Amsterdam exceptioneel begunstigd door Frankrijk). Z. bl. 149 v. (163.)
 Bl. 45. P. 't Hoen en de Post van den Neder-Rijn. Z. bl. 150, 151 (en bl. 181-183). - Ald. Cerisiers' Historie van Holland. bl. 151 v. ond. - 153. - Ald. (Engelands stremming van onzen handel.) bl. 153 v.
 Bl. 46. J.D.v.d. Capellen lot den Pol. bl. 154 v. - Ald. (de papieren van Laurens). bl. 155. - De *Memorie* van Van Goens. bl. 155-161.
 Bl. 49. (Eereteekenen aan de Doggersbanksche helden.) Z. bl. 161-164.
 Bl. 50. de *Memorie* van Prins Willem V. bl. 164-169.
 Bl. 50-52. (De Hertog van Brunswijk-Wolfenbuttel.) bl. 169-171.
 Bl. 52 v. de Haagsche S^t. Niklaasavond. bl. 171.
 Bl. 53-55. Keizer Jozef II. bl. 171 v.
 Bl. 55. Linguet (en de Schelde). bl. 172, 173.
 Bl. 58. (vervolging van het Oranje.) bl. 174.
 Bl. 59 v. (Rotterdam.) bl. 174-179.
 Bl. 64. Hollandsche-Guardes vaandel, bl. 179 v.
 Bl. 65. (poging tot bijleggen der staatsgeschillen vóór de Pruissische invasie van 1787 [en tot reconciliatie na 1795]. bl. 180-184.
 Bl. 70. (Het afkopen der eischen van Josef II.) bl. 188 v. ond. - 192.
 Bl. 73 v. ond. (Willem V heeft wel moed, maar niet voor 't schavot.) bl. 192-197^(*).

(*) Bl. 195 aant. wordt door mij aangehaald de Nederlandsche vertaling van een Engelsch werk die in 1839 zou uitgegeven worden - doch de uitgave is achtergebleven.

- Bl. 75. (Het arresteren der Prinses van Oranje.) bl. 197 v. - Ald. (de catastrophie der gewapende oppositie tegen Oranje).
- Bl. 198-205. - en de Pruissische expeditie onder den Hertog van Brunswijk. bl. 77 v. Bl. 205-209. - en over het niet opdagen der beloofde hulp van Frankrijk (bl. 79). Z. bl. 209-212.
- Bl. 83. de emigratie der Nederl. Patriotten. Z. bl. 214 o.a. - 217. (Z. ook bl. 95, 99, 213 o.a. en volg.)
- Bl. 83 aant. (Fiscalaat Bild. aangeboden.) bl. 217.
- Bl. 84. (partij-teekens na 1787.) bl. 217.
- Bl. 87 in 't midden. Z. de *Bijvoegselen*. (Namelijk, bl. 207-224. over den Brabantschen opstand, en de bemoeiingen der Prinses van Oranje, en bl. 224-228. over den Prins.
- Bl. 88. r. 9 v.o. 'Men behoeft niet te vragen' (enz.) bl. 228.
- Bl. 97. (weigering van deel te nemen in de coalitie tegen Frankrijk.) bl. 229-233.
- Bl. 99. Fransche invasie van 1793 onder Dumouriez. bl. 233-247.
- Bl. 100. r. 13. *Landsaten*. bl. 247. - Ald. r. 15. de Engelsche retraite. bl. 247-253. - Ald. r. 17. Pruissens vrede met Frankrijk (1795). bl. 253 v.
- Bl. 101. r. 1. 'alles had het hoofd verloren'. Z. hierbij bl. 254-274.
- Bl. 101. r. 7 en aant. 2. (Oranje-werkzaamheden in Engeland na den val der regeering in Nederland. Z. bl. 274-305, en voorts nog bl. 305-308. Over die in Duitschland. Z. bij bl. 104.
- Bl. 101. (Bilderd.'s schimpen op P. Paulus en Hahn, z.H.W.T. bl. 308-310.
- Bl. 102. r. 6. (Bilderd.'s verkeerd bericht aangaande Van de Spiegel.) Zie H.W.T. bl. 311-320. - Ald. Bentinck van Rhoon. H.W.T. bl. 320-322.
- Bl. 102, 103. (Afpersingen der Franschen van de Bataafsche Republiek.) bl. 326-329.
- Bl. 103, 104. 'Verschillende Constitutiën na 1795'. H.W.T. bl. 329-332.
- Bl. 104. Uitgeweken Nederlanders in Duitschland (en de invasie van dien kant in 1799). bl. 333-338.
- Bl. 107, 108. de Anglo-Russische invasie in Noord-Holland, 1799. bl. 338.
- Bl. 111. r. 16. 'Vier-Keizere in Europa', bl. 339.

Bl. 112. (Prins Frederik, tweede zoon van Prins Willem V.) bl. 339, 340. - Ald. v. ond. (bijgedraaide Regeeringsleden van vóór 1795). bl. 341.
 Bl. 114. Raadpens. Schimmelpenninck. H.W.T. bl. 341-343.
 Bl. 114, 115. Koning Lodewijk. Z. bl. 343-345. - en nog over hem. bij bl. 119. Z. bl. 346-348. - Over de Engelsche invasie van Walcheren in 1809. bl. 345 v.
 Bl. 121. Napoleons bezoek in Nederland. bl. 349^(*).
 Bl. 125. (Het afschudden van Napoleons juk), bl. 355-366.
 Naschrift (en voornemens -) van H.W.T. en verzoek, waaraan schaars voldaan is. bl. 367, 368.

Onvermelde drukfeilen.

Bl. 29. r. 1. geen lust voor */* geen lust, dan voor. - bl. 77. r. 16. vereeenigden */* verenigden. - bl. 120. r. 1. Aarthertogin */* Aartsherlogin. - bl. 131. r. 6. het vorig. Deel */* het vorig Deel. - Ald. r. 17. Stadhouderlijke */* Stadhouderlooze. - bl. 160. r. 17. Gods geest */* Gods Geest^(†). - bl. 212. aan 't eind van aant. 1. bl. x. */* bl. 214. - Ald. aant. 2. r. 4. nieuw - Bataafsche */* nieuw-Bataafsche. - bl. 213. r. 9. 1811 */* 1801. - bl. 215. r. 8. Fransche */* Friesche. - bl. 217. r. 14. twee */* tweeërlei. - en r. 5 v. ond. 1802 */* 1837. - bl. 218. text r. 17 v. ond. begunstigde */* begunstigden. - bl. 249. r. 13. dinen */* denen en r. 18. genothigt */* genöthigt. - bl. 251. r. 17. begaasje */* bagaasje. - bl. 255. bij r. 11. het sluithaakje weg te nemen. - bl. 257. aant. r. 1. dat */* dit. - bl. 274. in de aanhaling r. 7. 7. (één 7 moet weg). - bl. 278. r. 1. niet */* met. - bl. 321 (laatste woord van den text) welke */* welks. - bl. 332. r. 9. 208 */* 308. - bl. 345. r. 8. (een sluithaakje bij te voegen. - bl. 348. r. 7. X Deel */* XI Deel. - bl. 349 in 't midden. onbegonnen, gebleven (het, moet weg.)

Zinstorende drukfout in het XIII Deel.

Bl. 14. r. 3. Franken */* Friezen.

(*) Wat B. aldaar even vooraf verhaalt van het innemen van Batavia op Java is, bekendelijk, geheel verkeerd Voorgesteld: doch het was mij hier slechts te doen om den text des werks met de Ophelderingen en Bijvoegselen in verband te brengen. Het geschrevene over al wat nu 1794 gebeurd is te willen reqlificeren zou vergeefsche arbeid zijn. Z. mijne aanmerkingen, bl. 253, 262, 311, 329, 341. Daarentegen vindt men er van Bilderd. eenige curieuse mededeelingen en documenten.

(†) (Die Zetter had te Groningen geleerd -)

**Vereenigd register der voornaamste in
Bilderdyk's Geschiedenis des vaderlands
behandelde personen en zaken, alsmede der
verklaarde woorden.**

De namen der behandelde personen, zijn met KAPITALE, - die van volken of plaatsen, met g e s p a t i e d e , - de -woord-afleidingen of verklaringen, de boektitels en de woorden uit vreemde talen, met *cursive* letter gedrukt.

A.

AA (C. VAN DER). Partijdig Geschiedschrijver. I.215. XII. 336.
 Aagten (St.). Zie Beverwijk.
 AALBRECHT. Zie Albrecht.
 Aardappelen. Ziel en lichaam verpestend. IV. 296.
 Aardenburg in 1672. X. 10.
 Aarlanderveen. I. 341.
 AARNOUT (Graaf). Zoon en opvolger van Diederik. II. 5. - Sneuvelt in een strijd tegen de Friezen. 6. - Zijne gemalin Luidgarde. *ald.* - Zijne drie zonen. *ald.*
 AARNOUT. Hertog van Gelderland. I. 240 v. - Mishandeld door zijn zoon Adolf, verkoopt zijn recht aan Filip van Bourgondië. IV. 203 v., 360 v.
 AARSBERGEN. Zie Alex. v.d. Capellen.
 AARSCHOT. - (onder Karel V). Z. Croy.
 AARSCHOT (Hertog van) (onder Filips II). Vliesridder. VI. 7. - Bestuurder van Brabant en Vlaanderen. 196. - Een latere. VIII. 125.
 AARSEN (FRANC. v.). VIII. 72.
 AARSEN van Sommelsdijk, schoonzoon van J. Cats. IX. 44 v.
 ABERCROMBIE. Engelsch Generaal, 1799. XII. 108.
 Aberdeen (Slag van). XI. 102.
 Abotriten. Slavenvolk, door Karel den Gr. aan de Elve geplaatst. I. 87, 99.
 Accommodatie (Geest van), laakbaar. VIII. 160.
 Accijnsen. IV. 359 v., V. 102, 190.
 Achamoth (bij de Gnostiken), III. 268, 278^(*), 280.
 Achtenveertigers. Z. Doelisten.

(*) *Ald.* r. 13, 14. 'Ook bracht zij' (enz.) leze men: zij [d.i. *Achamoth*] bracht (enz.)

Achterleenen, Achterleenman. I. 323, 338.
 ACKERSDIJCK (Mr.W.C.). II. 348. VI. 262. X. 219. XIII. 1, 103 v. 115.
Acta Pacificationis Coloniensis. Literatuur daarvan. VII. 228 v.
 Acte van Consulentschap. Z. op C.
 Acte van Navigatie. IX. 52, 182, 255 v. X. 151.
 Acte van Seclusie. IX. (69) 85-93. - Hollands verdediging derzelve. 93 v. - De acte dood en te niet verklaard. 122.
 Actiehandel. XI. 223.
 ADA van Schotland, gemalin van Graaf Floris III, 1162. II 52. Z. nog 68, 71, 223.
 ADA, dochter van Graaf Diederik. VII 76. - Na haar vaders dood, door hare moeder Adelheide overhaast uitgetrouwd aan Lodewijk, Gr. v. Loon (of Los). 80-82. - Onvoegzaamheid en onwettigheid van dit huwelijk. 86-90. - Zij vlucht naar den Burg van Leiden, 84. - wordt naar Texel gevoerd, 84 v. - en naar Engeland, 86. - teruggegeven aan haren Gemaal, 106. - overlijdt. 112. - Behoort niet in den rij der Hollandsche Vorsten. 113 v.
 Adel, Edelen. I. 108, 303, 316. III. 70 v. 254. (Z. voorts Adelen en Edelen.)
 ADELA, dochter van Robert de Fries en Gertrude v. Saxen, huwt aan Koning Kanuut van Denemarken. II. 32.
 ADELBOLD, Bisschop van Utrecht, beoorloogt Graaf Diederik III over het eiland Merwede. II. 8 v.
 Adelen. Geschiedde niet door de Holl. Graven. II. 241.
 ADELHEIDE van Gelder, gemalin van Gr. Willem I. II. 72.
 ADELHEIDE of ADELHILDE, gemalin van Gr. Diederik III. Z. op Odelhilde.
 ADELHEIDE van Saxen. Z. op Odelheide.
 ADELHEIDE van Teisterbant, gemalin van Gr. Diederik VII. II. 67. - Overwint zijn broeder Willem. 68. - Tracht hem uit te sluiten van de opvolging in het Graafschap. 78-102 v. (Z. Ada.)
 ADGILLUS, Friesch Koning. I. 70 v.
 ADINGEN (ZEGGER VAN) gedood door Hertog Aalbrecht. IV. 23.
Admiraal, Ammiraal, Amiraal, Admirant. III. 230.

Admiraliteit. Opgericht door Hertog Maximiliaan. V. 119 v. - Te Hoorn opgericht door Leicester, VII. 175. - Vijf admiraliteiten opgericht onder Maurits. 190.

Admirant van Arragon. Z. Mendoza.

Adoha, Jus adohae. III. 92, 237.

ADOLF van Bergen, maakt vergeefs aanspraak op Gelderland. I. 240.

ADOLF van Nassau, Keizer. Mengt zich in den twist van Floris V met Wyt (Gui) van Vlaanderen. II. 209, 221.

ADOLF, zoon van Aernout, Hertog van Gelderland. Verstoot zijn vader van de regeering: dit en de gevolgen hiervan. I. 241 v. IV. 203 v., 225 v., 360 v. XIII. 1, 182.

ADOLF van Nassau, broeder van Pr. Willem van Oranje. Sneuvelt bij Heiligerlee. VI. 101. VIII. 254 v. - Gedenkteeken voor hem opgericht. VI. 256.

Adonihiram. Bij de Tempeliers. III. 247. - Bij de Vrijmetselaars. 250.

ADRIAAN Floriszoon van Utrecht (Paus Hadriaan VI). Leermeester van Karel V. V. 3. - Geniet zijn vertrouwen. 23, 227. - Onderkoning in Spanje. 24, 228 v. - Moet onderdoen voor den opstand, 25 v., 231. - Groot-Inquisiteur in Spanje. 219. - Paus. 33. - Bekrachtigt het invoeren der Inquisitie in Nederland, 1522.

213^(*). - Sterft. 36.

ADRIAANSE, recitateur te Amsterdam. XI. 173.

Advocaat (Plicht van den). VI. 85.

Advocaatschap van Holland. VII. 99, 262.

Advocati Ecclesiarum (et Subadvocati). XIII. 1, 136-147. - De Hollandsche Graven waren Advocaten der Egmondsche Kerk. *ald.*

Advysen van B. Voorda en J. Valckenaer tegen Pr. Willem V, en van J.V. alleen tegen v.d. Spiegel; dat tegen Willem V weêrlegd door H. Tollius (niet door Bilderdijk). XII. 301, 305-307.

Aer, d.i. over. I. 341.

AERNOUT van Gelderland. Zie Adolf, en XIII. 1. 181.

AERSSSEN. Z. Aarssen.

(*) (1552 aldaar is een drukfeil voor 1522.)

Afdanken van krijgsvolk onder Willem III. X. 85 v., 120 v. - (Onder Willem II. Z. Vermindering.)
 Aflossing van Holl. Schuld (door B. afgekeurd). XII. 41 v.
 Afrikaansche Maatschappij van Koophandel te Embden. X. 94.
 Aftocht der Engelschen in 1795. Zie op E.
 Afval der Nederlanden van Spanje. Z. Afzweering.
 Afzetten van Vorsten door de Pauzen. II. 332-335. - Afzetting van Kon. Jacobus II van Engeland. X. 274 v.
 Afzweering van Filips II. Hare rechtmatigheid onderzocht. VII. 31-37, 230-232. XIII. 1, 16 v.
 AGNES, Keizerin-moeder en voogdes van Keizer Hendrik IV, beoorloogt Holland. II. 22. - Afgezet. 24.
 AGNES v.D. SLUIS. Z. op Sluis.
 AGRICOLA (Rudolf en Johannes). V. 243. - Rudolf. VIII. 261.
Aides (subsides). III. 68.
 AIKIN (Mevr. L.), Geschiedenis van Koning Karel I. XII. 195. [De Nederlandsche vertaling is niet uitgegeven.]
Aise. (Iemand op zijn *aise* zetten.) VI. 222.
 AITZEMA. Remonstrant. VIII. 111 (aant.) (Veelmalen wordt A. bloot als autoriteit aangehaald.)
 A k e n (Vredehandel en vrede te). XI. 117. 127, 134 v., 250.
 ALARIK bemachtigt Rome en Gallië. I. 56.
 ALBA (Hertog van). Z. Alva.
 ALBEMARLE. Engelsch Admiraal onder Karel II. IX. 167.
 ALBEMARLE (Graaf v.) onder Willem III. IX. 167.
Albergaria; jus albergariae. II. 116.
 ALBERONI. Kardinaal, Spaansch Staatsminister. IX. 56, 57
 ALBERT, Keizer van Oostenrijk. III. 71. - Komt naar Holland om Jan II te verdrijven, doch verdraagt met hem. 18-20.
 ALBERT of Albrecht van Beijeren doet zich bij de krankzinnigheid van zijn' broeder Gr. Willem V gelden als Ruwaard, Toeziener en Beschermer der Landen. III. 182-189, 258-266. - Koopt zijne broeders Lodewijk en Otto af. 189-194. - Is den Hoekschen genegen. 195. - Delft staat tegen hem op, en wordt belegerd en gestraft. 196-200. - Mengt zich in de Geldersche twisten. 201-v. - Verkrijgt verlei als Graaf, doch neemt nog dien titel

niet aan. 203. - Twist met Utrecht. 207 v. - Met Brabant. 209. - Bewegingen onder hem in Holland. 210. - Bemiddelt de Vlaamsche onlusten. 213. - Volgt zijn broeder op als Graaf. IV. 1. - Zijne huwelijken en kinderen. 1-3. - Weduwnaar van zijne eerste vrouw, verslingert hij zich aan Aleid van Poelgeest. 3. - Staatkundige gevolgen hiervan, die haar dood te weeg brengen. 3 v. - Hertrouwt met Margaretha van Kleef. 6. - Zijne Friesche oorlogen (Z. Friezen.) - Verzoent zich met zijn' zoon. 10. - Gestadig om geld verlegen. 17 enz. - Schenkt en verkoopt kwistig privilegiën. 17, 23 (339), en beoorlooft zijne rentmeesters. 18 v. - Sterft. 22. - Zijn karakter. 22 v. - (een bastaardzoon van hem. 66.) - Zijne stichtingen in 's Hage. 340.

ALBERT II Keizer, 1439. IV. 147. - Sterft, 1440, *ald.*

ALBERT van Saxen, Veldoverste onder Maximiliaan. IV. 284, 301 v. - Vorst of Erfgouverneur van Friesland. 315 v. - Overlijdt. 319.

ALBERT (Aartshertog van Oostenrijk). Komt als Landvoogd in de Spaansche Nederlanden, 1596.VII.185. - Trouwt Isabella van Spanje. 191. - Aanvaardt met haar de regeering. 195. - Belegert Ostende. 196, 199. - Verliest den slag bij Nieuwpoort aan Maurits. 197 v. - Doet voorstellen aan de Staten bij het einde van het Bestand. VIII. 95. - Sterft, 1621. 96.

ALBERTINA AGNES van Nassau, dochter van Fredrik Hendrik, trouwt den Stadhouder van Friesland, en is stammoeder van het later Stadhoudelijk en nu Koninklijk Huis. IX. 31. - Haar moedig gedrag in 1672. 322.

ALBYVILLE, Gezant van Jacobus II in Nederland. X. 138.

ALDEGONDE. Was hij de opsteller van het Compromis der Edelen? VI. 46. - Verontschuldigt de beeldstormerij. 233, 308 v. - Verschijnt op d. 12 Julij 1572 op de eerste vergadering der vrije Holl. Staten, als Gelasigde van Willem I. 145. - Wordt gevangen genomen door D. Fredrik van Alva, 1573. 164. - gelost, 1574. 168. - bezorgt Professoren aan de nieuwe Leidsche Hoogeschool. 177 v. - Tracht vergeefs het Duitsche Rijk ter gunste der Nederlanden te bewegen, 1578. 209, 283. - Keurt den scherpen toon van Willems I (1580) Apologie af. VII 28 (aant.) - Door Willem I tot Burgemeester van Antwerpen aangesteld, 1581. 69. - Moet die Stad opgeven aan Parma en geraakt daardoor buiten staatsbe-

drijf. 92. - Neigt om te verdragen met Parma en Filip. 93. - Zijne verhouding tot Oldenbarneveld na den dood van Willem I. 85, 94, 298. VIII. 61, 232. - Vergeleken bij Mornay du Plessis. VII. 298. - Door Maurits afgezonden naar Oranje, doch vergeefs. VII. 245. - Sterft, 1598. VII. 297. - Over zijne aangevangen Bijbelvertaling, ald. en X. 302. - Over zijne Psalmberijming. VII. 297. - Z. nog over hem ald. en X. 303. - Zijn broeder. Z. Toulouse.

ALEID, zuster van Willem II, Koning en Graaf, gehuwd aan Jan van Avennes, moeder van Jan van Henegouwen (Jan II), Voogdes van Floris V.I. 265, 272. II. 126, 135, 164. - Ontzet van de voogdij. 166 v.

ALEID VAN POELGEEST, bijzit van Hert. Albrecht, vermoord door bedrijf van zijn zoon. IV. 3 v.

A l e m a n n e n (dezelfde met de Suevi). I. 39.

ALençon (Hertog van). Z. Anjou.

ALEWYN (Z.H.) Zijn lof. VIII. 290. - Zijne parodie op een schimpdicht van Vondel. Z. *Geuze - Vesper*.

ALEXANDER III, Koning van Schotland. II. 222 v.

ALEXANDER VI, Paus. Zijne verdeeling der onbekende gewesten. V.34, 180 v. - Hij staft de Inquisitie in Spanje. 216.

ALEXANDER, Keizer van Rusland. XII. 110, (118), 122.

ALFONSUS II van Spanje, noodigt Karel de Gr. tot hulp tegen de Mooren. I. 81.

Algemeene Protestantsche Kerk. XII. 216.

Algemeene Staten. Z. Staten der Nederlanden en Staten Generaal.

Algemeene Vergadering (in 1716-1717). Onvruchtbaar. XI. 53 v.

Algiers. Ongelukkige tocht derwaart van Karel V. V. 126, 127.

Algiers (Dey van) in 1816. VI. 300 v.

ALKEMADE (FLORIS VAN) in 1421. IV. 88.

ALKEMADE (CORN. V.) aangehaald en gehegeld. II.256, 345. - met lof aangeh. V. 235.

Alkmaar ingenomen en geplunderd door de Friezen. II. 39. - Wederom. 56. - Het Stadhuis aldaar gebouwd door Gr. (Kon.) Willem II. 254. - Oproerig tegen

Filip van Bourgondie. IV. 101. - Gestraft. 102. - Verkrijgt vergiffenis. 167. -
 Neemt deel in den opstand van 1491, en wordt daarvoor gestraft. 293-302. -
 Vruchteloos belegerd door D. Fredrik van Alva. VI. 161-163, 267. -
 Kerkgeschillen aldaar, door Venator, in 1609, 1610. VIII. 14, 15, 190.
 ALLART (J.). XII. 319.
Allodiale goederen. I. 303.
 Al m a n z a (Slag bij). XI. 31.
 ALMONDE. Holl. Admiraal, in 1692. X. 163.
 ALOUD, Balliuw van Dordrecht onder Gr. Jan I. II. 290 v. - Doodgeslagen. 302.
 ALPHEN (HIERON. v.), aangehaald en geprezen. III. 312, 318. (XII. 235-238.)
 ALPHEN (H. en D.F. VAN). Hunne betrekking tot R.M. van Goens. XII. 160, 161.
 ALSTORPHIUS (JOH.) X. 213.
 Altesse (Titel van) door Frankrijk gegeven aan Fredrik Hendrik. VIII. 136. IX.
 306.
 Altena (Slot van). IV. 5 v.
 ALVA (Hertog van) of Alba onder Karel V. V. 40, 135, 148. - onder Filip II. VI.
 8, 12, 67, 77. - Komt met een leger in de Nederlanden. 81 v. - Doet Egmond
 en Hoorne (enz.) gevangen nemen en te recht stellen. 83. - Stelt den Raad
 der beroerten in. 84. - Weerstaat den aanval van den Prins van Oranje in 1568.
 99-106. - Begiftigd door den Paus. 97, 106. - Richt zich een standbeeld op.
 106 (z. 171). - Zorgt voor de Justitie. 106-109. - Wil de belastingen verzwaren
 en de beden afschaffen: moeilijkheden hierover. 109(enz.) - 124. - Zijn gedrag
 wordt afgekeurd in Spanje. 135 v. - Hij keert derwaart terug. 165-167. - Z. nog
 over hem 266, en vooral VIII. 256-259. - Zijn zoon D. Ferdinand. VI. 83. - Zijn
 zoon D. Frederik. Z. op Frederik.
 Alven (Ons Patroon van). VI. 241. VII 282-284.
 ALVENSLEBEN, Pruiss. gezant bij den Staat. Heult na 1787 met de Prinses v.
 Oranje. XII. 86. - Een hatelijk opstel van hem, verkeerdelijk toegeschreven aan
 den Griffier Fagel. 87, 225.
 Amb, Ambt, Ambacti. I. 300 v.

Ambachts-leenen, Ambachts-heerlijkheden. I. 326.
Ambacht (voor kerkelijke eeredienst). XI. 69 aant.
 Ambassades in de xvii^{de} eeuw. VIII. 112.
 Ambassadeur van Frankrijk in den Haag onder Lodewijk XIII. VIII. 106 v.
 Amboina. Zaak van Amboina, 1623. VIII. 107. IX. 53, 84, 89.
 Ambten in de Holl. Steden. XI. 123 (enz.)
 AMELIA (Gravin) van Solms. Trouwt met Fredrik Hendrik. VIII. 100. -
 Mede-voogdes over haren kleinzoon Willem Hendrik (Will. III.) IX. 121 v., 164,
 288. (Z. ook 305 aant.)
 AMELOT DE LA HOUSSAYE. Zijne *Mémoires*. IX.H76 287, 302, 305. X. 286 v.
 AMELOT, Fransch Ambassadeur in Zwitserland. X. 170.
 Amerika. Z. Noord-Amerika.
 AMERONGEN, Geldersch Staatslid ten tijde van J. de Witt. IX. 83.
 Amiens (Vrede van). XII. 110.
 AMIRAUD, Fransch Herv. Hoogleeraar. VIII. 184 v.
 AMMIANUS MARCELLINUS aangehaald en verklaard. I. 37.
 Amnestie na den dood van Willem II. IX. 44.
 Amnestie onder Prins Willem IV. XI. 140.
 AMSTEL (GOZEWYN VAN), Bisschop van Utrecht. II. 149.
 AMSTEL (GYSBRECHT VAN). Gemengd in de zaken van het Utrechtsch Bisd. II. 121, 149. - Overwonnen en vernederd door Bisschop Otto. III. 150. - Aan
 het hoofd der muitende Kennemers. 169 v. - Verkrijgt het slot te Vreeland. 171.
 - Overwonnen en vernederd door Floris V. 197 v. - Wederom begunstigd, Raad
 en Ridder gemaakt. 198. - Wrokt tegen den Graaf. 233 v. - Neemt deel in het
 verraad tegen hem. 245-252. - Ontvlucht 261. - Zie ook nog 336 v. - Zijn broeder
 Aarnout. 197.
 Amstelveen, 1650. IX. 19. - In 1787. XII. 78.
 Amsterdam. Brand aldaar in 1421. IV. 86. - Ten tijde van Filip van
 Bourgondië minder dan Haarlem en Delft. 103. - Hoeksche onlusten aldaar.
 149 v. - Krijgt een steenen muur. 303. - Bestookt door Karel van Gelder in
 1512. V. 7. - Wederdoopers oproer aldaar. 84-89. -

Altijd in de contramine. VI. 55. - 'De vier elementen aldaar gecorrumpeerd' in 1540. 308. - Opschudding over de Godsdienst. 66. - De stad gekweld door Henrik van Brederode. 74-78. - Wil zich niet voegen onder Pr. Willem I. 203. - Mislukte aanslag op de stad. 207 (282 v.) - De stad geeft zich over onder beding, 207. - doch welk geschonden wordt en de Godsdienst en, regeering veranderd. 210. - De *Satisfactie* vernietigd. VII. 31. - Verzet zich tegen de opdracht der Graaflijkheid aan Willem I. 75 enz. - Dringt op vrijen uitvoer van levensmiddelen. (Z. Uitvoer.) - Vijandig aan Leycester. 108 v., 122, 150. - Anti-arminiaansch. VIII. 15, 22-29, 34 v., 98, 191 v. - Verandert te dezen opzichte. 111. - Gevolgen hiervan. 114-121. (Ook het Athenaeum. 121.) - Aanmatiging van het gerecht aldaar. 138 v. - Weigert eene bezending van de Generaliteit te ontfangen. 140-143. - Wil den toevoer van ammunitie aan den vijand niet nalaten. 144 v. - Ongenoegen daarover met Fred. Hendrik, *ald.* - Gedrag ten tijde van Willem II en jegens hem, en gevolgen daarvan. IX. 11-21, 33, 45. (Z. ook bl. 242-246 en XI. 260.) - Begunstigt het Engelsch Parlement. IX. 48 v. - Oproer en slachting aldaar. 59. - Verleent amnestie! 59. - De Burgerij verklaart zich voor Willem III. 232. - De Regering roemt hare bescheidenheid, zedigheid en inschikkelijkheid! 243. - Wil de overdreven eischen van Lodewijk XIV niet toegeven. X. 8. - De regeering aldaar veranderd. 34. - Wil Naarden niet versterkt hebben. 86. - Verzet zich tegen de wapening van 1683 en heult met d'Avaux; de papieren der stad verzegeld, enz. 96-102, 106. - Verzoent met Willem III. 106. - Wil krijgsvolk afgedankt hebben. 120 v. - Woelt tegen den Raadpens. Fagel. 129 v. - Tegen Willem III over de nominatie van Schepenen. 152-158. - Beroerten in 1748. XI. 124-145. - Blijvende verdeeldheid en hatelijkheid. 145-147, 178 v. - Dringt Prinses Anna om bescherming van den vrijen handel. XII. 14-16, 19. - Begunstigt de afgevalen Noord-Amer. Staten en brengt de Republiek in oorlog met Engeland. 44-47. - Onlusten aldaar in 1787. XII. 74, 75. - Wil zich verdedigen tegen de Pruissen en Willem V. 77. - Moet het opgeven. 78. - en capituleert. 78, 207, 8, 7, 8.^(*) -

(*) Dit zijn vier bladz., alzoo de cijfers 207, 8, bij abuis herhaald zijn.

De Stad onneembaar? IX. 20. XI. 260. XII. 348. - Amsterdamsch burgerrecht. X. 127.

Amsterdam (Nieuw), in Noord-America. Door Karel II ons ontnomen. IX. 149.

ANASTRO (GASP. D'). Opstoker van J. Jauregui. VII. 46 v.

ANDREAE (Mr. D.H. BEUCKER). VI. 240. X. 242 aant. XII. 167.

ANDRIES van Kuik, Bisschop van Utrecht, ten tijde van Graaf Diederik VI. II. 41, 44.

Andwerpen. Z. Antwerpen.

Anglen. I. 70. XIII. 1, 105, 201.

Anglomanen. XII. 45.

ANJOU (Hertog van). Wil zich de Nederlanden wel aantrekken. VI. 139, 203, 209. (VII. 287.) - Neemt de regeering aan. 214. VII. 37. - Op zeer beperkte macht. 215. 38-41. - Wordt gehuldigd. 43. - Zijn mislukt huwelijk met Kon.

Elisabeth van Engeland, *ald.* - Maakt zich weldra verdacht en gehaat. VI. 216 v. - Werpt het masker af, VII. 51-56. - doch zijn aanslag mislukt. (Z. Antwerpen en Furie.) - Zijne verlegenheid, en nieuwe onderhandelingen met hem. 56-59, 65-67. - Hij sterft. 67. Zie nog 289 v.

ANJOU (Hertog van), Filip V van Spanje. X. 194, 195, 200.

ANNA van Bretagne, gemalin van (Maximiliaan - van) de Fransche Koningen Karel VIII en Lodewijk XII. IV. 284, 286, 305 v. aant., 311.

ANNA van Buren, gehuwd in 1551 aan Pr. Willem van Oranje. V. 156.

ANNA van Saxen, Willems tweede gemalin. VI. 26. - Hij scheidt zich van haar. 189.

ANNA (Prinses van Engeland), dochter van Jacobus II, gehuwd aan Prins George van Denemarken. X. 128. - Verliest haren vader. 142. - Vruchtbaar in kinderen. 269. - Koningin. XI. 1. - Door B. ongunstig beschreven. 5 v., 38, 49. - Verlaat de Whigs voor de Tories. 37. - Sterft in 1714. 49. - Begunstigde den Eng. Pretendent. 50. ANNA (Prinses) van Engeland, gemalin van Pr. Willem IV. Trouwt. XI. 77. - Hare kinderen. 121, 127. - Is onder de minderjarigheid van Pr. Willem V Gouvernante. XII. 1-16, 29, 137. - Overlijdt, 1759. 21. (Zie ook V. 195. XII. 29, 129.)

Annales Fuldenses. Z. op de F.
 ANNO, Aartsbisschop van Keulen. II, 22, 24.
Anonymus Ravennas. I. 43. XIII. 1, 105.
 ANSFRIED, Bisschop van Utrecht. II. 7 v.
 ANSON, Engelsch Admiraal. XI. 79 aant.
 ANTONIDES VAN DER GOES. Zijn gedicht op de Haze. IX. 213. - Op Kievit. 283.
 - Op de Gebr. de Witt. X. 29.
 ANTONIO, Pretendent van Portugal. VII. 50.
 ANTONY, Hertog van Brabant. IV. 37, 38.
 ANTONY, Bastaart van Filip van Bourgondië. IV. 222.
 Antwerpen. Verbrand door de Denen, 837. I. 103. - Later bloei der stad.
 284-286. - Aangevallen door Marten van Rossem. V. 129 v. - Door Toulouse.
 VI. 76. - Mishandeld door de Spaansche soldaten. 196 v. (Z. Spaansche Furie.)
 - Oproer over de religie. VII. 15. - Aanslag van Anjou (Fransche furie). 51-56.
 - Wordt bedreigd door Parma. 60. - Aldegonde er Burgemeester. 69. - Belegerd
 door Parma. 84, 91 v. - Overgegeven. 92. - Kan niet aangevallen worden door
 Maurits, 1605. 202. - Noch vermeersterd door Fredrik Hendrik, 1638. VIII. 145.
 - De Prinsen van Oranje, Erf-Burggraven van Antwerpen. IX. 254.
 ANZELMUS, Abt van Egmond. II. 37.
Apocalypsis. Z. *Openbaring*.
 Apologie van Pr. Willem I. VII. 28 v. IX. 298-300. - van Mr. P. Ardes. X. 292.
Appanagie, apanagie. II. 15 v., 321.
Appél. VI. 118, X. 263 v.
 APPELMAN, Burgem. van Amsterdam in 1688. X. 136.
 APPIUS, Colonel, beschuldigd na den slag bij Fontenoy. XI. 240 v.
 Aquitanië (d.i. Gallie bezuiden de Loire), afgestaan aan Alarik, onder
 Honorius. I. 57. - Betrekking van Aquitanië tot Teisterband. Z. op dat woord.
Arborichen. Z. *Armoriken*.
 ARE (Graaf GERARD VAN DER), Broeder van den Utr. Bisschop Diederik. II. 91,
 97.

ARENA, Macaronisch dichter. V. 191.

ARENBERG (Graaf van). Onder Filips II Stadhouder over Friesland, Groningen, enz. VI. 14, 71, 74 v. - Sneuvelt bij Heiligerlee. 101.

AREND (D^r. J.P.). Zijne verdediging van Don Carlos. VI. 262. - Onbillijk jegens Bilderdijk's Gesch. des Vaderl. XIII. 1, 81 v., 128, 130, 134.

ARENDSBERG (HERMAN, Heer van), Voogd van Hadewich van Richem. II. 41 v.

ARGYLE (Graaf). Zijn mislukte opstand tegen Kon. Jac. II. X. 123.

ARGYLE (Hertog van). Engelsch Veldheer onder George I. XI. 51.

Aristocraten. Aristocratie, Aristocratische geest en overmoed der Nederl. Staats- of Stedelijke Besturen. I. 145. VII. 95. VIII. 216. IX. 2, 37. XI. 1, 137, 153, 178 v. XII. 4, 5, 38 (enz. tegen Willem V). - Z. ook Loevesteinsche factie.

ARKEI. - Geslacht van Arkel. III. 116, 200. IV. 18, 30.

ARKEI (Heer van). Bergt de kinderen van den omgebrachten Floris V. II. 253.

ARKEI (JAN VAN), Bisschop van Utrecht, III. 116 v. - Valt in Holland, 1348. 150. - Verplaatst naar Luik, 1364. 207. - Zijn broeder Robert. 116.

ARKEI (OTTO VAN). III. 200 v., 266. IV. 19.

ARKEI (JAN VAN), (Zoon van Otto,) Heer van Gorinchem enz. III. 201. IV. 3 v., 15, 18-22, 29-33, 39-43.

ARKEI (WILLEM VAN), (Zoon van Jan v. A.). IV. 31 v., 39, 60 v. - Sneuvelt, 1417. 61.

ARKEI (JAN VAN), Schout te Dordrecht, vermoord in 1402. IV. 28 v.

Armada (Spaansche). Z. Onverwinnelijke Vloot.

ARMINIUS (JACOBUS), Predikant te Amsterdam. Professor te Leiden, 1603. VIII. 8. - Zijne gevoelens en twist met zijnen ambtgenoot Gomarus. 8, 9-14, 200-203.

Arminianen uit den aart Aristocratisch. VIII. 12. - Paus-of Spaanschgezinden genoemd, 16. - Z. voorts Remonstranten.

Arminianismus vóór Arminius. VII. 23.

Arminianismus in den grond Socinianismus (enz.). VIII. 186, 210, 247 v.
 A r m o r i k e n , zeekustbewoners. I. 46, 58.
 Armwezen, kwalijk voor Armen-wezen. XII. 164 aant.
 ARNAULD (ANT.). Zijn lasterschrift op Willem III. X. 291.
 ARNOLD, Verkoren Bisschop van Utrecht. II. 69 v.
 ARNOLD of ARNOUT v. Gelderland. Z. op Aernout.
 ARNULF (of ARNOUT), Koning van Duitschland, 888. - Keizer, 896. I. 167, 179.
 Arrest (Recht van). V. 160, 197.
 Arrière-ban. V. 167, 202.
 ARTEVELDE (JAC. VAN) te Gent. Vermoord in 1344. Ongunstig beoordeeld door Bild. III. 212. - Verdedigd door N. Cornelissen. 266 v.
 Artois. Nederlandsch gewest. I. 287.
 ASCUE. Engelsch Admiraal, geslagen door de Ruiter. IX. 56.
 ASPEREN (VAN). Hollandsch Edele, tracht Oldenbarnevelt te verlossen. VIII. 103.
 Assassijnen in 't Oosten, ten tijde der kruistochten. III. 244, 270, 274.
 ASSENDELFT, Pensionaris van Haarlem, onrechtvaardig ter dood gebracht. VI. 155-157.
 Assiento-schip na 1713. XI. 79.
 Associatie (Verbond van), 1681. X. 89-91.
 ASTRUCHO DE PIERA. Z. Op P.
 ATHANASIUS. Veroordeelt de Ariaansche leer. VI. 304.
 Athenaeum te Amsterdam. VIII. 121. - Vrij gebleven van Arminianerij. *ald.* Z. voorts bl. 239.
 ATHLONE (Graaf van). Veldheer, 1696. X. 177.
 ATILA (d.i. Adel). I. 232. - De geessel Gods. 291.
 Attuariën, onder Keizer Joviaan. I. 51.
 Aubaine (Recht van). V. 70.
 AUBERY (D'). Z. Du Maurier, op M.
 Augsburgsche Confessie, 1530. V. 76, 186 v.
 AUGUSTINUS. Verzet zich tegen Pelagius. VIII. 177 v. - Z. ook 180 v. (en 250).

AUGUSTUS III, Koning van Polen en Keurvorst van Saxon, Komt op tegen Maria Theresia. XI. 83. - Verslagen en verdreven door Kon. Frederik II van Pruissen. 100. XII. 12.

AURELIAAN, Keizer. I. 48.

AURIA (DON ANDR.) (DORIA). Valt van François I af tot Karel V. V. 66. - Verlost Genua van de Franschen. 69. - Bevecht hen. 166.

Autocratie (der Staten) in Holland. IX. 133 aant.

A v a r e n (Hunnen). In 't j. 558 en onder Karel d. Gr. I. 86.

AVAUX (D'), Gezant van Lodewijk XIV bij den Staat. X. 87. (en telkens in dat Deel.)

AVENNES (Huis van). III. 3.

(BORCHARD VAN -). Getrouwd met Zwarte Margriet van Vlaanderen. II. 131. -

Van haar gescheiden, 131 v. - Zijn broeder Wouter. III. 3.

AVENNES (JAN VAN). Zoon van B. v. A. bij Margriet van Vlaanderen. II. 131. - Begunstigd door Graaf (Kon.) Willem en getrouwd aan diens zuster Aleid, en met gebied begiftigd. 135 v. - Heeft een zwak karakter. III. 3.

AVENNES (BOUDEWYN VAN). Tweede zoon van Zwarte Margriet, Graaf van Namen. II. 131, 136.

AVENNES (JAN II VAN), onze Graaf Jan II. Z. Henegouwen en Jan II.

AVERHOULT (D'). XII. 215. v. aant.

Avezathe. Zie Havezathe.

AVILA (D'). Spaansch Bevelhebber, verslaat Lodewijk van Nassau op de Mokerheide. VI. 169.

AXPE, Spaansch onderhandelaar. VIII. 133.

AYLVA, onder Willem IV. XII. 196 v.

AYTA. Z. Viglius.

Azincourt (Veldslag van), 1415. IV. 52.

B.

B a a f (Kronijk van St.) te Gent. XIII. 3 v., 158 v., 204-207.

Baanderheerschap. I. 323. XIII. 116.

Baard, Baarden. I. 299 v.

B a b y l o n's grootte en muur. I. 289.

BACOT, Pred. Sticht eene algemeene Protestantsche Kerk. XII. 216.
 BACXEN (FREDER. VAN), Bevelhebber der Utr. Waardgelders. VIII. 49.
 BADEN (FREDRIK VAN), Bisschop van Utrecht. IV. 317 v. - Laat zich afkopen, 1517. V. 15.
 BADEN (Prins van), Duitsch Veldheer. XI. 26.
 Ba d e n (Vrede van) in 1714. XI. 48.
Baduhenna. I. 231 aant. XIII. 210.
 BAELDE, Haagsch Advocaat. XII. 61.
 Ba e r s d o r p of B e r s d o r p (Huis te). III. 23.
Bafometh bij de Tempeliers. III. 269 v., 277, 279, 282, 302.
 B a g a u d i . I. 49. XIII. 105.
 BAHRDT (D^r), Neoloog en Ofeïst, 1770. II. 156, 332. III. 243.
 BALDEWYN, Bisschop van Utrecht. Z. Boudewijn.
 BALTHAZAR GERAARTS. VII. 80 v.
Ban, bant. I. 342.
 Ban van Filips II tegen Willem van Oranje. VII. 27 v.
 Banieren. III. 233.
 BANJAART (DIRK), Schout te Hoorn, 1477. IV. 225, 230.
 Bank van Amsterdam onder Kon. Lodewijk. XII. 348.
Bank-armborsten. III. 232.
 Bankroeten te Amsterdam, omstreeks 1772. XII. 42.
 BARBAROSSA, Turksch Vlootvoogd. V. 92 v., 126, 136 v.
 BARBESIEUX, Staatsdienaar van Lodewijk XIV. X. 166.
 BARBEYRAC. Zijne vertaling van de Groot's J.B. ac P. VIII. 250. - Zijn schrijven tegen de Ostendische O.I. Comp. XI. 62, 226.
 BARCLAY, Engelsch Admiraal, gesneuveld 1666. IX. 174.
 BARLAEUS (VAN BAERLE), Geleerde Remonstrant. VIII. 89 v., 121, 234 v.
 BARLAIMONT (Graaf van). Trouw aanhanger van Filip II. VI. 7, 14, 23, 30, 37, 86, 203.
 BARNEVELD. Z. Oldenbarneveld.
Barnevelds tanden te Leiden. VIII. 34.

Baronen. I. 115.
 BARRÉ, Fransch onderhandelaar, 1702. XI. 18.
 Barrière voor den Staat tegen Frankrijk in de Oostenrijksche Nederlanden. XI. 39 v., 44, 49, 54 v., 92 v., 135. XII. 37. - Gesloopt door Keizer Joseph II. XII. 49 v., 55.
 BARRUËL, hatelijk Geschiedschrijver. III. 305, 317 v.
 BART (JEAN), Fransch Vlootvoogd onder Lod. XIV. X. 173,
 BARUETH (J.), Prinsgezind Predikant. XII. 145 v.
 B a s e l (Concilie te). IV. 111, 112.
 B a s e l (Vrede te), 1795. XII. 253 v.
 BASNAGE (J.), Geschiedschrijver. XI. 258.
 Bastarden. Niet uitmuntender dan wettige kinderen. II. 184.
 B a t a v i e r e n . I. 27-35, 41. v., 231. XIII. 99 v., 102, 163. - B a t a a f s c h e R e p u b l i e k . XII. 103 v. - B a t a v e n (na 1787). XII. 216 v., 233 v. - B a t a v i a , op Java. XII. 121.
 BATENBURG (JAN VAN). Oproerig dweeper. V. 107 onderaan.
 B a t h . Z. Bruce.
 BAUDARTIUS. Wel geloofwaardig. VIII. 289. Z. ook 262.
 BAUDOUIN (FR.) (BALDUINUS). Raadsman van Willem I. VII. 259.
 BAUX (Prinsen VAN) - en van Oranje - stammen af van een der Drie-Koningen. VII. 251^(*).
 BAVO (DIEDERIK). Z. op de D.
 BAXTER, beroemd Engelsch Godgeleerde, roemt de Synode van Dordrecht. VIII. 248 v.
 BEATRIX (BETRIS), Dochter van Wijt van Henegouwen, gemalin van Graaf Floris V. II. 174-183, 194 v., 244. - Sterft. 255 v.
 BEAUFORT (DE). Ontkent de laatste woorden van Willem I. VII. 80, 236 v.
 BEAUJEU (ANNE DE). Dochter van Lodewijk XI, zuster van Karel VIII van Frankrijk. IV. 247.
 BEAUMONT (JAN VAN). Zoon van Gr. Jan II, Heer van Gouda en Schoonhoven. III. 63 v. en van Tholen. 120, 124. -

(*) Aldaar r. 13 staat 10, moet zijn 16,

Staat Isabella van Engeland bij tegen haar gemaal, Kon. Eduard II. 90. - Strijdt in Spanje tegen de Saracenen. 111. - Strijdt tegen de Friezen. 118 v. - Zijn lof. 119. - Hij trekt zich het bewind der landen aan na het sneuvelen van Gr. Willem IV. 127. - Geniet het vertrouwen van de Vorstin Margareta. 146. - Is mede scheidsman tusschen haar en haar zoon. 174 v. - Gemachtigde van Koning Eduard van Engeland. 204 v. - Bestand door hem met de Friezen gesloten in 1348. III. 146. IV. 6.

BEAURAIN. Vader en Zoon. Fransche krijgskundige geschiedschrijvers. X. 228, 252, 255.

Bedanken, na straf. IX. 286.

Beden. Niet geheel vrijwillig. III. 68 v., VI. 141, 263. - Moeilijkheden over en ten gevolge derzelve. IV. 194 v., 199. (Z. Hoorn.) V. 49, 102. (Z. Accijnsen.) 109. (Z. Gent.) 133 v.

Bedestonden in 1794. XII. 255 v.

Bedevaarten. II. 13.

BEDFORD (Hertog VAN). Verzet zich tegen zijns broeders huwelijk met Jacoba. IV. 91 v. - Wordt Regent van Frankrijk voor Koning Hendrik VI van Engeland. 130 v.

Bedijken van Holland. Schadelijk. I. 24. XIII. 200.

Bedijkingen, bron van rijkdom. IV. 173 v., VIII. 95.

Beeldenstorm. VI. 62 v., 232, 309. VII. 282 v.

BEELDSNYDER (Jhr. G.J.). Zijne geïllustreerde uitgave eener Verhandeling van Jhr. d'Yvoy van Mydrecht. VI. 235.

BEHRMAN. Deensch Geschiedschrijver, verdedigt Christiërn II. V. 153 v.

BEIEREN (HENDRIK VAN). Bisschop van Utrecht, 1525. V. 38, 58.

Beieren (Keurvorst van). In 1693. X. 171. - In 1700. 196. - In 1702. XI. 20 v. - In 1713. 44. - In 1740. 80 v. Z. Keizer Karel VII.

BEILING of BEILAERT (ARNOLT). IV. 95 v., 347. VI. 272 aant.

BEKA, Utrechtsch Geschiedschrijver. Z. Diederik v.d. Are.

Belastingen in Holland. XI. 134-137, 150. Z. Pachten.

Beleg van Leiden. Z. bij Leiden.

Belgie. Z. Zuidelijke Nederlanden.

Belgische opstand tegen Keizer Josef II. Z. Oostenrijksche Nederlanden.
Bellum Juridicum. X. 215, 292.

BELMONT (Heer van) in Henegouwen, onder Filip de Schoone. IV. 290.

BENEDICTUS XI, Paus. III. 92.

BENEDICTUS XII, 1340. III. 115, 116.

BENEDICTUS XIII, afgezet 1409. IV. 82 v.

Beneficia. Eerst bezoldingen, daarna leenen. I. 108, 116. 182-184, 298.

BENSCHOP (AREND VAN). Zamenzweerder tegen Graaf Floris V. II. 251.

BENTINCK (PORTLAND). Staat Willem III bij in de kinderziekte. X. 61. - Amsterdam wil hem niet dulden in de Staten van Holland. 152-157. - Is bij het overlijden van Willem III. 202.

BENTINCK VAN RHOON (W.) ten tijde van Pr. Willem IV. - Zijne MS. aantekeningen. X. 247 v., 257. XI. 233, 250.

BENTINCK VAN RHOON in 1787, 1795, 1799. XII. 102, 180, 320-322.

Berezina (Napoleons overtocht van de). XII. 122.

BERG (Graaf v.d.), Zwager van Pr. Willem I, verzet zich tegen Kon. Filip II. VI. 73, 134. - Kiest weder zijne zijde. VII. 68.

BERG (Graaf v.d.). (Zijn zoon.) Valt de Spaanschen af, 1632. VIII. 129.

BERGEN (Markgraaf VAN). Vliesridder door Filip II. VI. 7. - Stadhouder van Henegouwen. 14. - Gaat naar Spanje met Montigny. 56. - Sterft aldaar. 81. Z. voorts 235-240.

Ber gen (in Henegouwen) verrast door Lodewijk van Nassau. VI. 133. - Gaat weer verloren. 149.

Ber gen (op Zoom). Aanslagen op die stad. VII. 42. VIII. 96. - Beleg van 1748. XI. 118 v., 243-249.

Ber gen in Noordholland (Slag bij), in 1799. XII. 108.

BERGH (M^r. L. PH. C. v.d.). Zijne werken over de middeleeuwsche Geographie dezer landen. XIII. 89 v., 199.^(*) Zijne kritiek van Bilderdijs kaartjes. 91-93. - Zijn. Woordenboek der Nederl. Mythologie. XIII. 95 v.

(*) (Dit werk is sedert in druk verschenen.)

BERGMAN (D^r). Zijn Catalogus van de Bibliotheek der Maatschappij van Nederl. Letterkunde. XIII. 103. (en 184. Z. ook nog 200.)

BERK (NIC. VAN), Burgemeester van Utrecht. Zijne verklaringen tegen Uytenbogaert. VIII. 277 v.

B e r k e l (Secretaris van), Zwager van Slatius. VIII. 99.

BERKEL (VAN), Pensionaris van Amsterdam. XII. 44, 46 v.

BERNADOTTE, Koning van Zweden. XII. 118, 122.

BERNARD, Fransch Emissaris. XII. 204.

BERNARDO IL CARPIO. Wil Karel de Gr. niet in Spanje hebben. I. 82.

BERNULF, Bisschop van Utrecht beoorloogt Gr. Diederik IV. II. 17-21. - Sterft, 1054. 22.

Beroerten (Raad van). Z. op Raad.

Beroerte of oproer. X. 3. - Tot bevordering van Willem III. IX. 22 v. - van Willem IV. XI. 110 v.

BERTHA, Dochter van Gr. Floris I en Geertrude van Saxon, gehuwd aan Kon. Filip I van Frankrijk. II. 24.

BERTHOLD, ten tijde van Karel de Gr. I. 66.

BERWICK (Hertog VAN). Natuurlijke zoon van Kon. Jacob II. Belaagt Willem III. X. 177.

BERWOLD of BERWOUT, en zijn zoon DODO, lastige (onder-) Advocaten der Egmondsche kerk in de XIIe eeuw. XIII. 139-145. - Hun nazaat, Willem van Egmond. 145.

Beschaving. Haar invloed op het nationaal karakter. IV. 16.

Beschuldiging. Z. Verdediging.

Bestand (Twaalfjarig). VII. 204-220. - Redenen er voor en tegen. 277-280. IX. 301 v. - Nederlands toestand daardoor. VIII. 1 v.

Bestand (Twintigjarig) tusschen Lodewijk XIV en Spanje. X. 104-108.

Betaalsheeren (Staatsrechtelijke aanmatiging der) ten tijde der Republiek. VIII. 47, 231. IX. 40, 109. XII. 71 v.

BEUNINGEN (C. VAN), Amsterdamsch regent van grooten invloed ten tijde van Johan de Witt en afgezant in Frankrijk enz. IX. 75, 150 v., 189, 201. - Heult met d'Avaux tegen Willem III. X. 96, 100. - Wordt eindelijk krankzinnig. 100.

- BEVERNINGK (H. VAN), Hollandsch Staatsman onder Johan de Witt en Willem III, Gezant in Engeland. IX. 96, 72 enz. tot 92. Z. verder van hem, 95, 175, 296. X. 66, 74, 77, 82, 262. XI. 277 v.
- Beverwijk (De), oudtijds St. Aagten, II. 93.
- Beyeren. Z. boven, Beieren.
- BEYERUS, Haagsch Predikant, 1619. VIII. 220. v.
- BEYMA (C.L. VAN). Twist in Frankrijk met J. Valckenaer na 1787. XII. 215. - Berispt door Br. Broes. 235.
- BEZA (THEOD.), Calvinistisch Theologant. VIII. 187.
- Bezem in de mast gevoerd.* IV. 146.
- Bezending van de Staten Generaal bij enkele steden in 1639. VIII. 140-143. - Ten tijde van Willem II. IX. 9-13. - Verboden onder J. de Witt. 82.
- Bezending van Holland bij Amsterdam. X. 97, 334 v.
- Bezending bij Gelderland in 1722. XI. 224 v.
- Bezit. Z. Possessie.
- Bezuiniging. Z. Menage.
- BICKER (ANDR. en CORN.), Amsterdamsche Staatslieden. VIII. 247. IX. 17, 21, 33, 244 v. - Familie B. VIII. 257.
- Bidden. Z. Gebed.
- BIDLO, Lijfarts van Willem III. X. 202. (XI. 272.)
- BIE (W. DE), Bilderdyks over-overoudoom, trouwt Magd. Moons, Wed. Valdez. VI. 178.
- BIE (J. DE) onder Leicester. VII. 124. (ond. aan.)
- BIGOT. Z. Pardieu. [PAR DIEU: BI GOT.]
- Bilderdyk.* Oorsprong van dien naam. XI. 195.
- BILDERDYK (M^r. W.). I Deel, Voorrede enz. enz. - Herstelt de feestviering van Leidens ontzet. VI. 171. - Geen absolutist. VIII. 233. IX. 247. - Eigen-levensbeschrijving. XI. 160-198. XIII. 27-31, 32-42. - Bedrijven vóór en na 1787, en na 1795. XII. 69, 78, 80, 83 (217), 101, 119, 176, 180, 184 v., 206 v., 247, 274 v., 305 v., 322 v., 349-357. - Over hem als mensch. XIII. 27-42. - Als Geschiedschrijver, en deze zijne Geschied, der Nederlanden. H.W.T. XIII. 45-83. - Zijne opdracht van de *Geuzen* aan Willem V. IX. 316. X. 327-331. - Zijn album. XIII. 36 v. - Zijn oude schoenen. Z. VAN VARELEN.

BILDERDYKS Vader. XI. 165 enz. tot 178, 183-198. - Zijne Moeder. XI. 165, 194 v., 198. - Zijn Overgrootvaders grootvader. VI. 89. - Zijn Oud(enz.)oom. VI. 178.
 BILLY (C. DE ROBLES, Heer van), Spaansch Landvoogd in Friesland, verdrijft de Geuzen. VI. 135.
 BING, Engelsch Admiraal. XII. 12.
 BINKES, Nederlandsch Zeevoogd, 1672. X. 68.
 Binkhorst. Slot gesloopt. III. 197.
 BIÖRNO, Zweedsch Staatsman te Rijswijk. X. 182.
 BIRON, Fransch Generaal onder Anjou. VII. 59.
 Bisdommen (Nieuwe) in de Nederlanden. V. 214. VI. 24, 225-227.
 Bisschoppen. I. 110. - Hunne tweeërlei beleening. 324. II. 47, 48.
 Bisschoppen van Utrecht. Drievuldig gewichtig en gevaar lijk voor de Hollandsche Graven. I. 244-248. - Hoe gekozèn. II. 47 v.
Blaauwen (Kabeljaauwschen). III. 255 v.
Blaauwe Maandag. III. 256.
 BLACONS, Bevelhebber te Oranje. VI. 244-250.
 BLAKE, Engelsch Admiraal, slaat tegen M.H. Tromp. IX. 53 v., 56 v., 64 v.
 BLANCA MARIA van Milaan, gemalin van Maximiliaan. IV. 306.
 BLANKENHEIM (FREDRIK VAN), Bisschop van Utrecht. IV. 12, 16 (enz.). - Sterft, 1423. 109.
 Bleiswyk (Secretaris van). Z. van Dijk.
 BLEISWYK (VAN), Raadpensionaris. Prijst B's vader. XI. 194. - Vleit den Hertog L. van Brunswijk. XII. 26. - Wordt Raadpensionaris, 1772. 40. - Zijne staatkunde. 34, 42, 80 v. - Opsteller van de acte van Consulentschap. 51. - Neemt zijn afscheid. 81.
Blijde Inkomst. III. 5.
Blijden (en mangelen). II. 54. III. 232.
 Bloed (Indruk van dit denkbeeld). VI. 92.
 Bloedraad. (Raad van Beroerten.) VI. 92. (Z. op R.)
 Bloemnegotie. VIII. 138, 245.

BLOIS. Z. Treslong.
 Blokkade van Engeland bij besluit van Napoleon. XII. 116.
 BLOMMAERT (M^r. P.). Zijne Aeloude Geschiedenis der Belgen. XIII. 197.
 BLYENBURG, Oud-Burgemeester van Dordrecht onder J. de Witt. IX. 164.
 Bochten der rivieren, *hoornen* genaamd. I. 343.
 BOCKELMAN, te Amsterdam. XI. 139.
 Bodegraven en Zwammerdam, in December 1672. X. 40-43.
 BODEL NYENHUIS (M^r. J.T.). I. 298. IX. 249. X. 295, 306. XII. 185. XIII. 114.
 Bodelo, Bodenlo, Graafschap. I. 207. II. 9-12.
 Bodem (of aardbodem). Hoe ontstaan. I. 18-22.
 Bodem van Holland. I. 23-26. - en van Friesland. 225 v.
 Bodensee. I. 231.
 BODINUS, Staatsrechts-leeraar, voorlooper van H. Grotius. VII. 22.
 Boedel('s overleden mans) met den voet stooten. IV. 25v., 340.
 Boekdrukkunst. Z. Drukkunst.
 Boeren; - of Graaf Floris V boeren tot edelen gemaakt hebbe? III. 67.
 Boerenkrijg in Duitschland. V. 47.
 BOERHAVE, beroemd Geneeskundige. XI. 168.
 BOERS (F.W.), Pensionaris van Leiden. XII. 262.
 BOETSELAAR (VAN), Grootmeester der Nederlandsche Vrijmetselaars. III. 311.
 BOIS (J. DU), Procureur-Generaal bij den Raad der beroerten. VI. 88.
 BOISISE, Fransch afgezant aan de Staten. VIII. 51.
 BOISOT (L. VAN). Neemt Rammekens. VI. 161. - Slaat de Spanjaarden. 167. -
 Ontzet Leiden. 175.
 BOLHUIS (D^r. J.H. VAN). Over Bilderdijk. XIII. 109. - Over de Noormannen in
 Nederland. *ald.* en 110. - Over Durfos. 204.
 BOLINGBROKE, Engelsch Staatsminister. XI. 38, 44, 49.
 BONAPARTE. Z. Buonaparte.

- BONDE, Zweedsch Staatsman te Rijswijk. X. 182.
- BONIFACIUS. I. 77, 292 v.
- BONIFACIUS VIII, Paus, 1300. III. 29.
- Bonn ingenomen door Willem III. X. 48.
- BONNET (G.). XII. 129.
- Bonte-kraaijen*. III. 166.
- BONTEMANTEL (HANS), [Raad en Schepen van Amsterdam.] IX. 235, 322. (en Wagenaar *ald.* aang.)
- BONTIUS (R.). Zijn Tooneelspel over het beleg en ontzet van Leiden. VI. 274, 277 v.
- BOOM (FILIP CORN.). VI. 164, 183. - Vice-Gouverneur van Noord-Holland. 211.
- BOONZAJER (C.J.). X. 293, 310.
- BORCHARD (of BOCHARD, of BURCHARD) van AVENNES. Z. op A.
- BORDET, Fransch edelman te Haarlem, 1573. VI. 159.
- BOREEL, Hofmeester van Willem III, verwijderd door J. de Witt. IX. 164.
- BOREEL, Afgezant in Engeland. IX. 183, 205.
- BOREEL (JAC.), Oud-Burgemeester van Amsterdam. X. 182.
- Borkelo, geëischt door den Bisschop van Munster. IX. 143.
- Bornesse, Bornisse*. I. 229 v.
- Borodina (Slag bij de). XII. 121.
- BORSELEN (WOLFERT VAN). Onder Graaf Floris V. II. 205, 221 v. - Of hij mede samenzwoer tegen Floris? 240. - Zijn maatregel na den moord van Floris. 253. - Zijn invloed bij en over Graaf Jan I; zijne eer- en geldzucht, doch ook zijn val. 271-302. - De moord gezoend. 301. - Zijne zoonen. III. 17.
- BORSELEN (FLORENS VAN). II. 17 v. aant. 23.
- BORSELEN (FLORENS VAN), Burggraaf van Heusden onder Graaf Willem V. III. 187 v.
- BORSELEN (FLORENS VAN) onder Jan van Beyeren. IV. 64.
- BORSELEN (ADRIAAN VAN), Schoonzoon van Filip van Bourgondie. IV. 169.
- BORSELEN (FRANK VAN). Stadhouder van wege Filip van Bourgondie. IV. 109. - Trouwt heimelijk Jacoba van Beyeren. 115 v. - Gevolgen hiervan. 117-120, 133. - Goed Kabeljauwsch. 150.

BORSELEN (HENDRIK VAN), Heer van Ter Veer. IV. 196.
 BORSELEN (PAULUS VAN), Zoon van Hendrik. IV. 198.
 BORSELEN (WOLFERT VAN), Stadhouders van Holland, onder Maria van Bourgondië. IV. 231, 233.
 BORSTIUS, Predikant te Rotterdam, Prinsgezind. IX. 229.
 BORT (M^r. P.), Over de Leenen. XI. 249.
 Bosch langs de kust van Holland. I. 231 v. II. 115. (Z. ook *Kreil*.)
 BOSCH (L. VAN DEN), Druk en partijdig boekmaker. IX. 295. X. 209.
 BOSCH (CORN.) of VAN DEN B. of SYLVIVS. IX. 307 v. (X. 327.) XI. 281 v.
 BOSHUYZEN (VAN), Schout van Leiden. IV. 151.
 BOSO, Koning van Arles. I. 157, 158.
 BOSSCHA (Prof. J.). XI. 259.
 BOSSU (Graaf VAN), Stadhouders van Holland enz. voor Filip II. VI. 78. - Zijne bedrijven als zoodanig. 121, 128 tot 130, 150, 162. - Geslagen in een gevecht op de Zuiderzee en gevangen. 164. - Weêr ontslagen. 198.
Boter (naamsafleiding). II. 323.
 BOTER (HUGO DE), uit het huis van Arkel, onder Graaf Diederik VI. II. 46.
Bottingen (belasting). III. 67.
 BOUCKHORST (Jh^r. NIC. VAN), vertrouwling van Fredrik Hendrik. X. 309.
 BOUDEWYN met de ijzeren hand, in 862, Graaf van Vlaanderen. I. 168, 176.
 BOUDEWYNS in de Zeeuwsche geschiedenis. I. 256-263. II. 17, 27 v., 31.
 BOUDEWYN (of Boldewijn), Bisschop van Utrecht, broeder van Graaf Floris III. II. 56, 63 v. 72.
 BOUFLERS (Maarschalk DE) onder Lodewijk XIV. X. 175, 183.
Bougre, Bougrie. III. 247.
 BOURBON (LODEWYK VAN), Bisschop van Luik. IV. 187, 229. - Vermoord. 241.
 BOURBON (Connetable DE). Gaat van Koning François I van Frankrijk over tot Karel V. V. 36. - Zijne kriegsbedrijven. 40, 51, 55. - Sneuvelt. 56.

BOURBON (Huis van), 1804. XII. 111.

BOURDONNAYE (LA), Fransch Emigrant, 1795. XII. 301 v.

BOURGONDIE (FILIP VAN). Z. Filip de Goede.

BOURGONDIE (DAVID VAN), Bisschop van Utrecht, natuurlijke zoon van Filip de Goede. IV. 166, 169, 201 v. - Opstand tegen hem. 235, 245. - Overlijdt, 1491. 317.

BOURGONDIE (ANTONY VAN), Natuurlijke zoon van Filip de Goede. IV. 179. - Gevangen bij de Franschen. 222.

BOURGONDIE (BOUDEWYN VAN), Broeder van Antony. IV. 179. - Verlaat zijnen halfbroeder Hertog Karel voor Lodewijk XI van Frankrijk, 1471. 197. - Later, in 1477, gevangen door de Franschen. 222. - Ontslagen 248.

BOURGONDIE (FILIP VAN), ook onechte zoon van Hertog Filip. Heer van Ter Veer. IV. 248. - Bisschop van Utrecht. V. 15. - Begunstigt de Hervorming. 31. - Sterft, (1524). 38.

BOURGONDIE (MAXIMILIAAN VAN), Markgraaf van Veere en Vlissingen, 1559. XI. 74.

BOUWENS (R.L.) Zijne verantwoording aan mijne committenten. XII. 87, 224 v., 309, 321 v.

Bouwtrant (Middeleeuwsche), niet te herroepen. XIII. 114 v.

B r a b a n t, Nederlandsch gewest. I. 282 v.

BRABANT (Hertog van). II. 108, 109.

BRABANT (HENDRIK VAN), 1256. II. 161, 163, 165. - Sterft, 1260. 166.

BRABANT (HENDRIK VAN), 1277. II. 178, 191, 207-217.

BRABANT (JAN VAN), 1283. II. 201 v. - 1289. 202. - 1290. 207-213.

BRABANT (JAN II VAN). Verbindt zich tegen Graaf Floris V, 1294, II. 246. - 1304. III. 40.

BRABANT (GODEFRIED VAN), 1299. III. 72, 76.

BRABANT (JAN III VAN). III. 101, 112.

BRABANT (JAN IV VAN). Trouwt Jacoba van Beieren, (1418.) IV. 61 v. - Verdrijft hare staatsjufferen. 70, 78. - Een zwak vorst. 74 v. - Staat het bestier af aan Jan van Beieren. 75 v. - Sterft, 1427. 106. (Z. ook Jacoba.)

BRADDOCK, Engelsch Generaal, sneuvelt in America, 1755. XII. 11.

Bragéren (brallen). IX. 177.

BRAKEL (VAN), Zeevoogd. Zijn bedrijf op de Theems, 1666. IX. 179-181. - en later. 215.

BRAND (MAR.), Watergeus. Neemt Gorinchem. VII. 134. - Tracht Haarlem te hulp te komen. 157.

BRANDT, Geschiedschrijver. Gelaakt. VII. 164, 216. VIII. 85.

Brand te Londen. Z. Londen.

Brandenburg (Mark) bevolkt door Nederlanders. XII. 291.

BRANDENBURG (ALBERT VAN) onder Karel V. V. 147. - Schendt den Passauschen vrede, 1553. 167, 201.

BRANDENBURG (Keurvorst van), de Groote. Trouwt de oudste dochter van Fredrik Hendrik, 1646. VIII. 159. - Verzet zich tegen de acte van seclusie. IX. 88. - Tractaat [van hem met Zweden]. 98. - Medevoogd over Willem III. 121, 124. - Handeling over een verbond met hem. 139 v. - Een verbond gesloten. 162. - Beveelt den Prins van Oranje aan tot een krijgsambt, 1666. 163. - Stelt zich vruchteloos in de bres voor Buat. 171. - Deelgenoot der quadruple alliantie. 174. - Aangezocht door Lodewijk XIV. 197, 199. - Waarschuwt te vergeefs den Staat tegen den Koning, 1670. *ald.* - Sluit een nieuw verbond met den Staat, 1672. 213 v. - Komt den Staat te hulp, 1672. X. 14, 45. - doch verdraagt zich met Frankrijk, *ald.* - Sluit op nieuw aan Nederland. 52. - In oorlog met Zweden, 1675. 61, 64. - Mishandeld door de Staten (83 en XI. 265 v.), helt hij weêr naar Frankrijk 83, en sluit daarmede, 1682. 92. - Stelt zich tegen den Staat in Oost-Friesland. 92. v. - Richt eene Afrikaansche Maatschappij van koophandel op. 94. - Tracht Amsterdam te verzoenen met Willem III. 102. (Z. Fuchs.) - Transigeert met de Staten over eene geldvordering (1685) - en verlengt daarbij het verbond van 1678^(*). 121. - Sterft. 137. - Zijn zoon en opvolger. Z. Frederik (III en I) op de F.

Brandewijnen (Fransche), 1671. IX. 203.

BRANTSEN, Afgezant in Frankrijk, 1794. XII. 262.

Brazil. VIII. (124) 169, 247. - Moedwillig prijsgegeven. IX. 53, 96.

(*) Niet *suo loco* vermeld door B., doch door Wagenaar XIV. 472.

Breda . Verrast door Maurits, 1593. VII. 179. - Hernomen door Spinola. VIII. 99 v., 105. - Weer ingenomen door Fredrik Hendrik, 1637. 137. - Ingenomen door de Franschen. XII. 99.

Breda (Vrede van), 1666. IX. 175-182.

Breda (Vredehandeling te) in 1575. VI. 184-187. - In 1746. XI. 108 v. - Afgebroken. 117.

BREDERODE (Geslacht van). Stam van Graaf Aernout van Holland. II. 6. - Woelziek. IV. 201, 299. - Aan't hoofd der Hoekschen. 235, 272. - Vernederd. 272.

BREDERODE (WILLEM VAN) onder Graaf Willem II. II. 151 v.

BREDERODE (DIEDERIK VAN), onder Graaf Floris V. II. 214, 229, 275.

BREDERODE (JAN VAN). IV. 11, 58.

BREDERODE (WILLEM VAN), 1420 (enz.) IV. 72, 106 v.

BREDERODE (REINOUD VAN) onder Filip van Bourgondië. IV. 148, 150, 157, 168, 201 v.

BREDERODE (GYSBRECHT VAN), Verkoren Bisschop van Utrecht. IV. 166 v., 202 v.

BREDERODE (WALRAVEN VAN), Natuurlijke zoon van Reinoud. IV. 202 v., 272.

BREDERODE (JORIS, Bastaart VAN). IV. 232.

BREDERODE (FRANS VAN) en de Jonkh. Fransen-oorlog. IV. 272-278, 286-288, 369.

BREDERODE (REINIER VAN), onder Karel V. V. 117.

BREDERODE (HENDRIK VAN). Zijne woelingen tegen Filip II. VI. 46-79, (233,) 235, 280 v. VIII. 262. X. 295. - Zijne zuster Françoise. VI. 47 aant.

BREDERODE (WOLFERT VAN), Veldmaarschalk van Holland onder J. de Witt. IX. 37, 88, 98. - Sterft 1655. 106.

BREDERODE (WILLEM DIRKSEN, toegenaamd). IV. 299.

BREUGEL (C. VAN) in 1794. XII. 263 v.

Briel (den), ingenomen door de Geuzen, 1 April 1572. VI. 127.

Briel en Voorne. X. 55.

Briel en Vlissingen. X. 305.

BRIENEN (VAN), Burgemeester te Arnhem. XI. 16.

Brigand (voor Opstandeling). IX. 266.

Brink. X. 1. XI. 264.

BRISSEAU-MIRBEL. Zie op de M.

Brittannica (een kruid). I. 231.

Britten (Huis te). I. 13 v.

BROEK (JAN), Watergeus, opgehangen te Hamburg. VI. 117.

BROEK (LE SAGE TEN), Predikant en Professor te Rotterdam. X. 333.

BROEKE (OKKO TEN), Friesch Edelman, roept Hertog Albrecht in, 1381. IV. 8, 88. - Zijn zoon Keno, Hoofd der Schieringers, 1417. 87 v. - Otto t. Br. 14, 21, 89.

BROES (BR.), Prof. te Leiden. Zijn lof. XII. 235.

BROES (W.). Brengt Aldegondes Psalmberijming in herinnering. VII. 297.

BRONKHORSTEN in Gelderland. Z. Heekerens.

Broodschrijven, broodschrijvers. XIII. 76.

Broodwijn (*pain et vin*). X. 255.^(*)

Brownianismus in de Geneeskunde. XI. 169.

BRUCE, Luitenant-Generaal, 1799. XII. 345 v.

Bructeren. I. 39, 231.

Brugge. I. 284. Rijkdom in 't begin der 14^e eeuw. III. 30 v., VI. 223. - In opstand tegen Filip van Bourgondië. IV. 140 v., 255 v. - Onder Filip de Schoone. 286, 291 v. - Verval der stad. VI. 223.

Bruiloft (Prachtige) van Filip van Bourgondië, 1431. IV. 131 v.

BRUINING (D^o. G.). XIII. 99 o.a., 100, 203, 215.

BRUN, Spaansch Gezant bij den Staat. Zijn snedig en beleefd gezegde. IX. 305.^(†)

BRUN (LE), Prins van Plaisance. Over B's schrijven aan hem. XII. 350.

BRUNE, Fransch Generaal, 1799. XII. 108, 338.

BRUNO van Saxen. Bouwt Brunswijk in 861. I. 153.

BRUNSWYK (Hertogen van). Verbinden zich met den Staat tegen Lodewijk XIV. IX. 174.

(*) Aldaar r. 17 moet mijn sluithaakje] ingevuld worden. H.W.T.

(†) Ook aldaar moet mijn sluithaakje bijgevoegd worden, H.W.T.

BRUNSWYK WOLFENBUTTEL (LODEWYK ERNST, Hertog van). Door toedoen van Willem IV in dienst van den Staat getreden. XI. 156. - Berispt de milddadigheid van Prinses Anna. XII. 2. - Herstelt de krijgsoefening in het leger van den Staat. 3. - Zijn staatzuchtige ontwerpen. 21-26. - mislukken. 26. - nieuwe plans. 29-33. - mislukken op nieuw en hij wordt ten val gebracht en verlaat eerst het Hof, daarna het Land. 50, 51. - Overlijdt. 52. Zie nog 144, 169-171.

BRUNSWYK (Hertog VAN), Pruissisch Veldoverste in Holland, 1787. XII. 76, 78, 206 v. - In Duitschland, 1806. 115.

Brussel. I. 282 v. - In 1579. VII. 16.

Brusselsche Unie, en Nadere Unie. VI. 285.

BUAT. Geschiedenis van zijn proces. IX. 169-171, 270-283, 325. X. 224 v., 244 v., 317. XI. 263. - Zijn dood - en die van Van der Graaf - gewroken op de De Witten. XI. 272, 292-296. X. 224-227, 244 v. XI. 274 v.

BUAT (Vrouw van). IX. 270, 271, 325.

BUCHELIUS, Utrechtsch Geschiedschrijver. Ontzegt Damiate aan de Haarlemmers. II. 61.

BUCKINGHAM (Hertog van), Gezant van Koning Karel II, 1672. IX. 217.

BUIK (JOOST), Schepen te Amsterdam onder Karel V. V. 85.

BUIS (PAULUS), Pensionaris van Leiden. Heult met Prins Willem van Oranje, toen nog in Duitschland. VI. 114 v. - Brengt Leiden aan den Prins, 1572. 134. - Wordt Advocaat van Holland, 145. - Is werkzaam in de opdracht van de Graaflijkheid aan den Prins. VII. 75. - Legt na diens dood zijn post neder. 90, 94. - Misnoegd op Leicester en door dezen vervolgd. 117.

BUIS, Pensionaris van Amsterdam onder Willem III. XI. 28.

Buitengewone straf. X. 23, 218.

BUKHORST, Gezant van Koningin Elisabeth. VII. 142, 145, 149.

Bullen (*Gouden* - en andere -). V. 160, 197.

BUONAPARTE (1796-1804). XII. 104-111. Zie voorts NAPOLEON.

BUONAPARTE (JOZEF), Koning van Napels. XII. 113. - Van Spanje. 118.

BUONAPARTE (LODEWYK). Zie Lodewijk Napoleon.
 BUQUOI (Graaf VAN), Spaansch Veldoverste. VII. 203.
 BURCHARD, Bisschop van Utrecht, 1099. II. 44.
Burcht-leenen. I. 325.
 BUREN (Maximiliaan van Egmond, Graaf VAN), onder Karel V. V. 11, 58. - Sterft, 1548. 156. - Zijn lof. VII. 296. - Zijne dochter Anna. Z. op Anna.
 Burgemeesters. IV. 340 v.
 Burgemeesters te Amsterdam. XI. 179-183.
 Burgers te Amsterdam. Z. Kooplieden.
 Burgerijen. Z. Schutterijen.
 BURGERSDYK, Pensionaris van Leiden onder J. de Witt. X. 38.
 Burgunden. I. 58, 59.
 BURMAN (P.) de Oude. XI. 278.
 BURMAN (P.) Sec. XI. 256. - Zijn Brederodius. VI. 79 aant. VII. 281. VIII. 262. en daarbij X. 295. - Een ander gedicht van hem. X. 338. - Ongunstig oordeel van M^r. H. van Wijn over hem. X. 295.
 BURNET, Bisschop, vriend van Koning Willem III. X. 126, 202, 287-290. - Ongelukkige uitdrukking van hem nopens dien Vorst. 126, 266 v. - verklaard. 266 v. - Hoe hij schrijft over de ebbe in 1672. X. 207 v.
 Buskruid, omstreeks 1350 hier in zwang gekomen. III. 169.
 Buskruid-verraad te Londen, 1679. X. 84.
 Bijbelvertaling. VIII. 81.
 BYE (W. DE), onder Vrouw Jacoba. VII. 303.
 BYLAND, Amsterdamsch Koopman ten tijde van Fredrik Hendrik. VIII. 144.
 BYLANDT (Graaf VAN), Schout bij Nacht. XII. 45, 153 v.
Bijltjes (Scheepstimmervolk) te Amsterdam. XI. 142, 146.
 Bijnamen van Vorsten. III. 103.
 BYNKERSHOEK gegispt. I. 303. VII. 231. - Hatelijk tegen Oranje. XI. 75.

C.

CAESAR (JULIUS). I. 27. XIII. 101.
Caesar (als waardigheid). I. 335.

Calais door de Franschen ver[her]overd, 1558. VI. 11, 222.
 CALIGULA. Z. op de K.
 CALIXTUS. Z. op de K.
 CALKOEN. (H.) berispt. VII. 239. - Verdedigt de eer van Oldenbarneveld en het politiek systema van Amsterdam. XII. 47.
 CALLIDIUS (CORN.). Z. Loos.
 CALLIÈRES, Fransch Staatsman onder Lodewijk XIV. X. 178.
 Calvinisten en Martinisten (Lutherschen). VI. 48. VII. 280. Z. ook. Geloofsbelijdenis.
 Cambrai. Z. Kamerijk.
Camisards in de Cevennes tegen Lodewijk XIV. XI. 24.
 Campen. Z. Kampen.
 CAMPOBACCHIO, Verrader van Karel de Stoute. IV. 213 v.
 Campo-Formio (Vrede van). XII. 106.
Canones van de Dordtsche Synode. VIII. 79 v.
Canonica Electio. II. 48.
 CANUT, Koning van Denemarken. Z. Kanut.
 CAPELLEN (ALEX. VAN DE) onder Willem II. Berispt door B. IX. 10. - Verdedigt door H.W.T. 241 v.
 CAPELLEN (J.D. VAN DE) TOT DEN POL. XII. 46, 154 v.
 CAPELLEN (VAN DE) in 1787. XII. 207.
Capitularia. I. 131. XIII. 117 v.
 Capitulatiën der Provinciën in 1795, vooral van Utrecht, met de Franschen. XII. 100, 269-274.
 CAPPELLE (Prof. J.P. VAN). VI. 241, 243. VII. 273, 280. VIII. 272.
 CARAUSIUS, tegenkeizer. I. 49.
 CARBASIUS (M^r. N.), (Over Witte van Haamstede. II. 341.) - Over den slag bij Woeringen. 344. III. 233. - Zijn excerpt-dictaat van B's lessen. XII. 185 (en elders).
 CAREL. Z. Karel.
 CARLETON, Engelsch gezant hier te lande, geweerd uit den Raad van State. VIII. 111 v.
 CARLOS (Don), Zoon van Filip II, door zijn vader omgebracht, 1568. VI. 118, 258-262.

CAROLINA (Prinses), Dochter van Willem IV. Haar huwelijk met den Prins van Nassau-Weilburg. XII. 22 v., 140-142. - Zij is gedurende eenige maanden Gouvernante van Friesland. 140 v.

CAROLINA MATHILDA, Engeische Prinses. Ongelukkige koningin van Denemarken. XII. 143.

CARONDELET, Kanselier onder Maximiliaan. IV. 269.

CARPENTIER (ROL. DE), Uitgever der *Historie (ens.) van J. van Oldenbarneveld*. IX. 307. X. 327. XI. 281.

Carrochio. Italiaansche banier-kar. III. 233.

Cartesianismus (leidt tot Spinosismus). IX. 131.

Cassatie. Z. Afdanken.

CASSIANUS, Semi-Pelagiaan. VIII. 178.

Casus regii. VI. 22.

Catalogus bonorum ecclesiae Ultrajectinae. XIII. 159, 209. (Doch aldaar wordt verkeerdelijk verwezen tot blz. 152).

Catechismus. (Heidelbergsche). VII. 61 v. VIII. 10, 80.

CATHARINA van Rusland (en Oldenburg, en Wurtemberg). XII. 179. - De vroegere, z. op de K.

CATINAT, Fransch Veldheer onder Lodewijk XIV. X. 178, 183.

CATS (GEROLF en HENDRIK VAN), Ridders, Raden van Floris V. II. 166.

CATS (NICOLAAS VAN) (of KATS), Heer van Schoonhoven, onder Graaf Floris V, Jan II, Willem III en vervolgens. II. 194. III. 22, 45, 47, 80.

CATS (JACOB VAN), Slotvoogd te Gouda, onder Maria van Bourgondië. IV. 224.

CATS (JACOB). Klein Staatsman. - VIII. 112, 119, 122. - Wordt Raadpensionaris, 1636. 136. IX. 17, 39, 43, 45 v., 53. - Zijne schoonzonen. 44.

CAU (J.), Prinsgezind Zeeuwsch regent. XI. 18.

Causae belli justificatoriae et suasoriae. IV. 96. VIII. 68. IX. 148.

CAZENBROOD, Secretaris van den Graaf van Egmond. VI. 83.

C e i l o n. XII. 19. - Afgestaan aan Engeland, 1802. 110.

CELESTIUS, Pelagiaan. VIII. 178.

Cenis (Concept-monument op den Berg), 1813. XII. 123, 349.
 Centralisatie, of Federalismus? VIII. 281-283.
 CÉRISIER, Zijne slechte beschrijving der Nederl. Geschiedenis. I. 215. XII. 45, 151-153.
 CHAD (G.W.), Engelsch schrijver. Zijne billijke beoordeeling van Koning Lodewijk Buonaparte. XII. 343-345.
 CHALONS. Z. Oranje.
 Chamaven. I. 39.
Chambres de réunion, ingesteld door Koning Lodewijk XIV na den Nymeegschen vrede. X. 88 v.
 Charleroi. Belegerd door Willem III, 1672. X. 39, 74. - Nogmaals veroverd door Lodewijk XIV, 1693. 171.
 Charlois, dorp. Deszelfs naamsoorsprong. IV. 174.
 CHARLOTTE VAN BOURBON, derde gemalin van Willem van Oranje. VI. 189 v., 281 v. - Overlijdt, 1582. VII. 47.
 CHARNACÉ, Fransch Gezant ten tijde van Frederik Hendrik. VIII. 136.
 CHAROLOIS (Graaf van). IV. 67, 173.
 Charters (Valsche) benemen niets aan de waarheid der zaken. I. 89 v. II. 104. - Vervalsching of verdichting van Charters in de middeleeuwen. XIII. 153 v.
 Chateau-neuf (Chateau Cambresis)(Vredevan), 1559. VI. 12.
 CHATILLON (JAN VAN), Graaf van Blois. III. 214.
 Chattam (Tocht naar) in 1666. IX. 177, 181.
 Chauci (Quaden). I. 40, 51. XIII. 164.
 Cheruscen. I. 39.
Chevalier (is geen Ridder). X. 165, 276.
 CHIÈVRES. Z. Willem van Croy.
Child. Z. Kind.
 CHILDEBERT II, Koning van Frankrijk. I. 65, 69.
 CHILDEBERT III. - I. 73.
 CHILDERIK. - I. 59 v., 69. - Vermoord. *ald*.
 CHILDERIK III. - I. 77. - Onttroond door Pepijn. 78.
Chiliasmus. IX. 132, 264. Z. ook Duizendjarig Rijk.
 CHILPERIK, Koning van Neustrië. I. 65.
 CHILPERIK II. - I. 74.

CHIMAY (Prins van), Stadhouder van Vlaanderen. VII. 66, 69 v. - Een latere, maakt aanspraak op Veere en Vlissingen. XI. 74 v.

Chinnolosarachemarche. I. 184, 187, 199. XIII. 125.

Cholera. XI. 174.

Christendom, wanneer en hoe hier te lande ingevoerd. I. 67, 71 v. XIII. 108. - Christendom en Vrijheid. III. 312. - Christendom en Vrijmetselarij. III. 312 v. - Grondartikelen der Christelijke leer VIII. 248. aant.

CHRISTIAAN II, Koning van Denemarken. Trouwt Elisabeth, zuster van Karel V, 1515. V. 12. - Voert de Hervorming in. 93 v. - Uit zijn rijk verdreven, zoekt schuilplaats in Holland, 1525. 47 v. - Perst er hulp af tot herstel in zijn rijk. 97. - Wordt gevangen, 1552. *ald.* en 183. - Sterft, 1558. *ald.* (Z. ook Duveke.) - Later, gunstiger beoordeeld. 183 v. - Zijne dochter Christina, en hare dochter Dorothea. Z. VI. 14. aant.

CHRISTIAAN III, Koning van Denemarken, 1533. V. 98 v. - Beoorlooft Karel V. 127. - Verdraagt zich met hem. 140.

CHRISTINA van Denemarken. Z. boven bij Christiaan.

CHRISTINA van Zweden. Haar ombrengen van Monaldeschi. XII. 195.

Chronijk. Z. op de K.

CHUDLEIGH, Engelsch Gezant bij den Staat ten tijde van Willem III. X. 102.

Cimbren. Cimbrische vloed. I. 228. XIII. 99, 200.

Cisalpijnsche Republiek. XII. 106, 110.

CIVILIS. Z. CLAUDIUS.

CLAIRFAIT, Oostenrijksch Veldoverste. XII. 106.

CLARENCE (in 't Malvezei-vat), 1477. IV. 309, 369. - Zijn pretense zoon. 309.

CLARENDON. Z. HYDE.

CLARKE, Engelsch levensbeschrijver en verdediger van Koning Jacobus II. XI. 266-271.

CLAUDIUS CIVILIS. I. 32-35.

CLEMENS V, Paus, 1305. Gaat zetelen te Avignon. III. 107 v.

- CLEMENS VI, Paus, 1346 [1246 *ald.* is drukfout]. III. 115, 116.
 CLEMENS VII. - Zijne verhouding tot Karel V. V. (52, 55, 57,) 61.
 CLEMENS VIII, - 1597. VIII. 179.
 CLEMENS XI, - 1713. VIII. 180. XI. 32.
 CLERCQ (JEAN LE). Zijn boek over kantmaken, Par. 1587. I. 283. aant.
 CLERCQ (P. LE). Schrijft een vervolg op de Nederl. Geschiedenis van Prof. J. le Clercq, en waarvan een gedeelte nog onuitgegeven. Z. XI. 111. aant., 240, 242.
 CLIFFORD. XII. 42. (Z. Bankroeten.)
 CLODIO, Koning der Franken. I. 58 v.
 CLOVIS (en Clotaris). Z. op de K.
Clubs. XII. 57.
 Coalitie (tegen de Fransche Revolutie). XII. 97(enz.).
 COBHAM (ELEONORA), Tweede vrouw van Humphry van Gloucester. IV. 106.
 COCCEJUS (JOH.), Prof. te Leiden, 1650. IX. 131 v.
Coccejanen. IX. 133. - Begunstigd door de Statenpartij. 138. XII. 40. - Hun verhouding tot de Arminianen. IX. 133 aant., 265. - Coccejanismus. X. 70.
 COCHILAK, Normansch Koning. I. 61.
Cockingi. Z. Kokengers.
 COCQUELMONDE, Gouverneur van Orange onder Filip Willem. VI. 253.
Code civil. Code Napoleon. III. 298, 321 v.
 COEHOORN. Zie K.
 COENDERS. Zie K.
 Coeverden. Zie K.
Cognatio spiritualis (uit doopheffing.) I. 163.
 COIGNY, Fransch Maarschalk, 1744. XI. 93.
 COLIGNY (LOUISE DE). Z. op Louise.
 Collecte van 's Lands middelen, in plaats der verpachting ingevoerd in 1750. XI. 134, 136, 150 v., 190 v.

Collegiën (Societeiten). XI. 171.
 Colonels. Z. Kolonellen.
 Coloniën. Z. op K.
 C o l u m b o . Zie Kolombo.
 Comes, Graaf. III. 253. Z. Graaf.
 COMINES (FILIP DE), Franschgezind. IV. 190, 237 v. - Gelaakt. 237 ond. aan, 238.
 Commando van den Haag. XII. 64.
 Commissarissen-politiek bij de Synode te Dordrecht. VIII. 75, 79 v. - Bij de Kerkenraden. IX. 328. X. 331.
 Commissiën van Toezicht. Z. Toezicht.
 Commissoria (Lex). VII. 13, 28 v., 38.
 Competentie van jurisdictie over Oldenbarneveld c.s. VIII. 53-59.
 Compromis der Edelen. Z. Edelen.
 Concilie van Pisa en Lateraan, onder Paus Julius II en Keizer Maximiliaan. V. 3, 4.
 Concilie van Trente. Z. op Trente.
 Concordiâ et Libertate te Amsterdam. XI. 139, 171 v., 176.
 CONDÉ (Prins VAN), Fransch Legerhoofd, onder Lodewijk XIV. X. 56 v., 61.
 C o n d é . Stad, ingenomen door de Franschen, 1676. X. 64.
 Conferentie (Haagsche). Z. op de H.
 Confessie (Augsburgsche). Z. op de A.
 Confiscatie. Z. Verbeurte van Goederen.
 Congregatio de Auxiliis, door Paus Clemens VIII, 1597. VIII. 179.
 Conseils de famille. Z. Familie-raden (en Code.).
 Conspiratiën. IX. 261. Z. ook Samenzweering en Propaganda.
 CONSTANTYN. Zie op de K.
 C o n s t a n t i n o p e l ingenomen door de Turken, 1453. IV. 162.
 Constitutiën (Nederlandsche) na 1795. XII. 329-332.
 Consulentschap (Acte van). XII. 26, 51, 142.
 Consules (Burgemeesters). XI. 153.

Consuls-regeering in Frankrijk. XII. 109 v.
 CONTI (Prins VAN), onder Lodewijk XIV. X. 183.
Continental System van Napoleon. XII. 116, 121.
Contrabande. XII. 13 v. (43).
Contra-remonstrantie, contra-remonstranten. VIII. 17 v. - Deze, tweeërlei. 24.
 Contra-revolutie in Nederland (na die van 1787). Hoe te organiseren. XII. 239-247.
 Conventiën van Stedelijke regenten. XII. 5-8, 131-139.
Convooi. Gewapend geleide van koopvaarders. IV. 64. XII. 45 v., 153 v.
Convooien en Licenten. Oorsprong en reden dezer belastingen. V. 121.
 COOLHAAS (of KOOLHAAS), Predikant te Leiden. VII. 20. VIII. 198 v.
 COORNHART, Corenhart. Z. op de K.
 COPES, Gezant van Brandenburg, 1666. X. 276.
Copy figuratif. VII. 223.
 COQUEVILLE, Krijgsoverste onder Willem van Oranje. VI. 99 v.^(*).
 CORBULO, Romeinsch veldheer, grachtgraver. I. 24, 29.
Cormidici. I. 315.
 CORNELISSEN (N.). III. 266 v. VIII. 256.
 CORTENAER. Z. op de K.
 CORTES (FERDINAND). Wint Mexico voor Karel V, 1521. V. 34. - Zijn lof. 181.
 COSTA (M^r. I. DA). Zijne verdediging der rechtspleging over Oldenbarneveld. VIII. 87 v. Z. ook Wiselius.
 COSTERUS (FRANC.), Jesuït. Tracht den moordaanslag van P. Panne te bewimpelen. VII. 275.
 COURT (DE LA). IX. 265. X. 319, 321 v. XII. 367. (Z. ook van den Hove.)
 COVARRUVIAS, Rechtsgeleerde. VII. 227.
 COXE (WILL.). Zijne gedenkschriften van Marlborough. XI. 211-213.

(*) ['Hij' bl. 99, r. 3 v.o. is niet Alva, maar Willem van Oranje.]

COXINGA. Verover Formosa. IX. 139. [Geen gemeen zeeroover. 266.]

CRANE. (Prof. J.W. DE). VII. 233.

CRAS (Prof.) te Amsterdam. Verdedigt het Privilegie van Vrouw Maria. IV. 219.
- En het tyrannicidium. VII. 80.

Crediet ('t publiek crediet). XI. 221 v. XI. 189.

CREVECOEUR (Hertog van), Veldoverste voor Koning Karel VIII van Frankrijk in de Nederlanden, 1485 enz. IV. 249, 254, 269, 279-281, 292, 305.

Criminele Ordonnanliën. VI. 107-109, 257.

CROMWEL (OLIVIER). Wil naar America ontwijken, doch wordt teruggehouden. V. 189, 243. - *Protector* in Engeland. Verhouding jegens Nederland. 69, 84 v., 93, 97. - Staat de Waldensen voor. 112. - Wil wel Koning worden (?), doch stapt er weêr af. 113. - Sterft, 1658. 99, 114. - Te vergelijken met J. de Witt. 113 aant. - Zijne gedenkschriften. IX. 321.

CROMWEL (RICHARD), Zoon van Olivier, en diens opvolger, doch weldra afgezet. IX. 99, 114.

CRONSTROM, Generaal, 86 jaar oud, Gouverneur van Bergen op Zoom, 1748. XI. 247.

CROY of CROUY (Geslacht van) onder Filip van Bourgondie. IV. 175.

CROY (KAREL VAN), Heer van Aerschot, Prins van Chimay. Gouverneur van Karel V. V. 3. - Hij en zijn neef Willem, Heer van Chièvres, zeer in gunst bij Karel V, doch misbruiken die in Spanje en geven aanleiding tot den opstand. 23 v., 227-231. - Zij komen om. 231.

CUJACIUS. (Miskend in zijne vaderstad.) I. XI, 217.

CUMBERLAND (Hertog van). Engelsch krijgsoverste tegen den Pretendent Karel Eduard. XI. 101. - Verliest den slag van Fontenoi. 103-105. - Doet Maastricht overgeven. 127. Z. ook 246.

CUNEUS (PETRUS). Verspieder voor J. de Witt. IX. 157.

CUNINGHAME. Z. van Goens.

CUPERUS (GYSB.), te Deventer. XII. 147.

Curia feudalís. I. 308.

CUSA (Cardinaal VAN), Gezant van Paus Nicolaas V. IV. 153.

CUYLENBURG. Zie op de K.

Cyns, chyns, thyns. I. 314.

D.

Daadzaken. I. 1, 185.
 DA COSTA. Z. op de C.
Daemonolatrie. V. 205.
 DAENDELS (Generaal). XII. 257.
 DAGOBERT I, Frankisch Koning, zoon van Klotaris II. I. 66 v.
 DAGOBERT II. - I. 69 v.
 DAGOBERT III. - I. 73 v.
 DALBERG (Coadjutor VAN), beschermt R.M. van Goens. XII. 161.
 DAM (MEINARD VAN), Krijgsoverste (1536), Schoppenkoning. V. 100.^(*)
 DAM (J. VAN), Mathematicus. XI. 172.
 DAM (E.W. VAN) VAN ISSELT. I. XIV.
 D a m i a t e . De overlevering nopens het feit der Haarlemmers aldaar, verdedigd. II. 61-63, 326-330.
 D a m m e (in Vlaanderen), 1187. II. 60, 324.
 DAMPIERRE (WILLEM VAN), Tweede man van Zwarte Margriet. II. 132. - Zijne drie zonen. 132, 133, 136, 144-148. Z. voorts Wijt van Vlaanderen.
 DANIËL (de Profeet). Zijne profetische tijdbepalingen. III. 125.
 Dank-adres aan Prins Willem V. Haagsch. XII. 52. - Rotterdamsch. 59.
 DANKERTS, Notaris te Amsterdam. Beschuldigt Oldenbarneveld. VIII. 41 v.
Das (halsdoek). I. 45.
 DATHENUS (PETRUS), Driftig Predikant te Gent. VI. 213. VII. 15. - Komt herwaard over. 112.
 DAUN, Oostenrijksch Generaal, onder Maria Theresia. XII. 12.
 D a u p h i n é in 1349 met Frankrijk vereenigd. IV. 343. - Oorsprong van den naam. *ald.*
 DAVID, Zoon van Filip van Bourgondië, Bisschop van Utrecht. IV. 166, 169. - Moeilijkheden hem aangedaan door de Brederodes. 201 v., 235 enz.

(*) Wagenaar, V. 111-119, noemt hem *van Ham*.

DAVID JORIS, Dweeper. V. 107.
 DAVOUST, Fransch Veldoverste van Napoleon. XII. 121 v.
Decreet der Loevesteinsche Vaders. Hatelijk pamflet van 1672. IX. 262. X. 282.
 Deensche Regeering in Nederland (?). I. 162-166. XIII. 120. Z. Noormannen.
Deisen, deinzen, deister. I. 342.
 Deïsterij (Arminianerij leidt tot). VIII. 186, 247.
 Delft. Gebouwd door Godevaart met den bult. II. 29. - Hij aldaar omgebracht. 30. - De stad verzet zich tegen Albr. van Beieren; wordt belegerd en gestraft. 196-200. - Nieuwe wederstand. 200. - Oproer onder Filip van Bourgondië. IV. 104. - Springen van den kruidtoren aldaar. IX. 113. - Willem III tot Stadhouder uitgeroepen, 228. - De regeering veranderd. X. 33.
 Delfische drievoet. Aanspeling daarop. IV. 279, 369.
 Demerary genomen door Engeland, 1796. XII. 275.
 Democraten, Aristocraten, en Stadhoudersgezinden. Hunne onderlinge betrekking. XII. 65, 151, 180-184, 204 aant.
 Denain (Slag bij) XI. 42.
 Denemarken. IV. 146 v., V. 93-102. Z. ook Christiaan en Frederik. - (Koning Christiaan) wil eene verzoening tot stand brengen tusschen Filip II en de Nederlanden. VII. 139. - Verbond van Nederland met den Koning van Denemarken in 1625. VIII. 108. - Geschil met Denemarken. 170. - Verbindt zich met Nederland tegen Engeland. IX. 75. - Bijgestaan door Nederland tegen Zweden. 99. - Wil niet bijspringen tegen Karel II. 151. - Beloofd hulp tegen den Bisschop van Munster. 162. en sluit zeven tractaten te gelijk met de Staten. *ald.* - Is mede in de quadruple alliantie. 174. - Is verbonden met onzen Staat onder Willem III. X. 47, 52, 61, 64, 160. - In oorlog met Engeland. XII. 110, 117.
 Denen. I. 44, 61, 99, 102 v. Z. ook Noordsche zeeroovers, en Noormannen, en Deensche regeering.
 Denis (Slag bij St.), 1678. X. 80, 260 v.
 DESPREZ. Z. La Bourdonnaye.
 Destarbenzen. XIII. 165 v.
 Dettingen (Slag bij). XI. 90 v.

Deventer aan de Spaanschen verraden door Stanlei. VII. 133. - Verzet zich tegen het Regeerings-reglement van Willem III. X. 72. - (Conventie bij de Stadsregeering aldaar. XII. 131 v.)

Diana, plaats, (Vianen). I. 227.

DIAZ, Biechtvader van Koning Karel II van Spanje. X. 191.

Die of tie, diest, dissel, dief, duiken, disch. I. 342.

Diederik (voor sleutel). Z. *Dietrich*.

DIEDERIK. Graaf, onder Karel den Groote. I. 84, 87. - Anderen in de 9de eeuw. I. 158, 190 v.

DIEDERIK of DIEDRYK I, Graaf van Holland. I. 170 v., 184, 186, 190 v., 201. II. 317. (veel of alles nopens hem is onzeker. XIII. 127-163.)

DIEDERIK II, Graaf van Holland. I. 187 v., 191 v. - Met hem begint eigenlijk de geschiedenis der Graven van Holland. 194. II. 1. - Begiftigd door Keizer Otto III. I. 181 v. en door Koning Lotharis van Frankrijk. 200 v. - Schoonzoon en opvolger van Wichman, Graaf van Gent. 203. - Zijne vrouw Hildegarde. *ald.* - Begiftigt nevens haar de kerk en abtdij van Egmond. *ald.* II. 1. - Bedwingt de Friezen. 1 v. - Sticht een klooster te Rhijnsburg. 2. - Strijdt in Duitschland tegen de Hunnen. *ald.* - Sterft. 989 (of 988). 5, 318.

DIEDERIK III. Wordt Graaf. II. 6. - Sticht of herbouwt Durfos of Dordrecht en oorlog hierover, waarin hij triumfeert I. 207. II. 9 v. - Zijne gemalin Odelhilde (Z. op O.) - Hij doet bedevaart naar het H. Graf. 13. - Sterft, 1039. *ald.*

DIEDERIK IV. Wordt Graaf. II. 13. - Zeeland hem betwist. 17 v. - Dordrecht hem ontnomen door Keizer Hendrik III. Hij slaat den Keizer en herneemt Dordrecht. 18-20. - Noodlottig steekspel te Luik. 20. - Dordrecht hem weêr ontnomen - door hem hernomen - doch hij sneuvelt aldaar, 1049. 21.

DIEDERIK V. Wordt Graaf, 1061. II. 24. - Draagt zijne goederen op aan den Bisschop van Utrecht. 25. - Herneemt dezelve. 32. - Trouwt Adelheide of Odelheide van Saxen. *ald.* - Sterft, 1091. *ald.*

DIEDERIK VI. Wordt Graaf. II. 37. - Valt in Friesland. 39. - In Kennemerland. *ald.* - Moet Friesland afstaan aan zijn broeder Floris (de Zwarte). *ald.* - Doet bedevaart naar

Palestina. 44. - Draagt de Egmonder en Rhijnsburger kloosters op aan St. Petrus. *ald.* - Zijne bemoeyingen met Utrecht. 44-49. - Zijne gemalin Sofia. 45. - Zijne kinderen. 50. - Sterft, 1157. *ald.*
 DIEDERIK VII. Wordt Graaf. II. 64. - Oorlooft met Vlaanderen. 65. - Draagt de leenhulde van Zuid-Holland op aan den Hertog van Brabant. 66. - Twist met zijn broeder Willem. 67 v. - Zijne gemalin, Adelheide van Teisterband. *ald.* - Oorlog met den Bisschop van Utrecht, enz. 74. - Wordt gevangen. 75. - Ontslagen. 76. - Sterft, 1203. *ald.*
 DIEDERIK BAVO (Bavo's zoon. Z. II. 321.), Graaf van Bodenlo. Beoorlooft Graaf Diederik III, doch wordt van hem verdreven. I. 207. II. 7-12.
 DIEDERIK VAN HOLLAND, Bisschop van Utrecht. II. 69. - Sterft. 70.
 DIEDERIK VAN DER ARE, Bisschop van Utrecht. II. 70. - Vijandig aan Graaf Diederik VII. 72-76, 91-93. - Hoe geprezen door Beka. 72, 75.
 DIEDERIK VAN HAARLEM. Edelman, onder Eloris V. II. 266, 270.
 DIEPENHOUT (RUDOLF VAN), Bisschop van Utrecht. IV. 109 v., 153.
 DIEST (JAN VAN), Bisschop. Overlijdt 1340. III. 93, 115.
Dietrich (Hoogd. voor *looper, sleutel*). I. 226.
Dietz, *Diest*, *dier*, *dissel*, *disselboom* (enz.). Z. *Die*.
Dinant, wegens wederspanningheid tegen Filip van Bourgondië, verwoest. IV. 180 v.
 DIOCLETIANUS. I. 49.
Diplomata. Z. Charters.
 Directoire in Frankrijk. XII. 102 (enz. -) 109.
 DIRKSEN (WILLEM); (BREDERODE). IV. 299.
 DIRKSEN (CORNELIS). Slaat den Graaf van Bossu. VI. 164.
Dispargum. I. 58 v.
 Disputatie (Haagsche), tusschen Arminius en Gomarus. VIII. 13.
 Doctores in de Medicijnen. XI. 184 v.
 DODO. Z. Berwold.
 DODT VAN FLENSBURG. XIII. 116.

Doele, Doelisten, te Amsterdam. XI. 139, 146, 175-177.
 D o e s (Slot te), vernield door Jan van Beieren. IV. 73.
 DOES (Jonkhr. JAN VAN DER), JANUS DOUSA. Bevelhebber over het krijgsvolk te Leiden in 1574, en beschrijver van dat beleg in Latijnsch dicht. VI. 174, 267 v., 295. - Latijnsch gedicht van hem op Graaf (Kon.) Willem II. II. 157 v., vertaald door Mr. J.G. la Lau. 339 v. - Spreuk van hem. III. 176. Z. ook Dousarum.
 DOES (Jonkhr. PIETER VAN DER), Nederlandsch Vlootvoogd. VII. 195.
 DOES (SIMON VAN DER), Schepen te Amsterdam, 1650. IX. 19.
 Doggersbank (Slag op), 5 Aug. 1781. XII. 48 v.
 Dolfijn. Z. Dauphiné.
 DOLHAIN (Heer VAN), Eerste Admiraal der Watergeuzen. VI. 116. - Afgezet. 117.
Domania, domeinen. I. 115, 332 enz.
Dominium feudale. I. 313.
 DOMINICUS (S^t.), 1216, Patroon der Inquisitie. II. 122 v. V. 207.
Dominicanen, rechtzinnig in de leer der predestinatie. VIII. 179.
Donativa. Verplichte opbrengsten aan den Leenheer. III. 68, 87.
Donderbeitel. X. 214 (aant.).
Donderdag (Witte en groene). III. 256.
 DONELLUS, Prof. Jur. te Leiden. Afgezet. VII. 142, 269.
 DONIA, Friesch gecommiteerde ter Staten Generaal, opent de Groote Vergadering, 1651. X. 39.
 Doop. I. 67, 291, 292. Z. ook *Cognatio spiritualis*.
 Doopsgezinden, beschermd door Willem I. VI. 211. - Wan-leer bij hen. VIII. 207. Z. ook Mennoniten.
Doorn (Een) *in 't oog*. IV. 368.
Doornik ingenomen door Parma. VII. 42.
 DOORNINCK (Mr. J. VAN). XIII. 87, 185.
Doove lonten. VI. 130, 265.
 Dordrecht, vroeger Durfos? Z. Durfos. - Over de naamsafleiding. XIII 207-209. - Oudste stad van Holland. I. 207. - Oorlog over haar tusschen Graaf Diederik III

en den Utrechtschen Bisschop, enz. II. 9 v. - tegen Graaf Diederik IV. 19 v. - Koopstad. 227. - Twist over de rechtsoefening aldaar. 290-302. (Z. Aloud.)- Ontfangt het stapelrecht en andere voorrechten. III. 88 v. - Verzet zich tegen Graaf Willem III, doch wordt bedwongen. 89. - Hoeksch oproer aldaar. IV. 28 v. - Neemt Jan van Beieren aan. 59. - Belegerd door de partij van Jacoba, doch ontzet. 66. Z. voorts 168, 201. - Synode aldaar gehouden in 1578. VI. 211 v. - in 1618. Z. Synode. - Oploop om Willem III Stadhouder te maken. IX. 89, 224-228. X. 34. - Geschil over de keus van Goê-mannen van den Achte. 115-119.

Dordrecht (Eiland van). Oudste zetel van het Graafschap Holland. I. 150. - doch niet het beginsel van Holland. 207.

Dorestadum. Z. Duurstede.

DORIA. Z. AURIA. Z. ook VII. 176.

DORP (VAN), Luitenant Admiraal. Slachtoffer eener cabale gemaakt. VIII. 137 v.

DORP (VAN) VAN MAASDAM, President van 't Hof, bij het proces van Buat. IX. 282 v., 326 v. - Commissaris wegens Holland bij de Noord-Hollandsche Synodes. 285. - Oordeelt dat de Wittsche regenten moeten aftreden, 1672. X. 32.

DORTH (Freule VAN), in 1799. XII. 335 v.

Dotal (regime). IV. 26.

Douay (Hoogeschool te) opgericht. VI. 26. VII. 258.

DOUBLET (F.), Ontfanger Generaal. VII. 125.

DOUSA (JANUS). Z. op JAN VAN DER DOES.

DOUSARUM *Annales Holl.* XIII. 127 v.

DOVER (Lord). Z. YORKE.

DOWNING, Engelsch gezant in Nederland. IX. 157, 210.

Draaien der Regenten. XII. 65.

Draak bij de Gnostieken. Z. Slang.

DRACHSTETT (F. VON). Over de piek als krijgswapen. X. 299-301.

DRAKENBORGH (Prof.), Leermeester van Prins Willem IV. XI. 256.

Drenthe. Nederlandsch gewest. I. 249. - In opstand te-

gen Bisschop Herbert. II. 45. - Niet toegelaten in de Groote Vergadering. IX. 43. Z. nog XIII. 185 v.

Dresden (Veldslag bij), 1813. XII. 124.

DRESSELHUIS (D^s. AB UTRECHT), Aanmerkingen over Bilderdyks Eerste deel. XIII. 96 v.

Drie Provinciën in 1672-1674. VII. 6 aant. - Raadplegen over het al of niet en hoedanig weêr toelaten derzelve in de Unie. X. 53-55. Z. ook bl. 257.

DRIEL (G. VAN) bij Willem V. XII. 24.

Driemanschap in het Nederlandsch Staatsbestuur. XI. 24. XII. 81.

Drievoudig verbond, 1717. XI. 54 v.

Doorgmaken der Hollandsche meiren. I. 25. - van de Haarlemmer meir. *ald.* en XII. 320.

Drost. I. 29.

DROSTE (C.) en zijne berijmde eigen-levensgeschiedenis. X. 290.

Drukfout bij Wagenaar. VIII. 78 aant.

Drukkunst (Uitvinding? der). IV. 112 v., 349 v.

Drukpers, gebreedeld door Alva. VI. 117, 286.

DRUSUS. I. 23, 29. XIII. 178 v.

Dualismus. III. 251, 322.

Dubbele Ebbe. Z. op E.

DUIFHUIS (H.). Z. DUYFHUIS.

DUIM (FRED.), Geschiedkundig treurspel-rijmelaar. X. 241.

DUIM, Tooneelspeler. XI. 173^(*).

Duinen. I. 22.

Duinkerken, 1637. VIII. 137.

Duins (Zeeslag voor), 1639. VIII. 145 v., 245.

DUIST (J.), Burgemeester te Delft. (Loevensteiner). IX. 16, 33.

Duiten-muntrecht. IV. 185, 358.

Duitsche smaak in Geschied- en Letterkunde. II. 156 v. - Duitschers in de Nederlanden. IX. 91.

DUIVENVOORDE (Heer VAN), 1346. III. 151.

Duizendjarig Rijk. V. 90 v., 189 (XII. 125). Z. ook *Chiliasmus*.

(*) De verwijzing ald. 'zie over Duim' bedriegt. Z. bl. 195.

DU MONT. Z. op M.
 DUMOURIER, Fransch Generaal. XII. 98 v., 233-238.
 DUQUESNE, Fransch Vlootvoogd. X. 64.
 Durfos. II. 9, 319 v. XIII. 203 v. (Z. Dordrecht.)
 DUSSEN (VAN DER), Conspirateur tegen Maurits. VIII. 98.
 DUSSEN (BRUNO VAN DER), Burgemeester te Gouda. XI. 214.
 Duurstede, Dorestadum. I. 102. XIII. 111 v., 121 v., 204 ond. aan, 207.
 Z. ook Wijk en *Wicus portus*.
 DUVAL (J.J.T.). Zijne verhandeling over de Unie van Utrecht. VII. 225. XII. 248.
 DUVEKE, Bijzil van Christiaan II van Denemarken. V. 96, 182 v.
Dux, Hertog. III. 253.
 DUYFHUIS te Utrecht en zijne partij. VII. 22, 113, 286 v.
 DUYK, Raadpensionaris. VIII. 136.
 DUYZENDDAALDERS (WILLEM en SIBILLA). XI. 165 V., 195.
 Dwalingen in de Geschiedenis. Z. Opruimen.
 Dwarsboomsloot, vergaderplaats der Remonstranten te Amsterdam. VIII. 28, 192.
 [DYK (A.A. VAN)]^(*), (Gewezen) Secretaris van Bleiswijk, zwager van Slatius, conspirateur tegen Prins Maurits. VIII. 98.
 Dijken. Z. Bedijken.
 DYKVELD, Heer van Weede, afgezant van den Staat in Engeland. X. 128, 178, 182, 192.
 Dijkwerkers (Hollandsche) in Vlaanderen. II. 60.
 D ij l e r -schans. Z. Eilerschans.

E.

Ebbe (Dubbele) in Julij 1672. X. 12, 207-212. XI. 272-274.
 EBERTUS (ADAMUS). V. 184.
 EBROÏN, Frankisch hofmeester. I. 69 v.
 Echte of ware lezing eener plaats. Z. Kritiek.

(*) B. noemt den naam des mans niet, en moet in dat geheel verhaal - gelijk trouwens doorgaans - aangevuld worden uit Wagenaar.

Edelen. I. 108. (Z. Adel.). - Hunne rechten. 28. - Misnoegen der Nederlandsche Edelen tegen de regeering van Filip II en gevolgen daarvan. (Compromis, verbond, verzoekschriften enz. der Nederlandsche Edelen in 1566.) VI. 29, 45-80, 230, 235. - Vermindering van hun aanzien in de Nederlandsche Republiek. VII. 60, 173.

Eerste Edele in Zeeland. IX. 37, 38, 190. XI. 12.

Edelmogend Heer! (wan-titel). VI. 267. XI. 203.

Edict (Eeuwig) van Don Juan. VI. 201. - van J. de Witt. Z. op Eeuwig.

Edict van Nantes. Z. op N.

EDUARD, Koning van Engeland. Misnoegen tusschen hem en Floris V, 1275. enz. II. 194. - Verlooft zijne dochter Elizabeth aan Jan, zoon van Graaf Floris. 200 v. - doet uitspraak in de erfopvolging der Schotsche kroon tegen Graaf Floris, 1292. 222-226. - Nieuw misnoegen, en daaruit verbond van Floris met Frankrijk, dat hem door bedrijf van Eduard 'den dood doet'. 227-230. - Zijn gedrag na den moord van Graaf Floris. 274-286.

EDUARD II, Koning (en zijne gemalin Isabella). III. 90.

EDUARD III, zijn zoon, Koning van Engeland. III. 90. - Trouwt, 1328, Filippa, dochter van Graaf Willem III. 86, 89. - Verbindt zich tegen Frankrijk met de Nederlandsche Vorsten. 101-112. - Wordt Rijks-Vicariss. 112. - Welke aanspraak van erfenis hij *nom. ux.* maken kon na het overlijden van Graaf Willem IV. 129-131, - en hoe het daarmede ging. 203-207^(*).

EDUARD IV verbindt zich met Filip van Bourgondië. IV. 178. - Wordt uit zijn rijk verjaagd, 1470. 195. - Hersteld, 1471. 196 v. - Zijne betrekking met Karel den Stoute. 210 v. - Sterft, 1484. 247.

EDUARD, Hertog van Gelderland, 1361^(†). III. 201. - Trouwt, 1371, Katharina, dochter van onzen Hertog Albert. 202. - Scheidsman tusschen hem en den Bisschop van Utrecht. 207. - Sterft, 1371. 213: VII. 245.

(*) BILD. bl. 203 vangt dus aan: 'Intusschen bestond de bullebak van *Eduards* aanspraken nog.' Men moet wel opletten dat deze Eduard niet is die van bl. 201 v., maar een andere vroegere van bl. 130 v.

(†) 1561 is drukfout.

EDZARD II Graaf van Oostfriesland, mengt zich in de zaken van Friesland en Groningen. IV. 316, 321, 326-330. V. 5-8, 11 v., 15 v.

Eed der Fransche Gereformeerden op de Dordsche *Canones*. VIII. 183.

Eed tegen het smokkelen. XI. 151 v., 252.

Eed van de ambtenaren enz. gevorderd in 1788. XII. 80. - In 1795. 102, 322-326.

E e m (rivier). I. 40.

Eenvoudig en zedig antwoord (enz.). Remonstrantsch geschrift, behandeld. VIII. 207-211.

Eenvoudig schuitpraetje tusschen een Hagenauer en een Rotterdammer^(*), Anti-Wittiaansch pamflet van 1672. IX. 284 (enz.) *aant*.

Eerlijkheid (*Hollandsche*). X. 15.

Eest (d.i. bosch). I. 178 *aant*.

Eeuwig Edict, 1667. IX. 186. - Hoedanig afgeschaft ter Statenvergadering van Holland. 233-236, 297.

Effestucatio. VII. (180), 273.

EGBERT, Markgraaf van Saxon, Graaf van Friesland. II. 36.

EGBERT, Burggraaf te Groningen. II. 120 v.

E g g e . Z. Hegge.

EGGERT (WILLEM), Rijk koopman te Amsterdam, ondersteunt Hertog Albrecht met geld. IV. 5.^(†)

EGIL, Noormansch zeeplonderaar in Friesland, 943. II. 3. - IJslandsche legende over hem. 3-5.

E g m o n d (Hegmonde), oude Rhynsuitloop aldaar. I. 152.

E g m o n d . Kerk aldaar gebouwd en begiftigd door Graaf Diederik II. II. 1.

E g m o n d (Abdij te) door Graaf Diederik V gegeven aan den Bisschop van Utrecht, 1064. II. 25 v. - Door Diederik VI opgedragen aan den H. Petrus, 1138. 44. - De Graven van Holland waren Kloostergraven (*Advocati Ecclesiae*) van Egmond, geen *Eigenaars* dier Kerk of Abdij of harer goederen. XIII. 135-153. (tegen A. - T.)

(*) *Amsterdammer* is schrijffout.

(†) (Het aldaar nader over hem beloofde is achtergebleven.)

Egmond (Kronijk van). XIII. 127^(*).

EGMOND (WOUTER VAN) onder Graaf Willem I. II. 94 v.

EGMOND (WILLEM VAN). Z. Berwout.

EGMOND (JAN VAN) onder Graaf Willem VI. IV. 41 v. - onder Jacoba van Beieren.

57 v. - onder Filip van Bourgondië. 110. - Zijn broeder Willem. Z. Ysselstein.

EGMOND (JAN VAN) onder Maria van Bourgondië, 1479, en voorts onder Filip den Schoone. IV. 230, 234, 244. - Tot Graaf verheven en Stadhouder van Holland. 253. - Zijne bedrijven als zoodanig. 276 v., 287 v., 298, 313 v. - [Hij stierf in 1516, WAGEN. IV. 402 v.]

EGMOND (KAREL VAN), Hertog van Gelderland. Z. Gelderland en Karel van Egmond.

EGMOND (LAMORAAL Graaf VAN). Wint den slag van S^t. Quentyn. VI. 9. - Dien van Grevelingen. 11 v. - Gijzelaar in Frankrijk. 13. - Stadhouder van Vlaanderen, en Artois. 15. - Onvergenoegd. 16. - Werkt tegen Granvelle. 28-34. - Reist naar Spanje tot den Koning, en keert terug met goede woorden. 39-43. - Zijn verder weifelend gedrag. 43 (enz.)-72. - Hij wordt vergeefs gewaarschuwd door Oranje. 78. - Gevangen genomen door Alva. 83. - Onthoofd. 95. Z. nog bl. 307.

EGMOND (Zoon van LAMORAAL). Zijn aanslag op Brussel voor Koning Filip, (1579). VII. 16, 229.

EGMOND (PROCOPIUS FRANCISCUS VAN). Protesteert tegen den vrede van Rijswijk (gelijk zijn vader, tegen dien te Nymegen en zijn grootvader tegen dien te Munster). X. 187, 188.

Ehrlehn, Irrlehn (leens-exspectative). III. 8, 9.

Eider (hage of hegge). I. 44 v.

Eilerschans, ingenomen door den Bisschop van Munster, (1663). IX. 141.

- Hernomen door de Staten (1664). *ald.*

Eklektiken. - Vereeniging, 1776, oorsprong der Illuminaten. III. 292.

(*) In de aanhaling dezer Kronijk, ald. bl. 144, is een zinstoorende drukfeil ingeslopen. § 'Doch het' (reg. 8-13 van de bl.) is die Kronijk driemaal aangehaald 'Kap. XXIV', maar de tweede maal moet dit zijn XXVI; en er moet gelezen worden: 'het zeer duidelijk bewijs uit Kap. XXVI aangaande het jaar 1174.'

Elburg. Z. Hattem.

Electiën, vrije *Canonica*le, door de Kapittelen of Kanunnikken. II. 48. - Afgekeurd door BILD. 118.

ELEONORE DE BOURBON, Gemalin van Filip Willem van Oranje. VI. 249-252.

ELISABETH, Dochter van Filip den Schoone, geb. 1501. IV. 321. - Gemalin van Christiaan II van Denemarken, 1515. V. 12, 47. - Komt vluchten in Holland. 47. - (Hare dochter Christine. Z. bij Christiaan.)

ELISABETH, Dochter van Koning Eduard van Engeland, verloofd aan Jan, den zoon van Graaf Floris V. II. 200. - Trouwt hem, 275. en komt met hem hier te lande. *ald.* - Wacht na zijn overlijden hier vergeefs op hare douarie. 311. - Hertrouwt in Engeland, *ald.*

ELISABETH, Koningin van Engeland. Ten huwlijk gevraagd door Filip II. VI. 12. - Door Nederland om hulp aangezocht tegen Koning Filip. 121. - Te onrecht als eene groote vrouw geroemd. 124 v., 209. - Vooral besluiteloos. 121, 125. - doch hieraan het innemen van den Briel te danken. 125 v. - Hare verdere weifelingen in het verleen van hulp aan de Nederlanden. 192, 194, 208. VII. 91(enz.)-99. - en in haar huwlijk met den Hertog van Anjou. VII. 43. - Toeleg om haar gevangen te nemen. VI. 225. - Hare verdere handelingen (en weifelingen) met de Nederlandsche Staten-Generaal. VII. 104 v., 132 v., 141(enz.)-169(299), 180 v., 191. - Zij sterft, 1603. 200. - Haar oogmerk aangaande de Nederlanden. VIII. 1.

ELISABETH, Keizerin van Rusland. XII. 17.

S^t. Elizabeths-vloed. Z. Zuidhollandsche waard.

Eloquent (vroeger te Amsterdam). XI. 171.

ELZEVIER, Vroedschap en Kapitein der Burgerij te Rotterdam. XII. 59 v.

EMANUËL FILIBERT. Z. Filibert.

EMANUËL (Don) van Portugal, zoon van Don Antonio. VII. 50. - Trouwt Emilia van Nassau. 190. - Overlijdt, 1638. X. 298. - Zijn zoon Emanuël Felix, 1646. *ald.*

E m d e n. Toevluchtoord der Geuzen. VI. 78. - Beheerd door de Staten-Generaal. VII. 188. IX. 141. X. 187. (Z. verder Oostfriesland). - Afrikaansche Maatschappij aldaar opgericht, X. 94. - Oost-Indische Maatschappij in 1751. XI. 156.

Emigratie in Frankrijk in 1789 enz. XII. 93. - Der Nederlandsche patriotten in 1787. XII. 83, 95, 214-217, 229, 233 v. - Der Oranjelieden in 1795. XII. 104, 333-337. (Z. ook *Uitgewekenen*.)
'Emigratie (Mijne) in Duitschland' (enz.). Boekwerk van 1837 [niet 1802]. XII. 217 v., 233-236.
 EMILIA-VAN NASSAU trouwt Don Emanuël van Portugal. VII. 190, 274. (XII. 367.)
 - Hare zonen maken mede aanspraak op de voogdij van den jongen Willem III. IX. 121 v.
 Engeland en Engelsche staatszaken in betrekking tot Nederland - ten tijde van Filip van Bourgondië. IV. 161 v., 176 v. - Onder Karel den Stouten. 195 v.
 - Onder Maximiliaan en Filip den Schoone. 280, 309 v. - Onder Karel V.Z. Hendrik VIII. - Onder Filip II. VI. 114 v., 169 v. (Z. ook Elisabeth en Leicester.)
 - Onder Cromwel. Z. op C. - Onder Karel II. X. 73. (Z. ook Parlement.) - Onder onzen Willem III. 112 v., XI. 37 v. - in de XVIII^{de} eeuw. XII. 11, 18 v. - Retraite der Engelsche armee uit de Nederlanden in 1794 en 1795. 247-253. - Landingen in Engeland. Z. op Landingen. - Engelsche kerk. VIII. 188 v., 248 v. - Fransche modes in Engeland ingevoerd onder Karel II. IX. 286 v. - Engelsche koningstitel. XII. 109.
 Engelschen. Hunne onkunde; I. 92. - Hunne domheid. XI. 37.
 ENGELBERT VAN NASSAU, Stadhouders van Vlaanderen onder Filip den Schoone. IV. 291 v.
 EnkhuiZEN onder Hertog Aalbrecht. IV. 11. - Onder Jacoba. 102. - Verklaart zich voor Willem van Oranje, 1572. VI. 132. - Onlusten aldaar (in 1653). IX. 78-80. - Kerklijke twist aldaar. X. 68 v.
 ENNO LODEWYK, Vorst van Oostfriesland. IX. 141.
 ENTES (of ENTHES), Watergeus. VI. 134. - Luitenant van Lumei, woest en wreed. 154, 160 v. - Belegert Groningen. VII. 24 v.
 EPISCOPIUS [S.], Theol. Professor te Leiden, in plaats van Arminius en Vorstius, en hoofd van de Remonstranten op de Synode te Dordrecht. VIII. 19, 75, 89, 120, 196 v., 201, 206.
 EPISCOPIUS [R.], te Amsterdam. VIII. 28.
 ERASMUS, Voorlooper der Kerkhervorming. V. 31. - Sterft in 1536. 102. (Z. ook nog III. 300 en VIII. 197.)

Erflijkheid, is geen *erfrecht*. XIII. 135.
 Erflijkheid in 't Stadhouderschap. Z. op S.
 Erfopvolging in het Leen. I. 309 enz. IV. 124-128. 352 v. V. 106 v.
 Erfopvolging van in onecht of uit overspel geboren kinderen. IV. 90.
 Erfprins van ORANJE [Koning WILLEM I]. Treedt in het huwelijk. XII. 84. - Trekt te velde tegen de Franschen. 98. - Zijn verblijf in Engeland. 104. - Zijne landing in Noord-Holland, 1799. 107, 108. (Z. ook 334 v.) - Betrekking met Buonaparte. 113. - Gevangen na den slag van Jena. 115 v. - Z. ook nog 340. - Zijn zoon [Koning WILLEM II], geboren. XII. 84, - en heet ook LODEWYK. 346. - Zijn kleinzoon [Koning WILLEM III] insgelijks, *ald.*
 ERNESTUS EREMUNDUS (Pseudonym Geschiedschrijver). VI. 235-240.
 ERNST VAN OOSTENRYK, Landvoogd der Spaansche Nederlanden, 1594. VII. 184. - Sterft, 1595. *ald.*
 ERNST KASIMIR, Stadhouder van Groningen en Drenthe, 1625. VIII. 102.
 ESCOVEDO, Vertrouwde van Don Jan van Oostenrijk, in Spanje vermoord op last van Filip II. VI. 216.
 ESPINOY (Prinses van), verdedigt Doornik tegen Parma. VII. 42, 287.
 ESTRADES (D'), Fransen afgezant bij den Staat. Z. over hem en zijne handelingen. VIII. 144. IX. 145-147, 159, 161, 182, 190, 208, 274, 287.
 E t r u r i ë , Koningrijk van, 1801. XII. 110 (118).
 Etymologiseren (Misbruik van het). I. 57, 233.
Euangelische Godsdienst, wat die zij. VIII. 211.
 EUDO, Hertog van Aquitaniën. I. 75 v.
 EUGENIUS IV, Paus. IV. 111. - Afgezet. 112.
 EUGENIUS (Prins) van Savoie, Keizerlijk Veldheer. IX. 200. XI. 27, 28, 42.
 Eunuchen, staatzuchtig. XII. 25.
Europe vivante (I'). Zeldzaam boek van 1667. X. 283 v.
 E u s t a t i u s (S^t.) door de Engelschen genomen. IX, 149. - Hernomen. 176.

EVERARD (Graaf), vermoordt Godfried den Deen. I. 160.
 EVERSDYK, Burgemeester te Goes, 1692. X. 168.
 E v e r s t e i n (Slot) van de Arkels, veroverd en verbrand door Graaf Willem VI. IV. 30 v.
 EVERTSZOON of EVERTSEN [JAN en CORNELIS], Admiralen^(*). IX. 57, 67. - Cornelis (Jr.) onder Willem III. X. 159, 160.
Evocatie. X. 254.
Evocando (Jus de non). V. 195. - Geschillen hierover onder Karel V. V. 119, 123 v. - onder Filip II. VI. 22, 84 v. VIII. 23, 41 v., 57. - onder Prins Willem II. IX. 15. - na Willem III. XI. 206.
 EWOUTS, slaat een Spaansche vloot (1572). VI. 137.
Excellentie, titel. VIII. 153.
 Excijnsen. Z. Accijnsen.
 Exercitie-Genootschappen. Z. Vrijcorpsen.
Exploicten (Valsche). XI. 188, 251.
Exspectatief van Leen. III. 9.
 'Extract uit de Resolutiën van het geheim Comité (enz.)' Schimpschrift van 1794. XII. 255-257. - 'Extract uit een brief van Parijs.' Vlugblad van 1794. 257-259.
 EZECHIEL IX. 4. in de overzetting der LXX geëmendeerd. III. 282.

F.

Fabrieken. Gelaakt door B. X. 265.
Fac-simile. VII. 223.
 Factiën, factie-regeering, factie-hoofd, factiezucht. Zie VII. 86, 261. VIII. 125, 171. X. 32, 109 v. XII. 185 v.
Facto et jure. X. 147, 200.

(*) Uit Bilderdijk's. verhalen., dáár hij de vóórnamen verzwijgt, kan men dit edel broederpaar niet onderscheiden. Men moet dus hiertoe Wagenaar nazien; doch, over dit geheel roemrijk geslacht van zeehoofden, vooral de Geschiedenis van het Nederlandsche Zeewezen van Jhr. Mr. J.C. de Jonge, of wel de voortreffelijke monographie van denzelfden.

FAGEL (G.), Griffier der Staten-Generaal, weigert een laaghartig besluit te teekenen, 1672. IX. 219. - Wordt Raadpensionaris. X. 32 (244). - Frankrijk wil hem omkopen. 91. - Blijft getrouw aan Willem III. 102. - Wil geen deel hebben in de onderhandelingen tot het bestand met Frankrijk in 1684. 107. - Over een brief van Willem III en Maria aan Jacobus II door hem opgesteld. 129. - De Fransche partij woelt tegen hem, doch vergeefs. 129 v. - Hij sterft, 1688. 147. Z. ook IX. 326.

FAGEL, Hollandsch Generaal in Spanje. XI. 27.

FAGEL, Griffier van H.H.M. XII. 81, 224.

FAGEL, zijn kleinzoon, ook Griffier. XII. 81 (87), 224.

F a l e n (landstreek). I. 293. XIII. 108. (Oost- en Westfalen.) XII. 117.

Familie-raden. III. 298, 321.

Familie-regeeringen. Z. Aristocratie.

Familie-verdrag tusschen Frankrijk en Spanje. XII. 18.

FARAMOND (WARMAN?), Koning der Franken. I. 46.

FARNESE (ALEXANDER). Z. Parma.

Fatalismus. VIII. 9.

FAWKES (GUY), van 't Buskruid-verraad. X. 84.

LA FAYETTE. Z. op L.

FEDER, Hoogleraar te Göttingen, Illuminaat. III. 316, 320.

Federalismus. VIII. 281 v. Z. Centralisatie.

Fee, feo. I. 302. Z. Feudum.

Feestdagen (Kerklijke) afgeschaft door de Hervormden. VI. 171.

FEITH, Dichter, bekroond 1781. V. 170.

FELIX V, Paus. IV. 112.

FELLENBERG, Zwitsersch landbouw- en opvoedkundige, afstammeling van onze Trompen. X. 333.

Felonie (in 't Leen). I. 307 v.

FERDINAND en ISABELLA van Spanje. Gezantschap aan hen van Maximiliaan.

IV. 271. - Zij ontvangen met vreugde hun schoonzoon Filip den Schoone. IV.

322. - Isabella sterft. 324. - Verhouding van Filip met Koning Ferdinand. 325,

333, 369 v. V. 4. - Ferdinand sterft, 1516. 13. Z. ook 209, 222-228, 241.

FERDINAND, Broeder van Karel V, geb. 1503. IV. 323. - Trouwt eene Prinses van Hongarijen en Bohemen, (1521). V. 12, 31. - Karel V schenkt hem Oostenrijk. *ald.* - Maakt hem Rijks-stedehouder in Duitschland, 1522. 33. - Wordt Koning van Bohemen en Hongarijen, 1526. 53. - Wordt Roomsche Koning. 80. Z. voorts 113, 143, 146, 150. - Hij wordt Keizer (als Ferdinand I), 1556. 170. - Sterft, 1564. VI. 71.

FERDINAND III, Keizer. Overlijdt, 1657. IX. 115.

FERDINAND, Hertog van Kalabrie. Z. op K.

FERDINAND van Oostenrijk, 'de Kardinaal Infant'; Landvoogd in de Nederlanden voor zijn broeder Koning Filip III van Spanje; komt herwaard over, 1634. VIII. 131. - Vecht voorspoedig tegen de Franschen, 132, 135. - Sterft, 1641. 147. - Zijn lof. 240. X. 315.

FERDINAND VI, Koning van Spanje, 1747. XI. 108.

FERNAMBUK. VIII. 129. Z. Brasil.

FESSLER (Duitsch geleerde en Vrijmetselaar). III. 314.

Feudum, Feodum. (Z. ook Leen). I. 302 (enz.).

Feuda advocatiae. I. 326. - *aperturae.* II. 46, 323. - *capitalia, regalia.* I. 320 v. - *cavenae.* I. 324, II. 116. XIII. 116. - *data, oblata, pignoratitia, oppignorata.* I. 313, 331. - *equestria, militaria, nobilia, rustica.* I. 327. - *esculentorum.* I. 324. II. 116, - *franca.* I. 329. - *officiorum.* I. 325 v. - *pecuniaria* I. 324. - *solaria.* I. 329.

Feudalismus, gevaarlijk. II. 324-326.

Fiacre (naamsoorsprong). XI. 278.

Fides. I. 302.

FILIBERT, Hertog van Savoyen, algemeen Stadhouder in Nederland, onder Filip II, 1555. VI. 7.

FILIP, Graaf van Vlaanderen, beoorloogt Graaf Floris III. II. 51, 58-60.

FILIP VAN ZWABEN, Keizer, 1197. II. 70. - erkent Leenrecht van Graaf Willem I, 1204. 98. - Sterft, 1208. 107.

FILIP, Graaf van Namen. II. 93 v. - Neemt het op voor den Graaf van Loon en vrouwe. Ada. 99, 103 v.

FILIP IV (de Schoone), Koning van Frankrijk. Graaf Floris V verbindt zich met hem, 1296. II. 228 (enz.). (Z. Floris V.) - Vervolgt de Tempeliers. III. 242.

FILIP V (de Lapge), Koning van Frankrijk, 1346. III. 80 v.
 FILIP VI. - Zijne betrekking met Graaf Willem III. III. 97, 101 v.
 FILIP VAN BOURGONDIË (de Stoute), ook Graaf van Vlaanderen, 1384. III. 213.
 FILIP VAN BOURGONDIË (de Goede). Als Erfprins scheidsman tusschen Jan van Beieren, Jan van Brabant en Vrouw Jacoba, (1419). IV. 67 v. - Verzet zich tegen Jacoba's huwelijk met Glocester. 90-94. - Aanvaardt, na den dood van Jan van Beieren, het bewind dezer landen, met welk recht? 97 v. - en wordt als zoodanig erkend, 98 v. - te recht *de Goede* genaamd, 103, 183 v. - Overwint Jacoba van Beieren, die hem de regeering afstaat, 107-109. - Hij oorlooft in Utrecht. 111. - Zijn edel gedrag omtrent Jacoba en Frank van Borselen. 117-121. - Moordaanslag tegen hem. 121 v. - Zijne rechtsgedingen. 122 v. - Hij wordt Graaf dezer landen door Jacoba's afstand. 118, 124. - maar is dit genoeg voor zijn recht? 124-128. - Zijne landen en macht. 128 v. - Zijne (eerste) gemalin, Michelle van Frankrijk. 129. - sterft. 130. - Moord van zijn vader. *ald.* - Zijne tweede Gemalin, Bonne. 130. - Zijne derde gemalin, Isabelle (of Elisabeth) van Portugal. 118, 131. - Pracht van die bruiloft. 131 v. - Hij is gemengd in de Fransche zaken en Engelsche oorlogen; valt de Engelschen af, laat zich verzoenen over den moord zijns vaders en koopt zijn vijand vrij uit de gevangenis. 129-139. - Vijandlijkheid van de Engelschen tegen hem en zijne landzaten. 139-144. - Heeft last van binnenlandsche onlusten en is te Brugge in lijfsgevaar, 140-144. - Ontfangt de beleening zijner landen van den Keizer. 147. - Hollandsche (Hoeksche) onlusten, welke hij zelf moet komen stillen. 148-152. - Nieuwe onlusten in Vlaanderen. 154-161. - waarbij een natuurlijke zoon van hem sneuvelt. 157. - Wil een kruistocht doen tegen de Turken 'en in tweegevecht treden met hun' Koning.' 162 v., 178 v. - Stelt zijn zoon Karel tot Stadhouder aan. 164. - Komt weer in Holland om de Utrechtsche onlusten. 167, - en vergeeft aan Alkmaar en de Kennemers. 167 v. - en stelt zijn natuurlijke zoon David tot Bisschop van Utrecht. 166-170. - (Eene natuurlijke dochter van hem. 169.) - Misnoegen tusschen hem en zijnen zoon Karel. 175 v. - Verzoend. 178. -

Sluit bestand met de Engelschen. 175. - Stelt een gerechtshof in Vlaanderen in. 176. - Zendt, eene vloot naar de Middellandsche zee onder twee zijner natuurlijke zonen. 179. - Zijne, ziekte en zwakte. 164, 177. (V.236.) 178, 182. - Nieuwe verbittering tegen zijn zoon Karel. 179. - Hij sterft. 182. - Zijn lof. 182 (en 103). - en rijkdom. 183. - De Keizerlijke kroon door hem van de hand gewezen, *ald.* - Zijne kinderen. 184 *aant.* - Hij waakt tegen de aanmatiging der geestelijke rechtspleging. VI. 226.

FILIP (de Schoone), geboren. IV. 229. - Naakt aan het volk vertoond. 239 v., 367. - Volgt op als, Graaf onder voogdij van zijn vader Maximiliaan. 239. - Doet moeite om zijn vader te bevrijden uit Brugge. 263 v. - Wordt als vorst gehuldigd. 307 v., 311. - Roept de Staten der landen bijeen. 308. - en regelt de betrekkingen met Engeland en Frankrijk. 308-310. - Trouwt Johanna van Arragon. 310 v. - Zijne dochter Leonora. 312. - Zijn zoon Karel geboren. 319 v. - Zijne, dochter Elisabeth. 321. - Reis naar Spanje en terugreis. 322 v. - Zijn zoon Ferdinande 323. - Hervat den Gelderschen oorlog, *ald.* en v. (Z. Karel van Egmond). - Koning van Kastilië en Leon. 324 v., 326, 370. - Zijne dochter Maria geboren. IV. 331. - Nieuwe reis naar Spanje. 332. - Moet binnenloopen in Engeland, en wordt opgehouden. *ald.* - Komt in Spanje en neemt de regeering over. 333. - Sterft aldaar, 1506. 334. - Zijne nageboren dochter Katharina, *ald.* - Krankzinnigheid zijner gemalin, *atd.* - Zijne gestalte en inborst. 335. - Z. ook V. 221-225.

FILIP VAN BOURGONDIË, natuurlijke zoon van Filip de Goede, Heer van Ter Veere. IV. 248. (Z. Boudewijn.) - Bisschop van Utrecht. V. 15. - Neigt tot Kerkhervorming. 31. - Sterft, 1524. 38.

FILIP VAN KLEEF. Z. op Kleef.

FILIP II, Koning van Spanje enz. Geboren 1527. V. 57. - Door geboorte en gezindheid Spanjaard. I. 142. VI. 1 v. - Gehuldigd als erfgenaam der Nederlanden. V. 157-160. - Trouwt Maria, Koningin van Engeland. 167 v. - Zijn vader draagt hem de regeering over. V. 169, 170. - Zijne regeering in de Nederlanden. VI. 7-19. - Verwekt de ligue in Frankrijk. V. 218 v. - Verdacht van Paus Sixtus V te hebben doen vergeven. V. 219. - Vertrekt

naar Spanje. 20. - Hertrouwt met Elisabeth van Frankrijk. 13, 20. - Doet zijn zoon, Don Carlos, dooden. 118. (Z. Carlos.) - Trouwt Anna van Oostenrijk. 119. - Wil Willem I uit de Nederlanden verwijderd hebben. VII. 14. - Doet hem in den ban. 27 v. - Wordt hier te lande afgezworen. 32-37. - Weigert de landen weer aan te nemen met vergunning van vrijheid van godsdienst. 93, 139. - Zoekt vrede. 190. - Sterft, 1598. 192. - Zijn karakter. V. 232. VII. 192 v., 275, 276. - Zijne lofschrijvers. VIII. 261 v. - Verdedigd tegen de Nederlanders. XIII. 16 v.

FILIP III van Spanje. Wordt Koning. VII. 193. - Verbiedt den handel met Nederland, 195. - Sterft, 1621. VIII. 96.

FILIP IV, Koning van Spanje. Komt tot den troon. VIII. 96. - Regeeringsdaden van hem. 112, 131, 152, 154. - Hij sterft (1665.) IX. 161.

FILIP WILLEM, oudste zoon van Willem I van Oranje, door Alva van de Universiteit te Leuven opgeligt en naar Spanje opgezonden. VI. 94. - Breed verhaal nopens hem. 243-256. - Hij komt weder in de Nederlanden met Albert van Oostenrijk, 1596. VII. 185 v. (274). - Trouwt de Prinses van Condé en bekomt daardoor het bezit van Oranje, 1606. 204. - Had Barneveld het oog op hem, en hij op de regeering? VIII. 272 v.

FILIP VAN ANJOU [In 't Register van D. XI. bl. 29, staat bij vergissing, Aragon], Koning van Spanje, 1700. X. 194. - Dit geeft aanleiding tot den Successie-oorlog, waarover *ald.* bl. 200 en het XI^{de} D. doorgaans, tot bl. 48, en nog bl. 57, 63 v. - Filip doet afstand van de kroon - doch vat ze weêr op. 63. - Hoopt op de Fransche kroon. 69. - Maakt aanspraak op de Oostenrijksche successie. 82. - Overlijdt, (1746). 108.

FILIPPA, Gemalin van Graaf Jan II. III. 64. - Sterft, 1311. *ald.*

FILIPPA, Dochter van Graaf Willem IV. Gehuwd aan Koning Eduard III van Engeland. III. 124. - Haar aanspraak op de Nederlanden, 1345. 205, 206. - Zij sterft, 1369. 206. (doch eerst in 1372 doet Eduard afstand van zijn recht uit die aanspraak, *ald.*)

FILIPPA, Dochter van Hertog Adolf, en zuster van Hertog Karel van Gelderland. IV. 205 v. - Gehuwd aan Hertog

Herbaren van Lotharingen. V. 104. - Haar zoon Antony. *ald.*^(*).

Finantie-geest hier te lande, na 1772 schadelijk. XII. 41 v.

Fitten, d.i. Factorijen. XIII. 90.

FITZWATER, Gevolmachtigde van den Hertog van Glocester, 1426. IV. 101.

FLAMENT, Haagsch Bibliothecaris. Zijne opmerking aangaande Ern. Eremundus. VI. 240.

FLASSAN (DE). Zijn oordeel over het gedrag van Frankrijk in 1787. XII. 210-212.

FLEDDERUS, te Steenwijk, justitie-moord aan hem begaan, (1750.) XI. 153-155.

FLEURY (Kardinaal DE), Fransch Staatsminister. Hervat de vervolging der Protestanten in Frankrijk. XI. 63. - Andere handelingen van hem. 68, 83, 97.

Fl e v o, Flie-meer. I. 24 v.

FLORIS (I), Graaf van Holland, zoon van Graaf Diederik III. Wordt bij zijns vaders dood Graaf van Friesland: hoe dit te verstaan? II. 13-17. - Volgt zijn broeder Graaf Diederik IV op als Graaf van Holland, 1049. 21, 22. - Aangevallen door vele vijanden, verslaat hij ze herhaaldelijk; doch verliest na zijne overwinning het leven, 1061. 22-24. - Zijne gemalin Gertrude van Saxen. 24. - Zijne dochter Bertha, gehuwd aan Koning Filip I van Frankrijk. *ald.* - Zijne weduwe Gertrude hertrouwt aan Robert van Vlaanderen (de Fries). 27.

FLORIS II. (de Vette), Graaf van Holland. II. 32. - Geprezen. 33. - Zijne gemalin. Z. Petronella. - Zijn geschil met Galama. Z. Galama. - Sterft, 1122. 33.

FLORIS (de Zwarte), Zoon van Graaf Floris II, en broeder van Diederik VI, verdedigt de Friezen tegen zijnen broeder, met goed gevolg. II. 39. - Dingt naar de hand van Hadewich van Richem. 41. - Verdrijft den Bisschop uit Utrecht, en verbrandt Lexmond. *ald.* - Door Hadewichs voogden vermoord, *ald.*

(*) Antonij voor Antony, is hier, en overal elders - en alzoo in alle evangelijke terminatiën - schrijffout van den kopiist, bij den druk onopgemerkt gebleven. Z. XIII. 46, 49 v.

FLORIS III. Wordt Graaf, 1157. II. 50. - Helpt Utrecht - oorlooft met de Westfriezen, en met Vlaanderen, 51-60. - Verkrijgt het recht van tol te Geervliet, *ald.* - Trouwt Ada van Schotland. 52. - Zijne betrekkingen met Bisschop Godfried van Utrecht. 52-56. - Strijdt met de Friezen. 56 v. - Trekt ten kruistocht naar het Heilige Land en sterft te Antiochië, 1190. 57. - Zijn ongelukkige oorlog met Vlaanderen, 55, 58-60. - Handhaaft het recht der Egmondsche kerk. XIII. 139 v.

FLORIS IV, Graaf van Holland. Wanneer geboren? II.330. - Reeds vroeg ondertrouwd met Machteld van Brabant. 109, 115. - Wordt Graaf, 1222. 112, 115. - Staat den Bisschop van Utrecht bij. 118-120. - Gaat ten kruistocht tegen de Stadingers. 125 v. - Komt om in een steekspel te Corbië, 1235. 126 (Z. 332). - De moord gezoend. 127.

FLORIS, Zoon van Graaf Floris IV en broeder van Willem II (Floris de Voogd). II. 126. - Bestuurt Holland in Willems afwezigheid. 129, 133 v. (I. 270.), 145. - Neemt de voogdij aan over den minderjarigen Floris V. 158. - doch spolieert hem. 159-163, 270 v. - Overlijdt, 1258. 164. Men zie nog III. 255.

FLORIS V. Wordt Graaf, 1256 (of 1255. Z. Huydecoper en Groebe.) II. 158. - Onder voogdij. 158 v. (Z. Floris de Voogd.) - Wordt meerderjarig. 167. - De Kennemerlanders staan tegen hem op, doch worden bedwongen. 168, 171. - Hij trekt op tegen de Friezen. 171 v. - Verbindt zich met Utrecht. 172 v, 196 v. - Moeilijkheid in de tijdrekening zijner daden. 173. - Vooral over zijn huwelijk met Beatrix van Vlaanderen. 173-183. - Vroeger huwelijk met Agnes van der Sluis. 185 v. - Hij wordt Ridder geslagen. 191. - Zijne betrekkingen met Engeland. 194 v., 200 v., 227 v. - Nieuwe tocht tegen de Friezen. - Ontdekt zijn vaders lijk en doet het eerlijk begraven. 195 v. - Beoorlooft en vernedert Gijsbrecht van Amstel en Herman van Woerden; doch begunstigt hen wederom als Raden en Ridders. 197 v. - Stelt de ridder-orde van S^t. Jacob in. 198. - Bedwingt de Friezen. 199. - Staat den Hertog van Brabant bij in den twist over Limburg. 201 v. - Misnoegen in Zeeland tegen hem. 204 v. - Wijt van Vlaanderen eischt gewapenderhand de leenhulde wegens Zeeland. 202. - Neemt Floris gevangen. 208. - Deze moet een nadee-

lig verdrag aangaan. 209-221. - Doch de oorlog breekt spoedig weder uit. 222, 226 v. - Aanspraak van Graaf Floris op de Schotsche koningskroon, en afloop daarvan. 223-226, 345. - Reist naar Parijs en verbindt zich met Koning Filip den Schoone. 228 v., 238 v. - 'Dit verbond doet hem den dood.' 229 v. - Misnoegen der Hollandsche Edelen tegen hem. 230 v. - Aangestoott door Koning Eduard van Engeland, door middel van Jan van Kuyk. 230 v. - Samenzweering. 239 v. - Namen der saamgezworen Edelen. 239 v., 251. - Hun lot. 261-266. - Valsche grieven door de geschiedschrijvers tegen Graaf Floris ingebracht. 234-245. - *a.* aangaande Machteld van Velzen. 234-238 (346 v.). - *b.* het adelen van boeren. 240-242. - *c.* Voornemen, om met voorbijgaan van zijn zoon Jan, Witte van Haemstede te doen opvolgen. 242-245. - De samenzweering wordt weêr opgevat. 245. - volvoerd, en eindigt in den moord van Graaf Floris, 1296. 246-255. - Steenen kist voor Floris in de kerk te Alkmaar. 255-257. - Zijn character. 257 v. - Zijn lijk naar Rhijnsburg gebracht. 281 v. - Verbond tegen zijne moorders. 309. Z. nog X. 294.

FLORISSEN [PIETER], Holl. Admir. IX.57. - Sneuvelt, 1658.99.

Folard (*Kolom van*). XI. 104, 240.

Fonds voor den Landbouw. XII. 164.

Fonds tot aanmoediging van den Gewapenden Dienst. XII. 164.

Fontein van rozewater en vierderlei wijn, 1436. IV. 131.

Fontenoi (Slag bij) in 1745. XI. 103-105, 240, 283.

Foreest, Forestier. I. 176 v.

FOREEST (VAN), Vroedschap te Alkmaar, onder J. de Witt. IX. 164.

Formosa (Eiland) verloren. IX. 139.

Formulieren van Eenigheid. VIII. 228 v.

Fortrappe. I. 186. XIII. 125 v.

Francia orientalis en *occidentalis*. I. 106.

FRANCIUS, Beroemd Amsterdamsch Professor. VIII. 121.

Franken. Hun naam, oorsprong, enz. I. 37 v. - Hunne koningen hadden geen absolute macht. XIII. 117 v. - Wapenschild der Fransche. koningen. Z. Leliën.

FRANKEN (JAN). Zijne pretense aantekeningen over Oldenbarneveld, onecht. VIII. 288. IX. 307 v., 312, 319.

Frankrijk. Na den dood van Willem I, verkozen boven Engeland. VII. 89. - Deszelfs haat tegen den Staat, wegens den vrede te Munster. VIII. 169. - Betrekkingen met Nederland onder J. de Witt. IX. 95 v., 115, 119, 143 v., 162. - De Landdraak uit de Apocalypsis. XI. 38. - Zwakke toestand omstreeks 1756. XII. 15. - Stelt de Patriotten te leur in 1787. XII. 209-212. Z. Fransche en Franschen.

FRANS VAN BREDERODE, en Jonker-Fransen-oorlog. Z. Brederode (Frans van).
FRANS I, Koning van Frankrijk. Komt tot de regeering, 1 Jan. 1515. V. 9. - Sluit een verdrag met Karel V. 10. - Dingt naar de Keizerskroon. 19. - Verliest het tegen Karel V en wordt nu zijn onverzoenlijke vijand. 20. - Valt in Navarre. 29. - Voert oorlog in Italië. 31 v. - Wordt te Pavia geslagen en gevangen. 40 (184). - Naar Spanje gevoerd. 41. - Ziek. 42. - Sluit den vrede. 43-47 (184). - Houdt den vrede niet en hervat den oorlog met beleedigende twist en uitdaging, doch wordt uit Italie verdreven en sluit den vrede van Kamerijk. 50-57, 61-70. - Trouwt Karels zuster Leonora. 79. (Z. boven 45, 70.) - Nieuwe oorlog. 102. - doch bestand te Aigue-mortes. 103. - Nieuwe twist en oorlog. 124-141. - Vrede van Crespi. 141 v. - Sterft, 1547. 143. Z. ook nog 179 v.

FRANS II, Koning van Frankrijk, 1559. VI. 13. - Sterft, 1560 [1563 was drukfout]. 67.

FRANS, Hertog van Lotharingen, en van Toscanen, gemaal van Maria Theresia van Oostenrijk, Erfdochter van Keizer Karel V, 1736. XI. 80. - Wordt Keizer, 1745. 99.

FRANS II. Wordt Keizer van Duitschland, 1792. XII. 88. - Van Oostenrijk, 1804. 111.

Fransche furie. Z. Antwerpen.

Fransche Koningen stammen af van Graaf Floris I van Holland. II. 24.

Fransche modes in Engeland ingevoerd. IX. 286 v.

Fransche revolutie. XII. 88 v.

Franschen, door B. gelaakt en gescholden. I. 243, 279, 322. V. 65. VII. 33. IX. 91. X. 42 v., 175, 195. - Hun gedrag in de Nederlanden. X. 3-53. - na 1795. XII. 102 v., 326-328. Z. ook NAPOLEON.

FRASER (JOHN), verrader, 1673, X. 49.

FREDERIK I *Barbarossa*. Keizer, 1154. II. 49. - Schenkt aan Graaf Floris III het recht van tol te Geervliet, 50. - Bevredegt hem met Utrecht, 1165. 53 v. en 64. - Regelt den waterstaat. 55. - Moet zich vernederen voor Paus Alexander III, 1177. 334. - Komt om in Syrië, 1190. 57. Z. nog III. 275, 300.

FREDERIK II. Keizer, 1220. II. 127. - In geschil met den Paus, en afgezet door Innocentius IV, 1245. 128 v.

FREDERIK VAN ZIERIK, Bisschop van Utrecht, onder Graaf Willem III. III. 80. - Sterft, 1322. 93.

FREDERIK VAN BLANKENHEIM, Bisschop van Utrecht, 1393. IV. 121. - Sterft, 1423. 109.

FREDERIK III. Keizer, 1440. IV. 147. - Beleent Filip van Bourgondië. *ald.* - Is hem vijandig. 163, 166, 173, 205. - Beleent Karel den Stoute met Gelderland. I. 241. IV. 204 v. - Stelt hem te leur in het koningschap. I. 336. IV. 206 v. - Dingt naar de hand van Maria, Karels Erfdochter, voor zijn zoon Maximiliaan. 216, 226 v. - Doet Filip van Kleef in den Rijksban (1488). 271. - Sterft, 1493. 306.

FREDERIK VAN BADEN, Bisschop van Utrecht, 1496. IV. 317 v., 321, 327 v. - Doet afstand van zijn Bisdome. V. 15.

FREDERIK VAN HOLSTEIN, Koning van Denemarken, in plaats van Christiaan II, 1526. V. 47. - Overlijdt, 1533. 98.

FREDERIK (Don), Alva's zoon, mishandelt Zutphen, 1573. VI. 153. - Belegert Haarlem. 155 v. - en Alkmaar. 161 v. - en Leiden. 164 v. - Vertrekt naar Spanje, 167. - Vergrijpt er zich. *ald.*

FREDERIK HENDRIK (of *Hendrik Frederik*. VII. 274.) - geboren 1584. VII. 65, 69. - Wordt Landvoogd over Staats-Vlaanderen, 1602. 200. - Ontfangt schaêvergoeding wegens het bestand. VIII. 4. - Belegert Utrecht en neemt het in. 16. - Houdt zich aan Barneveld. 33, 45. - Laat naderhand zijne vrienden mishandelen door zijne vijanden. 87. - Doet een inval in Brabant, op last van Maurits. 96. - Hij wordt genoemd in de samenzweering tegen Maurits. 97. - Hij trouwt Amelia van Solms. 100. - Wordt Stadhouder van vier provinciën. 102. - Begunstigt de Barneveldsche partij. 102 v. - echter met mate en met beleid. 103. (Z. evenwel 239.). - Zijne

krigsdaden in 1625. 105. - in 1626. 109. - in 1627. 111. - in 1629. 124. (Hij neemt 's Hertogenbosch. Z. ook IX. 305.) - in 1631. 126 v. - in 1632 en 1633. 129. - in 1635. 132 v. (Z. bl. 241.) - in 1636. 135 v. - in 1637. 137. (Hij neemt Breda.) - in 1638. 145. - in 1640, 1641, 1642. 146, 147. - in 1643, 1644 en 1645. 151. - in 1646. 159. - Zendt hulp aan Frankrijk tegen de Gereformeerden in Rochelle. 105 v. - De Remonstranten afkeerig van hem op Uitenboogaard's brief. 110 v. - wordt Ridder van de Kouseband, 111. - Weifelt nopens een nieuw bestand. 122 v. - Ontfangt van Frankrijk den titel van *Altesse*. 136. IX. 305. - Wordt eerste Edele van Holland. VIII. 137, - doch een en ander wekt achterdocht tegen hem. *ald.* - Ongenoegen met Amsterdam. 154 v. - Wil Antwerpen nemen, doch dit mislukt. 145. - Wordt Stadhouders van Groningen en Drenthe. 146. - Verbindt zijn zoon in den echt. *ald.* - Zijn intrigue met de Arminianen ten nadeele des lands en van hem zelven uitlopende (171), gaat hij kwijnen. 150, 160. - Luistert naar geene bijzondere aanbiedingen van Spanje. 153. - Trouwt zijne oudste dochter uit. 159. - Overlijdt, 1647. *ald.* - Zijn karakter. 102, 159, 160. - Zijn Christelijk afsterven. 246. (Zie nog over hem X. 304, 306-309. XI. 279. XIII. 25.)

FREDERIK, Paltsgraaf, Koning van Bohemen. Vlucht herwaard, 1620. VIII. 93. Z. nog 107.

FREDERIK III, Keurvorst van Brandenburg (Frederik I als Koning van Pruissen. X. 199.). Verbindt zich met onzen Staat. X. 137, 159. - Maakt zich Koning (van Pruissen), 1700. 199. - Sluit vrede met Lodewijk XIV. 200. - Maakt aanspraak op de erfenis van Willem III. XI. 2-5. - Verwerft Neufchatel. 32. Z. nog over hem X. 280. XII. 31 o.a. en 32. - Zijne verstandige Gemalin. XI. 4.

FREDERIK AUGUSTUS, Keurvorst van Saxen, wordt Koning van Polen (1697). X. 183.

FREDERIK II, Koning van Pruissen. Valt in Silesië. XI. 82. - Verkrijgt Oostfriesland en verwijdt er de Staatsche bezettingen. 98. - Had, nog Kroonprins, Prinses Anna van Engeland willen schaken. XII. 2. - Verbindt zich met Groot-Brittannië. 11. - Voert den zevenjarigen oorlog. 12-17, 19. - Sterft, 1786. 74.

FREDERIK WILLEM II, Koning van Pruissen, 1786. XII. 74. -

Herstelt de zaken in Nederland, 1787. 76 v. - Sterft, 1798. 107.

FREDERIK WILLEM van Oranje, zoon van Willem V. Geboren 1774. XII. 339. - Trekt te velde (1793). XII. 98. - Overlijdt te Padua in Oostenrijkschen krijgsdienst, 1799. 107, 339. - Niet uitnemender dan zijn ouder broeder (Koning Willem I). 340. - Geschrift hem toegedicht, *ald.* aant.

Frederiksstad. Door den Koning van Denemarken gebouwd voor de Nederlandsche Remonstranten. VIII. 108.

Friedland (Slag bij). XII. 117.

Friesland. Friezen. I. 27, 204, 225, 251 v. II. 14. - Onder de Romeinen. 30. - De legende over de latere oude Geschiedenis. XIII. 186 v. (en 210). - In de achtste eeuw. 75 v. 85, 87. - De zoogenaamde Vrijheidsbrief van Karel den Groote. I. 89. XIII. 187-189^(*), 190. - Van Graaf (Koning) Willem II. XIII. 154, 190 v. - Hun telkens hernieuwde opstanden tegen de Hollandsche Graven en andere Landsheeren, of oorlogen van dezen jegens hen. I. 254 v. II. 5, 6 v., 29, 35 v., 56 v., 151 v., 171 v., 195 v., 199, 270, 281 v. III. 79, 95 v., 118 v., 146, 151. IV. 6 v. (en toen en later de inwendige factiën en strijden der Schieringers en Vetkoopers, 8 enz. Z. Schieringers) 11, 17, 44 v., 87 v., 170 v., 313-321. V. 10 v. Z. voorts Albrecht en Georg van Saxon.

Friesland in leen uitgegeven door de Duitsche Keizers. II. 36, 37, 38, 43. - Verdeeld tusschen den Graaf van Holland en den Bisschop van Utrecht. 54. Z. 68, 69, 73 v. - 'Waren ooit de Graven van Holland, rechtens Heeren van Friesland?' Z, M^r. A. van Halmael J^r. XIII. 189-193.

Friesland onder Filip II en de Republiek. Valt af van Filip II en roept Willem van Oranje in. VI. 34 v. VII. 25. - Twist in de regeering. 60 v. - Verzet zich tegen de Dordsche kerkordening. VIII. 80. - tegen de Unie, doch wordt bedwongen. 134 v. - Is doorgaans tegenstrijdig aan Holland, gedurende de minderjarigheid van Willem III. IX. 41 (enz.), 92 v., 191, 256. - Verzet zich daarna tegen hem. X. 71, 85 v. - Brutaal antwoord der Staten van Friesland op de apologetische Missive van

(*) Bl. 189, r. 4, staat bij vergissing WIARDA, 1. WIERICHS.

Prins Willem V, 1785. XII. 169. - Later, houdt de meerderheid der Staten 's Prinsen zijde. 72.
 Friesch Genootschap, en Literatuur der Friesche Geschiedenis. XIII. 193 v.
 FUCHS (P. VON). Gezonden door den Keurvorst van Brandenburg om Willem III met Amsterdam te verzoenen. X. 102. - Laat zich ompraten door van Beuningen. *ald.*
 FUENTES, Spaansch Landvoogd der Nederlanden voor Filip III. VII. 185.
 FUGGERS (DE) te Augsburg, onder Karel V.I. 287.
Fuldenses Annales, i.e. Erhardi. XIII. 207.
Fundi limitanei. I. 298.
 Furie. Z. Antwerpen.
 FURSTENBERG (Prins VAN), Keulsch Staatsman; de Keizer doet hem vatten, 1674. X. 52.
Fusia Caninia (Lex). VIII. 34, 229 v.

G.

GAASBEEK (ZWEDER VAN), Utrechtsch Edelman. III. 207 v.
 GAASBEEK (JACOB VAN), Stadhouders van Holland, van wege Filip van Bourgondië. IV. 100 v.
 GALAMA (Jachttwist van) met Graaf Floris II. II. 34 v.
 GALEN (C.B. VAN). Zie Munster (Bisschop van).
 GALEN (JAN VAN), Hollandsch Zeevoogd. Sneuvelt, 1653. IX. 65 v. - Zijne graftombe. 261.
Galg (Afleiding en algemeene beteekenis des woords). I. 293. VIII. 237. - *Halve!* galgen, *ald.* - *Galg en rad voeren*. I. 328. Z. ook. IV. 358.
 Galgenberouw. XII. 261.
 GALL (D^r). Aanmerking van hem. IV. 346.
 GANALON (of GANELON, of GAVILION), Verrader van Karel den Groote in Spanje. I. 82, 134, 295.
 GANILH, Over het Crediet. XI. 221 v.
 Garde. Z. Garde.
 GARDOLF, Friesche Graaf. I. 159. (Z. Gerolf.)
 Gasperne, Slot van de Arkels, veroverd en verbrand door Graaf Willem VI. IV. 30 v.

Ge (als voorzetsel). I. 302.

Gebed in de kerken onder J. de Witt. IX. 77, 128, 133-137. - na 1747. XI. 115 v.

GEBHARD (of GERARD), Hertog van Gulik. Maakt aanspraak op Gelderland. I. 240. IV. 362 v.

Gecommitteerde Raden in. Holland, ingesteld na den dood van Prins Willem I. VII. 86, 115. - In het Noorderkwartier. 174. - Veranderde inrichting. 177. - Het Collegie gelaakt door B. VIII. 22. - Inrichting onder de *Tutèle*. XII. 22, en later. 139 v. - Jurisdictie-twist met het Hof van Holland (in de zaak van *Mourand*), 187.

Gedaante des lands (Oude). I. 23-26, 227-230.

Gedelegeerde rechters over Oldenbarneveld. VIII. 53-59. - in een later geval. 108.

Gedenkpenningen. Op de mislukte onderneming op Amsterdam. IX. 27. - Op de Groote Vergadering. 46 (en 255) en 323. - Van Lodewijk XIV. 212.

Gedenkschriften (Onuitgegevene) over de Nederlandsche Geschiedenis. XIII. 60 v. *aant.*

Gedeputeerden te velde. XI. 211. - Hinderlijk in 1705. 26.

GEELE (JAN VAN), Herdooper, Afgezant van Jan van Leiden. V. 85-88.

Geëligeerden te Utrecht. VII. 49, 124, 131 v. IX. 129.

GEELVINK, Burgemeester te Amsterdam in 1650. IX. 11. - (een latere) in 1688. X. 136. - (een latere) in 1747. XI. 125.

S^t. Geerde (Geertruidenberg naar haar genoemd), *S^t. Geerden-minne*. I. 69, 291. II. 250. (Z. *S^t. Jans-minne*.)

Geertruidenberg. Ingenomen door oproerig krijgsvolk, na Leicesters afstand van 't bewind. VII. 157 v. - Overgegeven aan Parma. 160. - Vrede-onderhandelingen aldaar. XI. 35 v., 213-317. - Ingenomen door de Fransen in 1793. XII. 99.

Geervliet (Tol te), wanneer ingesteld en waarom; en geschillen daarover. II. 50 v., 65.

Geestelijke goederen. Geschil daarover in Utrecht. IX. 127-130, 264. -

Tegenwoordige Commissiën van toezicht daarover. IX. 328.

Geestelijkheid, gunstig aan Leicester. VII. 111.

Geheimhouding van geschiedkundige papieren. XI. 285.

Gehoorzaamheid (Onbepaalde). Z. op de O.
Geld. Z. Munt.

GELCHINGS, Machtig geslacht te Groningen in de XII^{de} eeuw. II. 120.

G e l d e r l a n d (Kelten-land). I. 233. - Literatuur van deszelfs geschiedenis. XIII. 182 v. - Deszelfs bestanddeelen. I. 237 v. - Opvolging van deszelfs vorsten. 237-243; doch zie hierbij XIII. 173-182. - Hoe tot Hertogdom verheven? 238 v. III. 115, 201. - Twisten aldaar in 1386 enz. III. 213 v. - Gaat over aan Karel den Stoute. IV. 203-206, 360-364. V. 242. (Z. voorts Karel van Egmond.) - Komt aan Karel V, en met welk recht. V. 105-107, 140, 192 v. - Bemachtigd door Lodewijk XIV. IX. 215 v. - Ontruimd. X. 52. - Over het weêr toelaten tot de Unie, en op welken voet. 52 v. - Draagt de souvereiniteit op aan Willem III. X. 59 v. - Onlusten na zijn dood. XI. 7-11, 13-16, 31, 204-211. Z. Plooi. - Maakt Willem IV Stadhouders, maar met beperkte macht. XI. 59, 60. - Op de hand van Prins Willem V. XII. 65, 71.

Geldgebrek bij Spaanschen en Staatschen. VI. 163, 165, 170, 191.

Geldleeningen, schadelijk. XII. 314 v.

Geleiden van koopvaardijschepen. Z. Convooi.

Geloofsbelijdenis (Calvinistische, Luthersche). VI. 48. VII. 280.

G e m b l o u r s (Slag bij). VI. 207.

Gemeene zaak, gemeenebest (geen Republiek). VI. 151, 266.

Gemeenschap van goederen, natuurlijk gevolg van 't huwelijk. IV. 26.

Genade. I. 301. - Genadigheid. IV. 114.

Geneefsche Geuzen. Z. Geuzen.

G e n è v e ontfangt hulp van Nederland tegen Bern en Savoie. VII. 180.

Genootschappen voor wapenhandel. Z. Vrijcorpsen.

G e n t ('t Graafschap of Burggraafschap van). I. 202 v.

G e n t (Stad). De S^t. Bavo kerk door de Noormannen verbrand, omstreeks het jaar 850. I. 149. - De stad in opstand tegen den Vorst. III. 211 v. - Onder Filip van Bourgondië. IV. 133, 140-143, 154-161. - Onder

Karel den Stoute. 186 v., 194. - Onder Maria en Maximiliaan. 220-227, 237 v., 241 v., 247-252, 254-285. - Onder Karel V. V. 109-116 (194). - Onder Filip II. VI. 213, 217. - Onder Willem I. 234. - Verdraagt zich met Parma. VII. 15, 69, 84. Z. 285.

G e n t (Pacificatie van). Z. op de P.

GENT (Heer VAN) door J. de Witt tot Gouverneur gegeven aan den jongen Willem III. IX. 164. - Medebevelhebber bij de expeditie van Chattam. 178-180. - Strijkt de vlag niet voor een Engelsch Konings-jacht. 204. - Sneuvelt. 215.

GEORGE VAN SAXEN, Zoon van Albert. IV. 319. - Houdt zich staande in Friesland. 321 v., 326-330. V. 6 v. - Krijgt het te kwaad en doet afstand. 8, 11.

GEORGE, Prins van Denemarken, Gemaal van Prinses, naderhand Koningin, Anna van Engeland. X, 128. [Mijn aangemerkte op bl. 269, over *Erfprins*, was overbodig. H.W.T.] - Hij verlaat zijn schoonvader Koning Jacobus II en voegt zich bij Willem III. 142.

GEORGE I. Wordt Koning van Engeland, 1714. XI. 49. - Sterft, 1727. 68. - Z. over hem 228 en I. 293.

GEORGE II. Wordt Koning van Engeland. XI. 85. - Wint den slag bij Dettingen, 1743. 90 v. - Sterft, 1760. XII. 18.

GEORGE III. Wordt Koning van Engeland. XII. 18. - Zijne Gemalin. 30. - Hij waanzinnig, 1811. 120 (en vroeger 221).

GEORGE ALBERT, Graaf van Oostfriesland. XI. 95 v. - Sterft. 98.

GERAARTS (BALTHAZAR). Z. op B.

GERARD VAN VELZEN. Z. op V.

Gereformeerde Religie. VII. 67 v., VIII. 210. Z. voorts Hervormde Kerk.

GERMANICUS, Romeinsch Veldheer hier te lande. I. 30 v.

G e r m a n i ë onder de Romeinen. I. 36.

S^t. GERMANUS, tegenstrever van Pelagius. VIII. 178.

GEROLF, Friesche, Graaf, vader of voorzaat van Graaf Diederik I van Holland (één of meerdere). I. 159 v., 190-193, 202. XIII. 132 v.

GEROLF, Graaf (een latere). Begiftigd door Keizer Arnulf in 889. I. 179-181.

GERRIT VAN HEEMSTEDE, Maarschalk van Hertog Albrecht in 1359. III. 197.
 GERTRUDE VAN SAXEN, Gemalin van Graaf Diederik IV. II. 24. - Hertrouwt aan Robert (den Fries). 27. - Hare dochter bij hem, Adela, huwt den Koning van Denemarken. 32.
 Geschiedenis. Geschiedkunde in het algemeen. I. 1-7, 15, 220-222. - Niet in boeken besloten. I. 90. Z. ook Overleveringen. - Onzes vaderlands, en derzelver waarde, bijzondere moeilijkheid, beste wijze van behandeling. I. 7-15, 213-217. XI. 211-213. XII. 307, 311 v. Z. ook Graaflijke tijden. - *Deze Geschiedenis*, van Bilderdijks eerste denkbeeld af om de Geschiedenis des Vaderlands te beschrijven, tot aan deze uitgave toe. I. I-XXIV en bl. 1, 211-224. - Prospectus of Bericht van Inteekening op deze te schrijven Geschiedenis in 1811 (van H.W.T.) 213-217. (Z. bl. v-ix.). - Inleiding (van B.) tot deze Geschiedenis. Eerste, korter redactie. 220-222. - Tweede, breeder redactie. 1-16. - Over B's verkorte Geschiedenis des Vaderlands. XIII. 13-15 (25), 218.
Gespanjoliseerden. VII. 165. Z. Roomschegezinden.
Geuzen, Gueux. VI. 30, 55 v., 230. (Z. ook Wilde Geuzen en Watergeuzen.)-Politieke of Geneefsche Geuzen. VIII. 24.
Geuzen (De), (van VAN HAREN; - de uitgave van Bilderdijk, van 1785). IX. 316. X. 327-331.
Geuze-Vesper. Gedicht, parodie op dien van J. van Vondel. VIII. 290-292.
 GEVAERTS [niet Gevers], Lid der Staten van Holland. XII. 68, 185.
 GEVERS (P.), Hoofd-Officier te Rotterdam. XII. 62.
 Gewapende Neutraliteit. XII. 48, 110.
 Geweten - of inspraak van het hart - moest volgens B. gaan boven verstand en wetenschap. VII. 9, 32.
 Gezantschapsrecht. X. 62.
 GEZELIUS, Contra-Remonstrant Pred. te Rotterdam. VIII. 20.
 Gezelschappen. Z. Conventiën.
 GHYBEN (Jufvr.) en hare dochters, te Amsterdam. XI. 174.
 Gibellijnen in Italië. II. 128.

Gibraltar ingenomen door de Engelschen en Nederlanders. XI. 26. - Be Engelschen behouden het. 39, 44.

Gifbrieven, betreffende het Hollandsche Graafschap. I. 169-204.

Gilden. III. 97, 98. - Gilden en Gemeenten; niet meer te raadplegen in Holland. VII. 45.

Gildenburg, Utrechtsch slot. III. 208. Z. Vreeswijk.

GILLES (J.), Raadpensionaris, 1746. XI. 108. - Gehaat als Franschgezind, 1747. 114. - Bedankt. 149.

GIMMENICH (Doelist te Amsterdam). XI. 140, 146, 178.

GINKEL (Baron VAN), brengt Ierland te onder. X. 150.

GISELBERG, Moordenaar van Godevaart met den Bult. II. 30.

Givet (Fransch kamp van) in 1787(!). XII. 79, 209.

Glebae addicti. I. 310.

GLIMES (Heer VAN) te Brussel. Overvalt den Raad van State. VI. 195.

GLOCESTER (HUMPHRY, Hertog van), Onwettig gemaal van Hertogin Jacoba. IV. 78-86, 89-94, 101, 106, 345 v. (Z. Jacoba.)

Gnosis, Gnostiken. III. 269 v., 276 v.

Gobelins. VI. 223.

GODEBALD, Bisschop van Utrecht, 1112, sterft 1127. II. 44.

GODEVAART (of GODFRIED) *met de Bult*, Hertog van Lotharingen. Veroverd Holland voor den Bisschop van Utrecht. II. 28. - Wordt door dezen daarmede beleend. 29. - Verdrijft Robert den Fries. *ald.* - In Alkmaar belegerd door de Friezen; doch ontzet, *ald.* - Bouwt Delft. *ald.* - Wordt aldaar vermoord. 30.

GODFRIED (of GODRIK), Koning der Denen. Valt in Friesland en Duitschland. I. 99 v.

GODFRIED, Zoon van Heriold (een latere). Valt in Nederland; verkrijgt er Graafschappen: I. 149, 258. - Laat zich doopen. 159. - Temt de Friezen, *ald.* - Wordt vermoord, 160.

GODFRIED, Voogd van Gelderland. Verdrijft de Noordsche zeeroovers. II. 7.

GODFRIED (II), Hertog van Lotharingen. II. 10 v., 19 v. - Sterft in 1070. 21. (Een latere. Z. Godevaart.)

GODFRIED, Bisschop van Utrecht. II. 49. - Zijne betrekkingen met Graaf Floris III. 52-56.

GODFRIED I, Hertog van Brabant. IV. 207, 365.

GODFRIED II (-). IV. 207, 365.

GODFRIED III *in de Wieg* (-). IV. 207, 365.

Godsdienst-geschillen. VII. 14 v. (Z. voorts Remonstranten.)

Godsdienstige zin onzer natie. IX. 135, 266.

Goed (ge-od). I. 302.

Goê-mannen van den Achte te Dordrecht. X. 115-119.

GOENS (R.M. VAN). X.311.XII.47, 155-161. (Z. DALBERG.)- Zijn werk *über moralischen Ehebruch*. 161.

GOES (VAN DER), Pensionaris (Advocaat van Holland). V. 79.

G o e s . Geschil aldaar in 1656. IX. 101. - De Regeering verzet zich tegen Willem III. X. 167-169.

GOES (ANTONIDES VAN DER). Z. op A.

Goi, Gooi. I. 231.

GOMARUS, Prof. Theol. te Leiden. Zijne geschillen met Arminius. VIII. 9-13, 200, 203. - Legt zijn ambt neder en gaal buiten 's lands. 19, 206.

Gooze. II. 336.

G o r e e (Goede-rede) in Africa. Genomen door de Engelschen. IX. 149.

G o r i n c h e m . Stad der Arkels. III. 22 v. - Vereenigd met Holland. 39. - In strijd tusschen Jan van Beieren en Jacoba. 61. - Afgebrand. 215. - Geschil in de regeering aldaar. X. 114 v.

GÖRTZ, Zweedsch Minister. XI. 55.

Gotherburgsche O.I. Comp. Z. op O.

GOTSCHALK, Ketter, in de 9de eeuw. VIII. 178 v.

G o u d a . Verzet zich tegen de opdracht der Graaflijkheid aan Willem I. VII. 75 v. - Voegt zich tot Willem III in 1672. IX. 230. X. 34.

Gouden-torren (soldaten-stand). III. 166.

Gouden Bulle. Zie Bulle.

GOURVILLE (DE), Fransch Diplomaat en zijne *Mémoires*. X. 249, 261, 287, 298, 319, 323.

Gouvernementen. Z. Staatskunde.

GOZELO (of GODFRIED), Hertog van Lotharingen. Beoorloogt Graaf Diederik III. I. 207. II. 10 v.

GOZEWYN VAN AMSTEL, Bisschop, van Utrecht. II. 149.

Graaf, Graven, Graafschap. I. 106, 149. III. 253.

GRAAF (CORN. DE), Hollandsch Staatsman. IX. 105.

GRAAF (VAN DE), Raadsheer. IX. 281 v.

GRAAF (J. VAN DE), Student, zoon van den Raadsheer, overvalt en wondt J. de Witt, en wordt daarvoor ter dood gebracht. IX. 233 v., 289-296. X. 29, 224 v., 244 v. (Z. voorts Buat.)

GRAAF (DE), Burgemeester te Amsterdam, 1672. IX. 232. - Geprezen. 236.

Graaflijke tijden. Getuigenis van den geleerden H. van Wijn, over hare duisterheid en moeilijkheid. V. 241.

Graaflijkheid opgedragen aan Willem I. VII. 70, 79.

Graafschap - en Graven - van Holland. Z. Holland.

Graal (de Heilige). III. 274 *aant.*

Graauw (Het). III. 166.

GRANDVAL, Fransch Kolonel. Wil Willem III vermoorden, doch wordt gevat en gestraft. X. 166 v.

GRANVELLE (PERENOT, 1555. V. 170.), Bisschop van Atrecht, vertrouwling van Filip II. VI. 7, 12. (VII 93.) - Vijandig tegen Willem I, 1561. VII. 257. - Haat tegen hem van de Nederlandsche verbondelingen en vertrek uit deze landen. 20-34. - Overlijdt te Madrid, 1586. 34. - Zijne staatspapieren te Besançon. 306 v.

GRASWINKEL (D.). Schrijft voor de vrije vaart tegen Seldenus. VIII. 138. (hierover Bild. 242-245) en schrijft ten behoeve van het Staten-despotismus. 242. I. 143. IX. 316.

G r a v e (Stad). Geschil daarover tusschen Brabant en Gelderland. III. 214. -

Gaat over aan de Spaanschen. 107. - Ingenomen door Lodewijk XIV. X. 52. -

Hernomen door Willem III. 57.

G r a v e l i n g e n (Slag van), 1558. VI. 11 v.

'sG r a v e n h a g e . II. 117. Het Hof aldaar gebouwd naar het model van Salomons tempel, *ald.* Z. ook 154. -

(BILD. wenscht eene geschiedenis van dat gebouw. *ald.*)- Volbouwd door Floris V. 258. - Oproer over de belastingen. V. 39. - Geplonderd door M. van Rossem. 59, 184 v. Z. voorts op den Haag.

'sGravezande. II. 117.

GRAY (JEANE) in Engeland, 1553. V. 168.

Grebbe. Waterafleiding. II. 55.

GREGORIUS VII, Paus, (Dienst van), ingevoerd 1730. XI. 70 v.

GREGORIUS IX, Paus. Vervolgt de Stadingers. II. 125, 128.

GREGORIUS XIII, Paus. VI. 171, 200. - Voert den Nieuwen Stijl in, 1582. VII. 51.

Grevelingen. Z. Gravelingen.

GRIETHUYZEN, Stadhouder van Holland onder Karel den Stoute en Maria. IV. 218. - Biedt weêrstand aan Maximiliaan. 248.

GRIMALDI, Fransch Admiraal, bij Graaf Jan II. III. 49 v.

Grimbergsche oorlog in de xii^{de} eeuw en Roman daarvan. IV. 207, 365 v.

GRIMOALD, Fransch Hofmeester, zoon van Pepijn van Landen. I. 68 v.

GRIMOALD (een ander), zoon van Pepijn van Herstal. I. 72, 73.

GRINGAM, Secretaris van Downing, tijdens J. de Witt. IX. 157.

GROEBE (D.). Zijne prijsverhandeling over Floris V. X. 294. - Zijne vergelijking der Historiën van Oldenbarneveld. 327.

GROEN VAN PRINSTERER (M^r. G. - of W.). Zijne uitgave der *Archives de la Maison de Nassau*. VII. 241 v. - Over zijne beoordeeling van Wagenaar en Bilderdijk. Z. XIII. 52-58 v., 117 v.

Groene Donderdag (in Duitschland.) III. 256.

GROENEVELD, Zoon van Oldenbarneveld, onthoofd om de conspiratie tegen Maurits. VIII. 98 v., 236 v.

GroI ingenomen door Frederik Hendrik, 1627. VIII. 111.

Grond. Z. Bodem.

Grond-artikelen des Christendoms. Z. op C.

Grondwetten. I. 140. - Z. voorts Constitutiën.

Groningen (Stad). Keizerlijke Rijksstad. I. 250. - Onder Drenthe begrepen. *ald.* en II. 45. - Staat op tegen den Bisschop van Utrecht. II. 45. - Strijd over het Burggraafschap. 52 v., 120 v. (Z. Gelchings). - Vereenigt zich met de Ommelanden. IV. 15. - Aanmatiging der stad. 314, 321 (371), en twist daarover met de Ommelanden, enz. 326-330. - Verzoend. V. 8. - Aan de Spanjaards verraden door Rennenberg, 1580. VII. 17v, 24. - Twist met de Ommelanden. 190. - Wordt bezet van wege de Slaten Generaal. 198. - Verschijnt niet op de Algemeene Vergadering, 1716. XI. 53. - Belegerd door Keulen en Munster, doch dapper verdedigd, 1672. X. 13. - Het beleg opgebroken, 26 Aug. *ald.* - Jaarlijksche viering daarvan. 213.

Groningen. Academie aldaar opgericht, 1614. VIII. 192. - Rechtzinnig in den kerktwist. *ald.*

Groningen. Stad en Gewest, Verwarringen aldaar in 't laatst der 15de eeuw. IV. 313-321 en 326-330. - Onder Karel V. V. 5-8, 37 v., 48, 58. - Geeft zich over aan hem. 101. - Treedt toe tot de Utrechtsche Unie. VII. 184. - Is gunstig aan den jongen Willem III. IX. 82 v., 191. - Nieuwe geschillen in het gewest. 139, 193. X. 71 v., 159. XI. 53. - Over de aanstelling van Joan Willem Friso tot Stadhouder. Z. XI. 32 v. - De Aristocratie er gefnuikt. 149. - Literatuur van Groningsche geschiedkunde. XIII. 186.

GRONINGEN (D^o. VAN). Zijne *Watergeuzen*. IV. 257.

GROOT (HUGO DE). Schrijft de *Pietas Ord. Holl.* en wordt Pensionaris van Rotterdam. VIII. 22. - Doet eene oratie in de Vroedschap te Amsterdam. 25, 191. - Schrijft een krachtig stuk, op naam van Haarlem, tegen eene Nationale Synode. 40. Z. voorts 45, 46, 49, 50, 51. - Gevangen genomen. 51. - Wil in bijzonderen dienst van Maurits overgaan. 73. - Zijn zwak character *ald.* - Z. voorts 74, 84 *aant.* - Tot eeuwige gevangenis verwezen. 85 (87). - Over de verbeurdverklaring zijner goederen. 91 v. - Hij ontkomt uit Loevenstein. 94. - Zijne vrouw. *ald.* - In het land gekomen, moet hij het weêr ruimen, 128. - Overlijdt, *ald.* - Over hem als Theologant. 195 v., 249, 250. - Over zijn *Jus Belli ac Pacis*. VII. 227, 262. VIII. 250. IX. 148, 285. - Zijn juvenil werkje over de aloude Nederl. Republiek. I. 142 v., 340. - Zijne *Annales et Historiae*, doorgaans aangehaald DI. VI, VII. - Zijne Verantwoording. VIII. 227.

GROOT (P. DE) (Zoon van Hugo). 'Vuil ei op Loevenstein gebroed.' IX. 221. - Pensionaris van Rotterdam, en Gezant in Frankrijk. 201. - Waarschuwt tegen Koning Lodewijk's wrok. *ald.* (en XI. 286.) Z. voorts 209, 218, 219, 229. X. 4-11, 38 v., 46. Zijn proces. 62 v. (259). - Heer van Vlooswyck. 251. - Sterft. 63.

Groot-Brittannië. Z. Engeland. - Verandering van den Rijks-titel, ten gevalle van Napoleon. XII. 109.

Groot Privilegie van Vrouwe Maria. Z. Privilegie.

'*Groote Tafereel der Dwaasheid* (enz.)', over den actiehandel van 1720. XI. 223.

Groot-Verbond tegen Lodewijk XIV, 1689. X. 149, 161. - Vernieuwd. 176. - Eindigt, 1697. 187.

Groote Vergadering, na 't afsterven van Prins Willem II. IX. 38-48. Z. ook Vergaderingen.

Groote zaal van 't Hof in 's Hage. IX. 39.

'*De Grooten*' (d.i. de Aristocraten). XII. 4, 5.

GROTIUS. Z.H. de Groot.

GROVESTINS, Hollandsch krijgsman, 1712. XI. 41.

Guarde (Woeste krijgsbende onder Maximiliaan). IV. 290, 315-319 v. Z. Zwarte Hoop.

Guarde d'honneur (onder Napoleon). XII. 123, 354 v.

Guelfen, Pausgezinden in Italië, tegen de *Gibellijnen*. II. 128.

GUESCLIN (BERTRAND DU), Fransch krijgsheld. IV. 10.

GUI VAN VLAANDEREN. Z. Wyt.

GUI, Broeder van Jan van Avennes (Graaf Jan II) komt ten behoeve zijns broeders hier te lande, na den moord van Floris V. II. 262-268. - Staat na den dood van Graaf Jan I zijnen broeder dapper bij tegen de Zeeuwen en Vlamingen. III. 17-27. - Wordt Bisschop van Utrecht. 30. - Komt zijn broeder te hulp tegen Gui van Vlaanderen; doch geraakt zelf gevangen. 33-39. - Weêr ontslagen. 71. Z. verder 75 v., 79 v. - Sterft (1313). 80.

Guinegate (Slag bij), 1479. IV. 232, 237.

GUISCARD, Gouverneur van Namen voor Lodewijk XIV. X. 175.

GUI[S]CHARD, Schrijver over krijgskunde. X. 300. [De Quintus Icilius van Fred. II.]

Gulden Vlies (Ridderorde van het), ingesteld door Filip van Bourgondië, 1430. IV. 118, 132, 363 v. - Geslachtwapens der eerste ridders. IV. 132, 235 v. 'Gulden Legenden van de Stadhouders (enz.).' VII. 235.

GULIK (WILLEM VAN). Z. Kleef.

GUNDEBOLD, Hertog van Friesland. I. 83, 84, 295.

GUSTAAF I, Koning van Zweden. V. 100.

GUSTAAF ADOLF (-). VIII. 129.

GUSTAAF III (-). Vermoord. XII. 88, 228.

GUSTAAF IV [ADOLF], zijn zoon, (-). XII. 118. - Zijn broeder (Koning Karel XIII). *ald.*

GUTENBERG. IV. 349 v.

GUY of WYT van Dampierre, Graaf van Vlaanderen, zoon van Zwarte Margriet, beoorlooft Graaf (Koning) Willem II, 1253. II. 145. - Wordt geslagen en gevangen. *ald.* - Geslaakt. 148. - Nieuwe twist en verdrag met Floris den Voogd, na Willems dood. 159 v. - ten gevolge daarvan trouwt Floris V Beatrix, de dochter van Guy; 150 enz. (tot 194). - Guy maakt nieuwe aanspraken op Floris, en neemt hem gevangen; doch de zaak wordt geschikt door arbitrage van den Hertog van Brabant. 202-222. - Nieuwe inval der Vlamingen die slecht voor hen afloopt. 226 v. - Wijt raakt in hechtenis bij den Koning van Frankrijk, en overlijdt aldaar in 1304. III. 27, 75. WYT, zevende zoon van dezen Graaf Wijt, voert den krijg tegen onzen Graaf Jan II en diens zoon Willem. 33 v., doch wordt eindelijk: geslagen en gevangen. 58.

GUY, Bisschop van Utrecht, broeder van Jan van Avennes (Graaf Jan II) enz. Z. Gui.

GYLLEMBORG, Zweedsch Minister. XI. 55. (Z. Görtz.)

GYSBRECHT VAN AMSTEL. Z. op A.

GYSBRECHT UIT DEN GOOIE, Stichtsch Leenman. III. 80.

GYSELAAR (C. DE). XII. 58. - Wil door de stadhouderlijke poort rijden, en gevolgen daarvan. 68 enz., 185.

H.

H a a g (Den). Haagsche Disputatiën. VII. 62. - Conferentie. VIII. 17, 204 v. - Correspondentie. VIII. 27. - Plan om die plaats te overrompelen, na 1795. XII. 298 v.

HAAMSTEDE (WITTE VAN). Z. op Witte.
 HAAN (DE), Pensionaris van Haarlem. VIII. 46.
 HAAN (DE), Zeevoogd. IX. 153.
 HAAR (VAN DER), Heelmeester te Amsterdam. XI. 186.
 H a a r l e m . Naams oorsprong. I. 341. - Haarlemmer wapenfeit te Damiate, stads-wapen, en Damiater klokjes. II. 61-63, 326-330. - Het Stadhuis aldaar gebouwd door Graaf (Koning) Willem II. II. 154. - Belegerd door de Kennemers. IV. 101. - Hoeksche onlusten aldaar. 149 v. - Belegerd en ingenomen door Fredrik d'Alva. VI. 155-160. - De Hervormde Godsdienst met geweld hersteld. 211. - Barneveldsch. VIII. 46 v. - Verklaart zich voor Willem III. IX. 81 en 228. - Opschudding aldaar in 1672. X. 34. - in 1748. XI. 128, 151. - Verschil met de Prinses Gouvernante over de Regeeringskeuze. XII. 8-10. - Begunstigd door Frankrijk, 1779. XII. 149.
 Haarlemmer-meir (Droogmaking van de). I. 35. XII. 320.
 HAAS (DE), Burgemeester van Amsterdam. (VIII. 109.) IX. 302 v. (XI. 181.)
Haben, have, haven. IV. 366. - H a b s b u r g (Habichsburg). *ald.*
 HADEWICH, Erfdochter van Richem, ten huwelijk begeerd door Floris den Zwarte van-Holland (of Friesland), doch door hare voogden geweigerd. II. 41 v.
 HADRIAAN VI, Paus. Z. Adriaan.
 HAEMSTEDE (WITTE VAN). Z. op W.
 HAERSOLTE (ASSUERUS VAN) in Overijssel, Raadsman van Prins Frederik Hendrik. X. 309.
 HAERSOLTE (RUTGER VAN). Geschil over zijne aanstelling tot Drost van Twenthe in Overijssel. IX. 102-105.
Hagedissen (Hoogd. *Eidechse*). I. 44.
 HAGEDOORN, Wijnkooper te Rotterdam. XI. 152.
 HAGENBACH (PIETER), Gouverneur van wege Karel den Stoute aan den Rhyn. IV. 209 v.
 H a g e s t e i n , Utrechtsch roofofslot. III. 95. - Op de Arkels veroverd door Graaf Willem VI en verbrand. IV. 30 v.
 HAHN, Hollandsch Staatsman. XII. 101, 310.
Hair (lang en kort). V. 236.

Hairen op snaren zetten. IV. 368.

HAKEM, en zijne Academie of Loge te Cairo, in de elfde eeuw. III. 270, 283.

HAKKIUS of HACKIUS, oproerig Predikant. VII. 112, 153.

HALBERTSMA (J.H.), Zijn werk over de van Harens. XI. 236.

HALEWYN (C. TEERESTEIN VAN). Geschil over zijne verkiezing in den Oud-Raad te Dordrecht. X. 153 v.

HALEWYN, Oud-Burgemeester van Dordrecht. Zijne heimelijke onderhandeling met Frankrijk. X. 169 v., 276-278.

HALEWYN (een ander), Pensionaris van Dordrecht, anti-Stadhoudersch. XI. 115.

HALLINK, Burgemeester te Dordrecht, 1672. X. 34.

Halm (Overgifte met den). VII. 180, 273. Z. *Effestucatio*.

HALMAEL (M^r. A. VAN). V. 237-240. VII. 274. XI. 261 v., XIII. 189-193.

HAM (MEINARD VAN). Z. DAM.

HAMAKER (Prof.), Over Damiate. II. 111, 327 v.

H a m b u r g. I. 39.

Hamburger Choor te Amsterdam. V. 161, 199.

HAMEL (VAN), Advocaat in 's Hage. Zijne aanspraak aan Prins Willem V, 1760. VIII. 163, 246. XII. 27, 143.

Hamer. Z. Strijdhamer.

Hamer (der Vrijmetselaars). III. 282.

HAMMER (VON). Zijne beschuldiging der Tempeliers. III. 268-287. [Doch z. 300, 301 v.]

HAMMES (NIC. DE), Wapenkoning der Guldevlies-orde, ijveraar voor het Compromis der Edelen. VI. 46.

Handeling over vrede of bestand. VII. 204-220.

Handschoen. Z. Vergiftiging.

H a n o v e r (naams-afleiding). I. 39. - Door het Engelsch Ministerie overgelaten aan Frankrijk. XII. 110 v. - Geëigend door Pruissen. 113.

Hanoversche Erfopvolging tot den troon van Engeland. X. 167. XI. 49. (Z. George I.)

Hans-ee, Hansé-steden. IV. 113, 350 v. Z. Oosterlingen.

HARDBERT, Bisschop van Utrecht. Z. Herbert.

Harde, harre, landstreek. I. 341.

HARDERWYK (D^o. Is. VAN), Over de beruchte rechtspraak van Karel den Stoute. IV. 359.

HAREN (Jonkh. WILLEM VAN). X. 182. - De jongere (de Dichter). XI. 87, 109, 236.

HAREN (O.Z. VAN). Zijne Geuzen. VI. 257. - Zijn brief over Joh. de Witt. X. 246. - Hij gelaakt door Graaf W. Bentinck. XI. 250. - Zijne lijkrede op Willem IV. 284. (Z. ook J.H. Halbertsma.)

HARIADAN. Z. Barbarossa.

Haringnet, haringbuizen, haringkaken. IV. 112, 349.

Haringvisserij. V. 124. - Verloopen in de 18^e eeuw. XI. 157.

HARIUS (EVER.), Leermeester van Philip Willem van Oranje. X. 301.

HARLEY, (Lord OXFORD), Engelsch Staatsman onder Koningin Anna. XI. 38.

Harmonie (Voorslag van J. de Witt.) IX. 106 v.

HARRIS, Engelsch gezant in Nederland [naderhand Lord Malmesbury]. XII. 221.

HARTEVELT, te Leiden. XII. 63.

HASSELAAR (KENAU). Z. op K.

HASSELT (G. VAN), Over de apologie van Prins Willem I. VIII. 298-300.

Hattem en Elburg. XII. 71, 198.

Havezate. I. 327.

HAZE (DE), Hollandsch Scheepsvoogd. Sneuvelt, 1672. IX. 213.

HEEKERENS en BRONKHORSTEN in Gelderland. I. 239 v. III. 201 v., 213 v. VII. 245.

HEECKEREN (VAN). Z. Zuideras.

HEELU (JAN VAN). II. 201 (aant. 3)., 344.

H e e m s k e r k . Slot gebouwd door Koning Willem tegen de Friezen. II. 151, 169. - Bezet door de Kabeljauwschen onder Hertog Albrecht. III. 196, - doch bemachtigd voor hem. 197.

HEEMSKERK (GERARD VAN). Voornaam Hoeksch Edelman onder Hertog Albrecht. III. 148, 197. - Een latere, Kabeljauwsch. IV. 65.

HEEMSKERK (Admiraal VAN). Zijn tocht naar Gibraltar. VII. 207 (277).
 HEEMSTEDE (JAN VAN), Hoersch Edelman, verzet zich tegen Hertog Jan van Beieren. IV. 72. - Verzoent met hem. 74.
 Heere-diensten (niet feudaal). I. 314.
Heergewaad (laudemium). I. 306.
 HEERKENS (G.N.), Latijnsch Dichter te (Groningen. VIII. 256-260. X. 344.
 Heerlijkheden (hooge, lage, vrije). I. 326.
 Heerlijkheden in Holland. XI. 249.
 H e g g e , tak van den Rhyn. I. 152, 185, 186.
 H e g m o n d e (Egmond). I. 152.
 HEIDANUS. Z. op Heydanus.
 H e i d e l b e r g levert de eerste Professoren aan Leiden. VI. 178.
 Heilige verbonden beschimpt door B. VI. 152 (aant.) XII. 118.
 H e i l i g e r l e e (Slag bij), 1568. VI. 101, 256, VIII. 254 v.
 HEIM (VAN DER), Raadpensionaris, 1736. XI. 78. - Sterft, 1746. 108.
 HEINSIUS (ANT.). Gezant in Frankrijk. X. 99. - Raadpensionaris, 1689. 182. - B's oordeel over hem. XI. 22, 47. - Zijn invloed na den dood van Willem III. 22-24, 34. - Hij sterft, 1720. Z. nog over hem XI. 212, 215, 219 v., 233, 285.
'Hel in roeren (De).' Anti-Wittiaansch schimpschrift van 1672. X. 245.
 HELLING (Kolonel), sneuvelt voor Amsterdam. VI. 207.
 HELLENUS, rechtzinnig Predikant te Alkmaar. VIII. 190.
 HELMERS, Dichter. I. IV.
 Helsche pijnigingen. Voorstellingen, derzelve. X. 245.
 HELU (J. VAN). Z. boven Heelu.
 HELVETIUS (J.F.), Filosoof, voorspelt het treurig uiteinde der De Witten. X. 243.
 HEMERT (TURK, Heer van), Gouverneur van Grave. Onthalsd wegens voorbarige overgave. VII. 107.
 HEMMING, Deensch vorst, 812. I. 100. - Een ander, zoon van Heriold. 101.

HEMSTERHUIS (Tib.). IX. 255. X 338.

H e n d e n e s s e , Hedenisse, Heidensee. I. 229 v.

HENDRIK II, Keizer, (de Vogelaar). Weêrstaat de Hunnen. II. 2. - Bedwingt de Friezen. 6. - Zijne gemalin, *ald.* - Hij overlijdt, 1024. 18.

HENDRIK III. - Beoorloogt Graaf Diederik IV in 1046. II. 19 v. - Moet aftrekken. 20. - Schenkt Drenthe aan Utrecht, 1046. 45. - Overlijdt, 1056. 22.

HENDRIK IV. - Oorlog op zijn naam gevoerd. II. 22. en Giftbrieven op zijn naam gegeven, in zijne minderjarigheid, 24-28. - Overlijdt 1106^(*), 33, 34.

HENDRIK V. - Doet afstand van het recht om Bisschoppen aan te stellen, 1122. II. 48. - Oorloogt in deze landen. 24, 38. - Sterft, 1125. *ald.*

HENDRIK VI. - Doet uitspraak in het geschil over de Veluwe, 1191. II. 64. - Handhaaft den tol te Geervliet. 65. - Geeft het bewind over het vacerend Utrecht aan Graaf Diederik VII. 1196. 69. - Sterft, 1197. 70.

HENDRIK van Thuringen, gekozen Keizer, 1246; doch overlijdt. II. 129.

HENDRIK (van Vianden), aangevallen door de Heeren van Amstel en Woerden, overwint ze, en voert ze aan zijn paard gebonden binnen Utrecht. II. 149 v.

HENDRIK VII, Keizer. Tracht de Graven van Holland en Vlaanderen te bevredigen, 1309. III. 77.

HENDRIK, Graaf van Gelder, in oorlog met Graaf Floris V. II. 53 v.

HENDRIK DE KRANE, Heer van de Kuinder. Z. Kuinder.

HENDRIK IV, Koning van Engeland. Verbindt zich met de Friezen tegen Hertog Albrecht. IV. 17, - met Graaf Willem VI. 35.

HENDRIK V, Koning van Engeland. IV. 129 v. - Trouwt Katharina van Frankrijk, 1420. 129. - Sterft, 1422. 130.

HENDRIK VI, Koning van Engeland, 1422. IV. 130. - Uitgeroepen als Koning van Frankrijk. *ald.* - Afgezet zelfs als Koning van Engeland, 1461. 176 v. - Hersteld, 1470. 195 v. - Weêr onttroond en gedood, 1471. 197.

(*) Zoo moet hier gelezen worden; 1006 is drukfout.

HENDRIK VII, Koning van Engeland, 1485. IV. 280. - Verbindt zich met Maximiliaan en Filip den Schoone. *ald.* - Wederom. 286. - Wederom. 305. - Ontfangt Filip den Schoone, doch tot diens nadeel. 332 v. - Sterft, 1511. V. 4.

HENDRIK VIII, Koning van Engeland. V. 5.^(*) - Eerst vriend van Karel V. 10, 24, 32, 33, 35. - Wordt hem nijdig en vijandig. 40 v, 57, 65 (242), 68, 80. - Zijne zes vrouwen, 65. - Hij verbindt zich weêr met Karel V, doch weifelt. 140-142. - Sterft, 1547. 143. - Voert het in, eene wettige vorstin op het schavot te doen sneven. XII. 194.

HENDRIK II, Koning van Frankrijk. Komt tot de kroon, 1547. V. 143. - Vijandig aan Karel V. 162, 163. - Oorlog. 166 v. - Bestand. 167. - Oorlog tegen Filip II. VI. 8-12. - Vrede. 12. - Sterft. (1559). 13.

HENDRIK III, Koning van Frankrijk. Durft de Nederlanden niet aanvaarden. VI. 193. - Wederom niet. VII. 90. - Wordt vermoord, 1589. 178.

HENDRIK IV, Koning van Frankrijk. Gelaakt. I. 322. - Nog Koning van Navarre wil hij de Nederlanden wel aanvaarden. VI. 193. VII. 290. - Zijne behandeling van Filip Willem van Oranje. VI. 248-250. - Komt tot de regeering. 178. - Heeft onderstand noodig van de Staten. 180, 183 v. - Wordt Roomsche. 184. - Sluit een verbond met de Staten. 189, 190 v. - Tracht Nederland onder zijne macht of althans onder zijnen invloed te krijgen. 207 (enz.). VIII. 2-6. - Wordt vermoord, 1610, 6. - Z. nog over hem. XIII. 203.

HENDRIK VAN BEIEREN, Bisschop van Utrecht, 1525. V. 38, 58. - Doet afstand van het *gebied* ten behoeve van Karel V, 1527. 58.

HENDRIK VAN BREDERODE. Z. bij de Brederodes.

HENDRIK FREDERIK (Prins). VII. 200, 276. Z. voorts Frederik Hendrik.

HENDRIK KASIMIR, Graaf van Nassau, Stadhouders van Friesland. Sneuvelt, 1640. VIII. 146.

HENDRIK KASIMIR II, Stadhouders van Friesland in 1664. IX. 140. - Van Groningen en Drenthe, 1675. X. 60.

(*) Ald. reg. 3 staat *Karel* lees *Hendrik*.

H e n e g o u w e n . Naams-afleiding. III. 2. - Min aanzienlijk dan Holland in het begin der 14de eeuw. *ald.* en 219. - Biedt wederstand aan Hertog Aalbrecht tegen Friesland. IV. 11.

HENEGOUWEN (JAN VAN AVENNES, Graaf van), Zoon van Aleid, zuster van Koning Willem. Komt tot de regeering. II. 176. - Twist met Wyt van Vlaanderen. 176 v. - Heeft het oog op Holland. 189, 191. - III. 7-13. - Mengt zich in het bewind over Holland, na den moord van Graaf Floris V. 262, 267-280. - Trekt weër het land uit. 280. - (Zijn zoon Jan. Z. Jan, Graaf van Oostervant.) - Zijn broeder Guy. Z. op Guy.) - Hij berokkent den ondergang van Wolf. van Borselen. 301. - Wordt daarna weder in het land geroepen. 302. - Wordt door Graaf Jan I tot voogd aangenomen. 304. - Is bij diens overlijden afwezig. Z. voorts Jan II (Graaf).

HERBAREN. Zie René.

HERBERT of HARDBERT, Bisschop van Utrecht. II. 47. - Overlijdt, 1150. 47. - Zijne broeders. 45, en hunne kinderen. Z. op *Seppenroden*.

HERBERT, Gezant van Koningin Elisabeth van Engeland. VII. 155.

HERBERT, Engelsch Admiraal, 1688. X. 140.

HERBERTS (HERMAN), Pred. te Hoorn. VIII. 200.

Hercules Magusanus. I. 31. XIII. 101.

Herdoopers. V. 80-92. (Z. ook Amsterdam, Mennoniten, en Munster.)

HERIOLD, Deensch vorst, hier te lande gevestigd door Keizer Lodewijk in 826.

I. 100 v. - Eigenlijk aan te merken als Hertog. 162 v. - Omgebracht. 148.

HERMAN. Hermans-zuil. I. 294.

HERMAN, Bisschop van Utrecht. II. 49.

HERMAN VAN WOERDEN. Z. op W.

HERMEGISKEL. I. 62. XIII. 107.

L'HERMITE (JACQUES). Zijn *Passetemps*. VII. 275.

Hertogen. I. 106 v., 115, 163-166, 331. Z. Dux. *Herulen*. I. 56, 290.

's Hertogenbosch. VII. 16. - Ingenomen door Frederik Hendrik. VIII. 124. IX. 304.

Hervormde geloofsbelijdenis of confessie. VIII. 10. - Kerk. VII. 111, 230. IX. 327. - In B's tijd geheel doordrongen van Arminianery. VIII. 121.

Hervormde Religie. Z. Gereformeerde.

Hervorming (Opkomst en voortgang der) in Nederland. V. 30 v., 80. - Karel V, een tegenstander derzelve. 94-96.

HERWYNEN (AMBR. VAN). IV. 18.

HESPE. XII. 65.

HESS (in den Haag). XII. 64, 67 v.

HESSELS, Lid van den Bloedraad. VI. 88, 241.

HESSEN (FILIP, Landgraaf van). V. 143, 146 v., 150, 165.

HESSEN-HOMBURG (Prins van), Bevelhebber der Munstersche troepen. IX. 165.

HESSEN-CASSEL (Landgraaf van). XII. 223.

HETTEMA (J^r. M^r. M.), geleerde Fries. XIII. 109, 187 v., 210 v.

H e u k e l u m , komt aan Holland. IV. 185.

HEUSDE (J.A.C. VAN), Over Willem Lodewijk van Nassau. VII. 288.

H e u s d e n . Eerst leen van Kleef, daarna van Holland, eindelijk van Brabant. II. 259, 260, 347. XIII. 170. - Met Holland onafscheidelijk (!) vereenigd. III. 178 v., 257.

HEUSDEN (Heeren van). II. 186. (Z. ook Van der Sluis). III. 224 v. - Of de Heer van Heusden (Jan VII) gedeeld hebbe in de samenzwering tegen Graaf Floris V. *ald.* - Hun wapen. III. 224. - Geslachten uit dit Huis gesproten. XIII. 172.

HEUVELL (M^r. H.H. VAN DEN), Utrechtsch Staatsman. Z. over hem. XII. 162 v.

HEYDANUS, Prof. Theol. te Leiden. Afgezet. X. 70.

HEYDEN (VAN), Admiraal. XII. 298.

HIERGES, Spaansch Bevelhebber. VI. 187, 190, 203.

HILDEGAARDE, Vrouw van Graaf Diederik II. Z. op zijn artikel.

HILKEN. Verdrinkt met Johan Willem Friso. XI. 47, 219.

H i n d e r d a m . IX. 193 aant.

Hiram (bij de Vrij metselaars). III. 247 v.

Historie VII. 106. (Z. verder Geschiedenis). - Over de Fransche *Histoire générale des Provinces Unies*. Z. SELLIVS.

H o c h s t e l t . (Veldslag van) XI. 25.

Hoeksche en Kabeljaauwsche twisten. Derzelver oorsprong (en over de namen en kleuren). III. 156, 160-167. - Eerste twisten onder Willem V en Margaretha. 159, 169. - Amnestie voor de verdreven Hoekschen. 176. - Albrecht is den Hoekschen genegen, 195. - doch dit verandert door zijne betrekking op Aleid van Poelgeest: die door de Hoekschen vermoord wordt. IV. 3, 4. - Zij moeten 't land ruimen. 4-6. - Komen terug en hernemen hun invloed. 11. - Nieuwe opschuddingen onder Graaf Willem VI. 27 v. - Maken zich voor Jacoba van Beieren meester van het Bewind. 58 (enz.) - Hunne slechtheid. 104 v. (V. 156.) - De vele gezoend, en de partijnamen verboden. 109. - De Hoeksche partij verheft zich weder, en er ontstaat eene nieuwe burgeroorlog. 148-152. - Gestild door Filip van Bourgondië, en de partijnamen op nieuw verboden. 152. - De Hoekschen woelen toch onder Karel den Stoute. 201. - Steken na zijn dood het hoofd weêr op en beroeren Holland. 218 v., 224 v, 230-234. - Gefnuikt. 235. - Beroeren Holland op nieuw. 242-247. - Zijn eigenlijk Brederoders. 272. - Doen nog eene poging onder Jonker Frans van Brederode, 272-278, 286 v. - (Z. nog X. 294 v.)

'T HOEN (P.) en zijn *Post van den Nederrhyn*. XII. 45, 63, 150 v. - Zijn zoon Reinier. 150.

Hoer (Prostibulum). II. 237.

HOETINK. XII. 215.

HOEUFFT (J.H.). IV. 234. XII. 367.

Hof in 's Hage. II. 154.

Hof van Holland. V. 188 v. IX. 192, 277-282, 325 v. - Onder Willem V. XII. 34.

Hofgerichten. I. 206.

HOFSTEDE (P.), Professor en Predikant te Rotterdam. XII. 146, 157.

HOGENDORP (GYSBERT KAREL VAN). VIII. 270, 284. XII. 207, 224. - Een oudere, z. op Hoogendorp.

Hogerbeets (R.). Z. Hoogerbeets.

HOHENLO. Doorgaans ongelukkig krijgsoverste der Staten. VII. 24 v., 69, 86, 92, 104, 137 v., 145, 149, 172, 176. - Sterft, 1606. 204. - Zijne vrouw, half-zuster van Maurits van Oranje. 186.

Holder (leendrager, provasallus). I. 326.

Holland (geen Holtland). I. 208. - Hoe oud is die naam? VII. 172. Z. I. 109 (110), 235. XIII. 114, 156-159, 207 v. - Bestaat onder dien naam sedert 848. I. 235. - Volgens Kluit eerst sedert 1018. 207 v. - (Oorsprong en oudheid van het Graafschap.) I. 150-152, 167-208. (XIII. 127-163: tegen A.T.) - Onzekerheid der oudste geschiedenis van Holland. XIII. 159-163. - Oudste uitgestrektheid van het Graafschap. I. 206. - In de elfde eeuw. II. 14. - Verblijfplaatsen der Hollandsche Graven. 115-117. Z. ook Jachthuizen.

Hollandsche Regenten. Z. op R.

Hollandsche Staten. Vergaderen te Dordrecht, onder Willem I. VI. 138. -

Uitbreiding hunner macht onder hem. 142 v., 161, 178-183. (Z. Staten van Holland). - Willen alleen de Hollandsche taal gebruiken. VII. 106. - Willen ook oordeelen over de *leer* der Kerk. VIII. 18, 22. - In oppositie tegen de Staten Generaal. 149 v. - Hun gedrag jegens Willem II. IX. 7 v. - Zenden een afzonderlijk gezant naar Engeland. IX. 49. - Hollandsche politiek (om zich met Utrecht aftescheiden van de Landprovinciën). IX. 7, 240 v. X. 7, 111.

Hollandsche tuin, op munten enz. IV. 30.

HOLTROP (W.), Vrijmetselaar. III. 308.

Homagium. I. 304.

Hominium. I. 304.

Honderdste Penning, door Alva geëischt. VI. 110 v. Z. ook Tiende Penning.

HONDHORST, Schilder. IX. 30, 249 v.

Hondsdam en Hondssluis in Vlaanderen. II. 324.

HONERT, Raad in het Hof van Holland. Zijne stem beslist den dood van Buat. IX. 281.

Hongarijën. Opstand aldaar, gevoed door Frankrijk. X. 94.

Hongersnood en pest onder Graaf Willem III. III. 105.

HONORIUS III, Paus, 1227. II. 108 v.

Honslaarsdijk (Slot te), door Prins Maurits ten verblijf gegeven aan den gevluchten Paltsgraaf (Koning) Frederik. VIII. 93. - Naams-oorsprong. 236. - De naam moeilijk voor een Franschen mond. 235. (Z. *Onadin*). - Bilderd. beklagt het slopen van het slot. 93.

Honte, arm der Schelde. II. 324.
 Hoofd en hart. VII. 7, 32. Z. Geweten.
 HOOFT (KORN. PIET.), Burgemeester van Amsterdam. Verhindert de inhuldiging van Prins Willem I als Graaf. VII. 77 v. - Remonstrantsch-gezind. VIII. 23.
 HOOFT (J.K.), Bevelhebber der Amsterdamsche Schutterij, bij 't onthaal van Leicester. VII. 122.
 HOOFT (P.C.), Oordeel over zijne *Historie*. VI. 127. - Zwager van de Rijk. *ald.*
 HOOFT, Burgemeester van Amsterdam. Afgevaardigde in Hollands Staatsvergadering, 1684. X. 99 v.
 HOOFT, Burgemeester van Amsterdam. Hoofd der Patriotten. XII. 74.
 HOOFT (D.) JANSZ., Auditeur Militair te Amsterdam. XII. 356.
 Hooge of Grootte Raad van Mechelen, 1500. IV. 176, 208.
 Hooge Raad in Holland, 1582. Opgericht door Prins Willem I. VI. 181. VII. 49. - Waarom. IV. 176. - Bespot door Bild. X. 23 aant.
 HOOGENDORP (GYSB. VAN). Onder de eerste Leden van den door Prins Willem I ingestelden Hoogen Raad. VII. 49.
 HOOGENHOEK, Burgemeester te Vlaardingen. IX. 76.
 HOGERBEETS (R.). In commissie te Alkmaar. VIII. 15. - Raadsheer in den Hoogen Raad, 1617. 35. - Pensionaris van Leiden. 46 v., 103, 108, - Gevangen. 51. - Zijne verdediging. 73. - Veroordeeld. 85. - Zijne gevangenis verzacht, na den dood van Maurits. 103. - Sterft, *ald.* Z. nog XI. 259 v.
 Hoogheemraadschap van Rhijnland, opgericht door Graaf (Koning) Willem II. II. 154.
 Hoogmoed: door dien te strelen, regeert men den mensch. IX. 47 v.
Hoogmogende Heeren. XI. 36, 55.
Hoogste Overheid, bestemde titel voor Prins Willem I. VII. 44 v.
 HOOGSTRATEN (Graaf VAN), Stadhouders in Holland onder Karel V. V. 39.
 HOOGSTRATEN (Graaf VAN) (een ander), Medestander van Prins Willem van Oranje. VI. 67, 70, 76, 78, 100.

HOOLCK (VAN DER), Burgemeester van Utrecht. XI. 286.
 HOOP (VAN DER), Thesaurier Generaal, 1787. XII. 81.
Hoorn, rivierbocht. I. 343.
 H o o r n . Beroerte aldaar, ten gevolge der Beden, doet de neering verlopen.
 IV. 198-200. Z. voorts 241-243 en 295-303.
 HOORN (ARNOLD VAN), Bisschop van Utrecht. III. 207, 209.
 HOORN (JAN VAN), Bisschop van Utrecht. IV. 288 v. - Een broeder van hem.
ald.
 HOORN (Graaf VAN), Vliesridder door Filip II. VI. 7.
 HOORNBECK, Raadpensionaris, 1720. XI. 59. - Sterft, 1727. 68. (Z. 233.)
 HOP, Pensionaris van Amsterdam, 1684. X. 99 v.
 HOP, Thesaurier Generaal der Unie in de 18de eeuw. XIII. 63.
 HOPPERUS, Staatsman. VI. 40. - Zijne brieven aan Viglius. 242.
 HORDT (VAN), Zweedsch Graaf in Nederlandschen krijgsdienst, en zijne
 Gedenkschriften. XI. 245-248.
 HORIK, Deensch koning. I. 103.
 HORST (VAN DER), betrokken in de zaak van Buat. IX. 169, 171.
 HORTENSIVS, onrechtzinnig Haagsch Predikant, 1584. VII. 111.
 HOUT (JAN VAN), verdienstlijk Stads-Secretaris van Leiden. VI. 174.
 Houthandel. Z. Contrabande.
 HOVE (VAN DEN). Z. Court (De la).
 Hovelingen, hofbedienden. XII. 195 v.
 HUDDE, Burgemeester van Amsterdam, 1688. X. 136.
 HUGO DE BOTER (van Arkel). II. 46, 322 v.
 HUGO VAN VOORNE. Z. Voorne.
 HUGONET. Z. Imbercourt. IV. 221-223.
 Huis te Britten. I. 31.
 'Huismanspraatje.' Vluchtschrift van 1672. X. 323-325.
Huislade. I. 181.
Huisbondenen, Huismannen. I. 319.
 Hulde, leenhulde. I. 304.
 Huldiging aannemen. IV. 307.

Huldiging van Filip II in de Wederlanden. V. 157 v.
 HULFT, veroverd Colombo op de Portugezen. IX. 114.
 HULTMAN (M^r. C.G.). Naamloos geschrift van hem. IX. 300.
 H u n n e n . I. 86. - Verslagen door Karel den Groote. *ald.* - Nieuwe inval onder Keizer Hendrik den Vogelaar. II. 2. - H u n n e l a n d . I. 332. - Hunnebedden. II. 2. [318.]
 Huren van Oorlogschepen. IX. 258.
 HUS (JOH.). IV. 153, 343. - De Hussiten. 153.
Husband (Eng.) I. 319.
 Huwen AAN eene vrouw! (WAGENAAR.) IV. 169 aant.
 Huwelijk, burgerlijke zaak verklaard door de Hervormden. VI. 171.
 HUYBERT (DE), Raadpensionaris van Zeeland, Gezant naar Engeland. IX. 175. - Oranjegezind, 190. - doch wederstaat eene aanmatiging van Willem III. X. 103.
 HUYDECOPER (J.), Schepen te Amsterdam. Weêrstaat Willem II in 1650. IX. 17, 19. - In gunst bij de Franschen, 1672. X. 235.
 HUYDECOPER, Burgemeester van Amsterdam. Heeft geen deel aan de intrigue met d'Avaux. X. 99 v.
 HUYDECOPER (B.). Geroemd. II. IX. - Berispt. III. 78. - Zijne Lambacheriana. I. 121 v. V. 156.
 HUYGENS [CONST.]. VIII. 93. X. 307.
 HYACINT. Z. Nassau-Siegen.
 HYDE, Graaf CLARENDON, Engelsch Staatsminister. IX. 158, 263.

I.

IBN-AL-ARABI, Saraceensch Vorst, bij Karel den Groote. I. 81.
Iccius (*Itius*) *Portus*. I. 227 v. XIII. 98.
 IDSINGA [S.H. VAN]. I. 250.
 Ierland. Opstand aldaar [1798], doch bedwongen. XII. 107.
Illuminés, Illuminatismus. III. 292-299, 315-322. XII. 228.

I l p e n d a m ('t Huis te). XI. 276.
 IMBERCOURT, Bourgondisch Staatsman, gezant bij Lodewijk XI. IV. 221. -
 Gemarteld door de Gentenaars. 223.
 IMBYZE, Voorschepen te Gent, ultra-Protestant. VII. 15.
 IMMELE, Friesch Edelman, 1437. IV. 170.
Imperium. I. 135 v. - *Imperator*. XII. 339.
Impostoribus (Het boek *de tribus*). III. 275, 300 v.
Incarnatie. VII. 179, 273. Z. Tijdverzen.
 Indijkingen. Z. Bedijkingen.
Infant. Z. Kind.
Infralapsarii. Z. *Supralapsarii*.
 Inleiding (Eerste) op dit werk. I. 220-222.
Inne (binnen). I. 304.
 INNOCENTIUS I (Paus). Veroordeelt Pelagius. VIII. 178.
 INNOCENTIUS III (-), 1198. Maakt Koningen naar willekeur. II. 333. - Doet Graaf Willem I in den ban. 107. - Stelt Dominicus aan het hoofd der Inquisitie tegen de Albigensen. V. 207.
 INNOCENTIUS IV (-). Zet Keizer Frederik af, 1245. 11. 128. - Noodigt Graaf Willem II uit ter krooning, 1254; doch overlijdt. 148 v.
 INNOCENTIUS VIII (-). Eischt dat de gevangen Maximiliaan in vrijheid gesteld worde. IV. 267.
 INNOCENTIUS XII (-). Franschgezind. X. 193.
 Inquisitie. II. 123. V. 199-219. VI. 303-306. (Z. ook Dominicus, en Innocentius III.) - Door Karel V in de Nederlanden ingevoerd. V. 161 v., 213. - De Spaansche Inquisitie vonnist de geheele Nederlandsche natie doodschuldig, 1568. VI. 96 v. - B. verdedigt dit vonnis. XIII. 17 v.
 Instructie voor het Hof van Holland. V. 79, 187-189.
Integrerend lid. III. 258.
Interim van Karel V in Duitschland, 1548. V. 151 v. (243). - Ontmoet tegenstand. 163.
 Intrest-vermindering in Holland, onder Joh. de Witt. IX. 113. Inval, invasie, van uitgewekenen in Gelderland. XII. 334 tot 337. - Z. ook Landing.

Investituur van 't Leen. III. 8. - *Investitura simultanea*. I. 327. III. 7 v., 220. - *Investituur* der Bisschoppen. II. 33, 48, 322.

Ipocras. IV. 131.

Irmenzuil der Saxers, vernield door Karel den Groote. I. 79, 294. Z. ook XIII. 108 v.

Irr-lehn (*Ehr-lehn*). III. 8, 9.

ISABELLA van Portugal, (Derde) Gemalin van Filip van Bourgondië. IV. 118, 131, 150.

ISABELLA van Bourbon, Gemalin van Karel den Stoute. IV. 165.

ISABELLA CLARA EUGENIA van Spanje, dochter van Filip II, Gemalin van Albert van Oostenrijk. Geboren. VI. 71. Trouwt. VII. 191 v. - Beschermt den Heer van Groenevelt. VIII. 98. - Wenscht vrede of bestand. 122. - Sterft, 1633. 129.

Isabella-kleur. VII. 199, 276.

Italiaansche Republiek. XII. 110. - Koninkrijk van Italië. 112.

IVAN, Keizer van Rusland. Onttroond door Elisabeth, 1741. XII. 17. - Na 23 jaren gevangenis vermoord door Catharina II. *ald.*

IZABELLA. Z. Isabella.

J.

Jaar (Aanvang van het). Z. Stijl.

Jachthuizen der Hollandsche Graven. II. 116 v.

Jachtrecht. I. 116, 332 (II. 35.)

S^t. Jacob (Ridderorde van), ingesteld door Graaf Floris V in 't jaar 1290. II. 198. Doch z. bl. 344.

JACOB VAN OUDSHOORN, Bisschop van Utrecht, 1322; doch sterft weldra. III. 93.

JACOBA (eigenlijk *Jacob*, IV. 45 aant., 343.), Dochter van Graaf Willem VI. Geboren 1401. Uitgetrouwd aan den Prins, weldra Dauphin, van Frankrijk, 1415. IV. 45-48. - doch die weldra sterft. 52 v. - Zij had geen erfrecht op Holland en Zeeland, wel op Henegouwen. 48-52, 56 v., 65. - Door de Hoekschen ingeroepen, maakt zij

zich meester van Holland. 58-61. - Zij hertrouwt met Hertog Jan van Brabant. 60 v. (Over de huwelijks-voorwaarde. 62. - Over de Pauslijke dispensatie tot dat huwelijk. 80 v.) - Krijg hier te lande met Jan van Beieren. 64-66. - Gaat een bestand met hem aan. 67-70. - Een nieuw bestand. 75-77. - Te onvrede op haar echtgenoot, werpt zij het oog op den Hertog van Glocester; verlaat haar man en steekt over naar Engeland. 77-79. - Haar huwelijk met hem ontmoet zwarigheid; wordt eindelijk voltrokken op eene onwettige dispensatie; zij voor 't Pauslijk gericht geladen en veroordeeld. 79-86, 105. - Zij steekt met Glocester over naar Henegouwen. 92. doch hij verlaat haar te Bergen. 93, 346. - Zij geeft zich gevangen aan Filip van Bourgondië. 94. - doch ontvlucht naar Holland. 95. en vermeestert Schoonhoven. *ald.* (Z. Beiling.) - Verdere oorlogsbedrijven van of voor haar. 100-107. - Zij moet zich weder overgeven aan Filip, en staat hem de regeering der landen af. 107-109. - Verslingert zich aan Frank van Borselen; en gevolgen hiervan. 114-121. - Haar werpen van kannetjes. 123. - Zij sterft. *ald.* - Standbeeld op haar graf in 's Hage mishandeld. 124. - Zij teekent zich *Jaqueline de Quinebourg*. 346. - Moeilijkheid in de tijdrekening harer geschiedenis. 347. Z. ook 372. - H. van Wijn zou hare geschiedenis beschrijven. 347 v., doch z. 373. - Over de *Jacqueline de Bavière*. 347, 372. VII. 304. - Andere Schrijvers over haar. *ald.*

JACOBUS, Koning van Schotland, wordt Koning van Engeland, 1603. VII. 200. - Geraadpleegd over het Bestand. 209, 212. Z. over hem VIII. 2 en 107. - In hoe ver hij de vijf artikelen der Remonstranten verdraaglijk keurt. 21. - Verklaart zich hevig tegen Vorstius. *ald.* - Raadt tot het beroepen van een Nationaal Synode. 31. - Doet eene redevoering houden aan de Staten Generaal over de kerkgeschillen. 38. - Laf. 93, 107. - Verbondmet hem gesloten. 109. - Zijn ongenoegen wegens de zaak van Amboina. 107. - Hij sterft (1625). *ald.*

JACOBUS II, Koning van Engeland, als Hertog van York reeds Roomschgezind. X. 84 v. - Wordt Koning, 1685. 122. - *Produceert* een zoon. 130-135. - Hij neemt de vlucht en wordt verklaard afstand gedaan te hebben van den troon. 143-147. (Z. 274 v.) - Doet een inval in Ierland. 149. doch moet wederom vluchten. 150. - Bereidt zich tot eene nieuwe landing in Engeland. 163.

doch welke verhinderd wordt. 164. - Wederom. 177. - Zijne gemalin bevalt van eene dochter. 163, 164. - Hij sterft. 200. Z. nog over hem XI. 266-272.

JACOBUS III. Z. Pretendent van Engeland.

Jacobijn, scheldnaam. III. 317.

Jakhalzen. I. 292.

Jaldabaoth (bij de Gnostiken). III. 272, 276, 278, 280, 283.

JAN I (Graaf), zoon van Floris V. II. 200. - Nog zeer jong zijnde verloofd aan Elisabeth, dochter van Koning Eduard van Engeland. *ald.* - In Engeland opgevoed. 201. - Na zijn vaders dood uit Engeland opgevraagd. 274. - Voltrekt eerst aldaar zijn huwlijk. 275. en komt hier te lande. *ald.* - Waarom te Veere? 278 v. - Worsteling over hem tusschen Wolfert van Borselen en Jan van Avennes (van Henegouwen). - Waarin Wolfert het wint; die den Graaf geheel bestiert en zich zelf zeer laat begiftigen. 279-284, 289 v. en wil hem naar Zeeland voeren. 298. - Hij wordt te Vlaardingen achterhaald en naar den Haag gevoerd. 299 v. - Schrijft om Jan van Henegouwen. 302 v. - Begeeft zich voor vier jaren onder deszelfs voogdij. 304. (Doch behoudt zijn graaflijk zegel. 305-308.) - Sterft, 1300. 310. - Beschouwing zijner regeering. 311-313.

JAN II (Graaf). Als Graaf van Henegouwen. Z. op Henegouwen. - Doch nu zie III. 1. - Zijne afkomst. 2. - Komt na doode van Graaf Jan I herwaard en doet zich als Graaf erkennen bij brieven van de Steden. 4, 5. - Over zijn recht om als Graaf op te volgen. 6-13. - Wordt bedreigd door Keizer Albert: doch behoudt de landen bij verdrag. 18-20. - Zeeland tegen hem in opstand. 16 v., 21 v. - Hij keert weêr naar Henegouwen. 27. - Doet zijn broeder Gui tot Bisschop van Utrecht kiezen. 30. - Keert terug tegen de Vlamingen, doch sluit een nadeelig verdrag met Gui: wordt ziek en verlaat het land. 33-37. - Sterft, 1304. 62. - Zijn grafschrift. 63. - Zijne gemalin Filippa. 64. - Zijn zoon Jan van Beaumont. Z. Beaumont.

JAN, Graaf van Oostervant (Jan zonder genade), zoon van Graaf Jan II. II. 251 v., 267. III. 21-30. - Sneuvelt. 31.

JAN VAN BEIEREN, Elect van Luik, zoon van Hertog Albrecht. IV. 2, 6, 22, 33-36. - Heer van Woerden,

Voorne en den Briel. 60. - Na doode van zijn broeder Willem VI wettig Graaf van Holland en Zeeland. 56, 57. - Doet zich aannemen als Ruwaard. 59 v. - Doet afstand van den geestelijken stand; trouwt; verkrijgt het verlei van het Graafschap van den Keizer, neemt den titel van Graaf aan, doet zich huldigen en geeft voorrechten aan de Hollandsche Steden. 63. - Oorlog met Jan van Brabant en Jacoba. 64-66. - Bestand, onder bemiddeling van Filip van Bourgondië. 67-69. - In plaats van *Graaf* wordt hij nu *Zoon*. 70. (of *oir*. 97.) - Verdere gevolgen hiervan. 71, 77, 87-96. - Belegert Leiden en neemt het in. 73, 74. - Gaat een nieuw verdrag aan met Jan van Brabant en Jacoba. 75-77. - Goed Regent. 87. - Sterft, vergeven, 1425. 96. Z. 398 v.

JAN, Prins en weldra Dauphyn van Frankrijk. Trouwt Jacoba, de dochter van Hertog Willem VI. IV. 45, 47-53. doch sterft, 1417. 53.

JAN, Hertog van Brabant. Trouwt Jacoba van Beieren. IV. 61. (Z. voorts Jacoba.) - Hij op haar en zij over hem misnoegd. 70, 77 v. - Zij verlaat hem. 79. - Hij doet Filip van Bourgondië als Regent dezer landen erkennen. 98 v. - Sterft, 1427. 106.

JAN, Hertog van Bourgondië, 1404. Verbindt zich met Graaf Willem. VI. IV. 35-38. - Doch ook diep gemengd in de Fransche zaken. Z. 46, 52. - Is bemiddelaar tusschen Jacoba en Jan van Beieren. 67.

JAN VAN NASSAU, Bisschop van Utrecht. Kan eerst na twee jaren in 't bezit der stad komen. II. 170 v. - Geeft Vreeland in pandschap aan Gysbr. van Amstel, en Montfoort aan Herman van Woerden. 171, 196. - Wil den pandschat aflossen, doch moet de goederen met geweld terug nemen. 197 v. - Verzoent met Gysbrecht, 1285, en met Woerden, 1287. *ald.*

JAN VAN ZIERIK, Bisschop van Utrecht, verplaatst naar Toul. II. 249.

JAN VAN BRONKHORST, tot Bisschop van Utrecht gekozen, doch niet aangenomen. III. 93. - En toen gekozen die volgt:

JAN VAN DIEST. *ald.*

JAN VAN ARKEL, Bisschop van Utrecht, 1342. III. 116 v. - Wordt verplaatst naar Luik, 1364. 207. -

JAN VAN VERNEBURG, volgt hem op. *ald.* - Sterft ook. *ald.* XIII.

JAN, Hertog van Kleef, en zijn zoon, bij Maria van Bourgondië. IV. 227.
 JAN DE GRIJSAARD, te Atrecht, onder Maximiliaan. IV. 305.
 JAN BEUKELSZON (of Jan van Leyden), Koning der Munstersche Herdoopers. V. 80-84, 89 v.
 JAN CASIMIR, Paltsgraaf. Biedt vergeefs hulp aan Prins Willem van Oranje, 1568. VI. 99. - Daagt op ter hulp van de Algemeene Staten tegen Don Juan, 1578; doch keert misnoegd terug. 215-218.
 JAN (Don) van Oostenrijk. Z. Juan.
 JAN VAN NASSAU, Stadhouder van Gelderland, 1578. VI. 212. VII. 2. - Begunstigt de Hervormden. VI. 212. - VII. 72. - Hij is hoofdbeleider der Unie van Utrecht. 1.224 (285). - Sterft, 1606. 204.
 JAN JAUREGUY. Z. Jaureguy.
 JAN WILLEM (Hertog) van Kleef. Zijn overlijden, 1610, dreigt een oorlog te ontsteken. VIII. 7.
 JAN MAURITS VAN NASSAU. Z. Joan M.
 JAN WILLEM FRISO. Z. Joan W.F.
Jan Rap, schimpnaam. IX. 244. X. 319.
S^t. Jans minne (dronk). II. 250 v. (Z. *S^t. Geerden minne*).
 JANSENIUS. Jansenisten. VIII. 179 v. XI. 70, 228 v.
 JANSSEN (D^r. L.J.F.), Zijne Literatuur der vaderl. oudheidkunde in de laatste jaren. XIII. 94 v. (199). - Eigenaartig gezegde van hem. 204 aant.
'Jaqueline de Bavière.' Z. Jacoba.
 JAUREGUY (JAN). Doorschiet Willem I, 1582. VII. 46 v.
 JEANE GRAY. Z. op G.
 JEANE DE VALOIS, Gemalin van Graaf Willem III, 1305. III. 65. - Weduwe, gaat zij in een klooster. 113.
 JEANE D'ARC, verlost Frankrijk van de Engelschen. IV. 131 v.
 JEANNIN, Gezant van Hendrik IV, intrigeert in de Nederlanden. VII. 208 (enz.) - 220. VIII. 2-6. - Vertrekt. 6.
Jemmingen (Slag bij), 1568. VI. 101.
Jena (Veldslag van), 1806. XII. 115.
 Jesuïten, Molinisten. VIII. 170. - Jesuïten-riekerij. III. 314.

Jeverland, aan Koning Lodewijk gegeven (1807). XII. 117.

Joachim Pontifex. Z. Rendorp.

JOACHIMI, Gezant in Engeland. IX. 49.

JOAN MAURITS VAN NASSAU. Zijn lof als Gouverneur van Brasil. VIII. 247. - Aangesteld als veldoverste van den Staat voor den veldtocht van 1655. IX. 160. - Wederom voor 1666. 163. - Veldmaarschalk, 1667. 185 v. - Redt Muiden, 1672. 217.

JOAN WILLEM FRISO (Prins). Willem III wenscht hem tot opvolger in zijne Stadhouderschappen. X. 201. XI. 2. - Stelt hem tot erfgenaam. X. 202. XI. 2. - doch hierover geschillen. *ald.* en v. - Voorloopig aangesteld in den krijgsdienst. XI. 25. - Verwijderd gehouden uit den Raad van State. 29 v. - Geplaagd als Stadhouder van Groningen. 32 v. - en over de erfenis van Willem III. 45, 46. - Verdrinkt. 47, 218 v.

JOAN VAN KLEEF. Z. Kleef.

JOANNES, Paus. Z. Johannes.

JOANNA, Gravin van Vlaanderen, Leenvrouw van Zeeland, overlijdt 1244; opgevolgd door Zwarte Margriet. II. 132.

JOANNA VAN BRABANT, Gemalin van Graaf Willem IV, hertrouwt aan Hertog Wenceslaus van Luxemburg. III. 120. - Deze vordert hare bruidsgave op. 178 v. - Als weduwe maakt zij aanspraak op Grave, en verkrijgt het. 214 v. - Overlijdt, 1406. IV. 37. - Na haar dood de zaak over haar huwelijksgoed eerst afgemaakt. 37 v.

JOANNA VAN ARRAGON, Gemalin van Filip den Schoone, moeder van Karel V. Trouwt, 1496. IV. 310 v. - Met haar gemaal tot Erfgenamen der Spaansche monarchy verklaard. 322. (V. 222.) - In haar huwelijk ongelukkig. IV. 224. - In haar langen weduwstaat, krankzinnig. 334. (V. 226) - De Spaansche opstandelingen tepen Karel V, bedienen zich van haar naam. V. 24. - Zij sterft. 168.

Joden in Spanje. V. 208 v., 216.

JOHANNES, Apostel, in achting bij de Gnostiken. III. 269. - (Z. Openbaring.)

JOHANNES XXII, Paus, Vijand van Keizer Lodewijk. III. 89-92. - Wijkt naar Avignon. *ald.*

JONGE (J.C. DE). Eischt openbaarheid in de Geschiedenis.

I. XVI. - Aangaande zijne Hoekschen en Kabeljauw-

schen hatelijk bejegend door Bild. III. 158, 254 v. - Zijne verhandeling over Filip van Kleef. IV. 369. - Over de Brusselsche Unie. VI. 275. - Zijne *Onuitgegeven Stukken*. VII. 285 (enz.) - Zijne *Geschiedenis van Nederlands Zeewezen*. VIII. 245. IX. 257. XI. 273. - Zijne uitgave der *Besluiten van de Staten Generaal*. VIII. 260.

JONGESTAL, Friesch Staatsman, gezant naar Engeland. IX. 72. - Te Breda. 175. - Z. nog over hem 261.

Jonker-Fransen-oorlog, 1488, 1489. IV. 272-278, 369.

JORK, Engelsch bevelhebber onder Leycester, Rooms-Katholijk. Verraadt de Schans bij Zutphen aan de Spanjaarden. VII. 133 v.

JOSEPH I. Wordt Roomsch Koning. X. 160. - Keizer, 1705. XI. 27. - Sterft, 1711. 36.

JOSEPH II, Keizer. Wil de Barrière niet langer dulden, 1782. XII. 49. - Gelaakt door Bild. 53 v. - Wil de Schelde geopend hebben of dreigt oorlog. 55 v. - Wordt afgekocht, 1785. 70. - Zijne Nederlanden staan tegen hem op. 85 v. - Sterft, 1790. 87. Z. nog over hem (H.W.T.) 171 v. XIII. 7.

JOSEPHINE [Wed.] DE BEAUHARNAIS, Echtgenoot van Keizer Napoleon, doch die haar verstoot, 1810. XII. 119.

JUAN (Don) van Oostenrijk, Natuurlijke zoon van Karel V. V. 173. - Algemeen Landvoogd der Nederlanden. VI. 198. - Over zijn kort, stout, doch ongelukkig bestuur. Z. 199-216. - Hij sterft. 215. Z. nog VIII. 255 v.

JULIAAN. Verdrijft de Saliërs en de Chamaven. I. 41, 51.

JULIUS CAESAR. Z. Caesar.

JULIUS II, Paus. Twist met Keizer Maximiliaan. V. 3, 4. - Sterft, 1513. 4.

JULIUS III (-), 1549. Hereenigt het Concilie van Trente, 1551. V. 163.

JUNIUS, Secretaris van Leycester, mishandeld. VII. 143.

JUNIUS, een der rechters van Barneveld. VIII. 88.

Junta (Heilige) in Spanje, tegen Karel van Oostenrijk. V. 24.

JURIEU, Fransch Predikant, ijveraar. X. 288 aant.

Jurisdictie. Z. Competentie.

Jury (De). IX. 292.

Jus connubii. I. 50.
Jus de non evocando. Z. op. E.
Jus Gentium. IX. 180, 204 v. (288).
Jus publicum universale. XIII. 118. Z. voorts Staatsrecht.
Jus Stapulae. Z. Stapelrecht.
 JUT (Paus). Bilderdijk gelooft niet aan haar. IV. 368.

K.

Kaarteblad. Kort begrip der geheele historie der Nederlanden op één kaarteblad. XIII. 9-12.
 Kaartjes van Oud-Nederland bij het I^e Deel dezer Geschiedenis. XIII. 89 v., 212.
Kaas-en-brood-volk in 1491. IV. 296-300.
 KAAT MOSSEL (en KLASYN VERRYIN) te Rotterdam. XII. 62 v.
Kabeljaauwsch. III. 160-165, 256. Z. verder *Hoeksch*.
 KABELJAAUW (Jh^r. JAC), door Willem I naar Alkmaar gezonden, 1573. VI. 161.
 Kabinets-politiek. XI. 84.
 Ka d i x , ingenomen door de Engelschen, met behulp der Hollanders, 1596. VII. 186 v.
 KAECX (CORN.), 1650. IX. 243.
 KALABRIË (FERDINAND, Hertog van). De Spaansche opstandelingen willen zich van hem bedienen, doch hij weigert het. V. 27 v. - Wordt beloond door Karel. 35 v.
 KALIXTUS III, Paus (1455). IV. 166 v.
 KALIGULA in Batavië. I. 31.
 Ka l l a (Toren van). I. 31.
 KALLENBERG, Nederlandsch Admiraal, 1704. XI 25.
 Calvinisten. Z. op C.
 Kamer van geldmiddelen, onder Leycester. VII. 116.
 Ka m e r i j k (Vrede van), 1529. V. 69 v. - Congres aldaar gehouden, 1721-1725. XI. 57.
 Ka m p e n . V. 32. Z. Zwarte Water, en Zwol.
 KAMPEN (JACOB VAN), Herdoopers-Bisschop te Munster. V. 84. - Gepijnigd en gedood. 88.

KAMPEN (N.G. VAN). XII. 332.
 Kaninefaten. I. 30 v., 231, 233. XIII. 163 v., 200.
 KANNEGIETER (H.), te Amsterdam in 1748. XI. 178.
 Kannetjes (Over 't hoofd werpen van). IV. 123.
 Kanout (Quesnoy). III. 158.
 Kant (Brusselsche). I. 283.
 KANT, Burgemeester te Gouda, 1672. IX. 230.
 KANTELAAR (J.). XII. 330.
 KANUUT, Koning van Denemarken, de Heilige. II. 32, 38.
 Kaperij ter zee. IV. 17, 45 v., 146.
Kapitein van Capitaneus. I. 325.
 Kapitein-Generaal. IX. 206.
 Kapitulatiën. Z. op C.
 Kardinaal-Infant. Z. Ferdinand van Oostenrijk.
 KAREL MARTEL. I. 72 v., 291. XIII. 138.
 KAREL (de Groote). I. 78 v. - Zijn tocht naar Spanje. 80-84, 295. -
 Roomsche-Keizer gekroond door den Paus. 94-98. - Oorlog met de Denen. 99
 v. - Sterft. 100. - Zijne lengte en kracht. I. 297. - Zijne Apostolische macht. II.
 322. Z. nog XIII. 110, 202.
 KAREL de Kale, zoon van Lodewijk den Godvruchtige. I. 103-105, 149-156. -
 (Sterft in 877.) 157.
 KAREL de Eenvoudige, zoon van Karel den Kale, 874. I. 157.
 KAREL de Dikke, Keizer. I. 158, 160. - Sterft in 888. 167.
 KAREL de Eenvoudige, zoon van Lodewijk den Stamelaar, 893. I. 167, 197.
 KAREL van Vlaanderen, zoon van Koning Kanuut van Denemarken. II. 38.
 KAREL van Anjou, Broeder van Koning Lodewijk IX van Frankrijk. II. 146 v.
 KAREL de Schoone, Koning van Frankrijk, (1322.) III. 81.
 KAREL IV, Keizer (1347). III. 152. - Regeert 31 jaar lang. IV. 50 v. - Gelaakt.
ald.
 KAREL VI, Koning van Frankrijk, schoonvader van Filip van Bourgondië. IV.
 139. - '*Le bien aimé*', doch krankzinnig. 344.

KAREL VII, als Dolfijn, vermoord in 1419. Jan van Bourgondië. IV. 129. - Wordt Koning, 1422. 130, 344. - In onmin met zijn zoon Lodewijk (XI). 153, 173 v. - Wil de Gentenaars bandigen met Filip den Goede. 157, 159. - Sterft, 1461. 153, 176.

KAREL de Stoute, geboren 1433. IV. 184. - Verloofd aan Katharina van Frankrijk. 138, 143. - Strijdt tegen de oproerige Gentenaars. 160. - Wil mede ten kruistocht gaan. 163. - Wordt Stadhouder dezer landen. 164. - Trouwt Isabelle van Bourbon. 165. - Onttrekt zich aan zijns vaders gezag. 173-175. - Verzoening. 178. - Nieuwe verbittering. 179. - Weêr verzoend, trekt hij naar Frankrijk tegen Lodewijk XI, en daarna tegen die van Luik en Dinant. 180 v. - Komt tot de regeering, 1466. 184. - Zijne oorlogen met Lodewijk XI, en Luik. 185-198. - Trouwt Margarite van York. 189. - Zorgt voor de rechtsoefening. 194. (359.) - Zijne betrekkingen met Engeland. 195-197. - Binnenlandsche onlusten. 198-201. - Met Utrecht. 201-203. - Doet zich het Hertogdom van Gelre afstaan. 203-206. - Wil Koning van Bourgondië (enz.) worden: doch wordt door Keizer Frederik te leur gesteld. I. 336. IV. 206 v., dit schokt zijn geheele inborst. 212. - Hij wil zijne macht uitbreiden in Duitschland, Zwitserland, Lotharingen: verbond tegen hem; hij moet het beleg van Nuis opbreken; is wreed tegen de Zwitsers in Granson, wordt door hen geslagen. Verliest Nancy, doch belegert het weder, maar wordt aldaar geslagen en komt om, 1477. 208-214. - Zijn character. 215. - Men kan zijn dood niet gelooven. 215.

KAREL VAN EGMOND, Hertog van Gelderland, zoon van Hertog Adolf. I. 242 v.^(*). IV. 205, 228 v., 292, 307, 312 v., 323, 325, 330 v. V. 2.(enz. - 22), 25, 32 v., 37, 48, 58-61, 100, 104. - Sterft, 1538. 105. - Zijn character. *ald.* - Zijn bastaartzoon Karel. V. 48.

KAREL VIII, Koning van Frankrijk, 1484. IV. 247. - Wil de Gentenaren te hulp komen tegen Maximiliaan. 249 v. - Ook die van Brugge. 286. - Sterft, 1498. 311.

(*) Al de bijzonderheden der aan Karel V door hem berokkende moeilijkheden kon ik niet nader aanwijzen. Hij verdient eene monographie; en zal die erlangen door den geleerden en ijverigen Archivarius Nyhoff.

KAREL V. Wordt geboren te Gent, 1500. IV. 319 v. - Nog zeer jong verloofd aan Claude van Frankrijk. 321. (Doch z. 332, 333.) - Wederom verloofd in Engeland. 333. - Volgt zijn vader Filip op. V. 1. - Onder voogdij van zijn' grootvader, Keizer Maximiliaan. 1-3. - Aanvaardt de regeering. 9. - Sluit verbonden met François I van Frankrijk en Hendrik VIII van Engeland. 10. - Verloofd aan Renée van Frankrijk. *ald.* - Aan Louise van Frankrijk. 13. - Sluit vrede met Luik en de van der Marken. 13. - Koopt Friesland van Georg van Saxen, 11. en van Karel van Gelre. 15. - Reist naar Spanje en aanvaardt er de regeering. *ald.* - Helpt zijn oom Filip van Bourgondië tot den Bisschopszetel van Utrecht. *ald.* - Staat naar de Keizerskroon. 19. - Wordt verkozen. 20. - Onlusten in Oostenrijk. 21 v. - Opstand in Spanje, 22-30 (226-231). - Karel verlaat Spanje en wordt te Aken gekroond. 24, 30. - Houdt Rijksdag te Worms. 30. - Sluit een verbond met Hendrik VIII van Engeland, en verlooft zich aan deszelfs dochter Maria. 33. - Trouwt echter Isabella van Portugal. 41. - Oorlog in Italië tegen François I; vrede en nieuwe oorlog. 40-47, 50-57, 61-70. (Z. François I.) - Karel verkrijgt Utrecht en de landen van dat Bisdom. 58-61. - Sluit vrede met Frans I. 69 v. - en gaat naar Italië en wordt aldaar als Keizer (vroeger ook als Koning van Lombardije) gekroond. 71. - Zijne macht. *ald.* - Moeilijkheden zijner regeering. 72. - Hij bedwingt Spanje. 73 v. - Vleit (en bemint) Nederland. 73 v. (VI. 41 v.) - Houdt Rijksdag te Augsburg, 1530, 75-78. - Komt in de Nederlanden en regelt vele zaken. 79. - Keert terug naar Spanje. 92. - Veroverd Tunis. 92 v. - Tegenstander der Hervorming. 76, 94-96. - Verkrijgt het gebied over Groningen. 101. - Sluit verdrag met Karel van Gelderland. I. 242. - Nieuwe oorlog met Frankrijk. V. 102. (190 v.) - Samenkomst met Frans I, en bestand. 103. - Hij rust eene vloot uit tegen de Turken, doch de tocht heeft geen voortgang 108. (Z. ook 174.) - Verliest zijne vrouw. 109. - Namen zijner kinderen. *ald.* - Reist uit Spanje naar Gent, door Frankrijk. 112 v. (194). - Veroordeelt en straft de Gentenaars. 113-116, 194. - Zit aldaar verder te recht en doorreist Holland en Utrecht, vergadert de Algemeene Staten te Brussel, en reist weêr af naar Duitschland. 117, 118. - In nieuwen oorlog met Frans I, trekt hij uit Duitschland naar Italië. 125. - Ongelukkige tocht naar Algiers, 126 v. - Beloop van

dien oorlog met Frankrijk. 135-141. - Moeilijkheid voor Karel. 137-139. - Hij komt weêr herwaart. 139. - Onderwerpt zich Willem van Kleef en Gelderland. 140. - Sluit met Frans I den vrede van Crespi. 141 v. (196.) - Brengt de Protestanten in Duitschland te onder. 143-150. - Geeft het *Interim*. 151. - Regelt de betrekking over de Nederlanden tot Duitschland. 152-156. - Doet zijn zoon Filip als Erfgenaam der Nederlanden huldigen, en verzekert de eenparige erfopvolging van al de Nederlanden. 157-160. - Vervolgt de Hervormde leer hier te lande. 160-162. - Onmin met Hendrik II van Frankrijk; vrede met Schotland. 162 v. - Oorlog met Frankrijk, en in Duitschland met Maurits van Saxen. Vrede van Passau. 164-167. - Karel verlangt naar rust. 169. - Draagt de Nederlanden over aan zijn zoon Filip. 169 v. - Insgelijks het Rijk van Spanje. 170. - Geeft het Keizerrijk over aan zijn broeder Ferdinand. *ald.* - Vertrekt naar Spanje. *ald.* - Sterft, 1558. *ald.* - Zijn lof. 172-174. - Neigt geenzins tot het Lutherdom. 175 v., 218. - Karel vergeleken met François I. 179 v. - Zijn Geschiedschrijver *Robertson* partijdig tegen hem. 180. - Had den naam van *de Groote* verdiend. 202. VI. 1.

KAREL IX, Koning van Frankrijk, 1563. VI. 67. Sterft, 1574. 169.

KAREL I, Koning van Engeland. Wordt Koning. VIII. 107. - Heeft geen geld, en waarom niet. 238 v. Zie voorts 123, 138, 147 v., 238 v. - Onthoofd (1649).

IX.50. Z.XII.194. - Geschiedenis van hem door Mevr. Aikin. 195. (De Nederlandsche vertaling *ald.* aangehaald is niet *uitgegeven*.)

KAREL II, Koning van Engeland. Als Pretendent in Holland mishandeld. VIII. 149. IX. 67, 111, 115 v. - Ger□d door een Armeniër. *ald.* en 262. - Tot zijn troon hersteld, 1660. 117. - Begroet enz. van wege den Staat. 117 v. - Doet Nederland den oorlog aan. 148. - Voorvallen in dien oorlog. 149-182. - Vrede te Breda. 182. - Valt van de Triple Alliantie af tot Lodewijk XIV. 197, 200. - Verklaart den oorlog aan den Staat. 212. - Zendt den Hertog van Buckingham herwaart. 217. - Hatelijke beschuldigingen tegen hem. 262, 263. - Vredehandeling met hem. X. 8 v., 10 v. - Maakt vrede met den Staat. 51. - Zijn gedrag daarna. 58, 67, 73-79, 90 v., 112 v. - Hij sterft, 1685. 122. - Wat Jacob II van hem schrijft. Z. XI. 267 v.

KAREL GUSTAAF, Koning van Zweden. Verwickelingen van onzen Staat met hem. IX. 97-99.

KAREL XI, Koning van Zweden. Sterft (1697). X. 182.
 KAREL II, Koning van Spanje. Sukkelend; vooruitbeschikkingen over de erfopvolging. X. 189 v. - Sterft, 1700. 194.
 KAREL, Aartshertog van Oostenrijk, pretendent Koning van Spanje. X. 189. XI. 25, 27 v., 31 v. - Wordt Keizer van Duitschland (Karel VI), 1711. 37. - Sterft, 1740. 80. - Twisten over zijne nalatenschap. 80-84.
 KAREL XII, Koning van Zweden. Wordt Koning, 1697. X. 182. - Onttroont den Koning van Polen. XI. 26. - Sterft (1718). 55. Z. ook van hem. II. 211.
 KAREL VII. Maakt als Keurvorst van Beieren aanspraak op de nalatenschap van Karel VI. XI. 80, 85 v. - Wordt Keizer als Karel VII 87 v. - Sterft, 1745. 99. - Zijn zoon maakt vrede met Maria Theresia. *ald.* - en ondersteunt haar. 101.
 KAREL (Prins) van Lotharingen. Oostenrijksch Generaal, 1744. XI. 93. - 1746. 108.
 KAREL, Aartshertog van Oostenrijk. Veldheer. XII. 106.
 KARLETON. Z. op C.
 KARLOMAN, zoon van Karel Martel. I. 76 v.
 KARLOMAN, (zoon van Pepijn). I. 78 v.
Karolingen. I. 79 enz. 104.
Karos. III. 233.
Kastelein, kastelenij. I. 325. II. 116.
Kat (in den krijg). III. 50, 52, 232.
 KATS (NICOLAAS VAN). Z. op C.
 KATHARINA, Dochter van Hertog Albrecht, gehuwd (of verloofd) in 1371 aan Hertog Eduard van Gelre. III. 137, 202, 214. - Gehuwd aan Eduards opvolger, Hertog Willem van Gulik. 214. IV. 2.
 KATHARINA II, Keizerin van Rusland, 1762. XII. 17. - De Noordsche Semiramis. 47. - Smeedt de *gewapende Neutraliteit*. 48. - Sterft, 1796. 106.
Kattenburg te Amsterdam. Mishandeld door de (zoogen.) patriotten in 1787. XII. 75.
Katwijk. (Naams-oorsprong.) I. 232. - Katwijksche sluizen. 23.
Kauchén. Z. op Chauci.

Kees, Keezen, JAN KEES. X. 38, 41. - (Hun vangen in den Haag, 1787. III. 234.)
 KEESSEL (D.G. VAN DER). XII. 234.
Ke h l (stad) aan den Rhijn. XI. 76.
 Keizer van Duitschland, of Koning der Romeinen. I. 199 v. - Hunne verhouding. 334 v. - Keizerlijk gezag. 126 v., 335. - Later drie Keizerdommen in Europa. XII. 339, - in 1804, vier. 111. - Keizer, *eenig. ald.* Doch z. 339. - Keizer, *passe-par-tout*, van hier *keizer*, voor looper, sleutel. 325.
 KEIZER (of KAISER), Pensionaris te Hoorn, Loevesteiner. IX. 16. - Fiscaal ter Admiraliteit. 33. - Gezant in Denemarken, 75. Z. ook X. 335 aant.
Keizerlijke oorlog. XII. 55 v.
Kel ten. I. 233.
 KEMPER (Prof. J.M.), roemt B's verdiensten aan onze vaderlandsche geschiedenis. XIII. 53 aant.
 KEMPHER, Dichter. VI. 163, 276.
 KENAU HASSELAAR. VI. 157.
Kennem, *Keinheim* (Kennemerland). I. 101. (Z. voorts *Kinheim*.)
Kennemerlanders. Hun opstand onder Floris V. II. 168-171. - Weêrbarstig tegen Graaf Willem III. III. 88. - Oproerig tegen Filip van Bourgondië. IV. 101 v. - Daarvoor gestraft. 102. - Verkrijgen vergiffenis. 167. - Nieuw oproer in 1491. 293-300. - Gestraft en verzoend. 301-303.
Kennis (afstands-maat). I. 228.
 KEPPEL. Z. Albemarle.
Kerel (als schimpnaam). XI. 179, 251.
Kerken (Tweeërlei formaat van). III. 248.
Kerkelijke zaken. Kerk en Staat. V. 151 v. VI. 230-232. VII. 21, 22, 24. (VIII. 68-70.) - Onder Leycester. VII. 111-115, 129, 130 v. - Onder Barneveld (de Staten willen ook over de *leer* der kerk beslissen. VIII. 17, 19, 22, 25.) 268. Z. nog IX. 327. - Onder Jan de Witt. IX. 127-138. - Onder Willem III. X. 68-70, 174. - Gebrek der Roomsche en der Hervormde Kerk. VII. 230.
Kerken-orde, onder Leycester en Barneveld. Z. boven. - Dordtsche. VIII. 80.

Kerken-goederen. Z. Geestelijke goederen.

Kerkeraad te Amsterdam onder Frederik Hendrik. VIII. 119 v. - Te Utrecht, 1668. IX. 328.

Kermissen, en oorlog over het kermishouden. IV. 133, 248, 354 v.

Kesselsdorf (Slag bij), (1745). XI. 100.

KEUCHENIUS (ROB.), Geldersch geleerde. XIII. 183.

Keulen (Vredehandeling te) in 1579. VII. 12-14, 228 v. - De stad Keulen door de Staatsche troepen bezet, doch verlaten. IX. 213 v. - De Keurvorst van Keulen verklaart den oorlog aan den Staat, 1672. 215. (Z. Munster.) X. 13. - Maakt vrede. 52. - Vredehandel met Frankrijk te Munster, 1673. 46. - Afgebroken. 52.

KIEVIT, Schoonbroeder van Corn. Tromp, betrokken in de zaak van Buat. IX. 196, 283.

Kikvorschen (de Nederlanders). XI. 43, 217 v. XII. 208 v.

Kimbrén. Z. Cimbren.

Kind, in 't algemeen zoon, als *Infant* en *Child*. II. 278.

KINGSBERGEN (VAN). XII. 223. (III. 230.)

Kinheim, Kinnem, Kenheim. I. 158, 174, 186. XIII. 123.

KLAAS KOLYN (*Kakolijn*). II. 238 (346).

KLAAS VAN KYTEN. III. 105 v.

KLEEF (LOEF VAN). Zijne bemoeingen in Holland na den moord van Floris V. II. 261-274.

KLEEF (Graaf van), (niet Loef, maar de regeerende Graaf, [Dirk VIII]) te gelijk met Loef hier te lande. II. 266-273.

KLEEF (Hertog JOAN VAN - en zijn zoon JOAN -) bij de minderjarige Maria van Bourgondië. IV. 220, 227.

KLEEF (ADOLF VAN), Heer van Ravestein, bij de minderjarige Maria van Bourgondië. IV. 222. V. 248.

KLEEF (FILIP VAN) te Brugge, bij de gevangenis van Maximiliaan aldaar en daarna. IV. 260-271, 280 v., 284. - Met M. verzoend. 284. - Zijn latere daden. 303 v.Z. nog bl. 369.

KLEEF (WILLEM, Hertog van) en Gulik. Door de Gelderschen ingeroepen tegen Karel V. V. 104 v. - Frans I verbindt zich met hem. 124. - Bestrijdt Karel. 127 v. - Overwonnen doet hij hulde aan Karel, 1543. 139 v.Z. nog 149.

Kleef (Land van), in den vrijheids-oorlog tegen Spanje geschokt tusschen beide partijen. VII. 188 (en 187).

Kleef Twist over de erfopvolging in dat Hertogdom, dreigt kort na het twaalfjarig bestand den oorlog op nieuw te doen ontbranden. VIII. 7.

Kleef (Huis te) bij Haarlem, gesticht door Hertog Albrecht voor zijne gemalin, Margr. van Kleef. IV. 25.

Kleine Steden in Holland. Z. op Steden.

Kleinoed. I. 302.

KLEMENS. Z. op C.

KLODIO, Koning der Franken. I. 58 v.

Kloostergraven. Z. *Advocati Ecclesiarum*.

Kloosterkerk in den Haag, in bezit genomen door de Contraremonstranten, 1617. VIII. 30.

KLOPPENBURG, als Predikant te Amsterdam afgezet, 1623. Naderhand Professor te Franeker. VIII. 118.

KLOTARIS I, Lotharis, jongste zoon van Klovis, Koning van Austrasië. I. 63, 64.

KLOTARIS II, zoon van Chilperik, Koning van Neustrië, wordt Koning van geheel Frankrijk. I. 66.

KLOTARIS III. I. 69.

KLOVIS (I). Clovis, Frankisch vorst; overwint de Alemannen, - wordt Christen, - en verkrijgt een uitgebreid gebied; sterft in 511. I. 60 v.Z. ook 339.

KLOVIS II, Koning der Franken. I. 69. - Sterft in 656. *ald.*

KLOVIS, voorgegeven zoon van Clotarius III, door Ebroïn Koning gemaakt. I. 69. - doch afgezet door Theodoric. 70.

KLUIT (A.). - Vooral zijne *Geschiedenis der Hollandsche Staatsregeering*. Voortreffelijkheid van dit boek. I. 8, 113, 124, 146. II. 9 v. IV. 184. IX. 233 aant. - Zijn gevoelen over den oorsprong der Leenen. I. 124. - Over de macht der Hollandsche Graven. 144. VII 30, 268. - Bestrijdt het Groot Privilegie. III. 366. - K. door Bild. berispt. I.281. - Was wat vreesachtig geworden. IV. IX. (Z. de aang. plaatsen.) - Geen jurist. 340. - Was niet de leermeester van Bilderdijk. XIII. 195. - Over de Academische verhandelingen uit zijne school. 196 v. - Zijn onuitgegeven geschrift: *de Volksregeering ontmaskerd*. XI. 209 v. - Zijn zoon, M^r. W.P. Kluit XII. 310.

KLYN (H.H.), Dichter, dienstvaardig vriend van Bild. I.223 v.
 Kniebuigen (voor koningen). III. 297 (322).
 KNIGGE, onder de hoofden der Illuminaten. III. 292, 294, 298; doch z. 316.
 KNUIT (DE), Zeeuwsch Staatsman. Afgevaardigde te Munster en in de
 Staten-Generaal. VIII. 165, 168. IX. 305. (Z. XI. 264.) - Vertrouwd door Frederik
 Hendrik. X. 309.
 Koe. Rechtspleging over een Baljuw-koeroover, van Graaf Willem III. (?) III.
 103, 238.
 KOEHOORN, Nederlandsch krijgswetkundige te Namen, 1692. X. 165 en aant.
 - in 1696. 177.
 KOENRAAD, Bisschop van Utrecht, gevangen door Graaf Diederik V. II. 32. -
 Omgebracht, 1099. 44.
 KOENRAAD II, Keizer. Schenkt het Graafschap Teisterband aan den Bisschop
 van Utrecht. II. 18.
 KOENRAAD III, zoon van Keizer Lotharis, begiftigt de Utrechtsche Kerk met
 Friesland, 1138, en wederom, 1148. II. 43.
 KOENRAAD IV, zoon van Keizer Frederik. Roomsche Koning, gekozen in 1237,
 volgt op aan zijn vader (1250), doch onze Willem II betwist hem het Rijk. II.
 130. - Hij wordt vergeven, 1254 [1154 is drukfout]. 148.
 KOENRAAD VAN MARBURG, Inquisiteur. II. 123.
 Koetsen, nog niet hier te lande in 1523 (enz.). VII. 65, 234 v.X. 298. -
 Huurkoetsen. XI. 279. Z. *Fiacre*. - Nederlandsche koets van staat. *ald.*
 Koeverden. Genomen en hernomen tusschen Rennenberg en Hohenlo.
 VII. 24, 25. - Ingenomen door de Keulsche-Munsterschen, 1672. X. 13. -
 Hernomen door Rabenhaupt. 44.
 Koffijhuizen, middel van celebrité. XI. 170 v.
 Kokenge, Utrechtsch dorp. I. 155.
 Koketten, oorlogstuig. III. 55, 234.
 Kolonel. V. 18, 179.
 Kolombo, veroverd voor de Nederl. Oost-Indische Compagnie. IX. 114.
 Koloniën, kunnen aanleiding geven tot *causae belli*. X. 148.
 Koloniën (Nederlandsche) na de omwenteling van 1795. XII. 101, 275. -
 Genomen door de Engelschen. 104, 275.

Kolonie in Pruissen (Project-) na 1795. XII. 290-297, 305.

KOLYN (Ka-Kolijn). Z. op Klaas.

KOLYN (P.), Burgemeester te Amsterdam. Vermoord door de Herdoopers. V. 87.

Kommenij-(winkel). Van waar genoemd. IV. 354 aant.

Koning bij de Noordsche volken. I. 129 v. - Koning der Romeinen. Z. Roomsche Koning. - Bij de Spanjaarden. VII. 33 v. - Koning van het land, is van de natie. X. 280, 281. - *Koningen van 't Land* (de Nederlandsche Aristocratische Regenten). IX. 226. XII. 137, 179.

KONING (PIETER DE). Brengt Brugge, en alzoo Vlaanderen, in opstand tegen de Franschen. III. 31.

KONING (J.), te Brussel verbrand. VI. 119.

KONING (JAC.), Nederlandsch Letterkundige. IV. 369.

KONING (C. DE) LEENDERTZ. Beschenkt de Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde. V. 235. en X. 257 aant.

KONINGSMARK (Graaf VAN), Nederlandsch krijgsoverste in 1672. X. 41 v.

Koningsmoord, bij vonnis eerst ingevoerd door Koning Hendrik VIII van Engeland. XII. 194.

Konkel, konkelen, konkelleenen. I. 311.

KONSTANTYN de Groote. Slaat de Franken. I. 49. - Roeit de Bructeren uit. 50. - Geeft den Franken het *jus connubii. ald.* - Laat zich eerst doopen op zijn sterfbed. 291.

KOOLHAAS, Duitscher. Woelig Predikant te Leiden (1579). VII. 20 v. VIII. 198 v. - Afgezet, 1582. VII. 21. - Is in de gevoelens van Koornhart. 24.

Koop van Vlaanderen. Ingebeeld privilegie der Gentenaars. VI. 107, 256.

Koophandel, kooplieden, hatelijk voorgesteld door Bild. - Koopmansdwingelandij en gewinzucht. III. 89. IV. 46, 113, 145-147, 314, 351 v. V. 79, 122.

Kooplieden en *Burgers* te Amsterdam. XI. 250 v. XII. 16.

KOORNHART (D.V.). Men zie en vergelijke over hem VII. 21-23, 50, 61-63, 230, 286.

KOOTEN (THEOD. VAN). XII. 357. (H.W.T.)

Koppen, mannen, zielen. VII. 269.

KOPPENOL (JAN), Schoenmaker en Syndicus te Gent, opruier tegen Filip en Maximiliaan. IV. 241, 261, 266, 279.
 Kopij-recht, vroeger bij ons onbekend. X. 320.
 Korbulo. Z. Corbulo.
 KORENHARDT. Z. Koornhart.
 KORF (NIC.), schraapzuchtig Rentmeester in Noord-Holland, geeft aanleiding tot het oproer van 1491. IV. 293.
 KORTENAER, Hollandsch zeevoogd. IX. 152. - Sneuvelt, 1665. *ald.*
 KOSTER. Z. Laurens Jansz.
 Kouseband (Ridderorde van de). VIII. 111, - doch z. X. 305. (H.W.T.)
Kouw (De) te Haarlem, Remonstrantsche verschansing. VIII. 34.
 KRANE (HENDRIK DE). Z. Kuinder.
 KRAY, Oostenrijksch Generaal. XII. 106.
 KRAYENHOFF, Generaal. Over de landing in 1799. XII. 334-338, 348. - Over de Engelsche expeditie tegen Walcheren, 1809. 345-348. XI. 260. - Zijn brief aan Keizer Napoleon, 1813. XII. 357 v. - Zijn gedrag te Amsterdam in 1813 (en de toenmalige betrekking van Bild. tot hem). 356 ond. aan - 366. - Zijne levensbijzonderheden, door hem zelf beschreven, door H.W.T. uitgegeven. XIII. 61 aant.
 Kreil (Bosch van), voorheen in Noord-Holland. II. 35.
 KREMER (J.M.). Zijne *Origines Nassavicae*. VII. 246, 300.
Krengen (een schip), wat dit is. IX. 322.
 Kritiek, uit- en inwendige. XIII. 207. (Z. ook, 107.)
 KROMWEL. Z. op C.
 Kronenburg. Slot van Gerard van Velzen. II. 261. - Ingenomen, 264. en geslecht. 266.
 Kronijk van Egmond. Z. op E. - Van S^t. Baaf te Gent. Z. op B. - Van Minden. I. 150, 168. XIII. 157 v. - (Hollandsche) *Groote Kronijk*, begaat eene groote dwaasheid. II. 113.
 Kronijk-schrijvers (Oude), niet hoog aangeschreven bij Bild. Z.I. 83, 89, 112, 154.
 Kruistocht tegen de Stadingers. Z. Stadingers.
 Krijgszucht onzer voorvaderen. I. 113-117, 331.

Krijgshamer. Z. Strijdhamer.

Krijgskunst (of Taktiek). VII. 271 v. X. 299 v. Z. ook 278. XII. 3, 98 v.

Krijgslist van Graaf Floris I. II. 23. - van een Dordtschen zeeman, 1538. V. 103, 191.

Krijgsraad (Vrije), wat. X. 251. - Beschikkingen van Prins Willem IV over den krijgsraad te Amsterdam. XI. 144.

Kuieren. Z. Kuinder.

KUIK (HERMAN VAN), verslaat Graaf Floris I. II. 23, 233.

KUIK (Heer van). (GODFRIED), Voogd van Hadewich van Richem. II. 41-43.

KUIK (JAN VAN). II. 228, 230, 233, 246-248, 345.

KUILENBURG (HUIBERT VAN), biedt bijstand aan Graaf Willem VI, 1409, 1411. IV. 38, 42.

KUILENBURG (ZWEDER VAN), Bisschop van Utrecht, ten tijde van Filip van Bourgondië. IV. 109-112.

KUILENBURG (Graaf van) (FLORIS I.), laat de Hervorming prediken. VI. 58.

KUILENBURG (FLORIS II, Graaf van). In bezending van wege de Staten Generaal aan de Hollandsche Steden, 1639. VIII. 141. - Vertrouwd raadsman van Frederik Hendrik. X. 309.

KUINDER (HENDRIK DE KRANE, Heer van de), vijand van Graaf Willem (I). II. 69, 71 v., 97.

Kuinder (Graafschap van de). II. 71.

Kuinder (De), plaats, bemachtigd door Sonoy. VI. 135. - (Naams-afleiding, *ald. aant.*)

Kuischheid (Attentaten tegen de). Z. Ontucht.

KUYSER (WILLEM), Hofmeester van Hertog Aalbrecht, vermoord (met Aleid van Poelgeest), 1390. IV. 4.

Kwaden. Z. op de Q.

Kweekschool voor de Zeevaart, bij welke aanleiding opgericht. XII. 164.

L.

LA BOURDONNAYE (*Vic. DESPREZ DE*), Fransch emigrant te Londen, 1795, plannenmaker. XII. 301-303.

- LA FAYETTE (Marq. DE). Uittrekselen uit zijne Mémoires, over de Nederlanden, in 1787. XII. 200-203; - in 1799. 327-329.
- L a f e l d (Slag bij), 1747. XI. 118, 248 v., 283.
- Lafhartigheid van Nederlandsche scheepskapiteinen ten tijde van J. de Witt. IX. 64, 66, 68, 152 v., 257 v. - van Officieren te lande, in 1672. IX. 221.
- L a g e n (Vrije-Heerlijkheid), Zonneleen. I. 190, 329 v.
- L A I N E Z (D.), Opvolger van Ignatius de Loyola, beschuldigd van Pelagianismus. VI. 305. VIII. 179.
- LALAIN (WILLEM VAN), Stadhouders in Holland, onder Filip van Bourgondië, 1440. IV. 148 v.
- LALAIN (JOOST VAN), Stadhouders in Holland, onder Maximiliaan. IV. 233 v., 242 v. - Sneuvelt, 1483. 246.
- LALAIN, Nederlandsch Staatsman. VI. 203. VIII. 2.
- LALAIN (MARIA VAN). Z. Espinoy.
- LA LAU (M^r. J.G.). Zijne dichterlijke vertaling der Latijnsche versen van J. Dousa bij Bild. I. 157 v. Z. *ald.* 339. - van versen van P. Scriverius, bij Bild. I. 313. Z. op *die* bl.
- Lambacheriana*. Zie B. Huydecoper.
- LAMBRECHTSEN (N.C.) geprezen. XII. 312.
- '*Lamenterende Kerk*' (*De*), Wittiaansch geschrift van 1664. IX. 327 v.
- LAMOTIUS, Haagsch Predikant, 1619. VIII. 220 v.
- LA MOTTE, Verrader (1636). VIII. 136.
- LAMPSINS, Prinsgezind Lid der Staten van Holland. XII. 68, 70.
- Landbouw. Z. Fonds.
- L a n d e n (Veldslag bij), 1693. X. 171. - Nadeelig, en toch voordeelig. 278. Z. Veldslag.
- Landing der Engelschen in Noord-Holland. Z. op N. - in Zeeland. Z. op Z.
- Landmacht. Z. Zeemacht.
- Landraad aan Willem I toe te voegen. VI. 183. - Toegevoegd, 1581. VII. 40 v.
- Landverhuizing, niet te verhinderen. V. 243.
- Landverraad, gevaarlijke laster. IX. 78.

Landzaten, in 1794. XII. 100, 247, 254.

LANGE (DE), Burgemeester van Gouda, te Utrecht, 1618. VIII. 46.

LANGE (DE), Burgemeester te Enkhuizen tijdens J. de Witt. IX. 78.

LANGHALS, Ontfanger en weleer Bailluw te Gent. Gemarteld door de Gentenaars onder Maximiliaan. IV. 265 v.

LANGUET (HUB.), Beroemd geleerde en staatsman, raadsman van Willem I. VIII. 254 v. Z. ook VI. 282.

LANNOY (JAN VAN), Stadhouder in Holland onder Filip van Bourgondië. IV. 148, 152. Z. ook 175.

LANNOY, Nederlander, Veldheer voor Karel V in Italië. V. 40-43, 50-57.

LANNOY (Freule DE), Dichteres. Z.V. 171.

LAUD, Aartsbisschop, gelaakt. VIII. 189.

Laudemium. I. 306.

LAUDON, Oostenrijksch Generaal. XII. 55.

LAURENS JANSZON (KOSTER), Uitvinder (?) der Drukkunst. IV. 112 v., 349 v. 'LAURENS (*Papieren van*)' (1780), aanleiding tot den Engelschen oorlog. XII. (46), 155.

LAURENTIUS (JAC.). Zijn *Grotius papizans*. VIII. 195, 250.

LAVATER, verdedigd tegen laster. III. 314, 315 aant. - Zijn oordeel over Frederik Hendrik. X. 306. - Over R.M. van Goens. XII. 160.

LAW (JOHN) en zijn finantie-systema. XI. 58, 220-223.

LEDENBERG. VIII. 46. - Gevat. 62. - Maakt zich van kant. 73. - Veroordeeld. 85.

Ledig, liedig, man. I. 319 v.

LEEMANS (Dr. C.). XIII. 86.

Leen, leenen. I. 109 v., 113-125. - Lof van het Leenstelsel. 122-124. (XIII. 115.)

- Kluit's denkbeeld over den oorsprong der Leenen. 124 v. Doch z. *ald.* en 330-334. XIII. 116. - Leenrecht. I. 117, 298-338. - Leenhoven. 308. - Leenheers plicht. 305. - Leenverlei. *ald.* - Leen-verlei bij voorraad, en mede-verlei. Z. III. 8. - Leendrager. Z. *Provasallus*. - Leen verheffen. I. 305 v. IV. 307. - Hoofd- of achter-leenen. I. 320 enz. - Oude

en nieuwe leenen. I. 310. - Manlijke of vrouwen-leenen. I. 310 enz. II. 79. III. 143 v, 167 v. - Leenen ten Gelderschen of Zutfenschen rechte. I. 112. XIII. 114. - Leenverbeiders. III. 8, 220. - Leenverval. Z. Verval. - Leenstam. I. 324. - Leenmanschap, leenmannen (ontslag van 's Konings leenmannen, door de Staten bij de afzweering). VII. 32-35. - Een *Leenman* is geen *onderdaan*, *ald.* en I. 335. VI. 50, 93. - Verdeeling (splitsing) van leenen, schadelijk. III. 123 v., 130. - Leenverband van Holland met het Duitsche rijk. I. 121. V. 155 v. - Hoe vervallen. I. 122. - Z. voorts XIII. 114 v. en op *Feudum*, *feuda*.
Leenen (werkwoord), leening. I. 301.
 Leerstukken (Bepaling van) noodig. VII. 113.
 Leesgezelschappen (Revolutionaire). XII. 255.
 L e e u w a r d e n . Beroerte aldaar, onder Willem Lodewijk. VIII. 24.
Legitimiteit. VIII. 175 aant. XII. 194. (H.W.T.)
 LEICESTER. Z. Leicester.
 L e i d e n . Hoeksche onlusten aldaar. IV. 151 v., 233 v. - Belegerd door Fred. d'Alva en Valdez. VI. 164-167. - Dit beleg opgebroken. 169. - Tweede en benauwende belegering. 173 v. - Ontzet. 176 v. - Be Universiteit aldaar gesticht door Willem I, 1575. 177 v., 271. Z. nog 269-281. - Twist van Regeering en Predikanten. VII. 20 v. - Leycestersche conspiratie. 154 v., 237. - Barnevelds tanden aldaar. VIII. 34. - Genoodzaakt ter verheffing van Willem III. IX. 231. - Wil alles toegeven aan Lodewijk XIV. X. 7. - Be Regeering veranderd. 33 v. - Geschil over de keus van Schepenen. 119 v. (264). - in 1748. XI. 147 v. - Vrijcorps-razernij aldaar vóór 1787. XII. 63.
 L e i m u i d e n . De Hertog van Brunswijk verwijt aldaar in 1787. XII. 78.
 L e i p z i g (Veldslag bij), 1813. XII. 124.
 L e k (rivier), tak van den Rhijn. I. 226 v.
 Leliën - (of ook andere figuren) - in het Fransche wapen. XIII. 213.
 L e m m e r (Naams-beteekenis). I. 231.
 LENNEP (G. VAN). Geprezen. I. IX.

LENNEP (J. VAN), (*De Amsterdamsche Winteravond*, 1832?) I. 218. - Zijn *Leerboek der Geschiedenis des Vaderlands*. XIII. 54. - Zijne verdediging der Friesche Geschiedsage. 187.

LEO (PAUS). Gered door Karel den Groote, kroont hem tot Keizer. I. 94 v.

LEO X. Wordt Paus, 1513. V. 4. - Doet Luther in den kerkban. 31. - Sterft, vergeven, 1522. 33.

LEO (HENR.), Remonstrantsch Predikant. Neemt de acte van stilstand aan. VIII. 89.

Leonidas, Zie W. van Haren.

LEONORE, oudste dochter van Filip den Schoone. Geboren. IV. 312. - Weduwe van Koning Emanuel van Portugal, verloofd aan François I van Frankrijk. V. 45, 70. - Hij trouwt haar. 79.

LEOPOLD (I), Duitsch Keizer, 1658. IX. 115. - Vraagt bijstand van de Staten Generaal tegen de Turken. 151. - Wenscht toe te treden tot de Quadruple Alliantie (1666). 174. - Stelt zich aan 't hoofd der Duitsche Vorsten tegen Lodewijk XIV, 1672. X. 15. - Sterft, 1705. XI. 27.

LEOPOLD II. Wordt Keizer, 1790. XII. 87. - Herwint de Nederlanden. 88 v. - Sterft. 89.

Lettres historiques (etc.) XII. 149.

LEUNCLAVIUS (JOANNES), Latijnsch uitgever van Aldegonde's Redevoering van 1578. VI. 283.

Leuven. Bloei der stad - doch opstanden aldaar, in de 14de en 15de eeuw. I. 282. - Be Universiteit er gesticht in 1425. *ald.* - Slaat Maarten van Rossum af (1542). V. 130 v.

LEVA (ANT. DE), Veldheer van Karel V in Italië. V. 42^(*), 69.

Levenswijs (Zuinige) der Nederlanders in de 17de eeuw. IX. 268 v.X. 323 v.

LEWE VAN ADUARD, Staats-Gezant in Oostfriesland. XI. 95 v.

Lexmond, verbrand door Floris den Zwarte. II. 41.

LEYCESTER (Graaf van). Komt herwaard als Gouverneur Generaal voor Koningin Elisabeth. VII. 97. - Zijne instructie. 98 v. - Men heeft het opzet om hem te dwars-

(*) (Lava, bl. 42, is drukfout.)

boomen, eer hij nog hier is. 101. (en dit geschiedt dan ook op alle wijzen, tot hij voor de eerste reize weêr naar Engeland vertrekt. 129.) - Hij laat zich aanstellen door de Staten Generaal. 103-105. - Hij behartigt de kerkelijke zaken. 114. (enz. Z. Kerkenordening.) - Komt weêr terug. 144. - Zijne geheime instructie, en twist daarover met Oldenbarnevelt. 146 v. - Zijne verdere handelingen hier te lande. 144-154. - Hij geeft het op, en vertrekt. 155. - Oordeel over hem. 155-157. - Zijne medaille. 154 aant. - Sterft, 170. Z. nog 296 v. *L e y d e n*. Z. op Leiden.

Liberale gift in Holland, 1748. XI. 126.

Liberalismus, niet te verwarren met republicanismus. I. xiv. - Gaat in Nederland gaarn gepaard met zucht voor Oranje, en met Godsdienstigen zin; doch heeft afkeer, van hen die den Godsdienst zouden willen gebruiken tot dekmantel van staatszucht. 219.

Liberi. Z. Vrije lieden.

Licenten. Z. Convoijen.

LICHTENBERG (JAN VAN), Burgemeester van Utrecht, neemt den Bisschop gevangen, 1299. III. 29.

LICHTENBERG (JACOB VAN) te Utrecht. Doodgeslagen. III. 41. - Verdere Lichtenbergsche twisten. 94. IV. 43 v. - De Lichtenbergers Hollandschgezind. *ald.*

Lid. I. 320.

Lieden, Ligij. I. 319 v.

LIEFDE (DE), Vice-Admiraal. Sneuvelt, 1673. X. 51.

Liefhebberij-Tooneel. Z. op de T.

L i g u r i s c h e Republiek. XII. 106.

LILLIEROOT, Zweedsch Gezant bij de vrede-onderhandeling te Rijswijk. X. 182.

L i m b u r g, Gewest. I. 287. (Strijd over Limburg tusschen Brabant en Gelder. II. 201 v.)

L i m b u r g, Stad door de Franschen genomen, 1695. X. 61.

LIMBURG (Hertog van), komt den Graaf van Loon te hulp, doch laat hem in den steek. II. 96.

LINDEN (D. VAN DER), Procureur, weigert, als Bild., den eed in 1795. XII. 324 v.

LINGUET, Politiek schrijver, ter gunste van Keizer Josef II, over de vrije vaart op de Schelde. XII. 55. Z. over hem. 172.

LIP (Graaf VAN DER), Broeder van den Bisschop van Munster, 1225. II. 118. -

LIP (JAN VAN DER) die 50 zonen had, 1493. *ald.* aant.

LLORENTE, over de Vrijmetselarij. III. 289-291, 307 v. - Over de Inquisitie. V. 204-219. VI. 305 v. - Over Don Carlos. VI. 258-262.

LODEWYK de Godvruchtige, zoon van Karel den Groote. Komt tot de regeering, 814, en herstelt de Friezen in hun erfrecht. I. 100. - Vestigt de Noormannen hier te lande. 100 v. - Tot Keizer gekroond, 816. 101. - Geeft reeds in 818 zijne drie zoons deel in 't bewind. 102. - Wil zijn zoon uit het tweede huwelijk ook een gebied geven. 104. - Hierover beoorlogen hem de drie anderen, *ald.* - Hij sterft, 840. *ald.*

LODEWYK, jongste zoon van Lodewijk den Godvruchtige uit diens eerste huwelijk. I. 102, 104. - Koning van Beieren, 104. - Oorlog met twee zijner broeders om nadere rijksverdeeling. 104 v. - Z. ook 106.

LODEWYK *de Duitscher*, kleinzoon van den Godvruchtige. I. 105. - Vestigt den Deenschen vorst Rorik in Saxen. 148.

LODEWYK II, Keizer. I. 153. - Sterft, 875. 157.

LODEWYK, de jongere, zijn zoon. Verkrijgt alle de Nederlanden, 879. I. 157. - Oorlog met de Noormannen. 158. - Sterft, 882. *ald.*

LODEWYK de Stamelaar, zoon van Karel de Kale, overlijdt, 878. I. 157. - Zijn zoon Lodewyk. *ald.*

LODEWYK VI, de Dikke, Koning van Frankrijk. II. 38.

LODEWYK, Graaf van Loon, gemaal van Ada van Holland. Z. op LOON.

LODEWYK IX, Koning van Frankrijk (*St. Louis*), bemiddelt in 1256 den vrede tusschen Margareta van Vlaanderen (Zwarte Margriet) en hare kinderen, en tusschen haar en Floris den Voogd. II. 159.

LODEWYK X. Wordt Koning van Frankrijk, 1314. - Is schoonvader van onzen. Graaf Willem III, die hem te hulp komt. Overlijdt, 1316. III. 78, 80.

LODEWYK VAN NEVERS, Graaf van Vlaanderen. Doet in 1328 afstand van zijn recht op Zeeland. III. 81.

LODEWYK VAN BEIEREN, kleinzoon van Keizer Rudolf. III. 90. - Tot Keizer verkozen, 1314. 86. - Trouwt Margareta, dochter van onzen Graaf Willem III, 1324. *ald.* - Maakt Holland, Zeeland en Friesland tot vrije rijks-leenen. 84. - in vijandschap met Paus Johannes XXII. 89 v. - Verdrijft hem uit Italië, en wordt tot Keizer gekroond, 1328. 91 v. - Zwak van character. 128, 152. - Verlijdt zijne gemalin met de Hollandsche Graafschappen, na het overlijden van haar broeder Graaf Willem IV, 1346. 137. (Z. 126-140.) - Overlijdt (1347). 152.

LODEWYK de Romein, ouder zoon van Keizer Lodewijk en Margareta. III. 172. - Maakt aanspraak op de regeering dezer landen; doch laat zich afkopen. 189 v.

(LODEWYK) VAN DER MALE, Graaf van Vlaanderen. III. 210 v. - De Gentenaars staan tegen hem op. 211. - Worden geslagen te Rozenbeek, 1382. 213. - Hij overlijdt, 1384. *ald.* - Twist met onzen Hertog Aalbrecht. IV. 23.

LODEWYK, Dauphin van Frankrijk, zoon van Koning Karel VI. IV. 46 v., 344.

LODEWYK VAN BOURBON, Bisschop van Luik. IV. 187. - Vermoord door Graaf Willem van der Mark. 241.

LODEWYK XI, Koning van Frankrijk. Nog als Dauphin in onmin met zijn vader Karel VII, 1440. IV. 153. - Met Filip den Goede. 154. - Wijkt tot dezen, 1456. 174 v. (358). - Wordt Koning, 1461. 153, 176 v. - Belaagt en bestookt en beoorloogt sedert, met tusschenpoozen van bestand, Filip en diens zoon Karel, tot dat deze bij Nancy in 1477 omkomt. 177. (enz. telkens tot 213.) - Daarna tracht hij zich meester te maken van Karels nagelaten erfdochter Maria en hare bezittingen en is vijandig tegen Maximiliaan. 217. (enz. doorgaans tot 242.) - Sterft. 1482. 247.

LODEWYK XII, Koning van Frankrijk. Wordt Koning. IV. 311. - Vijandig tegen Maximiliaan, niet tegen diens zoon Filip den Schoone. 320-324. Z. voorts 326, 332. V. 1, 3. - Sterft 1 Januarij 1514. 9. - Ongunstig oordeel van B. over hem. *ald.*

LODEWYK VAN NASSAU. Z. bij Nassau.

LODEWYK XIII, Koning van Frankrijk. Verbindt zich met den Staat. VIII. 100. - Beoorloogt in verbond met denzelven Spanje in de Nederlanden. 131 v. - Sterft, 1643. 151. (Z. nog over hem BAYLE, aang. bij bl. 241.)

LODEWYK XIV. Komt tot den troon, 4 jaar oud zijnde; trouwt de Spaansche Infante en sluit den Pyreneschen vrede. IX. 115 v. - Wordt aangezocht door J. de Witt. 119 v., 145 v. - Heeft het oog op de Spaansche Nederlanden. 143 (enz.), 161 (enz.), 182 (enz.) - Zendt bijstand tegen den Bisschop van Munster (dien hij zelf opgestookt had). 160 v. - Verklaart den oorlog aan Karel II. 172. - Sluit vrede te Breda. 182. - Trekt de verbonden af van de triple (en quadruple) alliantie. 196 v. - Valt in Lotharingen. 201. - Is verbitterd op Willem III wegens een geweigerd huwelijk. 208. - Verklaart den oorlog aan den Staat. 212. - Trekt over den Rijn. 216. (XI. 261.) - en vermeestert drie provinciën. 206, 207. - Verwijlt te Rhenen na zijn buitensporige eischen. X.4-6. - Vervolg der onderhandeling. 6. - Zijne ontrouwe en feitelijke handelwijze na den vrede (80-108. - Is ten toppunt van macht gestegen en haakt naar de algemeene oppermacht. 108, 149. - Herroept het edict van Nantes. 124. - Valt in. Duitschland. 138. - Verklaart den oorlog aan Nederland en aan Spanje. 148. - Neemt Namen in. 164. - Wenscht vrede. 172. - Sluit den vrede van Rijswijk. 179-187. - Bezorgt zijn kleinzoon de opvolging in Spanje. 188-194. - Oorlog daaruit ontstaan. XI. 20 (enz.) - Krijgsbedrijven in denzelven, in 1702. bl.20-22. - in 1703. bl. 24. - in 1704. bl. 25. - in 1705. bl. 26. - in 1706. bl. 28. - in 1707. bl. 31 v. - in 1708. bl. 32. - in 1709. bl. 34. - in 1710. bl. 36. - in 1711. bl. 39. - in 1712. bl. 41 v. - in 1714. bl. 48. - Lodewijk sterft. 52. - Bestraft Koningin Christina niet over het ombrengen van Monaldeschi. XII. 195. (LODEWYK) VAN BOURBON, Koning van Spanje, regeert slechts 7 maanden. XI. 63.

LODEWYK ERNST, Hertog van Brunswijk Wolfenbützel. Z. Brunswijk.

LODEWYK XVI. Wordt Koning van Frankrijk, 1774. XII. 42. - Komt de Americanen te hulp tegen Engeland, *ald.* - Zijn gedrag (en lijden) in de Fransche beroeringen en omwenteling. 88-95. (Z. 194.)

LODEWYK NAPOLEON, Koning van Holland, 1806. XII. 113, 115, 119, 341, 348. Z. nog VI. 177.

LODEWYK XVIII, Koning van Frankrijk. Z. Fransche Koningen.

Loevestein, in 1570 overrompeld door Herman de Ruyter. VI. 120, 262. - Zes leden der Hollandsche Staten aldaar gevangen gezet door Willem II. IX. 16 v. - Ontslagen. 22 v. Z. voorts bl. 43.
Loevesteinsche factie. VIII. 52. IX. 58, 259, 321. XII. 38-40.
 Loire, - als grensrivier van Frankrijk. - I. 58. XIII. 106.
 LOMBARD DE LANGRES, Fransch Minister hier te lande na 1795. Getuigt van de knevelarijen van Frankrijk tegen de Bataafsche Republiek. XII. 103, 326 v.
 Lombardhouden, afgekeurd door de Hervormden. VI. 171.
 Londen (Brand van), 1666. IX. 172 v.
 Londonderry, stad in Ierland, valt Willem III toe, 1688. X. 149.
 LONG (LE), Geschiedschrijver. Gelaakt door Bild. I. 344. II. 247.
 Longobarden. Naams-oorsprong. I. 64, 299. - Van waar afkomstig. I. 64. - Vallen in Italië, *ald.*
 LONGUEVILLE (Duc de). Het Prinsdom Oranje hem gegeven door Lodewijk XIV. X. 92.
Lont ruiken. VI. 265.
Lonten. Z. op Doove.
 LOON (LODEWYK, Graaf VAN) of Los, gemaal van Ada van Holland, 1203. II. 80-84. - Zijne worsteling met Graaf Willem I. 90-97, 101-110. - Sterft, 1218. 110 v. - Zijne vier broeders. 94, 99, 106, 111.
 LOON (VAN), Hollandsch geschiedschrijver. Domheden van hem. I. 341-344.
Looper, sleutel. Waarom Keizer genaamd en Diederik. I. 325 v.
 LOOS (CORN.) (CALLIDIUS). VI. 226 v.
 Loosduinen. II. 117.
 LOOSJES PZ.(A.). Zijne Vaderlandsche Tooneelstukken. XII. 186.
 Lotharingen. I. 105, 196-198, 297. (Opper- en Neder-Lotharingen. XI. 106.) - Behoorden de Nederlanden onder Lotharingen? XIII. 166. - Karel de Stoute valt in Lotharingen. IV. 211. - Komt er om. 214. - Lodewijk XIV overweldigt Lotharingen. IX. 201. - dat bij den vrede van Nymegen hem gelaten wordt. 180. - Over den titel van den zoon des verdreven Hertogs. 65 aant., 260.

LOTHARINGEN (Hertog van). Z. op René.
 LOTHARINGEN (Prins KAREL VAN). Z. op K.
 LOTHARIS. Z. op Klotaris.
 LOTHARIS (of LOTHARIUS I), Keizer, zoon van Lodewijk den Godvruchtige. I. 102.
 - Verkrijgt deel in 't bewind, 818. I. 102. - Oorlogt met zijne broeders. 104. -
 Sterft, 855. 149.
 LOTHARIS II, middelste zoon van Lotharis I, Koning van Lotharingen. I. 105. Z.
 voorts 153-155. - Hij sterft, 869. 155.
 LOTHARIS III. Staat zijn recht op Lotharingen af. I. 106.
 LOTHARIS II, Keizer, halfbroeder van Petronella van Holland. II. 35. - Keizer,
 1125. 38. - Bevredigt Diederik en Floris van Holland. 39. - Doet de moordenaars
 van Floris in den rijksban. 41. - Sterft, 1137. 42. - Zijn lof. *ald.*
 LOUISE VAN SAVOYE, moeder van François I. Is oorzaak dat de Connestabel
 van Bourbon tot Karel V overgaat, 1523. V. 36. - Hare bemoeiingen ten
 voordeele van haar gevangen zoon. 41, 49.
 LOUISE DE COLIGNY. Trouwt Willem I, 1583. VII. 65. - Houdt de Barnevelds-partij.
 VIII. 32 v., 42, 45, 83. - Sterft. 93. Z. nog 223. X. 303 v.
 LOUVOIS, Fransch Staatsdienaar. X. 166, - Zijn zoon. *ald.*
 LUBBERTI (SIBRANDUS). Z. op de S.
 L u b e k k e r s . Z. Oosterlingen.
 LUCARIS (CYRILLUS). Valsch beschuldigd door H. Grotius. VIII. 195 o.a., 196.
 LUCAS, Evangelist. Over publiciteit. XI. 225.
Lucianisten. Ketter-secte in de 16de eeuw. III. 301.
Lucius Antistius Constans. Niet Spinosa, maar denkelijk De la Court. X. 322.
 LUCUMO (EPPIUS). Z. Heerkens.
 LUIKEN, Advocaat en Fiscaal, aarts-kees. XII. 53.
 L u i k e r l a n d . I. 288.
 Luiksche oproeren. IV. 34-36, 132, 180 v. (Z. Dinant), 187-194, 241, 288 v.
 LUITGARDE, Gemalin van Graaf Aarnout. II. 6.

LUMBRES (Heer van), Admiraal der Watergeuzen. VI. 120.

LUMEY VAN DER MARK, Hoofd der Watergeuzen die den Briel innemen. VI. 126.
- Woest en wreed. 134, 150, 154. - Luitenant-Stadhouder van Willem I in Holland. 146 v. - Tracht te vergeefs Haarlem te ontzetten. 157. - Afgezet door de Staten en Willem I. 160 v. - Z. nog VII. 281. - Geslacht van Lumey. V. 37.

Lunenburg (Slag bij), 1813. XII. 123.

S^t. LUPUS, tegenstrever van Pelagius. VIII. 178.

LUPUS, Carmeliet te Mechelen, brengt de stad aan Parma. VII. 16.

LUTHER. V. 30 v., 76 v. - Overlijdt. 144. Z. nog VIII. 182. - (Z. voorts op Reformatie.) - Luthersche leer. VI. 48.

Lutzen (Slag bij), 1813. XII. 124.

Luxemburg, als Nederlandsch gewest. I. 287. - Het Hertogdom L. wederrechtlijk geëigend door Lodewijk XIV, 1681. X. 89. - De stad Luxemburg door hem veroverd. 105, 106.

LUXEMBURG (Hertog VAN), Fransch legerhoofd in 1672, en Bevelhebber in Utrecht. X. 40 v. (Bijzonderheden over de zaken in Holland, uit zijne *Correspondence*, bl. 229-236.) - Zijne tocht naar Bodegraven en Zwammerdam. 40-43. (Z. ook *Pain et Vin*.) - Ontruimt het land. 49. - In het veld tegen over Willem III, vóór den Nymeeuschen vrede. 67, 80. - Na 1688. 161-166. - Sterft. 174. Z. nog over hem 235 v.

LUYKEN (JAN), was leermeester van Rom. de Hooghe. VII. 235.

LUZAC (EL.), over J. de Witt. IX. 62, 159. - Schrijft tegen H. Calkoen. XII. 47. - Mishandeld door de Patriotten te Utrecht. 157.

LUZAC (L.C.). I. xxiii. X. 257.

LYDIUS (JAC.), Predikant te Dordrecht, en zijn *Belgium gloriosum*. X. 317 v.

Lijfeigenen. I. 314 v. - Afschaffing der lijfeigenschap in Nederland. XIII. 115.

Lijfrenten verkoopen. III. 255.

Lijkfeestdagen. III. 83.

LYNDEN (Baron VAN) VAN HEMMEN. Belangrijke geschiedkundige opmerkingen van hem. II. 330, 332, 344. III. 227.

M.

Ma - als wortel, en van daar *maaien*, *made*, *maan*, *mengen*, *maat*, ook *mank*, *mangel*, *mangelen*, enz. II. 323.

MAALSON, Syndicus van West-Friesland. VII. 175.

Maaltijd van Willem III in 1672. XI. 280 v.

Maart- en Mei-velden. I. 113, 339.

MAARTEN VAN ROSSUM (of Rossem). Z. op R.

MAASDAM (Heer VAN). Z. Van Dorp.

Maastricht. Belegerd door de Luikenaars, 1406. IV. 35. - Veroverd op de

Staatschen door Parma, 1580. VII. 12. - Door Lodewijk XIV, 1673. X. 46. -

Vergeefs belegerd door Willem III, 1676. 64. - Na den vrede van Nymegen

onthouden aan Spanje, ondanks een tractaat van 1673. 83. - Aan de Franschen overgegeven, 1748. XI. 127. Z. ook XII. 171.

MACCOVIUS. Z. Makkovius.

Macht. Z. Recht.

MACHTELD VAN VELSEN. Z. Velsen.

MACHTELD VAN LANKASTER, Gemalin van Graaf Willem V. III. 174, 184-187. -

Verstoken van het Regentschap bij zijne krankzinnigheid. 258-266.

MACHTELD (van Gelre, Weduwe van Kleef). III. 214.

MACK, Oostenrijksch Generaal. XII. 106, 342.

Maconnerie. Z. Vrij Metselarij.

Maetsuwe (strijdkolven). II. 152.

MAERLANT (J. VAN) vertaalt *Miles*, krijgsknecht, door *Ridder*. I. 328.

MAGELLAAN (FERD.) ontdekt de Molukken. V. 34.

Magistraat. Z. Stedelijke Regeeringen.

MAGNET, *Inspecteur de la Librairie*, verhindert de uitgave van *Bilderdijs*

Geschiedenis des Vaderlands. I. VIII.

MAGNIN, Drentsch geschiedkundige. XIII. 185.

MAINTENON (Mad. DE), deelt in een' moordaanslag tegen Willem III. X. 166.

Majestas realis et personalis. I. 136. VII. 44, 269. XIII. 119.

Majestatis crimen. VI. 84, 90, 93. X. 222 v.

Majorka. Opstand aldaar tegen Karel V. V. 36.
 Makassar door Nederland veroverd. IX. 198.
 MAKKOVIUS, Professor te Franeker, op de Synode te Dordrecht vrijgesproken van onrechtzinnigheid. VIII. 80, 234.
Malberg, in de Salische wet. I. 47 aant.
Malcontenten. VI. 213 (218). VII. 11. Z. Walsche Provinciën.
Malle midden (beau milieu, juste milieu). VI. 199 v. (aant.) IX. 174. X. 87.
Mallum, maal. I. 131.
Malplaquet (Slag van), 1709. XI. 34.
Maltha, door Buonaparte genomen, 1798. XII. 107.
Man, mannen of lieden, leenman, mans-man enz. I. 319-322.
 MANDRILLON, Fransch zendeling hier te lande omstreeks 1787. XII. 204 v.
Manicheën, verwant aan de Gnostiken. - Manichaeïsmus. II. 124 v., 331. III. 243 v., 276 enz.
Mank, mangel, mangelen, enz. II. 323.
 MANSFELD (Graaf VAN). Door Filip II tot Stadhouder van Luxemburg aangesteld. VI. 14. - Doet den nieuwen eed van getrouwheid. 72. - Sterft, 1595. 184. Z. ook VII. 179.
 MANZON, door de Patriotten mishandeld te Utrecht. XII. 157.
 MAR (Graaf VAN), Schotsch rebel tegen Koning George I. XI. 51.
 MARCELLUS, II, Paus. Sterft, 1555. V. 201. VI. 221.
Mare liberum - clausum. VIII. 138, 241 v.
Marezati. I. 231.
 MARGARETA (niet Margaretha). IV. 339.
 MARGARETA, Gravin van Vlaanderen (Zwarte Margriet). I. 264 v., 321. - Hare opvolging in het Graafschap, huwlijken, kinderen, leenbetrekkingen en twisten met Graaf (Koning) Willem II, en twisten met hare eigen kinderen. II. 131-149.
 MARGARETA, dochter van Graaf Willem III, gehuwd aan Keizer Lodewijk. III. 86, 124. - Erft Henegouwen van haren broeder Graaf Willem IV, en ontfangt daarbij van haren gemaal Keizer Lodewijk, Holland en Zeeland, 1345. 128-137. - Had geen recht tot de leensopvol-

ging. 167-169. - Is slechts kort hier te lande. 138. - Onwil der landzaten tegen haar. 135 v., 156. - Doet als Gravin vele vergunningen. 140 v., 143. - Draagt het bewind over aan haar zoon Willem (V). 141 v. - Staat Holland, Zeeland en Friesland aan hem af, doch tegen eene jaarlijksche uitkeering, die hij niet kan voldoen. 153 v. - Zij herroept haren afstand. 159. - Haar aanhang (de Hoekschen, z. bl. 160, 164.) begint de vijandlijkheden. 159, 169. - doch delft het onderspit. 169. - Zij roept de hulp in van Koning Eduard III, en biedt hem de landen aan. 170. (Zij had Willem Zeeland aangeboden, en hij had dit aangenomen, doch zonder gevolg. 171 v.) - Met Engelsche hulp slaat zij Willem, bij Arnemuiden. 170, 172 v. - doch wordt wederom geslagen en vlucht naar Engeland. 174. - Verzoent zich met haar' zoon, 174-176. - Sterft, 1355. 177. MARGAREET VAN BRIGA of Kleef, tweede gemalin van Hertog Aalbrecht. IV. 6, 25 v., 340. Z. Boedel.

MARGARETA of Margareet, dochter van Hertog Aalbrecht, gehuwd aan Hertog Jan van Bourgondië. IV. 2.

MARGARETA VAN BOURGONDIE, tweede gemalin van Hertog Willem VI, moeder van Jacoba. IV. 45. - Geprezen. 56. - Z. nog 79, 93, 119. - Verdacht. 122. - Sterft, 1441. 147.

MARGARETE VAN YORK, gehuwd aan Karel den Stoute. IV. 189, 218, 222, 234, 284, (mengt zich in de Engelsche zaken,) 309 v., 322. - Zij sterft, 1503. 323.

MARGARETA, dochter van Keizer Maximiliaan en Maria van Bourgondië, geboren 1480. IV. 239. - Verloofd aan Karel (VIII) van Frankrijk. 241. - terug gezonden. 242. - haar zonderlinge droom. *ald.* aant. - Uitgetrouwd aan Prins Joan van Arragon. 310. - Zeegevaar (en grafschrift dat zij zich maakt). 311. V. 237-240. - De Prins sterft. IV. 311, 321. - Zij hertrouwt aan Hertog Filibert van Savoye. 322. - die sterft. 326. - Zij wordt Gouvernante der Nederlanden. V. 3, 33, en voorts nog 37, 41, 49, 70, 184. - Zij sterft, 1530. 78. VI. 302. - Hare zinspreuk, *ald.*

MARGARETA, natuurlijke dochter van Karel V, trouwt Alex. de Medicis, V. 69-71. - Door Filip II aangesteld tot Algemeen Landvoogdes der Nederlanden. VI. 14. - Hare gedragingen in die hoedanigheid. 34, 39, 52-82. - Wordt weder naar de Nederlanden gezonden, doch vruchteloos. VII. 25 v.

MARGRIET (Zwarte). Z. Margareta van Vlaanderen.

Margrieten. IV. 2 v., 339, 372.

MARIA, van Brabant. Trouwt met Keizer. Otto. II. 108. - Hertrouwt na Otto's dood met Graaf Willem I. 112.

MARIA van Bourgondië. Geboren. IV. 165. - Door welk recht zij haren vader in deze graafschappen opvolgt. IV. 128, 216 - Door haren vader verloofd aan Maximiliaan, zoon van Keizer Frederik III. 206, 217 v. - en is hem genegen. 220, 227. - Lodewijk XI van Frankrijk wil haar voor zijnen zoon, of hare landen voor zich. 217. - Geeft het Groot-Privilegie. 219. - Trouwt Maximiliaan van Oostenrijk. 228. - Hare kinderen. 239. - Sterft, 1482. *ald.*

MARIA, dochter van Filip den Schoone, zuster van Karel V. Geboren. IV. 331. - Trouwt. V. 12. - Wordt weduwe. 12, 53. - Landvoogdes der Nederlanden. 78. - Hare verrichtingen. 80, 98, 105, 109, 113, 123, 150.

MARIA, Koningin van Engeland, getrouwd aan Filip (II), 1554. V. 167, 168. - Sterft, 1558. VI. 12.

MARIA VAN LALAIN, verdedigt Doornik tegen Parma, 1591. VII. 42, 287.

(MARIA VAN REIGERSBERGEN), Huisvrouw van H. de Groot (gehekeld door Bild.). VIII. 94.

(MARIA DE MEDICIS), moeder van Lodewijk XIII. VIII. 131, 155 v., 241.

MARIA, gemalin van Willem III. X. (58), 73, 75. - Koningin van Engeland. 147, 163. - Sterft, 1695. 174. - Z. nog 288, 293.

MARIA THERESIA, Erfdochter van Keizer Karel VI. XI. 72. - Trouwt aan Frans, Hertog van Lotharingen. 80 v. - Over haar erfrecht. 234-236. - Oorlogen die zij voor hare erfopvolging te voeren heeft. 81-94, 98 en v. - Haar wrok tegen Frederik II. XII. 11.

Mark, Markgraven. I. 298.

MARK (WILLEM VAN DER). Vermoordt den Bisschop van Luik. IV. 241. - Gestraft door Maximiliaan. 250. - Zijne broeders en bloedverwanten. V. 13, 37, 117.

MARLBOROUGH, Engelsch krijgsoverste tegen Lodewijk XIV. X. 6, 21 v., 25, 26, 33, 37 v. - Teruggeroepen. 40.

MARNIX. Z. Aldegonde.

MARQUETTE (Heer van), Gouverneur van Ostende. VII. 200.

MARSHAM (Jufvr.), Gunsteling van Koningin Anna van Engeland. XI. 38, 49.

Martel (strijdhamer). I. 291.

S^t. Martin's translatie (4 Julij). III. 256 v.

MARTYN V, Paus; 1418. IV. 80 v., 109 v.

Martinisten (Lutheranen). Z. bij Calvinisten.

S^t. MARTIN (de), Martinisten (aanhangers van de *S^t. M.*). III. 315.

MARWYK, Stadhouder van Groningen voor Karel van Gelre. V. 48.

Mase, Masoney. III. 289.

MASSENBACH (VAN), Pruisisch Officier en Geschiedschrijver. Zijn verhaal over 1787. XII. 206.

Mathematici. III. 270, 283.

Mathematicus (geen goed Staatsman). XII. 42.

MATHILDE van Vlaanderen, gehuwd aan Koning Willem van Engeland, den Veroveraar. II. 32.

MATTHAEUS *Parisiensis*. 'Bespottelijk.' II. 129.

MATTHIAS, Aartshertog van Oostenrijk. Door de Algemeene Staten tot algemeen Landvoogd der Nederlanden aangenomen. VI. 205. - Zonder macht. 206. (Griffier van den Prins van Oranje, *ald.*) - Kan geene betaling zijner wedde krijgen. VII. 14, 41. - Men handelt, ondanks hem, met Anjou. 37. - Doet afstand van de Landvoogdij en vertrekt. 41. Z. nog 289 v.

MAURIER (D'AUBERY DU), Fransch Ambassadeur bij den Staat, vriend van Oldenbarneveld. VIII. 39, 71.

MAURITS VAN NASSAU. Genoemd naar Maurits van Saxen, V. 167. - Zijne tegenwoordigheid van geest bij den moordaanslag van Jauregui. VII. 47. - Of hij recht had tot de opvolging in het Graafschap. 88 v., 261 v. - Zijne betrekkingen als jongeling onder Oldenbarneveld en Leycester. 84, 85, 89, 101. ('geboren Prins van Oranje' getiteld. 101.) 123, 126, 137 v., 149, 154, 159, 163, 164 v., 171, 172 (270, 299. VIII. 63.) - Wordt Stadhouder van Utrecht en Overijssel en Gelderland. 177, en begint nu zijn eigene loopbaan, *ald.* - Zijne uitmuntende krijgskunst. 178. - Zijne krijgsverrichtingen vóór het Bestand. 179 v., 182 v., 184, 186. - Gaat zijn broe-

der Filip Willem begroeten. 186. - Levert zijn eersten veldslag. 190. Z. voorts 193 v., 195. - Wordt genoopt tot den tocht naar Vlaanderen en neemt dit kwalijk aan Barneveld. 193, 196 v. - Wint den slag bij Nieuwpoort. 197 v. (299. Z. Nieuwpoort.) Z. voorts 199 v., 201, 203 v. - Zijn aanzien stijgt door den oorlog. 201. - Zijne houding ten aanzien van vrede of bestand, en de handelingen van Barneveld en Jeannin daarover met hem. 206 (enz.) 219. - Ontfangt vergoeding voor hetgeen hij bij het Bestand verloren had. VIII. 2 v. - Kan niet langer buiten de kerkgeschillen blijven. 27 v., 193. - Gaat ter preek bij de Contra-Remonstranten. 30, 31, 193. - Kan de Waardgelders niet gedoogen. 36. - Dankt dezelve, ondanks alle tegenstribbeling en dreigementen, te Utrecht af. 45-50, en ontfangt dank daarvoor. 50. - Mag in de gevangenneming en rechtspleging van Oldenbarneveld (c.s.) niet persoonlijk beschuldigd worden. 62-68. - Had Oldenbarneveld gaarne bij 't leven behouden. 64, 83, 84, 87. - Verwerft het Prinsdom Oranje. 86. - Begeert geenzins de soevereiniteit. 31 v., 86, 271. - Wordt Stadhouder van Groningen en Drenthe. 93. - Zijne krijgsdaden van jaar tot jaar, na den afloop des Bestands. 94 v., 96 v., 99. - Samenzwering tegen hem. 97-99. - Hij dringt door, dat zijn broeder Frederik Hendrik Amalia van Solms trouwt. 100. - Sterft. *ald.* - Zijn character. 100 v. (Z. ook IX. 302.) - Zijn lof. 237 v. Z. ook nog 246, 265. X. 305. - In der tijd gescholden als *mof*, *kalf*, *bastert*, *vreemdeling*. VIII. 280. IX. 318-320. (Over een afbeeldsel van hem. Z. VII. 300.)

MAXIMIANUS HERCULIUS, Romeinsch Cesar. I. 49.

MAXIMILIAAN van Oostenrijk. Trouwt Maria van Bourgondië. IV. 228. (Z. voorts haar art.) - Wordt gehuldigd *ald.* - Herstelt de zaken hier te lande. 229. - en verslaat de Franschen. 229-239. - Verliest zijne vrouw Maria, 239, doch blijft regeeren als voogd van zijn' minderjarigen zoon. 240. - Heeft moeite met de Vlamingen, en met de Hoekschen in Holland, en met de Franschen. 240-252. - Wordt tot Roomsche Koning gekroond. 253. - Keert terug naar de Nederlanden. *ald.* - Gevangen te Brugge. 255-268. - Houdt dagvaart te Leiden. 274. - Trekt weêr naar Duitschland en bemiddelt aldaar de zaken. 282, 285. - Breidt aldaar zijne macht uit. 289. - Oorlog met Frankrijk, en vrede. 304-306. - Zijn mislukt huwelijk met Anna van Bretagne. Z. Anna v. Br. -

Hij hertrouwt met Blanca Maria Sfortia. 306. - Komt met haar hier te lande. 307. - Vertrekt weder naar Duitschland. 308. - Oorlooft met Frankrijk over Bourgondië. *ald.* - Sluit vrede. 324. - Wordt voogd over zijn' kleinzoon Karel (V). V. 1-3. - Doch door Italiaansche oorlogen enz. afgetrokken. 1 enz. - Hij geeft de regeering over aan Karel. 9. - Brengt hem een bezoek in Brabant. 14. - Tracht hem de Keizerlijke waardigheid na te laten. 16 v. - doch sterft, 1519. 17. - Zijn character. 17-19. XIII. 24 v.

MAXIMILIAAN II. Wordt Keizer, 1564. VI. 71. - Niet zeer welgezind jegens Willem I en Nederland. 119.

MAZARIN, Fransch staatsminister, 1642. VIII. 151, 152, 155.

Mechelen (Heerlijkheid van). IV. 207. - Geschillen over de erfopvolging in dezelve. *ald.* en 365.

Mechelen (Stad) in 1370, en later, in bloei. I. 284. - Hoog gerichtshof aldaar ingesteld door Karel den Stoute. IV. 208.

MECHELEN (WILLEM VAN), Bisschop van Utrecht, tijdens den moord van Floris V. II. 249. - Woelig en krijgsvol. 269.

Mede-beleening. Z. Investitura simultanea.

Medemblik, *Medemelek*. I. 187. - Tot stad gemaakt door Graaf Floris V. II. 199. - Ingenomen en het slot belegerd na zijn dood. 270. - Het slot ontzet. 276. - Kerkonlust aldaar ten tijde van Sonoy en Maurits. VII. 112.

Medicinae Doctores, mogen ook aderlaten. XI. 183-185. - Verguisd door de Amsterdamsche Regeering in 1749. 183 v., 197.

MEDINA CELI (Hertog van), Spaansch krijgs- en staatsman. VI. 20. - Bestemd tot opvolger van Alva in het bewind over Nederland. 136 v.

Meerderjarigheid (der Hollandsche Graven). Wanneer? en voogdij over hen. II. 115, 167, 276 v., 319.

MEERMAN, Afgezant naar Engeland, 1672. IX. 183.

MEERMAN (J.). II. 156 v., 337 v. V. 234. - Zijne verhandeling over Koning Christiaan II van Denemarken. 183.

MEERSCH (VAN DER), Remonstrantsch Predikant te Amsterdam. Gezegde van hem. VIII. 120.

MEESTER (M^r. G.A. DE). XIII. 183.

MEGEN (Graaf VAN). Door Filip II aangesteld tot Stadhouder over Gelderland. VI. 14, 71, 73 v., 80. - Sneuvelt. 101.

MEGEN (Graaf VAN). Een ander. VI. 187.
 Meiboomen in den Haag. XII. 66.
 Meiren (Hollandsche). I. 25 v. Z. ook Haarlemmer-meir.
Mei-veld. Z. Maartveld.
 MELIS STOKE. Z. Stoke.
Mémoires de Frédéric Henri, geredigeerd door Constantyn Huygens. X. 306.
Mémoires (Gefingeerde). XII. 200.
 Memorie van suggestie voor C. de Witt. X. 19.
 Memorie van verdediging van Prins Willem V (opgesteld door Reigersman). XII. 50.
Memorias d'un viago de Olenda, 1709. MS. XI. 215.
Ménage, is geen *finantie*. IX. 5.
 Men a p i i. I. 232.
 MENDOZA, Admirant van Arragon, Spaansch veldheer, tegenover Maurits. VII. 193.
Menisoen (roode loop). II. 253, 310.
 MENNO SIMONS, *Mennoniten*. V. 91 v.
 MENSINGA, Hoogleeraar te Groningen, 1673. X. 213.
 MENYN (J. DE), Pensionaris van Dordrecht, afgezant naar Koningin Elisabeth, 1587. VII. 132. Z. ook X. 303.
 MEPPPEL, Hollandsch Vice-Admiraal, 1665. IX. 151.
 MERODE (Heer van), Stadhouder van Friesland. VII. 61.
 Merwede, eiland. I. 207. II. 8.
 MERWEDE (DIRK VAN DE), Krijgsbevelhebber voor Gravin Jacoba. IV. 75, 95.
 MESMER, *Magnetismus*. III. 315.
 MESSEM (J. VAN), ontrouw klerk van J. de Witt. IX. 109 v.
 MESSEMAKER (JACOB) te Brugge. Verzet zich tegen Filip van Bourgondië. IV. 142.
Mete (bij de Gnostiken en Tempeliers). 260 v., 279. (Z. ook *Achamoth* en *Sophia*.)
 METIUS SUFFETIUS. I. 134.
 MEURS (WALRAVEN VAN), Bisschop van Utrecht, te Dordrecht. IV. 112. - Verplaatst naar Munster. 153.

- MEURS (Graaf FREDERIK VAN), Ruwaard van Gelderland. IV. 229.
 MEURS (Graaf VAN). Z. Nieuwenaar.
 M e x i c o veroverd door Cortes. V. 34.
 MEYER (M^r. J.D.) I. IV, IX. - Over Oldenbarneveld. IX. 314. - Over het pleidooi van M^r. S. van Middelgeest voor P. de Groot. X. 259 v. - Loopt niet hoog met Bilderdyk's uitweiding over de Leenen. XIII. 114.
 M i d d e l b u r g . Ontmanteld door Willem van Henegouwen. III. 60. - Vijandig aan Prins Willem I. VI. 168. VII. 36. IX. 37 v. - Altijd een pest onzer landen. VII. 36. - Boeren- en regenten-krijg in 1672. X. 36. - Kerkelijke twist aldaar over Momma. 69 v.
 Middeleeuwsche bouwstijl. Z. Bouwtrant.
 Midden (*malle*). Z. Malle.
 Miles, geen Ridder. I. 328. (Z. Maerlant.)
 Militaire jurisdictie. XII. 34-36.
Militiae (onder de Romeinsche Keizers). I. 299.
 MILLEVOIX. Verrader, in 't leger van Willem III. X. 165.
 MILTON. III. 300.
Minne (gedachtenis). I. 291. (Z. S^t. Geerde.)
 MIRANDULA (JOH.) Om zijne precoce geleerdheid beschuldigd van tooverij. VI. 306.
 MIRBEL (BRISSEAU-), Fransch Botanist. XIII. 41 aant.
Missi dominici. I. 108, 297. XIII. 113.
 MIST (J.A. DE), Vrijmetzelaar, 1798. III. 308.
Moderatie. Gewenscht door de Landvoogdes Margareta van Parma. VI. 56, 57.
 Modes (Fransche) in Engeland ingevoerd onder Karel II. IX. 286 v.
 MODET, Predikant. Te Utrecht gevangen gezet. VII. 142.
Mogendheid (te zijn, of *Souverein* te zijn). VIII. 54.
 M o k e r - h e i d e (Slag op de). VI. 169.
 MOLDENHAUER. Zijn geschrift over het proces tegen de Tempeliers. III. 302 aant.
 (MOLHUYSEN (P.C.)). X. 245 aant.

MOLINA, 1580. - Het *Molinismus*, en de *Molinisten*. VIII. 179 v. Z. Jesuïten.
 MOLINAEUS (L.). Zijn oordeel over H. Grotius. VIII. 195.
 MOLL (Prof. G.), Over de dubbele ebbe. XI. 272 v. - Over de piek. 279.
 MOLLERUS (J.H.), 1799. XII. 108. - 1814. 356.
 Molukken. Ontdekt door F. Magellaan; twist daarover tusschen Spanje en Portugal, en schikking. V. 34 v., 181 v.
 (MOM), Ambtman in den Thielerswaard. Zijn gesmeed verraad. VIII 96.
 (MOMBAS). Z. Montbas.
 MOMMA, beroepen Predikant te Middelburg. X. 69 v. Z. Middelburg.
 MONDRAGON, Spaansch bevelhebber in de Nederlanden. Ontzet Goes. VI. 150.
 - Moet Middelburg overgeven. 167 v. (Z. de Rijk). - Veroverd de Klundert enz. 187. - Belegert Zierikzee. 191 (198). - Sterft, 1595. VII. 185.
 MONK, Engelsch Generaal. Herstelt Karel II op den troon. IX. 117.
 MONMOUTH (Hertog van). Zijn mislukte opstand tegen Koning Jacobus II. X. 123.
 Monsterrollen (Valsche) bij 't leger van den Staat. X. 249 v.
 MONT (DU). Wil Willem III vermoorden. X. 166 v.
 MONTBAS. (IX. 221.) X. 319.
 Montcassel (Slag bij), (1677). X. 67.
 MONTECUCULI, Keizerlijk Generaal, lastig. X. 45, 48.
 MONTESQUIEU en zijn *Esprit des Loix*. I. 136 (137). XIII. 119, 203.
 MONTFOORT (JAN VAN). IV. 58. - Hoofd der Hoekschen onder Jacoba tegen Maximiliaan. 235 v., 246 v., 273, 276 v. - Verzoent zich met hem en krijgt vergiffenis. 288.
 MONTIGNY (Heer van). Reist naar Spanje tot den Koning. VI. 28 v. - Tweede reis, met den Markgraaf van Bergen. 56. - Sterft aldaar. 81. Z. voorts 235-240.
 MONTIGNY (Heer van), Bevelhebber der Malcontenten. VI. 213.
 MONTJOYE (Heer DIEDERIK VAN). III. 205.
 Mont Lherry (Veldslag van). IV. 186.

MOONS (MAGDALENA). VI. 175, 178. - Fabel-heldin, z. H.W.T. 271-281. - Hare afbeeldingen. X. 296 v.

Moor (zee). I. 44.

Moord der De Witten. X. 24 v. Z. voorts op de W.

Moordaanslagen tegen Willem I. VII. 71, 288.

Mopsen- (d.i. Dames-) *loges*. III. 307.

MORAND, Fransch Generaal. XII. 123.

MOREAU, Generaal. Sneuvelt. XII. 123.

Morgentalen. Z. Schildtalen.

Moringanië, Morinen. I. 43 v., 231.

MORNAY-PLESSIS (PHIL. DE). VII. 298. [H.W.T.]

Moskau verbrand, 1812. XII. 121 v.

MOSSEL (KAAT). Z. op K.

MOTTE (LA), Fransch verrader. VIII. 136.

MOUNIER. Verdedigt de Vrijmetselarij. III. 304 enz. - 321.

MOURAND (in den Haag), 1785. XII. 69 v., 204.

Muiden in de 13de eeuw. II. 197, 266, 270, 347.

MUIS VAN HOLY, Mede-rechter van Oldenbarneveld. VIII. 88, 264.

Mulberg (Slag van), 1547. V. 140 v.

MUNCH. Berispt. IV. 367 aant. - Zijn werk over Margareta van Oostenrijk. V. 237 v.

MUNKERUS (S.), Dordtsch Rector. XIII. 207 v.

Munster. Herdoopers aldaar. V. 80-84, 89 v. - Onderhandelingen tot vrede, tusschen Spanje, de Nederlanden en Frankrijk, uitlopende op een afzonderlijken vrede van den Slaat met Spanje. VIII. 151-159, 164-169, (IV. 357.) - De vrede geteekend, 166; bekrachtigd en afgekondigd. 167, 168. - Geschil der stad met haren Bisschop (Bern. van Galen), en diens gedragingen jegens haar en onzen Staat. IX. 140-143, 159-166, 199, 215. X. 13, 49, 52. - De stad verwaarloosd door onzen Staat. IX. 142. X. 247 v.

Munt, te Medemelek, gesticht door Graaf Floris V. II. 199.

Muntrecht. Eigenlijk geen leen. I. 326 v. - Munt der Graven van Kuinre. II. 71. - Muntrecht van duiten. IV. 185, 358. - Onlusten over het afzetten der munt of geldswaarde. IV. 285 v., 293. - Zeeland stelt eene eigen munt in. VII. 26. - Ook Westfriesland. VII. 174.

MURAT, Groot-Hertog van Berg, 1806. XII. 113. Koning van Napels, 1808. 118. Z. nog 122.
 Muren (ter wering van invallen). I. 45, 289.
 MUSCH, Beambte van Prins Maurits. Zijn leven bedreigd door Barneveld. VIII. 193.
 MUSCH (C.), Griffier der Staten-Generaal, schoonzoon van J. Cats, vertrouweling van Prins Willem II. IX. 44, 270. - Zijne dochter. Z. Buat.
 MUSIUS, Prior te Delft. VI. 134.
 MYLE (VAN DER), geëerd door Frederik Hendrik. VIII. 102. - Had Barneveld feitelijk uit de gevangenis willen doen ontslaan. 103.

N.

NAALDWYK (JAN VAN), Hoofd der Hoekschen, naast Frans van Brederode. IV. 276 v., 288, 294 v., 304.
 Naarden. Uitgemoord door de Spaanschen onder Romero. VI. 153 v. - Hernomen van de Franschen door Willem III. X. 47. - Verschil over het-versterken dezer plaats. 86.
 'Naast God.' IX. 135, 266.
 Naasting (Recht van). I. 303.
 Nabalia (aan de Waal), I. 35.
Nachtspiegel. XII. 213.
 Nagelaten geschriften. Z. Uitgeven.
 'Nakomelingen.' X. 55, 256.
 Namen, Nederlandsch gewest. I. 288.
 Namen, stad, ingenomen door Don Juan. VI. 203. - Door Lodewijk XIV. X. 164. - Hernomen door Willem III. 175.
 Nante's (Edict van) van 1598, herroepen door Lodewijk XIV. X. 124.
 NAPOLEON (Keizer). II. 20. - Keizer van Frankrijk, 1804. XII. 111. - Vijandig tegen Engeland: *ald.* - Koning van Italië, 1805. 112. Z. voorts tot 128, 342 v. - In Holland, 1811. 121, 349.
 NARSIVS, Predikant te Amsterdam, leerling van Arminius. VIII. 201.
 Nassau (Land). Naams-oorsprong. I. 39.

NASSAU (Geslacht van). VII. 242-247, 300.

NASSAU (OTTO VAN), geen Graaf van Gelre. XIII. 175-177. (tegen I. 238.)

NASSAU (JAN VAN), Bisschop van Utrecht, ten tijde van Graaf Floris V. II. 170, 196.

NASSAU (JAN VAN), Heer van Breda, ten tijde van Filip van Bourgondië. IV. 152.

NASSAU (ENGELBERT VAN), Stadhouder van Vlaanderen, ten tijde van Maximiliaan. IV. 291 v. - Algemeen Stadhouder voor Filip de Schoone. 322. - Zijn zoon HENDRIK, Stadhouder van Gelderland. 331. - Krijgsoverste onder Karel V. V. 32, 102.

NASSAU (LODEWYK VAN), Broeder van Willem I. VI. 47(enz.), 63, 100 v., 121. - Verrast Bergen in Henegouwen. 133. - Moet het overgeven. 149. - Komt met een nieuw leger in de Nederlanden; doch sneuvelt op de Mokerheide. 169 - Z. nog VII. 260 aant. VIII. 254 v.

NASSAU (ADOLF VAN). Sneuvelt hij Heiligerlee. VI. 101, 256. VIII. 254 v.

NASSAU (HENDRIK VAN). Sneuvelt op de Mokerheide. VI. 169.

NASSAU (JAN VAN), Stadhouder van Gelderland. VI. 212. - Hoofdbeleider der Unie. VII. 1, 285. - Teekent de Unie. 10. - Neemt zijne rust. 68. - Sterft, 1606. 204.

NASSAU (WILLEM LODEWYK VAN), Zoon van Jan van Nassau, Stadhouder van Friesland. VII. 61, 86, 172. - van Groningen. 184. Z. over hem. 287 v. VIII. 24, 83, 262-264. - Sterft, 1620. 93.

NASSAU (FILIP VAN). VII. 184. - Sterft, 1595. 185.

NASSAU (ERNST CASIMIR VAN), Stadhouder van Friesland. VIII. 95. - Van Groningen en Drenthe. 102. Z. 134. - Sneuvelt, 1640. 146.

NASSAU (WILLEM FREDERIK VAN), Stadhouder van Friesland. Voert de troepen tegen Amsterdam aan. IX. 17 v., 44. - Trouwt Albertina Agnes, dochter van Frederik Hendrik. 31. - Wordt Stadhouder van Groningen. *ald.* - Wordt Rijksvorst. 98. - Loopt aan den leiband van J. de Witt. 104-107, 109. - doch fopt hem achterbaks. 108. - Overlijdt, 1664. 140. Z. nog 267-270.

NASSAU (HENDRIK KASIMIR VAN), Zoon van Willem Frederik, Stadhouder van Friesland en Groningen, 1664, IX. 140.

NASSAU-SIEGEN (HYACINT VAN). XI. 3. - Een bastert zijner vrouw maakt aanspraak op de erfenis van Willem III. 3, 203. - Zoon van dezen, Russisch Admiraal. 203.

NASSAU USINGEN (Prins van), Vrijer van Prinses Carolina. XII. 22.

NASSAU WEILBURG (Prins van), Gemaal van Prinses Carolina. XII. 22 v.

Navigatie (Acte van) Z. Acte.

NECKER, in frankrijk, 1789. XII. 90-94. (228 v. H.W.T.)

N e d e r l a n d e n . Beteekenis van den naam. I. 105. - Haar onderling verband. V. 118 v. - Hare betrekking tot het Duitsche Rijk (onder Karel V nader geregeld). V. 152-155.

Nederlanden (Oostenrijksche). Z. op O. - Z u i d e l i j k e . Z. op Z.

Nederlanders in Spanje onder Karel V. V. 23. - Oorzaken van den haat der Nederlanders tegen Spanje. 220-232.

Nederlandsche Taal. XII. 350-354. XIII. 38 v.

N e d e r - S a x e n . I. 59 v.

Neerwinden (Slag bij), 1793. XII. 99.

Nef de l'Église. III. 248.

Negative aanwinsten voor de Geschiedenis. XIII. 204 aant.

NEHALENNIA. I. 31, 294 aant. XIII. 101, 200.

NENY (MAC). Verdedigt de Ostender Oost-Ind. Maatschappij. XI. 62^(*), 226. -

NENY (DE), Belgisch staatkundig schrijver, later in die eeuw. 263.

N e r v i ë n . Volk en land, onder Maximianus. I. 49.

NES (VAN), Hollandsch Admiraal, 1666. IX. 181. - in 1672. 215.

NES (VAN), Scheepskapitein. - Sneuvelt, 1672. IX. 213.

N e s s e . Beteekenis van den naam. I. 229.

NETHENUS, Professor te Utrecht. Afgezet. IX. 130.

N e u f c h a t e l (Prinsdom), komt aan den Koning van Pruissen. XI. 32.

(*) (Dit cijfer was in de Naamlijst der Schrijvers van D. XI abusif tot den hier volgenden gebracht.)

NEUFVILLE (DE). XII. 42. Z. Bankroeten.
Neutraliteit (Gewapende). Z. op G.
 NEY, Fransch Generaal. XII. 122.
 NEYEN (Pater), Spaansch onderhandelaar van het Bestand. VII. 213.
Nexi bij de Romeinen. I. 323.
 NICOLAAS V, Paus. 1449. IV. 153. (een vroeger, onwettig. III. 92.)
S^t. Nicolaas-Avond in den Haag, 1782. IX. 81. XII. 52 v., 171.
 NIEROP, Med. Doctor te Amsterdam. XI. 185.
 Nieuwburg (Geschil met den Hertog van), 1663. IX. 140, 143.
 NIEUWENAAR en MEURS (Graaf van), Stadhouder van Gelderland. VII. 69. Z. voorts over hem, 116, 125, 142, 151, 171. - Sterft, 1589, 172.
 Nieuwe Stijl. III. 238 v. VII. 51, 232-234. XII. 4.
 Nieuwenburg (Slot) bij Alkmaar, gesticht door Floris V. II. 199. - Hertog Aalbrecht aldaar. IV. 20. - Afgebroken door het Kaas- en Broodvolk. 297.
 Nieuwigheden. IX. 58 aant.
 Nieuwpoort (Slag bij), 1600. VII. 196 v., 299. XI. 259^(*).
 NIEUWPOORT, Hollandsch Gezant naar Cromwel, onder J. de Witt. IX. 72, 75, 83.
 NIKLAAS, Heer van Putten en Stryen. Z. Putten (en Van Wijn).
Nimrod's Muggezwerm, anti-Wittiaansch pamflet van 1672. IX. 267 v.
Nisi causam (appointment). VII. 20, 230.
Nixen. Fabel-Stroomgodessen. I. 293.
 NOMSZ (J.), Tooneeldichter. Zijne *Maria van Lalain*. VII. 287. - Zijn (Willem I en) Maurits van Nassau. VIII. 265.
Non-observantie. III. 310.
 Noord-America. Afval van Engeland, en gevolgen daarvan voor onzen Staat. XII. 42, 49, 70.
 Noord- en Zuid-Nederland. Gevolgen der afscheiding onder Filip II. XIII. 6-8.

(*) Ald. voor *Witten* Barneveldt I. *Waren* B.

Noorderkwartier, Noord-Holland. VII. 174. Z. Westfriesland. -
 Noord-Holland. Kiest terstond de zijde van Willem van Oranje. VI. 132. -
 Engelsche landing aldaar, 1799. XII. 107 v., 328 v., 338. - Noord-Hollandsch
 kanaal. I. 25 v.
 Noordsche zeeroovers. I. 59, 153, 159. II. 3-5. - Hun laatste inval. 6. Z.
 Noormannen.
 Noordwijk. Z. Katwijk.
 NOORDWYK (Heer van) (in 1666). Mede gesteld over de opvoeding van Willem
 III. IX. 164.
 Noormannen. II. 3, 7. XIII. 110 v., 121 v. Z. ook Heriold, Roruk, enz.
 NOOT (H. VAN DER), (Mede-hoofd van den Brabantschen opstand tegen Keizer
 Josef II.) Geschrift van hem. XII. 220 v.
 Noren. Z. Deenen en Noormannen.
 NORRITS, Engelsch krijgsoverste in de Nederlanden. VII. 25, 156.
 NOUE (DE LA), Fransch geleerde, krijgs- en staatsman. VII. 298.
Nouvelles ecclésiastiques (of *Gazette ecclésiastique*). Merkwaardig
 Jansenistisch dagblad en (als 't ware) *bulletin*, 1728-1803. XI. 230 v. (aant.)
 Nut van 't Algemeen (Maatschappij tot), gescholden door B. III. 297, - verdedigd
 door H.W.T. 322.
 NYHOFF (I.A.). Zijne *Bijdragen voor Vaderl. Geschied- en Oudheidkunde*. XIII.
 85 v.
 Nymegen, Residentie van Karel den Groote. I. 80. - Vermeesterd door
 Godfried van Lotharingen. II. 19. - Geschil met Maurits over de
 Regeerings-bestelling. VIII. 40 v. - Met Willem II. IX. 9. (37.) - Na zijn dood XI.
 9 enz. - Vredehandeling aldaar. 61 (enz.), - 82(334).

O.

OBDAM, Hollandsch Staatslid en Admiraal. IX. 67, 98 v., 152. - Sneuvelt, 1655.
 152.
 Obligatie-Loterij. XII. 320.
 OCKERSE. Als Staatsman te beschrijven door H.W.T.(?) XII. 330.

Ode, ood. I. 302.

ODELHILDE (of Othilde, Odilde, Adelhilde of Adelheide) of WITHILDE, Gemalin van Graaf Diederik III, dochter van Hertog Otto van Saxen. II. 12.

ODELHEIDE (of Adelheide) van Saxen, Gemalin van Graaf Diederik. V. V. 32.

ODYK (Heer van), uit den huize van Nassau. IX. 190. X. 4.

Oestel, een krijgstuig. III. 232. VI. 301 v.

Ofiïsten, Ophiten. II. 123, 124, 331, 332. III. 268, 273, 277 enz., 300.

Oir (of zoon), titel van Jan van Beieren en Filip van Bourgondië. IV. 70, 97, 124.

Oirvede. Wat? IV. 341.

OLDENBARNEVELD. Trekt op tot ontzet van Haarlem. VI. 159. Z. voorts VII. 75.

- Komt op den voorgrond en doet zich gelden na den dood van Willem I. 85

(enz., ook XIII. 24.) 100 (enz.) - Zijne betrekking jegens Aldegonde. 85, 94. -

Wordt Advocaat van Holland. 99. - Werkt Leycester tegen. 100 (enz.) - Vraagt

zijn ontslag, doch blijft aan. 142 (enz.) - Vijandig aan de Hervormde Kerk en

Predikanten. 143, 152. VIII. 15, 21. - Indemniteit. VII. 148. - Trekt mede op

tegen Sonoy. 159. - Ontfangt een geschenk wegens de verrassing van Breda.

179. - Wil geen stedelijke souvereiniteit. 182. - Wil zijn post neêrleggen; doch

blijft aan. 182. - Drijft vrede of bestand met Spanje en de Aartshertogen. 207

(enz.) - 219. - Neemt jaargeld en geschenken van Hendrik IV. 215 v. - Wil zijn

post neêrleggen, doch blijft aan. 219. - Wil 't land niet onder Hendrik IV brengen.

VIII. 4. - doch maakt zich verdacht van Spaanschgezindheid. *ald.* en 23, 41,

276. - Zijne handelingen met Filip Willem. 272-276. - Regeert Holland en de

Vereenigde Nederlanden pro lubitu. 249, 269. - Houdt de oprichting der

West-Indische Compagnie tegen. 170. - Zijn character. *ald.* en 232. - Doet zijne

Kerkenordening (Zie K.) facultatif invoeren. 19. - Was in de leer geen

Remonstrant (z. ook 84, 217.); doch helde natuurlijk tot die partij. 20, 21. - Doet

aan Koning Jacobus de vijf punten voorstellen. 21. - Gebruikt. H. de Groot in

dit werk. 22. - Wordt zelf beheerscht door Uytenbogaart. 28. - Wil de

Remonstrantsche zaak met de wapenen handhaven. 32, 193 v., 233 v. - Gaat

te Utrecht zijnen invloed

oefenen. 35 v., 194. - Wil niet toestemmen tot de Algemeene Synode. 37. - Verzoekt wederom zijn ontslag, doch blijft weder aan. 39. - Zijn geschil met Dankerts. 41 v. - Hij schrijft aan Maurits en verdedigt zich bij de Staten. 42. - Wordt in de bijzondere bescherming der Staten genomen. 41. - Welk zijn plan moge geweest zijn? 43-45, 52. - Gevangen genomen. 51. - Oordeel over de rechtspleging tegen hem (c.s.), wat aangaat 1°. de competentie. 53-59. 2°. de schuld. 59-62, (87, 211-213.) - Houdt zijne onschuld vast. 63 v. - Zijne familie en zijn aanhang trotseert. 64, 83. - Hij is verlegen of er te Utrecht iets uitgelekt is. 73. - De rechtspleging over hem c.s. 81-85. - Hij wil wel gratie hebben, maar niet vragen. 83, 84, 219 v. - Zijne laatste uren. Z. 214-223, 287-289. - Aanteekening over hem in de *Resol. van Holland*. 85. - Over de confiscatie der goederen van hem c.s. en den geweigerden afkoop der nadere declaratie, door sententie. 91 v. (222.) - Zijne zoons. 91. Z. nog straks op hunne namen. - Zijne levensbeschrijvingen. IX. 306-316. X. 326 v. - Z. nog over hem en zijne zaak. VIII. 266-294. - Oldenbarnevelds oorveeg. VII. 179. XI. 259. - Zijn stokje, en andere reliquiën. X. 309 v., 341, 344. (Zie Oudaan). XI 280.

OLDENBARNEVELD's Zonen, de Heer VAN GROENEVELD en WILLEM OLDENBARNEVELD, Heer van STOUTENBURG. Hun aandeel in de conspiratie tegen Prins Maurits, 1623, en hun verschillend lot. VIII. 97 v., 236 v. X. 310-414.

OLENNIUS, Romeinsch Landvoogd in Friesland. I. 30.

Olfyn (Dolfijn). IV. 343.

OLIVIER [*le Daim*], Barbier en Gezant van Lodewijk XI. IV. 221 [358].

OMAL, wreede Watergeus. VI. 134, 154.

O m m e l a n d e n (van Groningen). I. 250. - Verbinden zich met de Stad. IV. 15. - Onderdrukt door derzelver Marktrecht. 314, 326-330, 371. - Verkocht tusschen den Keizer en Groningen en den Graaf van Oostfriesland en Karel van Gelre. V. 5-8. - Wederom in twist met de stad Groningen. X. 71 v. Z. voorts Groningen.

Omslag op de schildtalen. V. 38 v.

Omwenteling. Z. Revolutie.

Onadin (Honslaarsdijk). VIII. 93, 235 v. Z. Regnard.

Onafscheidelijk vereenigen. III. 257 v.
 Onbepaalde gehoorzaamheid, geëischt door de Staten van Holland. IX. 137.
 Onbruik eener wet. Z. Non-observantie.
 ONDAATJE (M^r. W.P. QUINT), en zijne *Bijdragen tot de Geschiedenis der Omwenteling van 1787*. XII. 199.
 Ondankbaarheid der Nederlandsche natie. VII. 157.
 Ondankbaarheid van (H.H.v.O.). VIII. 87.
Onderdaan, Onderdanen. I. 115, 322 (333), 339. - (leenman is geen onderdaan. Z. Leenmannen.) VI. 50, 93 v. XI. 122, 249, 283. (XII. 329.) XIII. 116 v.
 Onechte Kinderen. Z. Erfopvolging.
 'Onpartijdige Raadgeevingen' (enz.). Irenisch geschrift van 1779. Z. van den Heuvel.
Ontroerde Nederland (Het), 1674. Zonderlinge beschrijving daarin van Joh. de Witt. IX. 258-260.
 Ontucht. Veelal verbonden met dweepende ketterij en Manichaeïsmus. II. 124 v. - Gewone beschuldiging tegen Vorsten. II. 234.
 Ontwerpen van Nederlandsche Staatsregeling. VIII. 270.
 Ontwerpen van Nederlandsche uitgewekenen na 1795. XII. 275-305.
 Onverwinnelijke vloot. VII. 169 v., 270.
 Onwettig. II. 287. - Onwettig verklaren. IX. 255.
 Onzijdigheid (Loevesteinsche). X. 344 aant.
 Oorlog (Redenen van) of aanleiding tot oorlog. Recht in den oorlog. VII. 29, 35. IX. 148, 284 v., 288. X. 37, 43, 253 v.
 Oorlog der Nederlandsche Republiek met Engeland als Republiek. IX. 53-85, 212. - Met Engeland onder Karel II. IX. 149. - Met den Bisschop van Munster. IX. 159 v. - Met Lodewijk XIV van Frankrijk in 1672-1678. IX. 212. - Latere, 1688-1698. Z.D.X. - De nog latere, over de erfopvolging in de Spaansche monarchy, 'Successie-oorlog'(*), D. XI, en de krijgs-

(*) - Ofschoon ook wel die naam gegeven wordt aan den lateren, over de erfopvolging, van Maria Theresia in de Staten van haren vader, Keizer Karel VI.

bedrijven in diens bijzondere jaren aangewezen boven, bij Lodewijk XIV. - Oorlog over de erfenis van Keizer Karel VI. XI. 81 v. - *Zevenjarige oorlog*. XII. 11 enz. Zie voorts Engelsche en Keizerlijke.

Oorlogstuig in de Middeleeuwen. Z. Alkemade (Corn. van).

Oorvede. Z. *Oirvede*.

Oostenrijk. Onlusten aldaar onder Karel V. V. 20-22. - Opstand der Oostenrijksche Nederlanden tegen Josef II. XII. 84 v. - Gedempt door Leopold II. 87 v., 217-224. - Oostenrijks oorlog tegen de Fransche Republiek. XII. 97, 98, 106. Zie ook Maria Theresia, Josef, Leopold, Frans.

Oostergo. Z. Friesland.

Oosterlingen (Oorlog met de) d.i. de Hanse. IV. 144 v., bepaaldelijk Lubek. V. 98 v.

Oostervant, Graafschap. III. 234. IV. 118.

Oost-Friesland (Z. Edzard). De Nederlandsche Staten mengen zich in de geschillen van den Vorst van Oostfriesland en de Stad Emden en bezetten die stad. VII. 187 v. IX. 141. X. 92 v. - De bemoeiingen van Nederland met Oost-Friesland geëindigd. XI. 94-98. XII. 117.

Oost- en West-Indische tochten. Noodzaak daartoe. VII. 195.

Oost-Indische Compagnie opgericht. VII. 200. Z. voorts VIII. 147, 169 v. IX. 114, 139, 198. - Geruïneerd door den Engelsch-Americaanschen oorlog. XII. 49. - Oost-Indische Maatschappij te Ostende. Z. op Ostende. - Van Zweden te Gothenburg. XI. 72. - Te Emden. XI. 156.

OOSTRUM (Jonkhr. VAN), Vertrouwde van Barneveld. VIII. 230.

Opbrengst der *resp.* Nederlandsche Gewesten onder Karel den Stoute. I. 288.

OPDAM. Z. Obdam.

Opdracht dezer landen aan Frankrijk na den dood van Willem I. VII. 89-91. - Aan Engeland. 91 v.

Openbaring (van Joannes). V. 90 v., 144. VI. 285. VII. 229.

Ophismus. Z. Ofiïsten.

Opperbewind, oppermacht. VI. 32, 45, 180 v. Z. ook *Imperium*.

‘*Oprechte Hollandsche Bootsgezef*’ (Het echte tweede deel van den), vuilaardig Wittiaansch pamflet van 1666. IX. 262 v. X. 319. - Literatuur der toenmalige pamfletten van dien naam. *ald.* 320 v.

Opruimen van dwalingen in de Geschiedenis. XIII. 204 aant. Z. ook 155.

Opschudding na den dood van Willem III. XI. 7 v.

Opstand verwekken in eens vijands land. II. 286.

Opstand in Spanje tegen Karel V. V. 22-30, 35, 182, 230 v. VI. 302. - Opstand der Nederlanden tegen Filip II, of alleen, of in hoeverre; om den Godsdienst? VIII. 250-253. (IX. 127.) - Opstand tegen Napoleon. XII. 118 (120).

Opziener over de Gemeene Middelen. XI. 190 v.

O r a n g e (Prinsdom). Lotgevallen daarvan. VI. 244-253. VII. 248-259. VIII. 126. X. 74, 91 v., 125, 185. XI. 4 v., 47.

ORANGE (Prinsen van), Koningen van Arles. I. 158. VII. 250, 251. - Opvolging van 38 Prinsen van Orange. VII. 248-254. - Willem, Prins van Orange, onder Karel den Stoute. IV. 191. - Philibert van Chalons. V. 56, 68, 70. - Sneuvelt, 71. Z. ook VII. 253 v. - René van Chalons. V. (103 v.) Stadhouder in Holland, enz. 117, 128 v., 140. - Sneuvelt. 141. Z. ook VII. 254. - Orange (Willem I). Z. Willem. - Oranje *en* Nassau (niet Oranje-Nassau). XI. 203 v. - Erfprins van Oranje. Z. op E. - Oranje-lieden, de oude, *ware*; nimmer genegen om zich te laten despotiseren. I. xv. XIII. 45. - Oranje-vorsten, kunnen niet willen despotiseren. *ald.* (I en XIII.) - Oranje-vaandel. VI. 132, 265 v. - Oranje dragen, oranje-couleur, vervolgd. XII. 58, 84, 96, 174, 217. Oranje-societeiten en exercitie-corpsen. XII. 64.

Oratiën en Predikatiën ter eere van Oranje-Vorsten en Vorstinnen. XI. 284.

Ordinair, crimineel, proces. X. 276 v.

Ordonnantiën. Z. Criminele.

Orfiten, *Orfische* plechtigheden. III. 273.

Orgelspel, afgekeurd door de Hervormden. VI. 171.

ORIGENES. VIII. 178.

ORLEANS (Hertog van), Tegenstander van Filip den Goede,

IV. 138 v. - Hertogin van Orleans, zuster van Koning Karel van Engeland. Haar invloed. IX. 200, 286 v. - Haar dood. 322. - Hertog van Orleans, Regent van Frankrijk. XI. 52, 64. - Sterft, 1723. 63. - Orleans [PHILIPPE EGALITE]. XII. 90. ORMOND (Hertog van), Engelsch Generaal. XI. 40-42.

ORVILLE (Prof. P. D'), Gispt den overmoed der Amsterdamsche aristocratie. XI. 111 aant., 241.

O s t e n d e (Beleg van), door Albertus en Isabella. VII. 196, 200, 276 v. - Oost-Indische Maatschappij aldaar. XI. 60 (enz.) - 72, 225-228.

Osterlaan. II. 1.

OTTO III, Duitsch Keizer. Verdeelt Lotharingen. I. 106. - Begiftigt Graaf Diederik II. 181 v. II. 2. - Zijne gracht. I. 230. XIII. 99, 200.

OTTO IV, Keizer. II. 70, 74, 107, 108, 109.

OTTO VAN BENTHEIM. Beoorloogt Bisschop Herbert van Utrecht. II. 45, 46.

OTTO (II) (VAN DER LIP), Bisschop van Utrecht. Zijne oorlogen. II. 118-120. - Sneuvelt. 120.

OTTO VAN BRUNSWYK, schoonvader van Graaf Willem II. II. 131.

OTTO, zoon van Graaf Willem I. Is eerst Graaf van Friesland, daarna Bisschop van Utrecht (Otto III), en voogd van Graaf Willem II. 113, 126, 127. - Sterft, 1249. 149.

OTTO, Graaf VAN GELDER. II. 64, 69 v., 71 v. VII. 243. XIII. 177.

OTTO (II), Graaf VAN GELDER. VII. 244. XIII. 178.

OTTO (III), Graaf VAN GELDER. II. 166-171.

OTTO VAN BEIEREN. Maakt aanspraak op Zeeland, en moet afgekocht worden. III. 191, 194.

OUDAEN (JOACHIM) J^r. X. 309, 341, 344. Z. Oldenbarneveld's stokje.

UDART (NIC.), Domeinraad van Willem III. Gevangen gezet door Joh. de Witt. IX. 157.

Oude gedaante des lands. I. 18 v., 227 v. XIII. 97-99. - Literatuur daarover in de laatste jaren. XIII. 86 v., 199. - Eene onbekroonde prijsverhandeling daarover. 89. - Eene andere. XIII. 199.

Oude van den Berg (De). III. 244, 270.
Oudenaarde (Veldslag van). XI. 32.
Oudewater, uitgemoord door Hierges VI. 187.
Oudheid der volken. I. 234.
Oudheidkunde. Latere Nederlandsche, literatuur derzelve, 1833-1850. XIII. 94-96.
Oud-Raad te Amsterdam. XI. 143 v.
OUDSHOORN (JACOB VAN), Bisschop. III. 93.
Ouwe. I. 231.
OUWERKERK, Hollandsch Generaal. X. 162. XI. 25, 212.
Overleveringen in de geschiedenis. I. 93-94, 252, 295 v. II. 61.
Overmaze (Land van). Op welke wijze aan den Staat gekomen. VIII. 166.
Overspelige kinderen. Z. Erfopvolging.
Oversticht. Z. Sticht.
Overstroming ten tijde van Graaf Floris V. II. 199. - onder Graaf Willem III in 1324. III. 93. - Op nieuw in 1334. 96. - in 1421. IV. 86. - in 1741. XI. 86. Z. nog I. 228, 229.
Overtocht van den Rhijn in 1672. XI. 261.
'Overweging', in overweging nemen. X. 204, 281 v.
Overijssel. I. 248, 249. - Literatuur van deszelfs geschiedenis. XIII. 185, 210. - Komt aan Karel V. V. 58, 60, 102. - Staatsgeschillen ten tijde van J. de Witt. IX. 102-106, 191. - Ten tijde van Willem III. X. 158. - Na zijn dood. XI. 11.
OXFORD (Lord). Zie Harley.

P.

Paalwormen, eerst ontdekt in 1730. XI. 71. - Schrijvers over hen. 230 v.
Paarden. I. 78, 292 v.
PAAUW. Z. PAUW.
PACHECO in 1572 (mishandeld). VI. 130, 190.
Pachters en pachterijen hatelijk, en afgeschaft. XI. 124, 128-136, 190. (Z. Belastingen.)

Pacificatie. Z. Vredehandeling.
 Pacificatie van Keulen. Z. op K.
 Pacificatie van Gent. VI. 196-198.
 Padden. Z. Leliën.
 P a d d e n p o e l. Slot van Rhyndland, vernield onder Jan van Beieren. IV. 73.
 PADILLA (J.), Hoofd van den opstand in Spanje tegen Karel V. V. 230.
Pagi (omwalde landstreken). I. 298.
 PAIART (te Gent), 1488. IV. 264.
 PAIN-ET-VIN, 1672. Over zijne daad en zijne rechtspleging. X. 43, 254-256.
Pairs (Pares). I. 140.
Palei (pijnbank). III. 232.
Paltsgraven. I. 298.
Paluren (wat niet - en wat - zijn?) IV. 152, 357.
 Pamflet-oorlogen. IX. 260.
 PANNE(PIETER). Wil Maurits vermoorden, 1598. VII. 192, 274v.
 PAPAREL, Thesaurier van Frankrijk. Deelt in een moordaanslag tegen Willem III. X. 166.
 P a p e n m u t s (De), Schans door Maurits gesticht. VIII. 95.
 Papieren van LAURENS. Z. op L.
 Papieren (Geheime) van 't Huis van Oranje. IX. 124. Z. ook IJzeren kist.
 PAR-DIEU (BIGOT), Overste. VI. 204. - Sterft, 1595. VII. 185.
 Pardon, niet te verleen en dan op confessie van schuld. VIII. 64.
 Paris (oordeel van), vertoond voor Karel den Stoute, 1468. IV. 189.
 PARKER, Engelsch Jacobitisch Kolonel, deelt in den moordaanslag tegen Willem III. X. 166.
 PARKER, Engelsch Admiraal, (1781). XII. 48 v.
 Parlementen. I. 140.
 Parlement in Engeland. VIII. 147-150. IX. 49-54. X. 73.
 PARMA (Hertog van). Komt met Spaansche troepen naar de Nederlanden. VI. 207. - Wordt Landvoogd. 218. -

Zijne /krijgsbedrijven. VII. 12, 41 v., 49 v., 59 v., 83 v. - (Hij neemt Antwerpen. 91 v.), 144 v., 160 v., 170, 178-180. - Sterft. 183. Z. nog 273.

Parodia Vondeliana. VIII. 290, 291.

Partijschappen. IX. 58. Z. ook factiën en factie-zucht.

PARWYS (HENDRIK en DIEDRIK VAN) te Luik tegen Jan van Beieren. IV. 34 v.

PASCHEN (W.), valsch beschuldigd door C. van der Aa over 1799. XII. 336.

P a s s a u (Vrede van). V. 165.

PATOT. Verraadt Gelder, 1587. VII. 156.

Patricii! IX. 100.

Patriotten. Wanneer onder dien naam ontstaan. IV. 224. VIII. 286. - Kracht van dien naam. XI. 187. - Factienaam. XII. 45. - (Woelingen der zoogenaamde Patriotten binnen 's lands na 1787. XII. 254-262 en 263-269.)

PAULUS III, Paus. Beroept het Concilie van Trente. V. 187.

PAULUS IV, Paus, 1553. Haat Karel V. V. 176, 201, 214. - Stelt de nieuwe Bisdommen in de Nederlanden in. VI. 8, 221, 225. (Z. ook Pius IV.)

PAULUS V, Paus. VIII. 179.

PAULUS (P.). Hoofd der Republikeinen in 1795. XII. 101, 144-147, 202 v., 308 v. - Zijne leer over Vrijheid en Evangelie. III. 296 aant. doch zie 312. - Zijne *Verklaring der Unie van Utrecht*. VII. 224 v. - Zijn *Nut der Stadhouderlijke Regeering*. XII. 39, 144-146.

PAUL, Keizer van Rusland, 1796. XII. 106, 110. - Vermoord 1801. *ald.*

Paus (LEO). Kroont Karel den Groote tot Roomsche Keizer: *quo jure?* I. 94-98.

- Over de macht der Pausen om Vorsten af te zetten. Z. II. 332-335.

Paus JUT. Z. op J.

PAUW (G.). Zijne *Observationes tumultuariae*. XII. 177, 186-188.

P a v i a (Veldslag van), 1524. V. 40.

PAYDROGHE(JAN), Fransche Scheepsbevelhebber, 1304. III. 52.

PECKSTOCK (P.), Dichtkundige te Amsterdam. XI. 171, 173.

PEIFFERS, ijverig Predikant te Amsterdam. XI. 71.

PELAGIUS. VIII. 177. - Pelagianismus. VII. 23. VIII. 181, 247.
 PELHAM, Engelsch Bevelhebber in de Nederlanden. VII. 156.
 P e m a n i . I. 232.
 PENN (WILLEM), Kwaker, door Jacobus II gezonden aan Willem III. X. 127.
 PEPYN VAN HERSTAL. I. 70 v. - Overlijdt, 714. 73.
 PEPYN, zoon van Karel Martel, 741. I. 76 v.
 PEPYN van Aquitanië, zoon van Lodewijk den Godvruchtige, Koning van Aquitanië, 818. I. 102. - Sterft, 834. 104.
 PERKIN of PIERKYN OSBECK (valsche Richard III). IV. 309. - Opgehangen, 1499. 310.
 PERPONCHER (DE), Utrechtsch staatsman en geschiedschrijver. XII. 181, 225 v., 269 en 274.
 PERRE (VAN DE), Zeeuwsch staatsman, gezant naar Engeland. IX. 53. - Wederom. 72 (enz.). - Sterft, 84.
 PERRENOT (NICOLAAS), Staatsdienaar van Karel V. V. 62.
 PERRENOT (zoon van NICOLAAS). Z. Granvelle.
 PERSYN (JAN VAN), Hollandsch Edele, 1256. II. 163. - Verslaat de Kennemers, 1268. 170.
 PESCARA. Z. Piscari.
 (PESCARENGIS) te Leiden, 1587. VII. (154) 270.
 Pest in Nederland, 1664. IX. 151.
 PESTEL, Hoogleeraar te Leiden. Zijne leer aangaande het *Groot Privilegie*. III. 366 v. - Zijn gezegde over het verlies van Brasil. VIII. 247. - Hij was de leermeester van Bilderdijk, niet Kluit. XIII. 195 v. - Zijne *Commentarii de Rep. Batava*. 196.
 PETER (Czar) (Peter I). X. 183.
 PETER III, Keizer van Rusland, 1762. XII. 17. - Afgezet en vermoord. *ald.*
 PETRONELLA (ook Gertrude genaamd) van Lotharingen, gemalin van Graaf Floris. II. 33. Z. verder over haar, bl. 37, 38, 44.
 PFAFFENHOVEN (VAN), 1794, 1795. XII. 306.
 PFAU (VON), Over de Pruissische expeditie in Holland, 1787. XII. 205-208, 210 v.

Phalen. Z. Falen.
Phallus. III. 272, 275, 280, 282.
 PHILIBERT DE CHALONS. Z. Oranje.
 Philochoristen. III. 291, 307.
Philosophe (Le) sans fard (R.M. van Goens). XII. 159.
 PICHEGRU, Generaal. Veroverd Nederland, 1794, 1795. XII. 100.
 Piek als krijgswapen, verdedigd door Bild. VII. 271 v. - Bestreden door den Heer Van Drachstett. X. 299 v. - Z. ook Prof. Moll. XI. 279.
 Piëmontezen. Z. Waldenzen.
 PIER (Groote of lange.) V. 11 v., 48.
 PIËRA (ASTRUCHO DE), Spaansch ongeloovige in de 14de eeuw. V. 205.
 Pierlapont, (slot) in Bar. IV. 342.
 PIETER DE KONING te Brugge, verdrijft de Franschen. III. 31.
 PIET HEIN neemt de Zilvervloot, 1627. VIII. 99, 105, 113. IX. 303 v. - Sneuvelt, 1629. VIII. 113.
 PIETERSZON, Haagsch Predikant, 1584. VII. 112.
 PILES (DE), Fransch geleerde en intrigant. X. 170.
Pilik-recht, pilike lieden (crimineel gevangenen). II. 290.
 PISCARI, Veldoverste van Karel V in Italië. V. 42.
 PISE (DE LA), Over Oranje. VII. 248-259. - Over Filip Willem van Oranje. VI. 243-256. - Over Maurits. VIII. 238.
 PIUS IV, Paus. Voleindigt de Synode van Trente. V. 164. - Voert de nieuwe Bisdommen in de Nederlanden in. 214.
 PIUS V, Paus. Begiftigt Alva. VI. 106.
 PIVAVET of PIQUACET te Brugge. IV. 291.
 PIZARRO (in Amerika). V. 181.
 Placaat op de Politie van Karel V, 1531. V. 79.
 Placaat van 1° Maart 1616. VIII. 24.
Planetaria van J. van Dam. XI. 173.
 Plantennamen. X. 243 *aant*. Z. Helvetius.
 PLATO'S leer verwant aan die der Gnostiken. III. 272 v.
 PLECTRUDE, Gemalin van Pepijn Herstal. Begiftigt Willebrord. I. 71. - Neemt na Pepijns dood het rijksbestuur aan. 73.

- Plooi* (oude, nieuwe, en stulp-) in Gelderland na den dood van Prins Willem III. XI. 16, 204 v.
- PLOOS (ADR.) in Utrecht onder Frederik. Hendrik. X. 309.
- PLOOS VAN AMSTEL, Advocaten te Amsterdam. Vader en Zoon. XII. 4.
- Plundering te Amsterdam, 1786. XII. 74.
- P o (d.i. volk), en daarvan afgeleide woorden. I. 44.
- P o e l g e e s t , slot in Rhyndland, vernield door Jan van Beieren. IV. 73.
- POELGEEST (ALEID VAN). Z. Aleid.
- Poena extraordinaria*. X. 23, 218.
- Pokken (Spaansche). V. 66-68, 185.
- POL (Graaf van S^t.), Ruwaard van Brabant, tegen Jan van Beieren. IV. 75, 92. - Overlijdt, 1431. 128
- POL (CAPELLEN VAN DE). Z. op C.
- POLANEN (DIEDRIK VAN), Hoeksch edelman onder Hertog Aalbrecht. III. 197. - Zijn slot gesloopt. *ald.*
- Polariteit*. III. 243, 322.
- P o l e n (Twisten over het koningschap van). X. 183. XI. 75 v.
- Politieke Geuzen. VIII. 24.
- Politieke schrijvers. VII. 106, 262. - Weekbladen. XII. 45, 63 v., 65.
- Politieke uitzetting. Z. Uitzetting.
- Politiek Systema van Amsterdam*, door M^r. II. Calkoen. XII. 47. - Daartegen het *Politiek Vertoog* van R.M. van Goens. *ald.* en bl. 155 en volg.
- POLL (VAN DE), Amsterdamsch koopman. Harangueert de Prinses Gouvernante. XII. 14.
- POLYANDER, Contra-remonstrantsch Prof. Theol. te Leiden. VIII. 19, 246.
- P o m e r a n i i . I. 44.
- POPPO, Friesch Koning, zoon van Radbout. Wordt gekerstend. I. 75. - Overwonnen door Karel den Groote, en sneuvelt. 76.
- Porcelainen kommen te barsten lezen. XI. 173, 196.
- PORTLAND. Z. Bentinck.

Port-Mahon, afgestaan aan Engeland. XI. 39.
 PORTOCARRERO Kardinaal, Spaansch Staatsminister. Begunstigt Frankrijk. X. 191, 193.
Porto-franco, voorgeslagen door Willem IV. XI. 159.
 Portugal komt onder Filip II van Spanje. VII. 30. - Valt af, 1644. VIII. 147. - In oorlog met Nederland, herneemt Brasil. IX. 53. - De vrede gesloten, 1661, 1663. 139. - Het Hof van Portugal ontwijkt Napoleon naar Brasil. XII. 117 v.
 PORTUGAL (Prinsen van). Z. Emilia van Nassau.
Possessie. Wat al beteekenen kan. XIII. 152 v.
Post van den Neder-Rhyn, opruiend weekblad voor 1787. Z.P. 't Hoen.
 POSTEL (EGIDIUS VAN). Wil Filip van Bourgondië vermoorden. IV. 121.
 Posterijën. XI. 53. - Aan het gemeene land gebracht door Willem. IV. 122 (enz.) - 143.
Posthumus, Postumus. IV. 371.
 Potsdam. XII. 291.
 'Praetie van den ouden en nieuwen Admiraal.' Lezenswaardige brochure van 1663. IX. 320 v.
 Praedestinatie. VIII. 75 v. Z. Verkiezing en verwerping. Z. ook *Supralapsarii*.
Praemia militiae. Z. *Militiae*.
Praeventie. IX. 96.
Pragmatieke sanctie. XI. 71 (enz.), 80 (enz.), 231.
 Predikanten (Staatkundige bemoeiingen van). VII. 132, 143, 152, 166, 181, 210. IX. 13, 42, 77, 88, 94, 126 v., 222. XI. 70. XII. 16.
 Predikanten (Vereischte ouderdom der). IX. 327.
 Predikatiën, historische. XI. 284.
 Predikheeren, d.i. Dominicanen. II. 123.
Préséance, recht van voorrang (of vóórgang). VII. 238 v. - IX. 266^(*).
 Pretendent van Engeland, zoon van Jacob II(?). Over zijne

(*) Ald. wordt verwezen naar D. VIII. bl. 239, doch moet zijn D. VII.

wettigheid. X. 130-135, 140, 147, 200, 269-273. Bemoeiingen van en voor hem. XI. 50-52, 57, 58. - Zijn zoon KAREL EDUARD. XI. 91, 101 v., 239.

PRIAM? Koning der Franken. I. 46.

Princes Royal, dochter van Karel I van Engeland, echtgenoot van Prins Willem II, moeder van Willem III. De voogdij aan haar betwist. IX. 121-123. - Sterft, 1662. 123. Z. nog 262.

Princes van ORANJE (gemalin van Willem V), geboren Princes van Pruissen (doorgaans gelaakt door B.). XII. 30 v., 50 v., 66, 74-76, 85-87, 104, 143, 197, 207, 214, 219, 221.

Princessen (Gebrek aan Protestantsche). XII. 30.

Princen-vlag, weggenomen na Willem II. IX. 58.

Privilegiën. IV. 23. VII. 128. - Privilegie-K-*kk*-r (Hertog Albrecht). IV. 23, 339.

Privilegie (Groot) van Maria van Bourgondië. IV. 209, 366 v.

Proces (*Ordinair en extraordinair*). X. 206 v.

PROCOPIUS, Geschiedschrijver. I. 63, 290. (Z. Hermegiskel.)

Procuratie. Z. Trouwen.

Profetiën. VII. 230.

Projecten. Z. Emigranten.

Propaganda. III. 322. (IX. 261 v.)

PROSPER (S^t). VIII. 178.

Protestanten (1530). V. 76, 78. - Vervolgd in de 18de eeuw. XI. 58, 63. - In Frankrijk in hunne rechten hersteld door Lodewijk XVI, 1788. XII. 90. - Algemeene Protestantsche Kerk. 216. Z. Bacot.

PROUNINK, Burgemeester van Utrecht onder Léycester. VII. 123 v., 131 v., 134, 141, 151, 171 v. X. 219.

Pro-vasallus. I. 326, 329.

Provençe. I. 76.

Provinciën (Oppermacht in de). VIII. 54.

Provinciën (Drie) (na 1672). X. 53-55.

Provisioneele Representanten in Holland. XII. 101.

Pruilkerk onder Frederik Hendrik (de Fransche Kerk). VIII. 110.

Pruissen . Hoe koninkrijk geworden. I. 336. Z. XI. 82. XII. 30, 143. Z. ook Frederik enz.
 Pruissische invasie van 1787. XII. 76 v., 205-209. Z. ook IX. 134.
 Publiek crediet. Z. op C.
 'Publiek gebed' (het boek). IX. 134 v., 265. X. 320, 321.
 PUNT, Tooneelspeler. XI. 173.
 POTTEN (NICOLAAS VAN), onder Graaf Jan II. III. 38, 41, 43, 65.
 PYMAN, Generaal en Minister na 1795, Oordeel over zijn boekje. XII. 216.
 Pijnigen, pijnbank, wijze en trappen daarvan. X. 19-22, 215 v.
 PYNS (NICOLAAS). Z. Korf.
 Pyrenesche vrede, 1659. IX. 115.

Q.

Quaden . I. 40, 51. Z. Chauci.
 Quadruple Alliantie in 1666. IX. 174. - in 1718. XI. 56.
 Quarelen (krijgstuig). III. 32, 232.
 S^t. Quentyn (Veldslag van), (1557). VI. 9.
 QUESNE (DU), Fransch Admiraal, 1676. X. 64.
 Quesnoy . Z. Kanout.
 Quinebourg . IV. 346. Z. Jacoba.
 Quotes (Commissie tot de). XII. 84.
 Quotisatie in Holland, 1749. XI. 150 v.

R.

Raad van Holland (in 1304, is niet de Staten van Holland) III. 49 v.
 Raad der beroerten, Bloedraad. VI. 84-96, 241.
 Raad van State (Spaansche). VI. 194 v. - Nederlandsche, na het vermoorden van Willem I. VII. 85. - Onder Leycester. 103. - Na zijn vertrek. 155. - Na den dood van Willem II. IX. 43.

Raad van Regeering onder Willem I. VII. 76 v. - Op te rigten na het Bestand. VIII. 5, 6.
 Raad (Hooge). Z. op H.
 Raadpensionarisschap in Holland. XII. 80 v.
 RAAP (D.) te Amsterdam. XI. 124 (enz.) - 147, 178.
 RABENHAUPT. Herneemt Koeverden. X. 44. (Z. ook Groningen.)
 RADBOUT (I), Koning der Friesen. I. 71-75. - Niet gedoopt door Wolfram. 78. XIII. 108. - Zijn zoon Poppo. Z. boven.
 RADBOUD II, Koning der Friesen. Afvallig, 783. I. 84. - Van hem de scheldnaam *rabout. ald.*
 RADEGYS (Koning) te Warmond(?). I. 62. Z. Hermegiskel.
 RAGANFRID, Frankisch Rijkshofmeester. I. 73 v.
 RAGINER, Hertog. Versterkt Durfos. II. 9.
 RAGOTSKI, Opstandeling in Hongarijen. XI. 24.
 RALDA (FOKKE), Friesch Raadsheer. VII. 37.
 Ramillies (Veldslag van), 1709. XI. 28.
 Rang. Z. Préséance.
 Rastad (Vrede van), in 1714. XI. 48.
 Raucoux (Slag bij), 1746. XI. 108.
 Recht, Macht. XII. 35.
 Recht van tegenstand tegen Filip II. VIII. 250-253.
 RECHTEREN (Graaf VAN), te Utrecht, 1712. XI. 43.
 Rechters van Oldenbarneveld. VIII. 81. - Gruwlijk belasterd. 87 v.
 Rechtsgeleerdheid, noodzaaklijk in de Geschiedkunde. I. 2-6. II. 40.
 Rechtsgeleerde. Z. Advocaat.
 Reciteren. XI. 173.
 Recommandatiën (Stadhouderlijke). XII. 28, 33, 52.
 Redans (krijgsterm). XI. 240.
 Rederijkers. Verboden door Filip van Bourgondië. IV. 152. - Beschimpen de geestelijkheid onder Filip II. VI. 27 v. - Schrijvers over hen. 227.
 REEDE (VAN), Nederlandsch afgevaardigde te Munster; wil den vrede niet teekenen, VIII. 165, 167.

REÉKALF, Burgemeester te Amsterdam. Weerstaat de Herdoopers. V. 87.
 Reformatie. Z. Hervorming.
Réfugiés uit Frankrijk na Lodewijks XIV herroepen van het edict van Nantes. X. 125, 186. - Over hun invloed op Nederland. 264 v. XI. 145.
 Regenten (Hollandsche), steeds hellende naar het Pelagianismus, en waarom. VIII. 12, 14. Z. voorts X. 2 v., 32 v., 109 v., 150 v. XI. 111. (Z. ook Aristocraten.)
 REGNARD, Fransch dichter. Z. op Onadin en Honslaarsdijk.
Reide (Huis te). Lafhartig overgegeven aan de Spaanschen in 1621. VIII. 96.
 REIFFENBERG (Baron DE). Gegispt door Bilderdijk. V. 194.
 REIGERSBERG (NICOLAAS), Zwager van H. de Groot. Begunstigd onder Frederik Hendrik. VIII. 103.
 REIGERSMAN, Thesaurier van Prins Willem V. XII. 50, 69, 180.
Reineke de Vos. II. 320. IV. 372. (H.W.T.)
 REINGOUD, Gunsteling van Leicester. VII. 101, en Thesaurier. 116. - Aangeklaagd door de Staten van Holland (enz.) 119-121.
Reinier, René. Beduiding der beide namen. IV. 366.
 REINOUD I, Graaf van Gelderland. II. 201. - Raakt gevangen in den slag van Woeringen, 1288. 202. VII. 245. - Sterft, 1236. *ald.*
 REINOUD II, Graaf, en later Hertog, van Gelderland. III. 201. VII. 245. - Sterft, 1371. *ald.*
 REINOUD IV, Hertog van Gelder. Beoorloogt Graaf Willem VI. IV. 31-33. - Maakt vrede, 1412. 39, 41. - Verbindt zich met Jan van Beieren. 71.
Rekken (d.i. gaan). I. 344.
 Religie-twist, voorlooper van burgerlijke beroerte. X. 333.
 Religions-vrede (Ontwerp van). VI. 212.
 Reliquiën (Sandhorster). Z. op S.
 Remonstrantsche twisten. VIII. 7 v. - De Remonstrantie. 17, 204. - Leer der Remonstranten. 68 v., 177-188. - Hun gedrag bij de Synode te Dordrecht. 75-79. - Hunne behandeling, en gedrag daarna; onder Maurits. 88-91, 94. -

onder Frederik Hendrik. 103 v., 109-111, 114-121. - Hun kerkgebouw en Seminarium te Amsterdam. 120. - Hunne zachtmoedigheid. 189-195. - Hun beklag (beantwoord). 207 v. Z. nog 249 (266 v. H.W.T.) - Remonstrantsche schimpliedjes op Prins Maurits. IX. 317 v.
 RENDORP, Burgemeester van Amsterdam. In ongunst bij de patriotten. XII. 65. - Zijn huis geplunderd. 74.
 RENÉ, Hertog van Lotharingen. Tegenstander van Karel den Stoute. IV. 210 v. - Over zijn naam. Z. 366.
 RENÉ VAN CHALONS, Prins van Oranje. Z. Oranje.
 RENESSE (JAN VAN), Voornaam Zeeuwsch Edele onder Floris V. Komt telkens voor D. II. bl. 205-283 v. - Door Wolfert van Borselen uit het land gedreven. 283. - Komt daarna terug. 300. - Wil zich zuiveren bij Graaf Jan II, wegens den moord van Floris V, doch wordt niet aangenomen. Voegt zich nu bij de Borselens en brengt Zeeland tegen Jan II in opstand, en geeft bijstand aan de Vlamingen, en oorlooft in Holland en Utrecht, doch sneuvelt eindelijk in de Lek. III. 14-62.
 RENNENBERG (Graaf VAN), Stadhouders van Friesland, Groningen enz. VI. 217. VII. 17 v. - Zijn afval tot de Spaansche zijde. *ald.* - Krijgsbedrijven van en tegen hem. 24, 25. - Hij sterft, 1581. 25.
 REPELAER (O.). Afgezonden naar Parijs om peis te maken. XII. 183, 262 v. - Gevangen gezet in 1795. 102. - Tracht eene contra-revolutie te bewerken. 183. - Merkwaardige instructie daartoe. *ald.*
 Represaille. IX. 56. Z. Retorsie.
 Republiek (Nederlandsche). Z. Unie.
 Republiek (In eene) kan de braafste staatsman het slachtoffer worden zijner braafheid. VIII. 87.
 Republicanismus (oproerzucht). VIII. 147, 157. - Daartegen. Z. XIII. 100 aant.
 REQUESENS, Opvolger van Alva als Stadhouders van Filip II in de Nederlanden. Goed krijgsman en zeeman en staatsman, maakt het den Staatschen benauwd. VI. 165-172, 184-193. - doch sterft, 1576. 194.
 RERESBY (JOH.), onder Jacobus II van Engeland. Zijne *Mémoires*. Z.X. 290, 336.
Rescinderen, verschilt van onwettig verklaren. IX. 255.

'Resolutien van Consideratie ten tijde van Joh. de Witt.' IX. 295.
 Retorsie. Z. Represaille. Doch z. ook IX. 203.
 Retraite der Engelsche armee uit de Nederlanden na den veldtocht van 1794.
 XII. 100, en de geschriften van den Engelschen Capitein Jones en den
 Hessischen Officier von Porbeck daarover. 247-253.
Réunion (Chambres de). Z. op C.
 Reuzin (Zeeuwsche). III. 105. - en Hollandsche Reus. *ald.*
 Revolutie (Nederlandsche) van 1787. XII. 77 v. - Van 1795. XII. 101 v., 254 v.
 - Van November 1813. XII. 125, 355-366. - Revolutie der Oostenrijksche
 Nederlanden. Z. op O. - Fransche revolutie. XII. 88-95.
 RHEEDE (VAN), Afgevaardigde te Munster. Z. boven, op Reede.
 RHEEDE (VAN), door Willem III afgevaardigd aan Koning Karel II, 1672. IX. 217.
 Rhetorica (Grond van alle). VI. 222.
 RHOON. Z. Bentinck.
 R h y n (rivier). I. 23, 36, 47. - In de 9de eeuw. I. 151, 152, 199 v. - Deszelfs
 loop geregeld. I. 55.
 R h y n l a n d (Hoogheemraadschap van), ingesteld door Graaf (Koning) Willem
 II. II. 154.
 R h y n s b u r g , Klooster aldaar gesticht door Graaf Diederik II. II. 2. - (Hersticht)
 door Petronella, moeder van Gr. Diederik VI. II. 44. - Opgedragen aan den H.
 Petrus. *ald.*
 Rhynderbond, 1806. XII. 115.
 RICHARD, Keizer. 1257. II. 164. - Koning van Engeland, vertrekt derwaard. 166.
 RICHARD II, Koning van Engeland. Verbindt zich met Hertog Willem van
 Gelderland. III. 214.
 RICHARD III, Koning van Engeland. Onttroond, 1485. IV. 280.
 RICHARDOT, President te Brussel (en Filip Willem van Oranje). VI. 255.
 RICHELIEU (Kardinaal), en zijne betrekking tot Nederland. VIII. 129, 147, 151.
 Z. ook 241. - Sterft, 1642. 150.
 RICHELIEU. (Hertog VAN). Doet den slag van Fontenoi winnen. XI. 104.
 Richters bij de Israëlieten. IX. 40.

RICHILDE, Weduwe van Graaf Boudewijn V van Vlaanderen. De voogdij aan haar betwist, en zij met hare kinderen verdreven, door Robert den Fries. II. 28-31.

Ridder, miles. I. 328. - Meer dan een Edelman. *ald.* - Ridderslaan. II. 342. - Ridderplicht. II. 191. (Z. nog *Chevalier*, Ridderschap. I. 143.)

Ridderorde van S^t. Jacob. Z. op J.

Ridders van 't Heelal. XI. 139, 172.

Riemerswale, stad in Zuid-Beveland, later weggespoeld. III. 26.

RIEMERSWALE (WILLEM of HOLLANDER VAN), Maarschalk van Zeeland, onder Graaf Jan II. III. 16, 32.

RIPPERDA. Verdedigt Haarlem tegen Alva. VI. 155.

RIPPERDA, Nederlander. Spaansch Staatsminister, 1725. XI. 65 v.

Ripuarië. I. 59.

ROBERT (de Fries), zoon van Graaf Boudewijn van Vlaanderen. II. 17, 27, 321. - Trouwt Geertruida van Saxen, weduwe van Graaf Floris van Holland. 27. - Wordt uit Holland verdreven. 29. - Wordt Graaf van Vlaanderen. 30. - Komt Graaf Diederik V te hulp. 32. - Zijne dochter Adela wordt Koningin van Denemarken. *ald.*

ROBERT III, Graaf van Vlaanderen, 1304. III. 75, 77-81.

ROBERT (Prins), Engelsch Admiraal, 1666. IX. 167.

ROBERTSON, Geschiedschrijver. Partijdig tegen Karel V. V. 180 (ROBLES). Z. Billy.

ROBOL, Watergeus. VI. 127.

Rochelle, mede geblokkeerd door Nederlandsche schepen! VIII. 105 v.

ROCHUS MEEUWISSEN in den Briel, 1572. VI. 128.

RODA, Spaansch Lid van den Raad van State. VI. 195.

Roelanden of Rolanden. XIII. 109. - *Roeland* te Gent. IV. 156, 357.

ROËLL (W.F.), Minister van Koning Lodewijk. Zijn verslag over zijn verblijf te Parijs met dien Koning in 1809, 1810. XII. 343, 347 v.

ROGGIUS, rechtzinnig Predikant te Hoorn. Afgezet. VIII. 109.

Rois fainéans. I. 73.

ROLLO, Deensch vorst. Valt uit Engeland in de Nederlanden en in Frankrijk, en krijgt van Koning Karel den Eenvoudige diens dochter ten huwlijk en eene landstreek (Normandye) tot leen. I. 156 v.

R o m e . I. 94 v. - Ingenomen door het leger van Karel V, 1527. V. 56.

Romeinen (Oude). Hun tyrannike- en slavengeest. I. 126 v.

Romeinsch Recht in het Westen. I. 133. II. 13, 69, 236. V. 124. VI. 51.

Romeinen (Koning der). Z. Roomsche-Koning, en Keizer.

Romer- of Roomsche-maanden. IV. 51, [344].

Romeinsche Republiek. XII. 107.

ROMERO, Spaansch bevelhebber in de Nederlanden. Neemt Naarden in, 1573. VI. 155 v.

ROMONT (Graaf VAN) in Vlaanderen, tegen Maximiliaan. IV. 248.

Roomschgezinden in den opstand tegen Spanje. VII. 15, 18, 165. Z.

Gespanjolieerden.

Roomsch-Koning, Koning der Romeinen. I. 334 v. Z. Keizer.

ROORDA, in Friesland (tegen Willem Lodewijk). VII. 199.

Roover. Z. *Brigand.*

RORUK, Deensch vorst, zoon van Heriold. I. 101, 148-156, 162.

ROSSI. Geprezen. XII. 143.

ROSSUM (MAARTEN VAN), Krijgsoverste van Karel van Gelre. V. 58-61. - en van Willem van Gulik. 128-131. - en van Karel V. 140.

ROTGANS (L.), Dichter. X. 290 v.

R o t t e r d a m . Overrompeld door Bossu. VI. 130. - Remonstrantsche twisten aldaar. VIII. 19 v., 27, 206. - Willem III tot Stadhouder uitgeroepen. IX. 228 v.

X. 9 v., 13 enz. - De Regeering veranderd. X. 33. - Oproer aldaar in 1690. X. 345 v. - Ongeregeldheid in 1748. XI. 124, 152. - in 1785. XII. 59-63, 174-179.

ROUSSET DE MISSY (J.), Oranjegezind schrijver, onder Prins Willem IV. XI. 114. XII. 149.

ROVENIUS(PHIL.), Pausselijk Vicaris in de Nederlanden. VIII. 235.

RUDOLF, Burggraaf van Koeverden, 1226. II. 120 v.

RUDOLF, Keizer, 1267. II. 161. - Zijne gezindheid jegens Floris V. 190, 206 v., 209, 219.

RUDOLF VAN DIEPENHOUT, Bisschop van Utrecht, 1423. IV. 109, 112, 153. - Sterft. 165.

RUDOLF II, Keizer. Tracht de zaken in de Nederlanden bij te leggen. VI. 201.

RUDZE, Luthersch Predikant te Woerden. Predikt tegen het afzweeren van Filip II. VII. 37.

RUICHAVER (Hopman). Sneuvelt voor Amsterdam. VI. 207.

RUIL (ALB.) (of RUYL), Pensionaris van Haarlem. Loevesteiner. IX. 16, 33, 81.

Russen in Noord-Holland in 1799. XII. 208.

Russische veldtocht van Napoleon, 1811. XII. 121, 122.

RUSSEL, Engelsch Admiraal. Verslaat de Fransche vloot, 1692. X. 164.

RUTGERSIUS (JANUS), geleerd Dortenaar. XIII. 209.

Ruwaard, d.i. Regent. IV. 98-101.

RUYTER (HERMAN DE) op Loevestein in 1570. VI. 120, 262.

RUYTER (M. DE). Zijne krijgsdaden. Z. IX. 55 v., 99, 143, 149-157, 167 v., 177-180, 215. X. 9, 35, 36, 49 v., 58, 63 v. - Sneuvelt, 1676. 64.

RUYVEN (VAN), Schout te Haarlem. Vermoord door het Kaas- en Broodsvolk, 1492. IV. 299.

RYK (DE). VI. 126, 131, 133, 161, 168, 307.

Rijksdagen. Gehouden te Frankfort, 1519. V. 19 v. - Te Worms, 1521. 31. - Te Spiers, 1526. 53, 77. - Te Neurenberg, 1524. 77. - Wederom te Spiers, 1529. 78. - Te Augsburg, 1530. 75 v., 186. - Te Regensburg, 1531. - Te Neurenberg, 1532. 118, 186. - Te Spiers, 1544. 187. - Te Worms, 1545. 143. - Te Regensburg, 1546. 143, 187. - Te Augsburg, 1547. 150. - en in 1548. 151. - Te Worms, 1578. VI. 209.

Rijks-Hofmeesters (Frankische). I. 68-78.

Rijks-Steden. IV. 171 v.

Rijswijk (Huis te) of van Nieuwburg. Gesticht door Frederik Hendrik. X. 181. - Het slopen er van beklagd door B. VIII. 193.

Rijswijk (Vrede van). X. 179-188. - Clausule van het vierde artikel van dat tractaat. X. 186, 187, 278.

S.

- Sabbath. Z. Zondag.
- Sabel*, halsstrook. I. 45.
- Sacramentarissen* (Zwinglianen). V. 85.
- SAGE TEN BROEK (LE), Predikant te Rotterdam. X. 333 v.
- Sagen*. Z. Overleveringen.
- SAGITTARIUS (C.), Duitsch Theologant, Oldenbarneveldsgezind. VIII. 196 v.
- SAILLY, Fransch staatkundig schrijver, in dienst der Staten. VII. 155.
- Sala, rivier. I. 23, 24. - Saliërs. I. 37, 47. - *Salicae terrae*. I. 300.
- Salische wetten. I. 46, 131. XIII. 118, 202.
- Salland. Z. Zalland.
- SALM (Rhyngaaf VAN), Bevelhebber der Patriotten tegen Prins Willem V. XII. 71, 75, 198-203.
- Salut* op zee. IX. 54, 90, 204, 209 v. X. 8.
- Salzdahlen bij Brunswijk. Schilderijen aldaar. VII. 299.
- SALZEDA. Wil Prins Willem en den Hertog van Anjou vermoorden, 1582. VII. 50.
- '*Samenspraken*.' Z. op de Z.
- Samenzweering tegen Godsdienst en Staat. III. 244. Z. *Propaganda*.
- Samenzweering tegen Maurits. VIII. 97-99. X. 310 v.
- Sandhorster-Kuddeken*. XII. 146. - Sandhorster reliquiën. VIII. 223, 224.
- Sandraudiga Dea*. I. 38. XIII. 104.
- SANDWICH (Graaf VAN), Engelsch Admiraal, 1665. IX. 156.
- SAPMA, Remonstrantsch Predikant te Hoorn. VIII. 190. - Door zijne vrouw uit de gevangenis verlost. 94.
- Saracenen in Frankrijk. Verslagen door Karel Martel. I. 76. - In Spanje. I. 81-83.
- Saragossa (van waar genaamd?). IV. 322.
- Saragossa (Veldslag bij). XI. 36.
- SARAVIA, Professor Theol. te Leiden. VII. 62, 143. - Als aanhanger van Leycester afgezet. 154. VIII. 13.

- SARPI (PAOLO), Prijst de Synode van Dordt. VIII. 187.
Sassenaar. IV. 319. Z. straks Alb. van Saxen.
Satisfactiën (van steden). VI. 197. VII. 31.
 SAUZET (DU), Dichtkundige te Amsterdam. XI. 171.
 SAVOYE (EMAN. PHILIB. VAN), Algemeen Stadhouder der Nederlanden. VI. 7.
 SAVOYE (VICTOR AMADEUS, Hertog van). Eerst mede verbonden tegen Lodewijk XIV, valt af, 1696. X. 178. - Beveelt Lodewijks leger tegen de Bondgenooten. 200. - Verkrijgt een gedeelte der Spaansche nalatenschap. XI. 48, 56.
 S a x e n . I. 40, 45 v. - Onderworpen aan Karel den Groote. I. 85-88.
 SAXEN (ALBERT VAN), Krijgsoverste voor Maximiliaan in de Nederlanden. IV. 280-284, 287, 290, 300 v. - Vorst van Friesland. 315, 319. (Z. *Sassenaar*.) - Zijn zoon Hendrik. 318. - Zijn oudste zoon en opvolger George. 319, 324, 326-330. V. 6-8.
 SAXEN (FREDERIK, Keurvorst van). V. 19, 77.
 SAXEN (JAN FREDERIK, Keurvorst van). V. 143-149, 165.
 SAXEN (MAURITS VAN). V. 145 v., 163-167. - Hij sneuvelt, 1553. 167. - Zijne dochter Anna. *ald.* Z. Willem I.
 (Over Saxen Z. nog Frederik Augustus en Augustus III.)
 SAXEN (Maarschalk VAN), Fransch Veldheer. Beoordeeld door den Baron van Drachstett. X. 300.
 S a x e n moet deelnemen in Napoleons Rhynderbond. XII. 117.
 SCALIGER (JOS.). Opmerking van hem. VIII. 60, 232.
 S c a n d i n a v i ë . I. 20, 234.
 SCHAAP, Gezant naar Engeland aan Cromwell. IX. 53.
 SCHAFFELAAR (JAN VAN) te Barneveld, onder Jacoba. IV. 245.
 SCHAFFER (GOOSSEN), Groningsch staatsman. Vertrouwing van Frederik Hendrik. X. 309.
 SCHAGEN (Heer VAN). Wil Barneveld doen ontslaan. VIII. 103.
 SCHASS (D^r.) d.i.P. 't HOEN. XII. 150.
 Schavot (Het). XII. 73, 192 v. (Z. Prins Willem. V.)
 SCHAYES. Zijn werk over Oud-Nederland. XIII. 7.
 Scheepsstrijd voor Zierikzee, onder Graaf Jan II. III. 54-60.

- Scheepstimmermans-gilde te Amsterdam (*de Bijltjes*), Prinsgezind. XI. 142, 146.
- Scheide (rivier). Sluiten derzelve, bedongen te Munster. VIII. 167. - Keizer Josef II wil ze geopend hebben en dreigt oorlog daarover. XII. 55 v. - die afgekocht wordt. 70. - Schrijvers er over. 172 v.
- SCHELE (R.H.) in Overijssel, in de 17de eeuw. XII. 154.
- SCHELTEMA (M^r. J.). Geprezen en aangehaald. I. 320. VII. 234 v., 260, 270. VIII. 234 (enz.). IX. 268. XIII. 82 v. doch z. ook 198 v. - Zijn leven beschreven door D^r. P. SCHELTEMA. 83.
- SCHENCK (GEORGE), Nederlandsch krijgsoverste in Friesland. V. 37.
- SCHENK (MARTEN), Spaansch krijgsoverste. VII. 24, 50. - Gaat over tot de Staten. 93. - Verdrinkt, 1589. 172.
- Schepenen, onder de Graven. III. 98.
- '*Scherpe Resolutie*.' VIII. 33, 35, 194.
- Scheurkerk* (de Kloosterkerk in den Haag). VIII. 210.
- Schiedam, legerplaats onder Graaf Jan II. III. 89. - Oude naam der stad. 231. - Steekt de oranje-vlag op in 1672. IX. 229.
- Schielandsch (dwingelandsch) plakaat tegen de Contraremonstranten. VIII. (228).
- Schieringers* en *Vetkoopers* in Friesland en in Groningen. IV. 8, 14 v., 87-89, 313 v.
- Schilderij te Amsterdam (Willem I). VII. 81. - te Dordrecht (Corn. de Witt). IX. 181, 225.
- Schildtalen*. Z. Omslag en verponding.
- SCHIMMELPENNINCK, Raadpensionaris. XII. 112, 114, 330, 341.
- SCHLIEFFEN, Pruissisch Generaal, in missie te Londen, tijdens den opstand der Oostenrijksche Nederlanden. XII. 222.
- Schobbejakken*. I. 292.
- Schoenlapper (na den moord der De Witten.). X. 227.
- SCHOLTEN (CHR.), Burger-kapitein te Amsterdam, in 1748. XI. 141, 145. -
- SCHOLTEN (B.P. VAN WESELE). Geeft H.W.T. toegang tot de proces-stukken van Buat. IX. 280.
- SCHOMBERG, in 1494 in Friesland. IV. 315 v.

SCHOMBERG (Maarschalk VAN), Bevelhebber van 't leger van Willem III in Engeland, 1688. X. 142.

Schoonhoven. Heerlijkheid van Nicl. van Cats. III. 22. - De Contra-Remonstranten er vervolgd. VIII. 190.

Schop (in 't kaartspel). Wat eigenlijk is? V. 190. - *Schoppenkoning*. Zie M. van Dam.

SCHOP, Luitenant Colonel. Moet Bresil overgeven. IX. 96. - Mishandeld in het proces. 97.

Schot en lot. I. 316. III. 66 v., 233 v. - *Schotbaren, Schotvrijen*. I. 318.

SCHOTEL (D^s). X. 317, 327.

Schotland (Twist met) onder Karel V. V. 124. - Vrede. 162 v.

Schotsche Ridders (in de Vrijmetselarij). III. 296, 297.

SCHOTTE, Burgemeester van Middelburg. Mede-rechter over Oldenbarneveld. VIII. 214.

Schout van Leiden, onder Willem III. X. 119.

SCHOUWENBURG (JOOST VAN), Stadhouders voor Willem I in Friesland en Groningen. Zijn bedrijf. VI. 135.

SCHRADER (Prof. J.). Zijn oordeel over Wagenaar's *Vaderl. Geschied*. XIII. 80.

SCHRAM, Vice-Admiraal. Sneuvelt, 1673. X. 50.

SCHRANT (Prof.). Zal (s.D.p.) Taciti *Germania* uitgeven. XIII. 103. - Zijne *Cimbren*. Z. op C.

SCHREVELIUS (THEOD.) en zijne *Harlemias*. VIII. 267.

SCHRIVERIUS. Z. Scriverius.

Schutterijen. Ontstaan derzelve. II. 2. - Schutters-Doele. Z. Doele.

Schutterijën en gewapende Burgerijen. Oranjegezind. XI. 111 v., 121. - Te Amsterdam. 138-145. - In den Haag. XII. 33, 144.

Schutters-eed te Amsterdam. VIII. 116 v.

SCHWARTSENBURCH (FRED.) in Friesland; vertrouwd raadsman van Frederik Hendrik. X. 309.

SCHWENDIUS (LAZ.) of SCHWENDI, Duitsch koopman; vriend van Willem van Oranje. VII. 258, 300. - Zijne zinspreuk. VIII. 263.

Schijngronden. III. 13.

Schyten (d.i. zwervers). I. 234.
 SCRIVERIUS. Tracht Barneveld en de Groot bericht te doen toekomen in de gevangenis. VIII. 74.
Sebastianisten. VII. 30 (aant.)
Seclusie (*Acte van*). Z. op *Acte*.
Seculariseren, bij den vrede van Munster. VIII. 154.
Seent, seent-rechten. Wat? V. 200.
 SEGAAR (C.), Prof. te Utrecht. XII. 158.
 SELDENUS, en zijn *Mare clausum*. VIII. 138, 242 v.
Sella Stercoraria. IV. 367.
 SELLIIUS (G.). XI. 230 v.
 SEMEIN of SEMEINS te Enchuisen, helpen Willem I. VI. 287-291, 310.
Semipelagianismus. VIII. 7, 79, 378.
 SEMONVILLE, Fransch emissaris in de Oostenrijksche Nederlanden, 1790. XII. 218. - Gezegde van hem nopens Nederland. 103, 326 v. - Overlijdt, 1839. 218.
Senef (Veldslag van). X. 56 v.
 SEPPENRODEN (te Groningen), onder Graaf Floris III. II. 52 v.
 SEPPENWOLDE. XII. 42. Z. Bankroeten.
Septemviri, (Vertrouwelingen van Frederik Hendrik in de Provinciën). X. 307.
Serjant. III. 232. ond. aan.
Servi Juris Germanici, geen lijfeigenen. I. 85, 295, 315.
Sevenbergen in Brabant, 1427. I. 284.
 SFORTIA (LODEWYK), Hertog van Milanen. Moordenaar. IV. 306. - Gevangen door Lodewijk XII van Frankrijk. 320. Z. ook 324.
 SFORTIA (FRANC.). Verzet zich tegen Karel V. V. 42. - Belegerd, moet zich overgeven. 52.
Sheernes, sterkte aan de Theems, 1666. IX. 179.
Siatutanda. I. 231.
Sicambren. I. 39, 232.
 SIDNEY, Engelsch krijgsman in de Nederlanden. Zijn lof. VII. 156.

SIDNEY, Engelsch Gezant bij den Staat, onder Willem III. X. 87.

SIEGENBEEK (Prof. M.). Over zijn Wagenaar en Jacoba. VII. 302-304. - Over zijn berispen van Bilderd. Geschiedenis en hare uitgave door H.W.T. - en over zijn Collegie der *Hist. Patriae*. XIII. 46-52. - Bilderdijk's oordeel over de Siegenbeeksche spelling. 55. - S's voorlezing tot verdediging van Wagenaar. 56 v. - Zijne Lofrede op J. Dousa, VI. 267. - Zijne Prijsverhandeling over S. van Slingelandt. XI. 232. - Zijne redevoering over Prinses Anna. XII. 129. - Zijne Lofrede op Van de Spiegel. XII. 212 v., 311-322. - Zijn werk over Kantelaar. 330. - Zijne schets eener Geschiedenis van den Oud-Ned. Staat, geprezen. 332. - (Mevrouw S. IX. 269.)

SIEGFRIED, Deensch vorst. I. 158 v.

SIEGFRIED (ook SICCO of SIEVAART), zoon van Graaf Aarnout, broeder van Diederik II. II. 6. - Stadhouder van Kennemerland. 13. - Stamvaders der Teilingers en Brederodes. 6. - Trouwt eene vrouw uit lagen stand. 319.

SIGEBERT, zoon van Klotaris. I. 64 v.

Sigeldrith, plaats in het Sticht (1064). II. 11, 12.

SIGISMUND. Wordt Keizer, 1410. IV. 49. - Zijne handelingen in de Hollandsche erfopvolging. 63, 64, 80, 125 v., 352. - In de Friesche zaken. 87, 173.

SIGISMUND, Hertog van Oostenrijk, 1467. IV. 283.

Signatstern, Hoogduitsch werk door B. gebruikt. III. 292-299. (doch. z. 315.)

Sile si ë. Genomen door Frederik II. XI. 82 (enz. - 100). - *Silesische schuld*. XI. 100.

SIMONS (MENNO). Z. Menno.

SIMONS (M^r. P.). Geprezen. - Zijn werk *over Johan de Witt en zijn tijd*. I. xx. IX. 272, 292 v.

Simultanea Investitura. Z. op I.

Sinezen (Moord der) te Batavia, 1740. XI. 80, 233 v.

SINNEL (Engelsch avanturier). IV. 309.

SITTER (A.J. DE), Vrijmetselaar. III. 308.

SIXTUS V, Paus. Doet eene Italiaansche Bijbelvertaling uitgeven. - Sterft, 1592, welligt vergiftigd van wege Filip II. V. 217, 219.

Slag [- tot gemak bij het gebruik, heb ik de Veld- en Zeeslagen en gevechten, doorgaans dubbel geregisterd; naamlijk gebijzonderd naar de *plaatsen*; en toch ook alle weer alphabetisch, onder de hoofden *Veld-* of *Zeeslag*.]

Slang - of draak - Gnostisch symbolum. III. 269, 272 v., 278. - Beide wel te onderscheiden. 276.

SLATIUS, Remonstrantsch Predikant. Conspirateur tegen Maurits. VIII. 97-99, 201.

Slaven (volk). I. 57, 58.

Sleutelbeen. (Wagenaars wartaal daarover.) X. 202.

SLICHTING, Med. Doct. te Amsterdam. XI. 185 v.

SLINGELAND (S. VAN). Wordt Raadpensionaris, 1727. XI. 68. - Bewerkt het verbieden der Vrijmetselarij, 1735. III. 308. - Sterft, 1736. 78. - Min gunstig beoordeeld door B. *ald.* doch Z. 232 v. (H.W.T.)

Sluikerij in de 18de eeuw in Holland, vooral te Amsterdam. XI. 137. Z. ook Eed. SLUIS (AARNOUT, Heer VAN DER), jonger zoon van Jan VI, Heer van Heusden. II. 186. - Zijne kinderen. 187. - Daaronder Agnes (of Anna, of Anice), moeder van Witte van Haamstede, uit een geheim huwelijk met Graaf Floris V. 187-194 (340 v.). III. 223-230.

Sluis in Vlaanderen. VI. 223 (ond. aan), 224. - Gaat over aan de Spaanschen, 1587. VII. 143. - Hernomen door Maurits. VII. 200.

SLYPE (J.H. VAN) (te Maastricht). Valschelijk beticht, 1785. XII. 171.

Smalkalden. V. 143. - Verbond der Duitsche Protestanten aldaar gesloten, 1530. *ald.*

Smeekschriften der Edelen en de gevolgen daarvan. VI. 52 v.

SMITS (W. DINGEMAN), Predikant te Rotterdam. XII. 177, ook 147. (want de aldaar vermelde *Verdediging der Stadhoudelijke Regeering* is van hem, en daarover wordt hij gehekeld in het schimpdicht aang. op bl. 177.)

SMITS (J.), Geschiedkundige te Dordrecht. XIII. (45), 90, 96 v., 111, 114, 119, 120 v.

SMOUT, Predikant te Amsterdam. Afgezet. VIII. (118), 120.

Sociëteiten. Vaderlandsche- en oprechte Vaderlandsche. XII. 64.

SOCINUS, *Socinianen*. VIII. 197. - *Socinianismus*. III. 247.

- Sodomie. III. 245, 275 (285). XI. 71.
Sofia, bij de Gnostieken. Z. *Sophia*.
 SOFIA, Gemalin van Graaf Diederik VI. II. 50. - Sterft te Jerusalem, 1170. 57.
 SOHIER D'ENGHIEN. Zie Z. van Adinghem.
 Soissons (Congres te). XI. 68.
 Soldaten. IV. 341 v. - *Soldaat- en Zeemanschap*. X. 9.
 SOMEREN (W. VAN), Orangist te Rotterdam, 1672. XII. 175.
 Somme (De steden aan de) in Picardye, door Lodewijk XI in pandschap gegeven aan Phil. den Goede, later bron van twist. Z. IV. 137, 178, 180, 218, 222.
 SOMMELSDYK (Heer VAN), op de vloot, 1666. IX. 168 v. - Over vroegeren, Z. ook Aarsen.
 Sommeltjes-berg, op Texel. II. 318.
Soniare? Wat? I. 297. (XIII. 113.)
 SONOY, Stadhouders voor Willem I in Noord-Holland, woest en wreed; later, aanhanger van Leycester. Z. over hem en zijne bedrijven. VI. 132, 134, 150, 154, 157, 162, 188, 207. VII. 25, 50, 137-139, 151, 159 v., 175. - Hij sterft, 1597. 160.
Sophia (bij de Gnostieken). III. 268, 272, 276.
 SOR (CHARLOTTE DE). Haar werk over Napoleon's verblijf in België en Holland in 1811. XII. 349.
 SOUBISE, Bevelhebber der Gereformeerden te Rochelle. VIII. 105.
 SOUCHES, Keizerlijk Generaal, 1674. Zijn slecht gedrag. X. 57.
 SOUTHEY's *Geschiedenis van Brasil*. VIII. 247.
Souverain (vulgo *Souverein*), *Souvereiniteit*. VII. 46. IX. 25 v., 36, 134 v. (Z. *Imperium*.)
 SPAAN (J. VAN), [Dichter en Haagsch Predikant] in *Bilderdijk's album*. XIII. 36.
 SPAEN (VAN), en zijne *Historie der Heeren van Amstel*. II. 149, 336. - Zijne *Inleiding tot de Historie van Gelderland*, gehegeld door Bilderd. XIII. 163-172. - Oudste geschiedenis van Gelderland volgens hem en I.A. Nyhoff (tot verbetering van Dl. I. bl. 237-243), 173-182. - *Bilderdijk versmaadt v. Sp.* (verkeerdelijk). 179. - Heeft v. Sp. de wettigheid van Witte van Haemstede erkend? Z. II. 186, 339 v. III. 222-224.

Spanje . Spaansche Monarchie. VII. 33, 34. - Opstand aldaar tegen Karel V.Z. Opstand. - Haat der Spanjaarden tegen de Nederlanders en oorzaken daarvan. V. 23, 74, 220-232. - Spaansche troupen van Filip II in de Nederlanden. VI. 15-19, 224. - *Spaansche Furie* (te Antwerpen). 196. - Spaanschgezinden (na den afval). VIII. 16. - Spaansche Nederlanden (na de scheiding). 130. IX. 146 v., 182. - Spanjes betrekking met Nederland, onder Joh. de Witt. 96. - Onder Willem III. X. 48. - Spaansche successie. 189 v., 279 v. en z. Successie-oorlog. - Spanje overheerd door Napoleon, 1808. XII. 118. - *Spaansche pokken*. Z. op P.

Specifica, specifiqu methode in de Geneeskunde. XI. 159, 169.

Spelling. Over de oneenparigheid van spelling in dit werk. I. xxiv. XIII. 45 v., 49 v.

SPIEGEL, Presid. Schepen te Amsterdam, 1650. IX. 11.

SPIEGEL (VAN DE). Vindt een bewijs voor de Militaire Jurisdictie, 1782. XII. 36. - Wordt Raadpensionaris van Holland, 1787. XII. 82. - Zijne gesprekken met den ouden Fagel. 224 v. - Wil niet dat onze Staat deelname aan de coalitie tegen de Fransche revolutie. 229-233. - Schimp- en dreigschriften tegen hem in 1794. 259-261. - Zijne *Nadenking van een Staatsman* (enz.). 212 v., 317-320. - Zijne *Schets der Regeerkunde*. 213. - Nagelaten onuitgegeven schriften van hem. 212-317. - Bilderdyk hatelijk tegen hem. XI. 150. XII. 84-87, 96, 102. doch zie H.W.T. 212-214, en SIEGENBEEK en H.W.T. 212 v., 311-322, en LAMBRECHTSEN. 312 aant.

Spille-leenen, Spil-magen. I. 311.

SPINOLA, Spaansch Veldoverste in de Nederlanden tegen over Maurits, sedert 1602. Z. over hem en zijne bedrijven. VII. 196, 203 v., 212. VIII. 94, 96, 105, 122, 265 v. - Hij sterft, 1629. 125.

SPINOSA (B. DE). Geniet een jaargeld van J. de Witt. Z. daarover X. 250. - Bezoekt Utrecht ten tijde der Fransche bezetting. 251. - Is niet *Luc. Ant. Constans*. 322. - *Spinosisimus*. IX. 131. (Z. ook Cartesianismus.)

SPRAGH, Engelsch Vice-Admiraal, 1667. IX. 181.

Springalen (oorlogstuig). III. 232.

Staande legers. Hun oorsprong. IV. 341 v.

Staat, Staten, Staatsregeering, Stadhouderslooze Regeering. XI. 201-203. VI. 138-145. Z. ook *Staten*.

Staatkunde, gruwelijk. XI. 84. (XII. 118.) - *Staatkundig*. IV. 86 aant. VII. 106. - *Staatsrecht* (algemeen). I. 135.

Staatsresolutiën, in hoever bronnen der geschiedenis kunnen zijn. I. (89), 215. *Staat-Generaal*, als personele titel. VI. 139, 267. XI. 203. (Z. ook *Edelmogend Heer*.)

Stadhoudelijke Regeering. VI. 138 v. - *Stadhouderschap*, betrekking van Stadhouders en Staten. VI. 138-142-151, 182. XIII. 25. - Discussie over het nut deszelfs. XII. 39. - Geschriften daarover. XII. 144-149. - *Stadhouderschap erfelijk* gemaakt voor Willem III. X. 55. - Hersteld voor Willem IV. XI. 110 v. - en erfelijk verklaard ook in de vrouwelijke linie. 121 (enz.) - 125.

Stadhouders-poort onder Willem III. X. 90. - onder Willem V. XII. 66-70, 1841-88. *Stadhuys*. Gewicht van deszelfs bezit. IX. 79, 261.

Stadingers. Kruistocht tegen hen. II. 121-126. - Of zij zoo erge ketters waren? *ald.*

STALBURG (Graaf VAN)^(*) in Friesland, onder George van Saxen. IV. 329 v.

STAMFORT, Gouverneur der zonen van Prins Willem V. XII. 98, 206.

Standen. Z. *Staten*.

Standvastig plichtbetrachten. VII. (179), 272, 303.

STANISLAUS, opgedrongen Koning van Polen. XI. 26, 64, 76, 231 v.

STANLEI, Engelsch bevelhebber. Verraadt Deventer aan de Spaanschen. VII. 133 v.

Stapelrecht, jus Stapulae. II. 320 v. - *Stapelrecht* van Dordrecht. III. 88 v., 201. V. 117.

STARING (M^r. A.C.W.). Een oudheidkundig verslag door hem gegeven. XIII. 95.

Staten of Standen der Natie. 140. - *De drie Staten*. IV. 108. - *Algemeene Staten* der Nederlanden waren onder Karel V nog geen Collegie of Lichaam. V. 118 v. - Door Karel V bij zijn overdragen der regeering, beschreven te

(*) (Wagenaar noemt hem *Schomberg*; Eekhoff, *Schaumburg*.)

Brussel, 1555. V. 169. - Door Filip II te Gent, 1559. VI. 17. - Hun onvoegzame klachten. 17-19. - Beroepen door Alva te Brussel, 1569. 112. - Komen bijeen te Brussel na het afsterven van Requesens, 1576. 194. - Sluiten te Gent de Pacificatie. 197. - Hunne handelingen met Don Juan, Matthias, Anjou. 199 v. - Hun gezag wankelt. 218. - Zij handelen evenwel nog onder Parma, en in de onderhandelingen (zoogenaamde *Pacificatie*) te Keulen. VII. 11, 12 (enz.) - *Algemeene Staten*, in den zin van Staten Generaal der geünieerde Provinciën. VII. 102, 123.

Staten Generaal der Nederlandsche Republiek, beginnen permanent te vergaderen ten tijde van Leycester. VII. 102. - Of en in hoeverre Souverein. VII. 3-10, 228, 238-240. - Hun recht van jurisdictie. VIII. 108, 138 v. IX. 15, 960. - Hunne jurisdictie tegen Oldenbarneveld c.s. VIII. 53-59, 280-282. IX. 134-136. - Voorzitting in de Staten Generaal. VIII. 168. - Meerderheid in de Staten Generaal. XII. 72. - Hun titel van *Hoogmogende Heeren*. XI. 36, 55. - De Algemeene Vergadering in 1716, 1717. XI. 52 v.

Staten in de Provinciën. Wanneer begonnen te deelen in de Regeering. IV. 11, 24. - Waren geene successeurs van Filip. I. 236.

Staten van Holland. VI. 69, 141 enz. VII. 158 v., 263-269. Z. voorts *Hollandsche Staten*.

Staven, Stad en Graafschap, door Graaf Floris II veroverd op Markgraaf Egbert van Saxen. II. 36. Z. voorts III. 95. IV. 7, 14 v., 145.

Steden (Opkomst der). I. 318. III. 4 v., 66 v., 88, 97-100, 211, 236 v., 255. IV. 63, 340 v. - Stedelijke Regeeringen. VIII. 127, 173, 263-269. XI. 7. Z. Regenten, Aristocratie en Conventiën.

Steden (Kleine) in Holland. VII. 166. Z. ook Kleine.

Steekspelen. Oorsprong derzelve. II. 2. - Luisterrijk steekspel te Haarlem, onder Graaf Willem III. III. 85. - Onder Graaf Willem IV. 122. - In Vlaanderen bij Lodewijk van der Male. 211. - De steekspelen in haat bij de Geestelijkheid en bij de Burgers, *ald.* Z. nog VI. 13, 251.

Steenkerken (Slag bij). X. 165.

Steenwijk, vergeefs belegerd door Rennenberg. VII. 25. - Geweldig gedrag der regeering aldaar in 1745-1749. XI. 153-155.

STEIN, Raadpensionaris, 1749. XI. 149 ond. aan, 150. - Sterft, 1772. XII. 40.
Stellendam op Goëree, ingedijkt. VIII. 95, 236.
 STELLINGWERF (NIC.), Pensionaris van Medemblik. Loevensteiner. IX. 16, 33, 267-269. X. 323.
 Stelsels. Z. Systemaas.
Stenden (Standen). Z. Staten.
 STEVERSLOOT (L.), Predikant te Leiden. Beschimpt over een verjaardicht op W.H.K. Friso, 1723. XI. 256 v.
 Sticht van Utrecht (Over-Sticht, Neder-Sticht.) I. 235, 248. - Stichtsche zaken. Z. Utrechtsche. - Stichtenaars haten de Hollanders. VIII. 60, 232. Z. Scaliger.
 STILICO. I. 53 v.
Stille waarheid beleggen (of bezetten). II. 291, 348.
 Stilzwijgen bij schelmstukken. II. 246.
Stinkbankje (Het). XII. 7.
 STROKE (MELIS). Waar hem de Egmonder Kronijk verlaat, verliest hij veel van zijne waarde. II. 174. - 'Stoke's zotte predikatie'. III. 24.
 STOLBERG (Vorst VAN), herbergt R.M. van Goens. XII. 161.
 STOLK, Emeritus Predikant, vervolgd in 1794. XII. 323 v.
 STORM VAN 'S GRAVESANDE (N.) VII. 282.
 STOUTENBURG (REINIER VAN). Conspireert tegen Maurits. VIII. 98. - Ontkomt en wordt Roomsch. *ald.*
Straatsburg ingenomen door Lodewijk XIV. X. 180.
 STRADA (FAMIANUS). Brengt Magdalena Moons in de geschiedenis van het beleg van Leiden. VI. 273-279.
 Straf. Z. *Poena*. - Straffen (Recht van). VI. 242.
 STRALEN (ANT. VAN), Burgemeester van Antwerpen. VI. 83, 240 v.
 STRATINGH (D^r. ACKER), over de Batavieren. XIII. 100.
 STRIKLAND (W.), Afgezant van het Parlement van Engeland hier te lande. VIII. 147 v.
 Strijdhmers (strijdbijlen). I. 291 v., 300.
Strijne, riviertak. I. 156. XIII. 123.
 STUARTS (Ongelukkig lot der). XI. 271 v.
Stuip (eigenlijke beteekenis). I. 344.
Stulp-plooi. Z. Plooi.

Sturii. Volksnaam. Van waar? I. 231.
 Stijl. Kerkelijke of Hof-, d.i. Paasch-Stijl. III. 106, 238 v. - Nieuwe Stijl. Z. op N.
Subsides, aides. Z. Beden.
 Successie in Spanje. - Successie-oorlog. XI. 20 enz.
 SUFFOLK (Hertog VAN), Engelsch Prins onder Hendrik VII. IV. 332 v.
 SUIDERAS. Z. Heeckeren.
Suidhardeshage. Z. op de Z.
 SUIS, Raadsheer onder Karel V. V. 123.
Summum Imperium. Z. Imperium.
Sunnemeer (Sonnemeer), (op Schouwen in Zeeland.) I. 184, 260. XIII. 124 v.
Superioritas territorialis. I. 120 v., 337. II. 16.
Supralapsarii (en *infralapsarii*). VIII. 79.
 Sustenu (Valsche-), niet te laten opkomen! VIII. 140 aant.
 Swammerdam. Z. op de Z.
 SWEDENBURG. III. 315.
 SWEERTS, Vice-Admiraal. Sneuvelt, 1673. XI. 51.
 SYBRANDUS LUBBERTI, Prof. Theol. te Franeker. Zijn boekje tegen H. de Groot
 in Holland verboden. VIII. 22.
 SYLVIVS. Z. Bosch.
Syndicus. VII. 262.
 Synoden. VII. 113 v., VIII. 7 v., 198 v., 201 v. - Algemeene Synode. VIII. 33,
 195. - Aandrang (en afkeer) van Kerken en Stalen, over het houden eener
 Nationale (of Provinciale) Synode der Hervormden, 1606-1618. VIII. 10 (enz.)-51
 en 198-207. - Synode van 1574. VI. 171. - van 1578. VI. 211, 212. VIII. 198. -
 van 1581. VIII. 199. - Nationale Synode van 1606. 10 v. - Synode te Dordrecht
 van 1618. 74-81. (*le saint Synode de Dordt*. 185.) - Provinciale Synode. 33,
 195. - Synoden der Fransche Gereformeerde Kerken. 183. - Synode van
 Charenton. 184.
 Systemaas van Wetenschappen, schadelijk. VIII. 54 aant.

T.

- T a b a g o . Genomen door de Engelschen. IX. 149. - Hernomen door de Franschen. 176. X. 68.
- TACITUS. Zijn *Germaniaa*. XIII. 102 v.
- Tafellaken (Wegsnijden van 't). IV. 9 v.
- Taktiek. Z. Krijgskunst.
- TALESIIUS (QUIR.), Geleerd Burgemeester te Haarlem, opgehangen door de Geuzen. VI. 158.
- TAPPER (RUARD), Inquisiteur. Z. over hem V. 161, 198 v. VI. 303.
- TARENTE (Prins VAN), Fransch Generaal in Staatschen dienst, in den Munsterschen oorlog, 1666. IX. 163. X. 315-317.
- T a s s a n d r i , Tassandria (Taxandria). I. 232 v. XIII. 103 v., 167.
- TAURINUS, Rem. Pred., schrijft *de Weegschaal*. VIII. 39.
- TAXIS, Spaansch krijgsoverste. VII. 60.
- Tegenhanger* (lelijk woord). XII. 213.
- TEILINGEN (WILLEM VAN) onder Graaf Willem I. II. 95.
- TEILINGEN (SIMON VAN), onder Hertog Aalbrecht, 1357. III. 262 v. - 1361. 261.
- T e i s t e r b a n d , Graafschap. Hoever zich uitstreckte? I. 161, 193, 341 v. II. 7 v., 18. XIII. 209. - (Weleer na het afsterven van Diedrik *den Ursyn*, overgegaan op den gemaal zijner dochter, *Elius* van Grail. II. 79.) - Van Spaan en Bilderdijk over Teisterband. XIII. 167-172. - Teisterbands aloude betrekking tot Aquitanie? 211-213.
- TEMMINCK (DE VRY), Burgemeester van Amsterdam. Heult met de Amerikaansche opstandelingen. XII. 46, 47.
- TEMMINCK (MATTH.). Z. Zamenspraken.
- Tempelieren. III. 106-108, 239-252, 268 enz., 301 enz. - Tempelieren-moord te Zierikzee. 106, 109 v., 253(300, 302.)
- TEMPLE, Engelsch Gezant in Nederland. IX. 198, 201. X. 66.
- Territio*. Z. Pijnigen.
- T e r S c h e l l i n g . Overvallen door de Engelschen. IX. 178.
- TESSELSCHADE (Roemer Visschers), bemind door C. Barlaeus. VIII. 234.

Test-akte in Engeland, tegen het Pausdom, geschonden door Koning Jacobus II. X. 124-130.

TÉTARD, Fransch Predikant, 1637. VIII. 184 v. Z. Amiraut.

TEX (Prof. C.A. DEN), misverstaat Bild. XIII. 115.

Texel. I. 22. - Ada derwaard gevoerd. II. 84 v. - J. de Witt voert er de vloot uit in zee (1665). IX. 155.

TEYLINGEN (FLORIS VAN), Burgemeester van Alkmaar. Verklaart zich voor Willem I, 1573. VI. 161.

THEODEBALD, THEODEBERT I en II, THEODERIK I en II, Frankische Grooten of Vorsten; en THEODECHILDE en THEODESINDE, Vorstinnen. Z.I. bl. 61-73.

Theodosianus Codex, in waarde gehouden bij de Gothen en Franken. I. 133.

THOMAS AQUINAS (*Doctor Angelicus*), vermaard kerkleeraar. II. 122, 330. (wèl te onderscheiden van THOMAS ANGLICUS. 331.) - Hij en zijne school rechtzinnig in de leer der praedestinatie. VIII. 179.

THURN en TAXIS (Huis van). Hoe tot den Vorstenstand gekomen. I. 326.

Thyns, thynsgoederen. Zie *Cyns*.

TIBERIUS, voert krijg in Gallië enz. I. 30.

TICHELAAR (W.), Beschuldiger van C. de Witt. X. 17-24, 222 v., 244.

Tiel, geplunderd door de Noren in 1010. II. 7.

Tiën, tygen, tyding, ziehen. I. 343, 344.

Tienden, door de Stadingers geweigerd. II. 123.

Tiende penning door Alva geeischt, en bewegingen daarover. Z. VI. 109-124. Ook H.W.T. 262-264.

Tilsit (Vrede van), 1807. XII. 117.

Tiran. Z. op Ty.

TITSING(H) (ABRAH.), Chirurgyn te Amsterdam. XI. 179 v., 182 v.

TJERK HIDDÉS DE VRIES, 1666. IX. 167.

Toezicht (Commissiën van) op de administratie der kerkelijke goederen van de Hervormden. IX. 328.

Tol op het Zwarte Water. Z. op Z. XIII. II.

Tolbiac (Veldslag bij) of Zulpich, gewonnen door Clovis, op de Alamannen (496). I. 60.

Tolerantie. Z. Verdraagzaamheid.

TOLLIUS (H.), Hof-diplomaat van Prins Willem V. - Vroeger Prof. te Amsterdam. VIII. 121. - Over hem en zijne Staatskundige geschriften (waarvan het vierde stuk had moeten zijn de veelal verkeerdelijk aan Bild. toegeschreven wederlegging van het Advys van Voorda en Valckenaer tegen Willem V; - en waarom dit niet verschenen is?) - voorts zijne zachtzinnigheid, waarheidsliefde, enz. Z. XII. 101, 198, 306-308.

Tonningen, naamsoorsprong. I. 44.

Tooneel-uitspanning, Liefhebberij-tooneel. XI. 173, 175.

TORCY, Fransch onderhandelaar, 1708 en 1709. XI. 34.

Torenburg, slot, gesticht door Koning Willem tegen de Friezen. II. 168, 199.

Tornooi. Z. Steekspel.

TORRINGTON, slecht Engelsch Admiraal (1690). X. 160.

Torys in Engeland. Triumfeeren bij Koningin Anna. XI. 37. - Geraken weêr af. 44.

TOULOUSE (Heer VAN) (Broeder van Marnix van St. Aldegonde). Zijn ongelukkige aanval op Walcheren en Antwerpen, 1567. VI. 75-77.

Toxandrië. I. 37 v.

Tractaat met Frankrijk, van Maart 1810. XII. 347.

TRAGO te Leyden, mishandeld. XII. 63.

Traité de garantie, met Frankrijk tegen Spanje, 1643. VIII. 152.

Trek, trekken, trekking. I. 343 v.

Trente (*Concilie* van), telkens opgeschort en weêr aangevangen. V. 143 v., 150, 163 v., 187, 201. VI. 12, 25, 44. - Over de praedestinatieleer. Z. VIII. 179.

TRESEL, Aanhangeling van Oldenbarneveld. VIII. 85 (en 46).

TRESLONG (BLOIS VAN.), Watergeus. VI. 120, 126, 130 v. - Mishandeld na Willem I's dood. VII. 94 v. - Vrijgesproken. 99. - Geëerd door Maurits. 95 aant.

(*de*) *Tribus Impostoribus* (geschrift). Z. op I.

TRIGLAND (CORN.), Predikant in den Haag, onderwijzer van Willem III in den Godsdienst. X. 284 v.

TRIP (M^r. LUCAS), Burgemeester te Groningen, noemt in 1746 de aristocratische regenten Koningen van het Land. IX. 226. XI. 179.

Triple alliance. IX. 187 v., 196-210, 321.

TRITHEMIUS weêrsproken. III. 18 aant.

Troje (Afkomsst van Westersche volken uit). I. 94, 296.

TROMP (M.H.) Wordt Admiraal. VIII. 138. - Verslaat de Spaansche vloot bij Duins. 145, 245. - In den oorlog tegen het Engelsch Parlement. IX. 50, 53 v., 57, 63-67. - Hij sneuvelt (1653). 67 v. Z. voorts 262, 320 v.

TROMP (C.), zoon van M.H., Zeeheld. Z. over zijne daden en bejegeningen. IX. 154, 167-169, 321. X. 28, 50, 58, 64. - Overlijdt (1691). 163, 235, 319 v., 332 v. - Zijn schoonbroeder Kievit. Z. op K.

Trouwen bij procuratie. IV. 306. (aanteek. bij 305.)

TSARELS (CHARLES) VAN VALOIS, Broeder van Filip den Schoone, Koning van Frankrijk. Bemiddelaar in twist over Zeeland. III. 17, 220.

TSERAARTS, Stedehouder van Willem I op Walcheren, 1572. VI. 131. -

Overwonnen door Mondragon. 150.

Tubanten. I. 39.

Tuin (Hollandsche). Z. op H.

Tungri. I. 232.

Tunis door Karel V veroverd. V. 92 v.

TURENNE, Fransch veldheer. X. 14, 48, 61.

TURK. Z. Hemert.

Turken. Over dien naam. Z.I. 86.

Turnhout (Slag bij), 1597. VII. 190.

*Tusschenploo*i (in Gelderland). Z. Stulpplooi.

TUTTEL, te Steenwijk. XI. 154. Z. Fledderus.

Twaalfjarig Bestand. VII. 220, 278 v. Z. Bestand.

Twee-en-zeventigste jaar, altijd merkwaardig in onze geschiedenis. XII. 40.

Tweegevecht beraamd tusschen Filip van Bourgondië; en den Hertog van Gloucester: doch heeft geen voortgang. IV. 93, 345 v. - Door Filip van Bourgondië aangebo-

den tegen den Koning der Turken. IV. 163. - Uitdaging tusschen Karel V en François I. V. 62-65. Z. ook nog VI. 150, 252.
 TIJDEMAN (M.). Zijne *Adversaria* MS. III. 230 v. X. 213, 322.
 TIJDEMAN (H.W.), Over de Hoeksche en Kabeljauwsche partijschappen. III. 156, 175. - Over het Wartburgsfeest, 1817. IV. 185 (o.a.) v.
 Tijdversen. VII. 179, 273. IX. 301. (Z. ook Incarnatie.)
Tyran. Wie dien naam verdient. VI. 234. - Leer van het *Tyrannicidium*. VII. 80.

U.

UBBO, Hertog van Friesland, 792, valt in Engeland. I. 87.
 UITENBOGAART, Groote vriend en lijfprediker van Oldenbarneveld. VII. 166. - Zie verder over hem en zijn aandeel in de kerk- en staatszaken. VIII. 28 v., 37, 46 v., 81, 85, 94 v., 110 v., 235, 277-279.
 U i t e r m e e r s c h e schans. Oorsprong daarvan. IX. 193 aant.
 Uitgeven van nagelaten geschriften. XII. 316.
 Uitgeweken Nederlanders. Lotgevallen en bemoeiingen van die van 1787. XII. 83, 89, 95, 100. - Van die van 1795. XII. 104, 253 v., 275-305, 333-337. (Z. ook Ontwerpen.)
 Uitlevering van staatsmisdadigers, in het algemeen. VIII. 56, 231. - Over die der Engelsche koningsmoorders. IX. 125 v.
 Uitpluizen, gevaarlijk. VIII. 227.
 Uitvoer (Vrije) van koorn. V. 99, 121. - Van levensmiddelen verboden onder Leycester. VII. 108 v. - Het verbod herroepen door de Staten. 135.
 Uitzetting (Politieke). VII. 117 v.
Ultrajectum. I. 227. Z. Utrecht.
 Unie - de Nederlandsche Republiek, eigenlijk slechts te samen gesteld uit twee imperia. I. 235. - Nadere Unie tusschen Holland en Zeeland. *ald.* en V. 102. VI. 183, 194. - Unie van Utrecht. VI. 218. VII. 1-11, 223-227. - Over Art. 13 dier Unie (over den Godsdienst). Z. VII. 67. VIII. 37, 68-70, 212 v., 233. (IX. 42.) -

Over Art. 23. VIII. 211 v. - Of de Unie nog verbindend was na den vrede met Spanje? IX. 7, 13 v., 240 v. - Unie van Brussel. Z. Brusselsche.

Unigenitus (de Bul). VIII. 180. XI. 70.

Universiteit van Leiden. VI. 177 v., 271. - van Utrecht. VIII. 126.

Upstalboom. I. 294. XIII. 109.

URBANUS VIII, Paus. Tracht vrede te stichten, 1635. VIII. 151.

URSINO (Prinses VAN), Maitres van Koning Filip V van Spanje. XI. 44.

Usipetes. I. 39.

Utrecht, Stad. Hoe oudtijds en van waar genaamd. I. 57, 63, 227, 235. XIII. 210. - Koning Dagobert sticht aldaar eene kerk. 67. - Ontweldigd aan de Friesche macht. 72. - Zetel van den Bisschop dezer landen. 244. - Ontzien door de Noren in 1010. II. 7. - Z. voorts Bisschoppen, Lichtenberg, Utrechtsche twisten, en op de namen der bijzondere Bisschoppen. - De Doms-toren gebouwd, 1321-1382; tijdvers op 1321. IX. 301. - Karel V bouwt er het kasteel Vredenburg, 1528. V. 61. - Dit door de stedelingen ingenomen en geslecht. VI. 200. - Bedwongen van wege de Staten Generaal onder Maurits, 1610. VIII. 16, 60. - Maurits komt in de stad, tegen den wensch der regeering, en dankt er de waardgelders af. 45-50. - De stad richt een Athenaeum op, 1632, en verheft dit tot Universiteit, 1636. 136. - Stelt een' Commissaris politiek bij den Gereformeerden Kerkeraad. IX. 129, 328. - Vredehandel aldaar. XI. 40 v., 44 v., 48. - Jansenisten Aartsbisschop aldaar. 70. - Middelpunt van het Vrijcorps-wezen voor en in 1787. XII. 71. - Ontruimd. 75.

Utrecht, Gewest, Bisdom, Sticht. Twisten met de Stad, of met Holland of andere gewesten, of met Vorsten. - onder Albrecht van Beieren. IV. 12, 16 v. - onder Graaf Willem VI. 31, 43 v. - onder Jan van Beieren en Jan van Brabant. 58, 71. - onder Filip van Bourgondië. 109-112, 153, 165-170. - onder Karel den Stoute. 201 v. - onder Maximiliaan. 235 v., 243, 247. - Gaat over aan Karel V. V. 58, 60 v., 102. - onder Prins Willem I. VII. 14 v., 48 v., 63-65, 131. - onder Leicester. 116-118, 124. - Kiest na den dood van Wil-

lem I een anderen Stadhouder. VII. 86. - Twist over de geestelijke goederen. IX. 129. - *Mortificeert* het Stadhouderschap. 193. - Geeft zich over aan Lodewijk XIV. 217. - Ontruimd door de Franschen. X. 48. - Hoe wêer toegelaten tot de Unie. 53 v. - De Regeering verzet en een regeerings-reglement ingevoerd door Willem III. 56, 115. - De Staten Oranjegezind onder Willem V. XII. 65. - Hun vergadering overgebracht naar Amersfoort. 71. - Contra-Staten. 72. - Capitulatie met de Franschen, 1795. 269 v. - Literatuur van de Geschiedkunde, van Gewest en Stad, aangewezen. XIII. 184 v.
 UYTENRECHT, Vlaamsch Hopman, verjaagt de Fransche medebezetting uit Ostende, 1582. VII. 52.

V.

V (en W), (partij-leus). XII. 217.
 Vaandel (Veranderd) der Hollandsche Guardes, geschonden. XII. 64, 179 v.
 Vaderlandsliefde; niet ten koste der Waarheid! I. 222.
 Vaderlandsche Sociëteiten. Z. op S.
 VALCKENAER (Prof. L.C.). Zijn lof van Montesquieu's *Esprit, des Loix*. XIII. 119.
 VALCKENAER (M^r. JOH.), zijn zoon, Geleerde en Staatsman, academiëvriend van Bild. I. xxiii. XII. 357. - Zijne advysen over Willem V en over Van de Spiegel. XII. 212, 306 en v. en 318. - Twist met mede-uitgewekenen naar Frankrijk na 1787. 215.
 VALCKENIER, Burgemeester van Amsterdam, mede-opziener over den jongen Willem III. IX. 164, 235.
 VALCKENIER, Gouverneur-Generaal. der Oost-Indiën, Sinezen-moordenaar, 1740. XI. 80, 234.
 VALDEZ (F. DE). Belegert Leiden. VI. 167, 171-178. - Zijne betrekking met M. Moons. VI. 271 (enz. Z. Magd. Moons), 309 v. - Over zijne (en hare) afbeelding. X. 296 v.
 Valenciennes. De Geuzen aldaar gestraft, 1562. VI. 72. - Veroverd op de Franschen, 1793. XII. 99.
 VALENTINIAAN. Beteugelt de Saxen en Franken. I. 52. - Neemt er van in zijn leger. 53.
 VALKENIER'S (P.) *Verward Europa*. IX. 232, 294 v. X. 210 v.

VALOIS (TSARELS VAN). Z. Tsarels.

Valsche exploicten te Amsterdam. XI. 146, 188, 250.

Valvasores en *Valvasini*. I. 327.

Vangionen. I. 39.

VARELEN (J.E. VAN), te Haarlem. VIII, 224.

VARGAS (JO. DE). Voornaam lid van den Bloedraad. VI. 86 v. - Keert met Alva terug naar Spanje. 167. - Moet niet verward worden met (die volgt)

VARGAS (FRANÇ. DE), Lid van het Concilie van Trente. VII. 281.

Vartrop op Wieringen. I. 186. (Z. Fortrappe.)

Vasallus. Z. Leenman.

VAUBAN, Fransch, krijgswetkundige. Neemt Namen in, 1692. X. 165. Z. ook 183.

Veere, door Graaf Floris V verkocht aan Wolf. van Borselen. II. 278. - Verklaart zich voor Willem I. VI. 131. - Willem III tot Stadhouder er uitgeroepen. IX. 225. - Naderhand ook Willem IV. XI. 112, 177, 196.

Veere en Vlissingen (Marquisaat van), gekocht door Willem I. VII. 31. - Pretensie van Holland daarop. IX. 190. - Feitelijk ontnomen aan Willem IV. XI. 72-75.

VEERE (FRANÇOIS), Engelsch krijgsoverste in de Nederlanden. Geprezen. VII. 156. - Verdedigt Ostende. 199.

Veldslagen of gevechten te lande.

Van Aberdeen [Culloden, 1747]. XI. 102. - van Almanza, 1707. XI. 31. - van Azincourt, 1415. IV. 52.

Bij Bergen in Noordholland, 1799. XII. 108. - aan de Borodina [bij Borodino], 1812. XII. 121. -^(*). - aan de Boyne, 1690. X. 149. (Camperduin), Sept. 1797. XII. 106.

Bij Denain, 1712. XI. 42. - bij S^t. Denis, 1678. X. 80, 260 v. - bij Dettingen, 1743. XI. 90 v. - bij. Dresden, 1813. XII. 124.

(*) Bij de Bourtange, 1580, beschreven bij WAGEN. (VII. 341 v.), niet vermeld bij BILDERD. (VII. 34.) - en zoo zijn er meerdere, door Wagenaar, en in zijn Vervolg, beschreven, waarvan Bilderdijk slechts in het voorbijgaan of in het geheel geen gewag maakt, omdat ze geen bijzonder gewicht op den eindafloop der oorlogs en den lateren toestand der openbare zaken gehad hebben. H.W.T.

Bij [Fleurus, 1793. XII. 99.]^(*) - bij Fleury (1622). X. 159. - bij Fontenoi. Z. op F. - bij Friedland, 1807. XII. 117.
 Bij Gravelingen (of Grevelingen), 1557. VI. 11 v. - bij Gemblours (1578). VI. 207. - bij Guinegate, 1479. IV. 232, 237. - van de Gulden sporen, 1302. III. 51.
 Bij Heiligerlee, 1568. Z. dit Register op H. (bl. 83). - bij Hochstelt (1704). XI. 25.
 Bij Jemmingen, 1568. VI. 101 - bij Jena, 1806. XII. 115 v.
 Bij Kesselsdorf (1745). XI. 100.
 Bij Lafeld, 1747. XI. 118, 248 v., 283. - bij Landen, 1693. X. 171, 278. - bij Leipzig, 1813. XII. 124. - bij Lunenburg, 1813. XII. 123. - bij Lutzen, 1813. XII. 124.
 Bij Malplaquet, 1709. XI. 34. - op de Mokerheide (1574). VI. 169. - bij Montcassel (1677). X. 67. - bij Montlherri (*Mont-le-herri*) (1465). IV. 186. - bij Mühlberg, 1547. V. 148 v.
 Bij Neerwinden, 1793. XII. 99. - bij Nieuwpoort, 1600. Z. dit Regist. op N. bl. 139.
 Bij Oudenaerde (1708). XI. 32.
 Bij Pavia, 1524. V. 40.
 Bij S^t. Quentyn (1557). VI. 9.
 Bij Ramillies, 1706. XI. 28. - bij Raucoux, 1746. XI. 108.
 Bij Saragossa (1710). XI. 36. - bij Senef (1674). X. 56 v. - (bij Steenbergen, 1583. WAGEN. VII. 489. BILD. VII. 59.) - bij Steenkerken, 1692. X. 165.
 Bij Tolbiac (of Zulpich) (496). I. 60. - bij Turnhout, 1597. VII. 190.
 Bij *Villa, viciosa* (1710). XI. 36. - (bij Vreeswijk aan de Vaart, Prov. Utrecht, 1784. III. 209.)
 Bij Winkelmade. Z. op de W. - bij Woeringen, 1288. II. 204, 344.
 Bij Zulpich. Z. Tolbiac.

Veling. Z. Falen.

Vellejanum SCtum. IV. 25 v.

Veluwe (Leenenbetrekking van de) en geschillen daarover. I. 244. II. 63 v.

VELZEN (GERRIT of GERAERT VAN). II. 234-238. - Neemt Graaf Floris V gevangen. 252. en brengt hem om 't le-

(*) B. heeft vergeten den naam te boeken.

ven. 255. - Wordt belegerd, gevangen en omgebracht. 265. - Zijne vrouw Machteld, erf-dochter van Herman van Woerden, 234. - Of Floris V haar verkracht hebbe? 235-238, 258 v.

VENATOR, Predikant en roervink te Alkmaar. VIII. 15, 190.

VENDÔME, Fransch veldheer in Vlaanderen, 1489. IV. 281.

V e n e d e n . I. 56, 57.

V e n e t i ë , onderkropen door Nederland. IX. 195 v.

Ver (als voorzetsel). I. 301.

Verantwoording van Prins Willem I.Z. Apologie.

Verbael (eener mislukte Hollandsche deputatie), 1722. MS. Z. XI. 224 v.

Verbeiders van 't Leen. III. 8. - Verbeider der Graafschappen (Willem van Beieren). III. 147.

Verbeurdverklaring der goederen van Oldenbarneveld c.s. Over het weigeren van den afkoop daarvan, door nadere declaratie der sententie. VIII. 91-93. Z. echter 222.

Verbeurte van goederen afgeschapt in Holland en Zeeland. XI. 71.

Verbintenissen onder de Regenten. Z. Conventiën.

Verblijfplaatsen der oude Hollandsche Graven. II. 115-117.

Verbond der Edelen. Z. op Edelen. - Heilig Verbond. Z. op H.

Verde (Zijne) *voeren*. III. 22.

Verdedigen. Recht om een' onrechtvaardig aangevallene te verdedigen. VI. 135 aant. - Tegen valsche beschuldiging. X. 16.

Verdeeling der te ontdekken overzeesche gewesten. V. 34, 180 v.

Verdervende hand (Prins Willem V aldus genoemd). XII. 50.

VERDOREN, Admiraal te Amsterdam, 1813. XII. 364, 366.

Verdraagzaamheid. VI. 227-230, 284. VII. 114.

VERDUGO, Spaansch bevelhebber in Nederland, 1582. VII. 50. - in 1586. 172. - Sterft, 1595. 185.

V e r d u n (Vrede van). I. 104.

VERE, Veldoverste. Z. op Veere.

Vereeniging van Nederland met Engeland. XII. 276-290, 304.

'Vereenigd leger' (d.i. onvereenigd). XI. 109.
Vergadering (Algemeene), 1716-1717. XI. 53 v. (Niet te verwarren met de *Groote Vergadering* na den dood van Prins Willem II).
Vergaderingen (Groote). Nadeelen derzelve. IX. 47. - Kunst om daarin zijn zin te krijgen. IX. 35 aant. X. 198 aant.
Vergiftiging. IV. 348, 349.
Verhaal (enz.) *ten opzichte der* (in 1797) *uitgeweken Nederlanders*. XII. 214 v.
Verheffen, verheergewaden van het leen. I. 305 v. IV. 307.
Verheffing van Willem III door de Burgerijen, niet door het gemeen. IX. 225 aant.
 VER-HUËLL [Admiraal]. XII. 330.
Verkiezing en Verwerping. Twist over de behandeling van dit leerstuk op de Synode te Dordt. VIII. 75-79. (Z. ook *Drukfout*.)
Verlei. Z. Leen-verlei. - *Medeverlei*. III. 8-10.
Vermindering van de intressen der staatsschuld. IX. 113. - van krijgsmacht der Republiek. IX. 5-8 enz. tot 27, 194 v. Z. ook *Afdanken*.
 VERMEULEN (B.), vader en zoon. Oranjegezinden in 's Hage. XII. 53.
 VERNEBURG (JAN VAN), Bisschop van Utrecht, 1364. III. 207.
 VERNEUIL, Kapitein, onder Frederik Hendrik. VIII. 106.
Vernietigen. Z. *Rescindieren*.
 VERNON, Engelsch Admiraal, 1739. XI. 79 aant.
 VERNULAEUS (NIC.). Zijn lofredenboek op Ambr. Spinola. VIII. 265 v.
Verpachting van den accijns. V. 40. - Van de convooijen en licenten. VIII. 140.
Verponding. V. 102.
Verraad (Voorbeelden van) bij de Staatschen. VII. 134. -
Verraad berokkend door den Aartshertog Albert. VIII. 96.
Vertrouwen (Onbepaald en blind), niet te vergen. XII. 168 v.
Verval van het leen. I. 307.
Vervolgingen na 1787. XII. 83 v.

- Vervrouwd*, verkonkeld te worden. III. 135 v., 185.
- Verzoekschrift der Edelen. Z. Edelen.
- Vesten, vestigen*. I. 305.
- Vetkoopers* in Friesland. Z. Schieringers.
- V i a n e n*. Z. Diana.
- VIGLIUS VAN AYTA, Geleerd (Friesch, doch) Nederlandsch - doch Roomsche en Spaanschgezind Staatsman onder Karel V en Filip II. Z. over hem VI. 7, 12, 23, 37, 40, 44, 88, 221. - Zijn nepotismus. 242.
- Villa Viciosa* (Veldslag bij). XI. 36.
- VILLATTES, Conspirateur, 1793. XII. 95 v. Z. ook 298.
- VILLE (Abbé DE), Fransch Afgezant, 1747. XI. 110.
- VILLEROI (Maarschalk DE), Fransch Veldheer in den successie-oorlog. X. 174-176, 183, 278.
- VILLERS (DE), Hofprediker van Willem I. Opsteller zijner (tweede) Verantwoording. VII. 28.
- VILLERS (Heer VAN), Stadhouders van Utrecht na den dood van Willem I. VII. 86.
- VINEÏS (PETR. DE), Kanselier van Keizer Frederik II. III. 300.
- 'Vinger tusschen de deur doen', (wijze van pijniging). X. 21 aant.
- VIRGILIUS, meermalen aangeh. (ironisch). VII. 209.
- Visigothen*, bedreigen het Rom. rijk onder Honorius. I. 55 v.
- VISSCHER (C.W.), Pensionaris van Amsterdam. XII. 61 (alwaar fautif gedrukt is *Visser*), 199.
- Visscherijen (Hollandsche). Haar vervallen in de 18de eeuw. XI. 157.
- VIVIEN, Pensionaris van Dordrecht onder J. de Witt. IX. 279.
- Vlaanderen*. Vlaamsche oorlogen tegen Holland, over Zeeland. II. 57 enz. Z. Zeeland, en Wyt v. Vlaanderen. - Vlaanderen overmeesterd door Koning Filips den Schoone van Frankrijk. II. 284 *junct.* 303. III. 16. - Staat tegen hem op. 30 v. - Opstanden der Vlaamsche steden tegen hunne Landheeren. III. 97 v., 210 v. (enz. Z. Brugge en Gent.) - Rijkdom van Vlaanderen ten tijde van Karel den Stoute. IV. 189. - Zoogenaamde koop van Vlaanderen. V. 112. (Z. Koop.) - Tocht naar Vlaanderen van

Maurits, 1600. VII. 196 v. - van Frederik Hendrik, 1631. VIII. 126 v.
 Vlaardingen, oudtijds *Slavenburg*. I. 56 v.
 VLAK, Scheepskapitein, doet zijn schip in de lucht vliegen, (1677). X. 68.
Vliegend Legertje (Patriotsch), 1786. XII. 74.
 Vlies-orde. Z. Gulden vlies. - Vliesridders. Z. *Wapens*.
 Vliet. Z. Corbulo. Z. ook XIII. 97 v.
 VLIET (JAN VAN), vergiftigt Jan van Beieren, 1425. IV. 96, 346.
 Vlissingen. Verjaagt de Spanjaards. VI. 130 v. - Afgestaan aan de
 Franschen, 1795. XII. 103^(*). - 1807. 117. - (Markgraafschap van-). Z. Veere.
 VLITIUS (JANUS). Zijne klacht over de losse zeden van Prins Willem II. IX. 251.
 Vlooienburg, vergaderplaats der Remonstranten te Amsterdam. VIII. 192.
 VLOOSWYK (Heer van). Z.P. de Groot.
 VLUG, Schout bij Nacht. Sneuvelt. 1673. X. 50.
 'Voeren drijven', beteekenis daarvan. II. 251.
 VOET (JO. EUS.), bedijkt Stellendam. VIII. 236.
 VOETIUS (GYSB.), Prof. Theol. te Utrecht. IX. 130-132. - Zijne *Politia Eccles.*
 aangeh. tegen de Groot's *Apolog*. VIII. 249 v. - Voetianen. Hun invloed rijst
 met de verheffing van Willem III. X. 68 v.
 Volken (Oudheid der). I. 234.
 VOLCKMAR, Bisschop van Utrecht. Stookt de Friezen op tegen Graaf Aarnout,
 993. II. 5.
 Volharding. Z. Standvastig plichtbetrachten.
 Volkenrecht. Z. Jus Gentium.
 Volkshaat (Oorsprong van den) tusschen Nederlanders en Spanjaarden. V.
 23, 74, 220-232.
 Volmenstein, slot, roofnest. III. 85 aant.
 VONDEL's *Geuzen-Vesper*, met parodie. VIII. 290-293. Zie Alewijn (Z.H.).
 Vonckisten (in de Oostenrijksche Nederlanden). XII. 218.

(*) Toen alleen ter militaire bezetting. H.W.T.

- Vonnis (naamsafleiding). I. 317. - Vonnis der Spaansche Inquisitie tegen de Nederlanders onder Filip II. Z. op I.
- Voogd, voogdij (waardigheid en landbezit). I. 237. - Voogdij over minderjarige Hollandsche Graven. Z. Meerderjarigheid. - Voogdij over Willem III. IX. 31 v., 121 v.
- VOORDAAS. XII. 166.
- Voorne en den Briel (of den Briel en Voorne). VIII. 16.
- Voorne, behoort tot Holland. X. 55.
- VOORNE (HUGO VAN), Aanhanger van den Graaf van Loon. II. 93 v., 98.
- VOORNE (GERARD VAN), bij Floris V. II. 251 v. - Trouwt eene dochter van Wolfert van Borselen. 284. Z. nog 298-300.
- Vooroordeel (Kracht van het). VI. 93.
- Vorrang. IX. 266. Z. *Préséance*.
- Voorschoten, legerplaats van den Graaf van Loon. II. 94.
- Voorteeiken van 't vermoorden der de Witten. X. 243.
- Voorvaders. IV. 48. - Voorzaat. IX. 122.
- Voorzienigheid. VII. 168.
- Vorstenberg bij Xanten. V. 235.
- VORSTIUS. Beroepen Prof. Theol. te Leiden, als opvolger van Arminius. VIII. 14, 19, 205. - Veroordeeld door de Synode te Dordrecht. 80.
- VOSSIUS (G.J.), te Leiden, 1619. VIII. 89 v. - te Amsterdam, 1631. 121. - Zijn zoon MATTHAEUS, de Annalist, berispt. I. 169. II. 40, 165, 260.
- Vrede, afzonderlijk vrede maken. IV. 355 v.
- Vredehandelingen en Verdragen, te
- Aken (1748). XI. 117, 127, 134 v., 250. - Amiens, 1802. XII. 110.
 - Baden, 1714. XI. 48. - Basel, 1795. XII. 253 v. - Breda in 1575. VI. 184-187. - in 1666. IX. 184-187. - in 1746. IX. 108 v., 117.
 - Campo-formio (1797). XII. 106. - Chateau-neuf (of Chateau-Cambresis, of *en* Cambresis), 1559. VI. 12. - Crespi, 1544. V. 141.
 - Geertruidenberg (1710). XI. 35 v., 213-217. - Gent (*Pacificatie* van), 1576. VI. 196-198.

Keulen, 1579 en 1673. Z. dit Register op Keulen, bl. 108, en de voorafgaande *Aanwijzing*, bij Dl. VII. bl. 228.

Nymegen, 1678. X.^(*) 61 enz., 82, 334.

Passau (1552). V. 168. - *Pyrenésche*, 1659. IX. 45.

Rijswijk (1697). Z. dit Register, bl. 162 ond. aan.

Tilsit, 1807. XII. 117.

Utrecht (1713, 1714). XI. 40 v., 44 v., 48.

Verdun, 843. I. 104.^(†)

Vredenburg (kasteel), te Utrecht gebouwd. V. 61. - Geslacht. VII. 200.

VREEDE (P.). XII. 330 (193). - G.W. VREEDE (zijn kleinzoon). VII. 298. XI. 281, 264. XII. 131. XIII. 113, 202.

Vreeswijk (aan de Vaart). Komt aan Utrecht, 1375. III. 208. - Berucht geworden in 1784. 209.

VRIES (DE). Z. Tjerk.

Vriesland, Vriezen. Z. op de F.

Vroedschappen. VII. 263-268. (Z. Stedelijke Regeeringen.)

(Vronen, en) Vronergeest, 1297. II. 281, 347.

Vroom. I. 100.

Vrouwen-regeeringen. II. 114. IV. 59, 61, 96, 150. - Vrouwen, stijfhoofdig. XI. 6.

Vrije lieden; *liberi*. I. 315 v.

Vrij-corpsen. XII. 56 (enz.)-76.

Vrijdag (Witte). Z. op Witte. - Vrijdagen (De) in het leven van Willem IV. XI. 528.

Vrijgeleide geven. IV. 42, 342 v.

Vrijgevochten! IX. 1 v., 239.

Vrijheid in de Aristocratie. VIII. 216 aant. (Stadhouderloosheid. Z. IX. 218, 219.)

X. 77. - Nederlandsche vrijheid naar Pestel. VIII. 233 v.

(*) Dit getal is bij vergissing uitgevallen in het Register, bl. 140.

(†) Ook hier, en hier vooral, geldt mijn gezegde, bl. 183, bij *Veldslagen*. Breed is Wagenaar's Bladwijzer, in artt. *Verbond*, en *Verdrag*, en *Vrede*, en *Vredehandeling*: want Wagenaar wilde alles geven wat hem in zijn nagaan der geschiedenis voorkwam; doch waarvan B. alles bij W. liet liggen (of als daar gelezen vooronderstelde), wat niet een wezenlijken invloed op onze staatsbetrekkingen of belangen had. H.W.T.

Vrijheid van wil. VIII. 161 v.
 Vrijheid der zee. VIII. 138, 241-245. IX. 317.
Vrijheids-boomen. XII. 102.
 Vrijmetselarij, Vrijmetselaars (en hunne *loges* of lootsen). III. Voorb. en bl. 247-252, 269 v., 283, 287-291, 303. - Nederlandsche. III. Voorb. en bl. 307-311.
 - Over het boek: *de Vrye-Metzelarij in haren eigendomlijken luister hersteld*. 305 aant.
 'Vrij schip, vrij goed' (?). V. 162. XI. 85. XII. 13 v., 48.
 VRY TEMMINCK (DE). Z. op T.
Vrijwaringen (Sauvegardes). VII. 183.
 Vrijwillige opbrengst. III. 68. Z. Beden.
Vuurst. I. 178 aant.
 'Vijf artikelen' der Remonstranten. VIII. 17-21 (enz.). 78 v., 204 (227). - Voorgesteld en weêrlegd, 175-177.
 VYNCKT (VAN DER) en zijne *Geschiedenis der Nederlanden*. V. 220. - Belangrijk uittreksel daaruit over den, oorsprong van den volkshaat tusschen de Spanjaarden en de Nederlanders^(*). 221-232.

W.

W. (partij-leus). XII. 217. Zie V.
 Waal (rivier). I. 23.
 WAAL (ADOLF V.D.), Burgemeester van Haarlem, Barnevelds vriend. VIII. 81, 85.
 WAAL (J. DE), Burgemeester van Haarlem, Loevesteiner. IX. 16, 33.
 Waalsche Provinciën. Verbinden zich nader onderling. VI. 213. - Vereenigen zich met de malcontenten. *ald.* en VII. 11. - Verzoenen met Parma en Filips. 17, 285.
 Waardgelders te Utrecht in 1583. VII. 63. - Onder Oldenbarneveld. VIII. 34 (enz.) - 50. - Waren onrecht-

(*) Er staat 'Nederlanders en Spanjaarden,' - maar de haat ontstond bij de Spanjaarden; ofschoon door bedrijf van Nederlanders; naderhand, onder Filip II en vooral onder Alva, kwam de *reactie*.
 H.W.T.

matig aangenomen. 70 v. - Later, te Amsterdam, tegen de Burgerij. 114.

Waarheidszucht. I. xv, xvi, 222. VI. 232. X. 31. - Zie ook XII. 308 (Tollius). -

Waarheid in de politiek. VIII. 115.

'*Waerlyck Verhael* (enz. over Jac. van der Graaff)', Antiwittiaansche brochure van 1672. IX. 293. X. 225, 243.

WAGENAAR. B's schimpdicht op hem (1799), door H.W.T. geplaatst als *motto* van dit gansche werk. I. (xxvi.) Hierover z. XIII. 55 v. - W. wordt gehekeld en berispt door B. reeds van DI. II. 2. af, en doorgaande, te veel om aan te halen. Bijzonder ook over zijn beschrijven van batailles. X. 332, berispt, doorgaans te recht; doch veelal te scherp of met schelden; b.v. IV. 104, 105, 120, 145, 166. IX. 225 aant. - Somwijlen te onrecht. z. H.W.T. III. 300. - B. erkent zijne goede trouw. V. 151. - In een notabel punt wordt hij voorgetrokken aan B. en aan Prof. Te Water^(*) door H.W.T. VI. 280 aant. - Beoordeelingen van hem en zijne Vaderl. Historie, door Siegenbeek, Bilderdijk, Groen van Prinsterer, en S. de Wind. XIII. 55-82. - Is er een deel zijner Geschiedenis van wege de Amsterdamsche Regeering verminkt? Neen. 79, 80. - doch zie over zijne betrekking tot die regeering, Van Wijn en H.W.T. 77, 78. - Hij was hoofd-medestrijder in den Witten oorlog. IX. 62, 264, en Bijlage I. bij DI. X. 337 v.

WALDECK (Vorst van), Nederlandsch Generaal, onder Willem III. X. 159, 161 v. - Een latere, ten tijde van Prins Willem IV. XI. 107, 109. - neemt zijn afscheid. 118. Z. voorts 246-249.

Waldensen. Vervolgd. IX. 112. X. 124.

WALGER of WALCHER (of VOLKER), Broeder van Graaf Diederik I (?). Z. van hem I. 159, 160, 174, 193, 194. - Graaf van Teisterband. II. 8.

WALLIS (Prins van). Z. Pretendent.

Walsche Provinciën. Z. Waalsche.

Walvischvangst, verminderd. XI. 157. Z. Visscherijen.

(*) 'Even geschiedkundig en nog fijner en schranderer', wordt Prof. Te Water aldaar door mij genoemd, in tegenoverstelling aan Wagenaar, niet aan Bilderdijk.
H.W.T

- WAP (D^f), geeft opheldering van een duister schampschot van B. op J. Meerman. V. 234.
- Wapenen tegen Spanje, voornaamlijk opgevat voor de vrijheid van den Euangelischen Godsdienst. VIII. 208-211.
- Wapenhandel (Genootschappen van). Z. Vrij-corpsen.
- Wapens der Vliesridders te 's Gravenhage. V. 235 v.
- WARBURTON. Zijn tegenstrijdig oordeel over Grotius. VIII. 196.
- Warmond (Koningrijk van). I. 62. Z. Warners. - Slot van Warmond, vernield door Jan van Beieren. IV. 73.
- Warnen (volk). I. 40, 62, 65, 290. XIII. 201. Z. ook Hermegiskel.
- Wartburg, schuilplaats van Luther, 1521. V. 77. - Duitsche-Studenten-feest aldaar, 1817. 185 v.
- WARWIK (Graaf VAN), Engelsch Koningen-maker, 1470 enz. IV. 195 v.
- Wassa (Foreest van). I. 175, 178 v. - (Het land van Waas.) 185, 202 v. Z. ook XIII. 124.
- WASSENAAR (FILIP VAN), Zegelbewaarder van Floris V. II. 253. - Een latere, Burggraaf van Leiden, onder Hertog Aalbrecht. IV. 4, 11, 58. - Verbindt zich tegen Jan van Beieren, 1420. 72. - Zijn slot vernield. 73.
- WASSENAAR (JAN VAN), te Leiden, tegen Filip van Bourgondië, 1445. - Een ander (1522) onder Karel V en Margareta van Oostenrijk. V. 37.
- WASSENAAR OPDAM, onder J. de Witt. Z. Opdam.
- WASSENAAR (VAN), Nederlandsch Staatsman, 1747. XI. 115.
- WATER (Prof. TE). Zijne *Historie van het verbond der Edelen*. VI. 231. - Zijne levensbijzonderheden van P.A. van der Werff. 267 v., 269 [291-300]. - Doet met B. het feest van Leidens ontzet herstellen, 1806. VI. 176.
- Watergeuzen. VI. 116 v., 257. (Z. ook Brand, Broek, Dolhain, Entes, Ewouts, Lumbres, Lumey, Omal, Robol, de Rijk, Treslong.)
- WATERINGEN (GERRIT VAN). Omgebracht door Graaf Willem V, 1357. III. 82. - Diens boete daarvoor, *ald.*
- Waterland. I. 190, 330.
- Watervloed. Z. Overstroming.
- WATTEAU, Schilder. XII. 3.

WEBBES, Commis onder Leycester. Neemt P. Buis gevangen. VII. 117.
 Wederdoopers. Z. Herdoopers. - (Hunne voorloopers. Z. IV. 323, 370.)
 Wedervergelding. IX. 23.
 WEDE (Heer VAN). Z. Dijkveld.
 'Weegschaal (De)', Remonstrantsch schotschrift. VIII. 39.
 Weelde (of ook zuinige leefwijze) in Nederland. IX. 268 v. X. 323-325. XI. 280
 v. XII. 20. Z. ook Bruiloft, en Maaltijd, en Welvaart.
 Weergeld. I. 139, 315.
 Wegsnijden van het tafellaken. IV. 10.
 Weigeren (Koninglijk). Z. Overweging.
 WEILAND (P.) (bezat portretten van Valdez en Magd. Moons). X. 297.
 WEILBURG. Z. Nassau.
 WEISHAUP (Illuminaat). Z. over hem III. 292-296, 298 [316 v.].
 WEISS, Prof. Jur. te Leiden, Leermeeester van den jongen Willem V. XII. 23.
 Wel (Slot te), overgegeven aan Parma. VII. 108.
 Welgeboren lieden of mannen. I. 316 v. III. 235.
 Welitaben (Wilten, Schlaven). I. 85 v. Z. Wilten.
 WELLINGTON, tegen de Franschen in Portugal, 1811. XII. 120.
 Wellustig - en wreedaartig -. IV. 346. (Z. Gall.)
 Welna, 1650. IX. 19.
 'Welsprekendheid' (te Amsterdam). XI. 170 v. Z. Eloquent.
 WELTZ, Krijgsman onder Leycester. Verschil over hem. VII. 106 v.
 Welvaart en weelde in de Nederlanden. VI. 241. XII. 20. Z. Weelde.
 Wendeldijk. II. 119, 330. - Wendel-zee. I. 59, 289. XIII. 211, 212.
 Wenden. Z. Veneden en Wilten.
 Wenteltrap (van wenden, draaien). II. 119.
 WENZESLAUS, Graaf van Luxemburg, tijdens Graaf Willem V. III. 178.

- WERFF (P.A. VAN DER), in het beleg van Leiden. VI. 99, 174, 267 v., 291-300. VIII. 198 (aant.)
- Westergo of Westrach. I. 205.
- WESTERWYK, Burgemeester te Goes. Verzet zich tegen Willem III. X. 168 v. - Komt na diens dood weêr in de regeering. X. 169. XI. 7.
- Westfalen (Koningrijk). XII. 117. (Z. Falen.)
- West-flinge. II. 14, 25 v.
- West-Friesland. Vermeesterd door Godevaart met den Bult. II. 29. (Z. Friesland.) - Wil op zich zelf eene provincie uitmaken. VII. 173-176.
- West-Gothen. Z. Visigothen.
- Wester-Zeeland. Z. Zeeland.
- West-Indische Bezittingen. VIII. 169-171.
- West-Indische Compagnie. Arm gemaakt door de Zilvervloot. VIII. 105, 113, 124. - Verzet zich tegen de Admiraliteiten. 143. - Z. nog 169, 170.
- Wethouders in de steden. IX. 36.
- WICHMAN, Burggraaf van Gent, door Keizer Otto. I. 203.
- WICQUEFORT (ABR. DE). Zijn proces en vonnis, 1675. - Zijne uitgegeven *Histoire des Provinces Unies*; en het nog onuitgegeven gedeelte derzelve, en de daarvan bestaande HSS. - Zijn werk *de l'Ambassadeur et de ses fonctions*. - MS. Brieven van hem. - Z. over dit alles IX. 273, 325 v. X. 62 v., 259, 323. XI. 276.
- Wicus Portus (Wijk te Duurstede). I. 68. XIII. 107.
- WIGGERTS (CORN.), Onrechtzinnig Predikant te Hoorn, 1575. VIII. 200.
- W i g h t. Legercorps van uitgewekenen aldaar na 1795. XII. 337.
- Wil. Z. Vrijheid van wil.
- WILCKE (W.F.). Zijne *Geschichte des Tempelherren-Ordens* geprezen. III. 301-303.
- WILDE (GOZEWYN DE), onder Filip van Bourgondië. IV. 151.
- Wilde Geuzen. VI. 98, 257. Z. Geuzen.
- '*Wilhelmus van Nassouwen*.' VII. 260.
- WILKES, Engelsch lid van den Raad van State, 1587. VII. 140.

WILLEBRAND, Bisschop van Utrecht onder Floris IV. II. 121.

WILLEBRORD, Apostel der Friezen en Bisschop te Utrecht. I. 71-75.

WILLEM VAN HILLEGAERSBERG (Dichter uit het laatst der 14de eeuw). Zijn oordeel over Graaf Willem IV. III. 121. - Over Willem V. 125 v., 216.

WILLEM, Bisschop van Utrecht, 1054. Vijandig tegen Graaf Floris I. II. 22 v. - Verkrijgt in 1064 de bezittingen van Graaf Diederik V. 25 v. - Geeft die in leen aan Godevaart met den Bult, Hertog van Lotharingen. 29. (Z. Godevaart). - Gaat in bedevaart naar het Heilige Land. 27. - Begint IJsselmonde te bouwen. 32. - Sterft, 1076. 31.

WILLEM *de Veroveraar*, Koning van Engeland. Komt Graaf Diederik V te hulp tegen den Bisschop van Utrecht. II. 32. Z. ook Mathilde.

WILLEM I (Graaf) van Holland. - Nog jongeling verzelt hij zijn vader op den kruistocht. II. 61. - t'Huis gekeerd krijgt verschil met zijn broeder Graaf Diederik VII en wordt Graaf van Friesland. 67-69. - Gevangen. 71. - Ontvlucht naar Gelderland; en trouwt Adelheid (of Aleid), dochter van Graaf Otto. 72. - Neemt den Bisschop van Utrecht gevangen. 74. - Komt na het overlijden van Graaf Diederik naar Holland. 82 v. - Verdrijft Lodewijk van Loon, en Ada en Adelheide; doch leeft in gestadigen krijg. 90-109. - Gaat ten kruistocht. 110. - Bevecht de Saracenen in Portugal en neemt voorts Damiate in Egypte. 111. - Keert terug en hertrouwt met Maria van Brabant, Wed. van Keizer Otto. 112. - Sterft. *ald.* - Zijne vroomheid. 113.

WILLEM VAN HOLLAND, zoon van Graaf Willem I, oom en voogd van Graaf Willem II. II. 113, 127.

WILLEM II (*Koning Willem*), zoon van Graaf Floris IV. - Tot Keizer gekozen, trekt naar Duitschland. II. 129. - Belegert en wint Aken, en wordt aldaar tot Roomsche Koning gekroond. 130. - Huwt Elisabeth van Brunswijk. 131. - Zijne oorlogen en leenbetrekkingen met Zwarte Margriet, Gravin van Vlaanderen. 131-148. - Geeft zijne zuster Aleid in huwelijk aan Jan van Avenues, en begiftigt dezen. 135 v., 143. - Of hij te Rome tot Keizer gekroond zij? 148 v. - Ridder geslagen. 343. - Zijne bemoeiingen met Utrecht. 149 v. - Trekt op tegen de Friezen

en sneuvelt. 151 v. - Geprezen en verdedigd (tegen de Duitschers en J. Meerman). 152-158. (337 v.). - Zijne nuttige inrichtingen, en gebouwen. 153, 154. - Zijn lijk gevonden en te Middelburg begraven. 196. (343). - Verzen van J. Douza op hem. 157 v. - vertaald. 339 v.

WILLEM VAN MECHELEN, Bisschop van Utrecht. II. 249. - Valt aan op de nalatenschap van Graaf Floris V. 269, 287 v. - Sluit vrede, 1297. III. 28. - Valt op nieuw aan. 28. - Wordt gevangen genomen, 1299. - Oorlooft weêr, en wordt weêr overwonnen, en komt er bij om. 29.

WILLEM III (Graaf) (*de Goede*). III. 27, 31. - Wordt Ridder. 38. - Strijdt voor zijn vader, in Holland en Zeeland. 31-62. - Volgt hem op. 62. - en wordt als Graaf gehuldigd. 64. - Trouwt Jeanne van Valois. 65. - Vindt het land uitgeput, *ald.* - Sluit vrede met Frankrijk. 71. - Twist met Vlaanderen over Zeeland. 71-78. - Eindigt dien, en wordt nu Graaf van Holland en Zeeland, onmiddelijk van 't Duitsche Rijk. 80-84. - Regeert met luister. 84. - Vicarius des rijks. 85, 102. - Aanzienlijke huwelijken zijner vier dochters. 86. - Bedwingt Dordrecht. 89. - Zijne andere oorlogen. 85, 89. - Tracht te vergeefs zijn schoonzoon, Keizer Lodewijk, met den Paus te verzoenen. 91 v. - Zijne bemoeiingen in de Utrechtsche zaken. 93 v. - Tocht naar Friesland. 95 v. - Begunstigt de Friezen. 96 v., 237 v. - Trekt naar Vlaanderen. 97 v. - Staat Zeeland af aan zijn zoon Willem (IV). 100. - Wordt ziekelijk. 101. - Verbindt zich met Engeland tegen Frankrijk. *ald.* - Sterft. 101. - Zijne rechtvaardigheid. 102 v. - Het fabeltje van den Baljuw met de koe. 103, 238. - Te recht bijgenaamd *de Goede*. 103 v., 125. - Niet zeer gezien bij de Geestelijken. 104. - Is veel in Henegouwen. *ald.* - Eenige voorvallen onder zijne regeering. 105 v.

WILLEM IV (Graaf). III. 91. - Wordt Ridder. 99. - Zijn vader staat hem Zeeland af. 100. - Hij doet een tocht naar Pruissen. *ald.* en 111. - Volgt zijn' vader op. 101, 111. - Zijne zucht om te schitteren (en andere hoedanigheden). 111, 121-126. - Of hij in Spanje tegen de Saracenen gestreden hebbe? *ald.* - Verbindt zich met Koning Eduard III van Engeland, *ald.* - Voegt zich tegen hem bij den Koning van Frankrijk. 113. - doch wendt zich weêr om. *ald.* - Trekt voor de derde maal

naar Pruissen. 113. (voor den koophandel? 114.) en naar 't Heilige Land. 114.
 - De Keizerlijke waardigheid hem aangeboden - en de Hertogs-titel; doch hij weigert beide. 115. - Beoorloogt Utrecht, wordt aldaar gewond, vernedert de stad. 117 v. - Trekt naar Friesland. 118. en sneuvelt. 119. - Begraven in den Haag? 120. (IV. 14.) - Voert verdeeling van leengoederen in. 123. - Zijne twee zusters. 124. - Toestand, waarin hij de landen naliet. 124, 126.

WILLEM V (Graaf), tweede zoon van Keizer Lodewijk (den Beier) en Margareta van Henegouwen. Komt hier te lande en ontfangt het bestuur over Holland, Zeeland en Friesland, als *Verbeider*. III. 141-149. - In oorlog met Utrecht, 1348. 150. - Zijne moeder slaat hem de drie gewesten af, doch tegen eene uitkeering, die hij niet kan voldoen. 153 v. - Hij geeft baar de landen terug. 156. - doch verwijderd hare vrienden uit het gebied, en handhaaft zich zelf er in. 157-160. - Z. over dit geschil 160 v. - Hij drijft de Hoekschen het land uit. 169. - Onderhandelt weder met zijne moeder; Koning Eduard van Engeland komt Margareta te hulp: oorlogszaken en bemiddeling, 1351 enz. Z. 170-176. - Trouwt in Engeland Machteld van Lancaster. 174. - Hervat den oorlog met het Sticht, 1355. 177 v. - Vereenigt Heusden met Holland. 178 v. - Reist op nieuw naar Engeland, 1357. 180. - Wordt krankzinnig. 180-182, (Z. Wateringen.), 215. - Vervoerd naar Quesnoi en aldaar bewaard tot zijn dood in 1389. 183, 215. - Sterft kinderloos. IV. 1. - Geprezen door B. III. 215.

WILLEM VI (Graaf). Oudste zoon van Hertog Albrecht, eerst Graaf van Oostervant. IV. 2. - Laat zich opruien door de Hoekschen tegen zijn vader, en vlucht naar Frankrijk. 3-6. - Gedraagt zich dapper en wordt (na den hoon, hem *quasi* aldaar aangedaan) met zijn vader verzoend. 9 v. en bevecht de Friezen. 11-16. - Bekrijgt de Arkels. 20 v. - Volgt zijn vader op als Graaf en bevestigt de voorrechten door dezen verleend. 27. - Bekrijgt op nieuw de Arkels, die bijgestaan worden door den Hertog van Gelderland. 29-40. - Helpt zijn broeder Jan tegen de Luikenaars, 1408. 34-36. - Zijne betrekkingen met Frankrijk. 36 v., 46 v., 52 v. - Met Utrecht. 43 v. - Betaalt het huwelijksgoed der weduwe van Graaf Willem IV. 37 v. - Maakt bestand met de Friezen. 44 v. - Zijne gemalinnen. 45, 56, - Trouwt,

1415, zijne eenige dochter (en eenig kind) Jacoba uit. 45. (Z. Jacoba.) - Sterft, 1417. 54. - Zijn lof. *ald.* en 55.

WILLEM VAN KLEEF, Hertog van Gelderland en Gulik. III. 214 v. V. 104, 124 enz., 128 v., 139, 140.

WILLEM VAN ORANJE (met den Hoorn) (uit de Fabelhistorie). VII. 249, 250 v.

WILLEM I, Prins van Oranje. (Had Graaf Willem VII moeten zijn..IV. 2.) Zijne genealogie. VII. 246, 247. - Erft Oranje. V. 141. - Trouwt Anna van Buren. 156.

- Slaat de Franschen. 167. - Geëerd door Karel V. 169, 170. - en door Filip II. VI. 7, 12 (enz.). - Handelt mede over den vrede met Frankrijk. 12. - Bekomt zijn Prinsdom Oranje terug. *ald.* - Gijzelaar in Frankrijk, en verneemt aldaar de

Ligue tegen den Hervormden Godsdienst. 13. en besluit die te stuiten. VIII. 210. - Stadhouder over vier gewesten. VI. 14. - Mistrout Filip II en werkt hem heimlijk tegen. 15-77. - Zijne eerezucht. 14 aant., 16. - Hij trouwt Anna van

Saxen. 26. - Betuigingen van trouw en vertrouwen van hem en Koning Filip. 37-60. - Bewerkt de afkondiging van 's Konings strenge bevelen. 44. - Verlaat het Hof van Brussel. 51. (Is echter aldaar. 52.) - Vertrekt naar zijne Nassausche Staten. 78. - 'De Zwijger.' 83. - Zijn oudste zoon naar Spanje gevoerd. 94. -

De Prins rust zich ten oorlog tegen Filip II. 98. - Heeft daar *recht* toe. *ald.* - Zijn kloeke en schrandere, doch vruchteloze inval in de Nederlanden, in 1568. 99 v., 102-105. - Geeft commissiën aan de Watergeuzen. 116 v. - Smeedt

aanslagen in de Nederlanden. 119, 132. - Vergadert op nieuw een leger. 147. - Vruchteloze veldtocht daarmede. 148 v. - Stelt orde op de regeering in

Holland. 148. - Stelt een Raad aan. 152. - Tracht vergeefs Haarlem ontzet te bezorgen. 157. - Doet Lumey en Enthes in hechtenis nemen. 160 v. - Zijn

geldgebrek. 163. doch vertrouwen op de Voorzienigheid. *ald.* - Tracht onderstand te krijgen van Engeland en Frankrijk. 169. (Z. ook 192 v.) - Trekt zijn broeder Lodewijk te gemoet; vergeefs. 169. - Doodlijk ziek. 174, 177. -

Wendt alles aan om Leiden te doen ontzetten. 174 v. - Komt na 't ontzet in die stad. 177. - Sticht er de Universiteit. *ald.* - De hoogste Overheid over Holland

en Zeeland hem opgedragen, en wat dit inhield. 178-183. - Anna van Saxen verstoten hebbende, trouwt hij

Charlotte de Bourbon. 189 v. - Vertrekt naar Walcheren. 190. - Zijn wanhopige voorslag. 193. - De zaken veranderen door den dood van Requesens, en de Prins wordt naar Brabant genoodigd. 196. - Herneemt vele verloren plaatsen, en waarschuwt gestadig tegen Don Juan van Oostenrijk. 198-204. - Wordt Ruwaard van Brabant. 204. - Luitenant van den algemeenen Stadhouder Matthias. 206. - Beschermt de Doopsgezinden. 211. - Bevordert den Religions-vrede, en wordt door de ijveraars van beiderlei geloof gelaakt. 212. - Bevredigt Gent. 217. (VIII. 256.) - Bewerkt de Unie van Utrecht. 218. - Teekent dezelve. VII. 11. - Stilt de beroerte te Gent. 15. - Het Stadhouderschap van Vlaanderen hem aangeboden, doch door hem geweigerd. 16. - Wordt Stadhouder van Friesland. 25. - Vogelvrij verklaard door Filip II. 27 v. - Geeft hiertegen zijne Apologie uit. 28 v., 298-300. - Zijn recht tegen Filip. 29 v. - Koopt Veere en Vlissingen. 31. - Zijne correspondentie in Spanje ontdekt. 42 v. - Zijne betrekkingen met Anjou. 43 (enz.) - 58. - Handelingen over de opdracht der oppermacht (of Graaflijkheid) aan hem. 44-46, 70-80. - Geschoten door Jauregui. 46 v. - Verliest zijne gemalin. 47. - Stelt den Hoogen Raad in. 49. - Nieuwe moordaanslag op hem. (Z. Salzeda.) - Trouwt Louise de Coligny. 65. - In gestadig doodsgevaar. 71, 288. - Wordt doodgeschoten. 80 v., 288. - Juist van pas voor de aristocratie. 79 v., 235. - Zijne laatste woorden. 80, 81, 236 v. - Geschil over den voorrang bij zijne lijkstatie. 238-240. - Zijn praalgraf. 240. - Zijn character. 241. - Zijne brieven. 241. IX. 300. X. 326. - Zijne Apologie. Z. op A. - Zie nog over hem VII. 254, 255-260, 290-294, 295 v. VIII. 210, 255. X. 301 v. XIII. 20, 23. - Toesland der Landen na zijn dood. VII. 83 v.

WILLEM II. Geboren. VIII. 109. (XI. 260). - Zeer jong, Generaal gemaakt, en tot opvolger zijns vaders verklaard. 127. - Trouwt de Kroonprinses van Engeland. 146. - Houdt zijn eerste gevecht en behaalt de zege. 151. - Volgt op als Stadhouder. 161. - Opgehouden en bemoeilijkt door Holland. 161-164. - Geprezen. IX. 1. - Toestand waarin hij den Staat vond. 1-4. - Was tegen het sluiten van den afzonderlijken vrede van Munster. 3. - Wil zich aan 't hoofd stellen der bezending van wege de Staten Generaal aan de Hollandsche steden. 9. -

Zijn wedervaren op dien tocht. 10-14. - Zendt zes Hollandsche staatsleden naar Loevestein. 16 v. - en tracht Amsterdam door krijgsvolk te bezetten. 17-21. - Beoordeeling hiervan. 24-27, 245 v. XI. 261 v. - Hij sterft. 28. - natuurlijk? 28 v., 247-249. - Of hij het voornemen had den Munsterschen vrede weder te doen verbreken? 252-254. XI. 262 v. - Zijne afbeeldsels. 30, 249 v. - Zijn character. 30, 31, 251 v. - Indruk dien zijn dood maakte. 29 v. - Zijn nageboren zoon. 30, 31. Z. Willem III.

WILLEM III (Willem Hendrik). Geboren. IX. 30, 31. - Zijn character. 31. - Twist over de voogdij over hem. 31 v. Z. Voogdij. - Pogingen ter zijner bevordering. 60 (enz.)- Wordt Ridder van den Kouseband. 83. - Zijne moeder en grootmoeder komen op tegen de Acte van Seclusie. 88. - Regeling zijner voogdij. 121 v. - Holland neemt zijne opvoeding op zich. 122. - Hij verliest zijne moeder. 123, (262, 263). - Zijne opvoeding en hofhouding op nieuw geregeld. 164. - Zijne fierheid. 264, 287 v. - Wordt meerderjarig. 190. - Wordt Eerste Edele van Zeeland, en neemt plechtig zitting in de Staten, *ald.* - Geplaagd door Holland met finantiëele geschillen. 193. - Doet eene reis naar Engeland. 202. - Weigert eene natuurlijke dochter van Lodewijk XIV te trouwen. 208. - Wordt aangesteld tot Kapitein-Generaal. 206-212. - Zijne verrichtingen in die hoedanigheid. 216 (enz.) - Zendt den Hr. Van Rheeде aan Koning Karel II. 217. - Dreigt, zoo men alles wil opofferen, dan ook voor zich zelf te willen onderhandelen. 220. - Wordt ingehaald te Dordrecht. 217. - Wordt Stadhouder, Kapitein Generaal en Admiraal van Holland, en Kapitein Generaal der Unie, en Stadhouder van Zeeland. 236, 297. - Hij schrijft een rondgaanden brief aan de Steden. X. 2. - Weigert een scherp plakaat tegen oproeren. 3. - Wil niet toegegeven hebben aan de buitensporige eischen van Frankrijk en Engeland. 8-12. - Verandert de regeering in de Hollandsche Steden. 33-36. - Zijne krijgsdaden in 1672. IX. 212-216. (226 o.a. 228.) X. 37-40. - Hij doet Pain-et-Vin ter dood brengen. 43, 44. (Z. 254-256.)- Zijn krigsbedrijf in 1673. 47, 49. - Doet een bezoek aan boord van den Admiraal De Ruyter. 50. - Het Stadhouderschap erflijk verklaard, en andere eer en voordeelen hem toegekend. 55, 56(256). - Hij verandert de regeering in 't Sticht en in

Gelderland en Overijssel, en voert er Regeerings-reglemenlen in. 56, 60. - De Souvereiniteit over Gelderland en Zutphen hem opgedragen. 59. doch door hem geweigerd. 60. - Zijn krijgsbedrijf in 1674. 56 v. - Hij krijgt de kinderpokjes. 61. - Zijne krijgsbedrijven in 1675. 61. - in 1676. 64. - in 1677. 67. - in 1678. 78-80. (260 v.) - Bemoeit zich met het beroepen van Predikanten; gevolgen daarvan te Enkhuizen en te Middelburg. 68-70. - Andere werkzaamheid van hem, in de Nederlanden. 71 v. - In Engeland. 73. - Vraagt zijn Prinsdom Oranje terug. 74. en Lodewijk XIV belooft het. 79. - Vraagt en verkrijgt Maria van Engeland ten huwelijk. 75 v. - Zijn lof. 81, 108 v., 263. - Zijne betrekkingen in Engeland. 84 v., 112 v., 125 enz. - Wil Naarden versterkt hebben. 86. - Lodewijk XIV wil hem omkoopen 91. - Plaagt hem met Oranje, *ald.* v. - De Prins wil dat men zich wapene tegen Lodewijk XIV. Geschil hierover onder de Bondgenooten, vooral met de stad Amsterdam, wier papieren in den Haag in beslag genomen worden. 96-106. - Hij verzoent met Amsterdam. 106. - Komt zelf in Zeeland om de wapening door te zetten. 103. - Aangezocht door Koning Jacobus II van Engeland, maar ook door de Protestanten aldaar. 123-230, 135, 139. - Bereidt zich ten overtocht. 135-140. en volvoert dien. 140; - en wordt Koning van Engeland. 146-148. - Bedwingt Ierland. 149, 150. - Doch straks verheft de Hollandsche Staatspartij zich tegen hem. 150 (enz.). - Komt naar Holland. 161. - Zijne oorlogsdaden in 1690, 1691, en 1692. 161 enz. - 165. - Fransche aanslagen van verraad en moord tegen hem. 165-167, 177. - Oorlogsbedrijf in 1693. 171 v. - in 1694. 173. - in 1695. 174 v. - in 1696. 177. - in 1697. 183. - Zijne bemoeiingen met den Rijswijkschen vredeshandel. 179-187. - Met de Spaansche successie. 189-200. - Hij verzwakt. 201. - Stort met zijn paard en breekt het sleutelbeen. 202, 281. - Overlijdt. 202. (XI. 272.) - Zijn character en lof. 203 v. - Zijn testament en erfenis. XI. 2, 8, 72 v., 278. - Zijne standbeelden. 204 aant., 282. - Nog het een en ander hem betreffende (zijne jeugd, zijn eenig *vice* - en schrijvers over hem). X. 262, 266-269, 282-292, 301. - (XI. 278, 280 v.) - Twist over zijne nalatenschap. XI. 2-5, 30 v., 45-47. - Geëindigd. 72 v. WILLEM IV. Geboren. XI. 47. - Stadhouder van Groningen

en Drenthe. 59. - Van Gelderland. 60. - Wordt meerderjarig, en maakt met den Koning van Pruissen schikking over de nalatenschap van Willem III. 72 v. - Trouwt Anna van Groot-Brittannië. 77. - Zijn brief aan H.H.M. over zijne aanstelling als Luitenant Generaal van de Infanterie. 89, 236-239. - Wordt Stadhouders van Zeeland. 112 v., 115. - van Holland. 113. - van de Unie. 114, 115. - van Overijssel. 115. - van Utrecht. 116. - Komt in Holland. 117 enz. -154. - Gevoelt zijne gezondheid verzwakt. 155. - Doet den Hertog L.E. van Brunswijk Wolfenbüttele in dienst van den Staat aannemen. 156. - Tracht de fabrieken, koophandel en zeevaart te herstellen. 157-159. - Sterft. 159. - Indruk dien zijn overlijden maakt. XII. 1. - Zijne lijkopening. XI. 252. - Lijkredenen op hem door O.Z. van Haren enz. 284. - *Vrijdagen* in zijn leven. 258. - Zijne brieven. 247, 253. XII. 193. - Acht zijne Hofbedienden domestieken 195 v.

WILLEM V. Geboren. XI. 127. - Zijne opvoeding door zijne moeder. XII. 3. - Onder de Staten en den Hertog van Brunswijk. 21-25. - Wordt meerderjarig. 27 v. - Trouwt. 30, 143. - Zijne verkeerde gedragingen, ten gevolge van verraderlijke plannen. 28-40. -(Over den blaam van zijne dronkenschap. 29, 31, 32.) - Brengt de papieren van Laurens ter Staten-Vergadering. 46. - Beloont de Zeeofficieren van Doggersbank. 49. - Beschuldigd over zijn bestuur; verdedigt zich. 50. Z. ook over die *Memorie*, bl. 164-169. - Huislijke verdeeldheid bij hem. *ald.* - Weder aangerand door de Hollandsche factie. 51 v. - Moet zich verbinden met zijne eigenlijke vijanden. 65. - Gesuspendeerd in zijne waardigheden in Holland. 70. - Zijne naauwgezetheid (en ontzag voor *'t schavot*). 73. (192 v.) - Verhaast zijne terugkomst naar den Haag in 1787, en wordt hersteld. 77 v. - Doch bekomt geen grooter gezag. 80; en begeert dit ook niet. *ald.* en bl. 169 en 227. - Zijne moeilijke positie in de Republiek na 1787. 82, 86 v. - Verlaat met zijne familie den Haag en het land. 100. - Zijn verblijf in Engeland. 104. - Vertrekt naar Duitschland. 112. - Ontslaat zijne vrienden in Nederland. 112 (340). - Sterft. 113. Z. nog bl. 224-228.

WILLEM (LODEWYK), Graaf van Nassau, Stadhouders van Friesland. VII. 61, 86, 172 [287]. VIII. 5, 24, 30, 64, 93, 129, 193, 262 v.

- WILLEM (FREDERIK), Graaf van Nassau, Stadhouder van Friesland. VIII. 146 v. IX. 17, 30, 94, 98, 103 v., 140, 267 v.
- WILLEM BEUKELSZ. en zijne uitvinding van het haringkaken. IV. 112, 349.
- Willemsstad, aangevallen door de Franschen, in 1793. XII. 99.
- Willige condemnatiën*. II. 161.
- WILLINK, Dichter, te Amsterdam. XI. 171.
- WILLOUGBY, Engelsch krijgsbevelhebber in de Nederlanden. VII. 155 (enz.) -163, 172.
- Wilt en (Wenden), Wilzen, Welitaben. I. 57, 85. Z. Welitaben.
- WIND (M^r. S. DE), Onbillijk tegen Baudartius. VIII. 289. - Minder jegens Prins Maurits. *ald.* - Over zijne verhandeling over Wagenaars (en Bild.'s) Vaderl. Geschiedenis. XIII. 59-74. - Over (zijne) recensie van het Eerste Deel van B.'s Geschiedenis. 84 v. - Zijn oordeel over Montesquieu. 119, 203. - Z. ook nog 128.
- Windhandel. XI. 58, 223 v. (285). Z. Law.
- Winkelmade. Graaf Aarnout aldaar verslagen (993?). II. 5 v., 318.
- Winter (Koude), van 1740. XI. 79, 80.
- WINTER (Prof.), Ongelukkig Lijfarts van Prins Willem IV. XI. 159, 169.
- WINTER (DE), Admiraal. Geslagen door de Engelschen, 1797. XII. 106.
- WIQUEFORT. Z. Wicquefort.
- WIRTZ (PAUL.), Veldmaarschalk onder J. de Witt. IX. 185 v.
- WISELIUS (M^r. S.I.Z.). Zijn werk over de Staatkundige Verlichting der Nederlanden. I. XIX. VII. 226. VIII. 289. XII. 180. - Zijne uitgave der Verdediging van Willem III. IX. 245 v. XII. 180. - Vriend van Bilderdijk. XII. 355, 357. XIII. 51 aant. - Zijne verhouding tot Da Costa. *ald.*
- Witlam. XIII. 106. - Verbrand door de Denen, 837. I. 103. XIII. 111 v., 204.
- WITSEN [N.], Geleerd Burgemeester te Amsterdam. Begunstigt de onderneming van Willem III, 1688. X. 136. - Zijn geschrift over 1672. IX. 288 v. X. 228. - Gegispt door B.X. 204 aant.

WITSIUS (HERM.), Theol. Prof. Gebruikt door Willem III. X. 123.

WITT (JACOB DE), Oud-Burgemeester van- Dordrecht. Loevesteiner. IX. 16, 33.

- Zijne wraakzucht, en gevolgen daarvan. 23, 120, 186, 259. (ze voert zijne zonen ten verderve.) X. 29.

WITT (JAN DE), Pensionaris van Dordt. IX. 60 v. - Wordt Raadpensionaris van Holland. 61. - Zijne talenten *ald.* (Hij *de wijsheid van Holland. ald.*)- Zijne

regeering als Raadpensionaris. Z. van daar tot X. 32. - Hij verbindt Amsterdam aan zich door zijn huwelijk. IX. 100. - Zijne betrekkingen met Willem Frederik van Nassau, Stadhouder van Friesland enz. 104-109. - Ontrouw van zijn'

Eersten Klerk. 108-110. - Begroet Karel II van Engeland (doch meent het niet). 118. - Wil door Karel II onschuldig verklaard worden aan de Acte van Seclusie.

122 v. - Andermaal in zijn Raadpensionarisschap bevestigd. 138. -

Gecommitteerde op de vloot. 154. - Brengt de vloot in zee. 155. - Zoekt Karel II den voet te ligten. 159. - Snoeft met het woord *vrijheid. ald.* - Mede gesteld

over de opvoeding van den jongen Willem III. 164. - Bestraft hem. 288. -

Alvermogen in Holland en in den Staat. 166. - Noemt zich den Minister van Holland. 169. - Wraakzuchtig. 171, 186. - Brengt Buat op het schavot. 169-171,

272-282, 326. - Durft den Keizer en Spanje niet toelaten tot de *Quadruple Alliantie*. 174. - Wil met Karel II niet over den vrede handelen in den Haag. 175.

- Drijft den tocht naar Chattam door. 176 v. - Zijn gezag ten volle bevestigd.

182, 285. - Sluit de *Triple Alliantie*. 187 v. - Wordt voor vijfjaren bevestigd. 188.

- Kan niet besluiten Lodewijk XIV te wantrouwen. 198, 200, 202. - Mistrouwt

en haat den Keurvorst van Brandenburg. 199. - Slaat toe dat Willem III

Kapitein-Generaal worde (doch 't gebeurt niet). 206-208. (doch z. bl. 211 v.) -

Wil de Staten-Generaal uit den Haag naar Amsterdam verleggen. 215. - Is in den algemeenen haat. 222. X. 31 (enz.) - Wordt aangevallen en gewond. IX.

223. - Toont zich wraakzuchtig. 224, 292-296. - Verbittering tegen hem wegens

den dood van. J. van der Graaf. 291 (enz.) - Zijne houding bij de afschaffing

van het Eeuwig Edict, en de verheffing van Willem III. 233, 236, 323. -

Beschrijving van hem. 258-260. X. 236 v. - Turlupineert de Staten

van Holland in zijne afscheids-oratie. IX. 295. - Beschuldigingen tegen hem. X. 15, 16. - Besluit zijn post neder te leggen. 25. - Vermoord, te gelijk met zijn broeder, en de lijken mishandeld. 23-29. - Zijn character. 30. - Werkzaamheid. *ald.* en 227 ond. aan. - Hij munt ver uit boven zijn broeder Cornelis. 29. - doch is beneden Oldenbarneveld. 30 aant. - Zijne geheime onderhandelingen met Luxemburg en Louvois. 229-234. - Zijn achteromsluipen. 241 v. - Zou zijn natuurlijken dood niet sterven. 242, 335. - Over een brief van O.Z. van Haren aan hem. 246 v., 335. - Oordeel van den Nederlandschen Staatsman, Graaf Bentinck van Rhoon over hem. 247 v. - *Hij* is schrijver van *Horace en Curiace*. XI. 261. - Zijn mantel te Ipendam. 276. - Zijn deel aan De la Court's *Interest van Holland*. XII. 367. - (Z. nog op *De Witten*.)

WITT (CORN. DE), Ruwaard van Putten. Gevolmachtigde op de vloot bij den locht naar Chattam. IX. 177-181. - Wederom op de vloot. 215. - ' *Vi coactus*' te Dordt. 228, 296. X. 15. - Zijne beschuldiging, proces, pijniging en vonnis, - en ombrengen. X. 15-29, 215-223, 248. XI. 274 v.

WITT (J. DE), Een of twee? Neven van den Raadpensionaris. IX. 135, 324 v., 276. X. 20. (XI. 261.)

WITTEN (DE). Aanleiding tot den volkshaat jegens hem. IX. 90 v. - Hun gevaarlijke toestand en algemeene haat in 1672; en de calastrophe. X. 14-32, 214-250.

Willen-oorlog (De). IX. 62, 260. X. 235. - Literatuur daarvan. X. 337-344. XI. 261, 282.

Witte Donderdag en Vrijdag. III. 256.

WITTE (DE), Admiraal. In rechten betrokken; jurisdictiequaestie. IX. 15. - In gevecht, 1652. 56. - Sneuvelt, 1658. 99. - Z. ook over hem 257. (H.W.T.)

WITTE VAN HAEMSTEDE. Geen bastaardzoon van Floris V. II 183-189, 340 v. III. Voorber. en bl. 221-230. X. 294. - Of Floris hem, tot zijn opvolger had willen bestemmen? II. 242-245. - Dient onder Graaf Jan tegen Dordrecht. 297. - Verdedigt Zierikzee voor Graaf Jan II. III. 21, 23. - Wordt Ridder. 38. - Redt Holland van de Vlamingen. 42-46.

WITTEKIND, Hertog der Saxen. I. 84. - Onderwerpt zich aan Karel den Groote en laat zich doopen. 85.

WITTERFOX, Bevelhebber van de Guarde (zie op G.) in Friesland, 1494. IV. 316 v.

WITTGENSTEIN, Pruissisch Generaal. XII. 122 v.

Woerden. De kerk verbrand door Diederik VII. II. 74. - In leen gegeven aan Floris V. II. 347. - Geschonken aan Wolfert van Borselen. 289. - Religietwist. VII. 19 v., 286. (Z. Zaliger.) - Hoe aan Holland gekomen. 176. - Ontruimd door de Franschen, 1673. 48.

WOERDEN (JAN VAN). Z. Van Vliet.

WOERDEN (HERMAN VAN). Valt den Bisschop van Utrecht aan. II. 149. - Verkrijgt Montfoort. 171. - Verliest het weër en wordt vernederd door Graaf Floris V. 197 v. doch weder in gunst aangenomen, en Raad en Ridder gemaakt. 198. - Wrokt tegen Graaf Floris. 233 v. - Neemt deel in het verraad legen hem, en helpt dat uitvoeren. 245-252. - Vlucht uit het land. 261.

Woeringen (Slag, van), 1288. II. 202, 344.

Wolfenbuttel. Z. Brunswijk.

WOLFRAM, Friezen-bekeerer. I. 75. XIII. 106.

'Worsteling Jacobus (De)'. Over het bedrijf en de straf van Jacob van der Graaf, 1672. IX. 289-292.

Woud zonder genade. I. 51, 57. XIII. 201.

Wreedheden der Spanjaarden en Nederlanders. VI. 131, 134, 153 v., 183, 203.

Wurtemberg, Graafschap, tot Hertogdom verheven in 1494, door Keizer Maximiliaan. IV. 308.

WYBOLD, Abt van Egmond, geplaagd door Dodo. XIII. 143 v.

Wijdluftig (wat eigenlijk is). X. 154 aant.

Wijk te Duurstede (*Dorestatum*). I. 68 (86). - Aan Heriold, den Deen, gegeven. I. 101 v.

WYN (M^r. H. VAN), dankbaar leerling, doch verbeteraar, van Wagenaar. I. xvii.

- Zou J. van Helu uitgeven. II. 344. - Zijne levensbeschrijving van Heer Niklaas van Putten. III. 44. (en meermalen). - Had het leven van Vrouw Jacoba willen beschrijven. IV. 347 v. doch z. 372. - Treflijk gezegde van hem. V. 241. - Zijn ongunstig oordeel over P. Burman Sec. X. 295. - Brief van B. aan hem in 1810. XIII. 38 v. - Zijn lof. 77. - Zijn oordeel en bericht over Wagenaar's Vaderl. Geschiedenis. 78.

Wijnkoopers-eed te Rotterdam. XI. 151, 152, 252. Z. ook Eed en Sluikerij.

WYNPERSSE (M^r. D. VAN DE). VI. 257 aant.

WYT (*Gui*) van Vlaanderen (van Dampierre), zoon van Zwarte Margriet. II. 160. - Zijne betrekkingen met Graaf Floris V, zijn schoonzoon, en behandeling van dezen. 176-193, 202-222, 246. - Zuivert zich met eede, geen deel te hebben gehad in den moord van Floris. 285. - Gevangen in Frankrijk. III. 27. - Sterft in hechtenis. 64.

WYT (Jonkheer), zoon van Graaf Wyt (of *Gui*) van Vlaanderen. Dapper krijgsman; beoorlooft Graaf Jan II in Zeeland, enz., doch wordt eindelijk bij Zierikzee geslagen en gevangen. III. 33-58. - Weêr ontslagen. 71.

X.

XIMENES, Kardinaal. Regent van Spanje gedurende de minderjarigheid van Karel V. V. 226-229. - Ondankbaar door hem behandeld. 229. - Sterft, 1517. *ald.*

Y.

YORCK, Pruissisch Generaal. Staat op tegen Napoleon, 1812. XII. 122.

YORK (Hertog van), Schoonvader van Prins Willem III. IX. 263. Z. voorts Jacob II.

YORK (Hertog van), (slecht) Engelsch Legerhoofd, 1793. XII. 98, 104. en in 1799 in Noord-Holland. 107 v.

YORKE, Ridder, Engelsch Ambassadeur in 's Hage. XII. 46 v. (Lord Dover. 221.).

YPEIJ en DERMOUT, *Geschiedenis der Nederl. Herv. Kerk*. X. 302 aant., 334 aant.

Y s s e l, rivier. I. 23.

Y s s e l m o n d e. Gebouwd door de Utrechtsche Bisschoppen. II. 32. - Ingenomen en verbrand door Graaf Diederik V. *ald.*

YSSELSTEIN (GYSBR. VAN). Zijn slot belegerd door Wolfert van Borselen voor Graaf Jan I, en hij gevangen: het slot evenwel dapper verdedigd door zijne vrouw Bertha

(of Baerte) doch overgegeven, - en door Graaf Jan geschonken aan Wolferts gemalin. II. 288 v. - Gysbrecht geraakt weêr in 't bezit. III. 41.

YSELSTEIN (WILLEM Heer van). Zijn slot hem ontweldigd door Graaf Willem VI. 41 v. - Na diens dood zet hij zich Aveêr in 't bezit. 57 v. - doch 't wordt hem weêr ontweldigd door de Hoekschen en Stichtschen, en geslecht. 58.

YVOY (M.L. D'). Zijne *Bijdragen tot het verbond* (enz.) *der Edelen*. VI. 235.

IJzeren kist met geheime papieren van het Huis van Oranje - of ook aangaande de rechtspleging van Oldenbarneveld. - IX. 264, 323 v.

Z.

Zaal (Groote) van 't Hof, gebouwd door Graaf (Kon.) Willem II. II. 154. - De groote Vergadering aldaar gehouden, 1651. IX. 39, 46.

ZAANDEN (SIMON VAN), te Haarlem, omgebracht in 1377. III. 210.

ZACHARIAS (Paus). Neemt toevlucht tot Pepijn, 753, 755. I. 94.

Zachtzinnigheid (!) der Remonstranten. VIII. 189 v.

ZALIGER (JAN), lastig Luthersch Predikant te Woerden, 1580. VII. 19.

Za l l a n d , betwist tusschen Utrecht en Gelderland. II. 118 v.

ZALM. Z. op S.

'*Zamenspraken in het rijk der Dooden*' (door M. Temminck, en anderen). XI. 252 v., 256-258. XII. 130 v., 143.

Z a n d v o o r t s c h e schenddaad. VIII. 109. IX. 302 v., XI. 181.

Zassing. Z. *Sassenaar*.

Zee (Vrijheid der). VIII. 138, 241-245 (enz.).

Zeegevecht. Z. Zeeslag.

Z e e l a n d . Deszelfs naam. I. 257. XIII. 194 v. - Oude grenzen. I. 256 enz. - Betrekking tot Vlaanderen. 257. en tot Holland. 257-260. - Geschillen sedert het jaar 988 over Zeeland, vooral Wester-Zeeland, tusschen Vlaan-

deren, Henegouwen en Holland (en successive leen-uitgiften). 261-281. II. 17 v., 34, 58-60, 65-67, 131-148 (335), 159-164, 176 v., 202-222, 271, 284. III. 71-78. - voor goed beslecht, 1323. 80-84. - (Waarom zoo weinig Edelen aldaar. III. 61.) - Zeeland heeft moeite om Filip II te laten varen. VII. 31. - Verzet zich tegen de opdracht der Graaflijkheid aan Willem I. 73 v. - Verrijkt zich, gedurende het Bestand, door bedijkingen. VIII. 95. - Zeeland's gedrag aangaande den vrede met Spanje, 153, 164, 167. - Z. nooit recht Oranje-gezind; maar toch veelal anti-Hollandsch. 164 aant. - Z's gedrag gedurende de minderjarigheid van Willem III. IX. 35 v., 60, 82, 93, 101, 190. - na zijne verheffing. X. 12, 36, 60, 103. Z. nog XIII. 195, 197.

ZEELANDER, ongenoemd Jansenistisch schrijver. XI. 229.

Zeemacht (Vermeerdering van Land- of). XII. 37 v.

Zeend-rechten. Z. Seend-rechten.

Zeeslagen of gevechten - bij Zierikzee, 1304. III. 52-58. - bij Duins. VIII. 145 v., 245. - in den eersten Engelschen oorlog. IX. 54, 56, 64 v., 66 v. - in de Noordsche twisten. 99. - in den tweeden Engelschen oorlog, 1665, 1666. 152, 156, 167. - in den derden, 1672 enz. 213, 215. X. 49, 50, 51. - tegen Frankrijk, bij Bevesier, 1690. 159 v. - bij Kaap la Hogue, 1692. 164. - tegen de Engelschen, op Doggersbank, 1781. Z. op D. - in September 1797. XII. 106^(*). Zelfverdediging. VIII. 233.

'Zes Hollandsche Steden'; voor Maurits, tegen Barneveld. VIII. 36, 37 v.

Zevenbergen. Z. op S.

Zevengetal. IX. 131, 264. - Zeventallen van jaren voor Holland. III. 124 v.

Zierikzee. Door de Vlamingen belegerd: door een scheepsstrijd ontzet. III. 48-58. - Staat op tegen Gravin Margareta. Tweemaal bedwongen door Willem (V). 171, 174. - Ingenomen door de Watergeuzen. VI. 133.

(*) Eenige andere, vroegere en latere, moge men bij WAGENAAR en het Vervolg op hem, naar de aanwijzing op hunne Bladwijzers, nagaan. Z. mijne aantekening bij *Veldslagen*, bl. 183.

ZIEGFRIED. Z. Siegfried.
Zilvervloot genomen. VIII. 105, 113 v. IX. 303 v. - Nadeelig voor de W.I. Comp. en voor het land. *ald.* en XI. 23.
 ZOELN (VAN), Oud-Burgemeester te Rotterdam. IX. 228.
 ZOETE (JOOST DE). Z. Heer van Villers.
 ZOETE (DE), Hollandseh Admiraal onder Maurits. VII. 202 v., 204. en onder Fredrik Hendrik. VIII. 106.
 Zondag, Geschilpunt tusschen de Voetianen en Coccejanen. IX. 133.
Zonneleen. I. 329.
 ZONNEMANS, Vroedschap te Rotterdam, 1672. IX. 229.
 Zoon. Z. Oir.
Zoopjes-request (in den Haag). XII. 59.
 ZOUTMAN, Admiraal. Zie Doggersbank.
 ZOZIMUS, Paus. Veroordeelt Pelagius en de Nestorianen, 431. VIII. 178.
 Zuidelijke Nederlanden. Gevolgen van dezer afscheiding van de Noordelijke onder Filip II. XIII. 6-8. - Van de wedervereeniging in 1814. 8.
 ZUIDERAS (HEECKEREN VAN). XII. 335.
Zuiderzee. I. 22.
Zuidhardeshage (d.i. Hillegommer-beek). I. 174, 178, 341
Zuidhollandsche Waard (Doorbraak van den). IV. 86 v.
 ZUILESTEIN. Z. straks, Zuylestein.
Zuimen. I. 107.
 Zulpich. Z. Tolbiac.
 ZUNIGA. Z. Requesens. (Z. ook VI. 13.)
 Zutten (Graafschap). Hoe met Gelderland vereenigd. I. 238.
 Zutten (Stad), ingenomen en mishandeld door Fredrik d'Alva. VI. 153.
 ZUYLEN (J. VAN) VAN NYVELT, Hoofdschout te Rotterdam in 1690. X. 345 v.
 ZUYLESTEIN (Heer VAN), verwijderd van Willem III. IX. 164.
Zwaard-leenen, zwaard-magen. I. 311.

Zwabisch Verbond, 1478 enz. IV. 282 v.
 Zwadenburgerdam. II. 55.
 Zwammerdam in December 1672. Z. Bodegraven.
 Zwarte MARGRIET. Z. Margareta, Gravin van Vlaanderen. -
 Zwarte Vliegen (de Dominees). III. 166.
 Zwarte hoop (eerst, *Guarde*). V. 11, 14.
 Zwarte kleederen. V. 180. VI. 302. IX. 298.
 Zwarte Water. (Geschil over een tol aldaar.) V. 32.
 Zweden. Geschil met dat rijk. VIII. 170. - Betrekkingen met hetzelfde onder
 J. de Witt. IX. 75, 97-99, 151, 162, 174, 183, 196, 210. - Onder Willem III. X.
 46, 52, 58, 61, 64, 68, 89, 160, 176. - Onder Russischen invloed in de 18^{de}
 eeuw. XI. 86.
 ZWENDI. Z. Schwendius.
 ZWIETEN (Jhr. ADR. VAN). Neemt Oudewater en Gouda in voor Willem I, 1572.
 VI. 133.
 ZWINGLIUS, Hervormer in Zwitserland. V. 81.
 Zwol. V. 32. (Zie Zwarte Water). - Gevecht tusschen de Spaansch- en
 Staatsgezinden aldaar. VII. 24.
 ZWYNDRECHT (L. VAN), Vrijcorps-Luitenant te Rotterdam. XII. 60 v.
 Zijdeweaverij hier te lande vervallen. XI. 158.
 Zijl (Slot te), vernield door Jan van Beieren. IV. 73.